

Narodna in univerzitetna knjižnica
v Ljubljani

37807

28

LJUBKA KNJIZNICA

28. ZVEZDEK

501 H. RIDER HAGGARD

KLEOPATRA

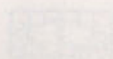
Zgodba o kraljevskem vladarju Herodatu,

ki je bil vladar v Jeruzalemu,

in o njegovem življenju.

Prva knjiga iz serije

HERODATI

HERODATI

ZALOŽBA Ljubka

Ljubka

29. VIII. 1946

LJUDSKA KNJIŽNICA

28. ZVEZEK

SIR H. RIDER HAGGARD:

KLEOPATRA

Zgodba o kraljevskem Egipčanu Harmakisu,
njegovem padcu in maščevanju,
kakor jo je bil sam napisal

Iz angleščine prevel:
JOS. POLJANEC

LJUBLJANA, 1928

ZALOŽILA JUGOSLOVANSKA KNJIGARNA
NATISNILA JUGOSLOVANSKA TISKARNA V LJUBLJANI

+ 37807, VII E c

LJUDSKA KNJIŽNICA

BEGRAD

DR. R. R. R. R. R.

KLEOPATRA

Knjiga o Kleopatrinim lekovima

od strane ...

...

VII E c
37807

... ...

... ...

ZC 12181/1951

... ...

... ...

Q3000 184A

Posvetitev.

Draga moja mati!

Dolgo časa sem gojil upanje, da bi Vam posvetil eno svojih knjig in sedaj prihajam s pričujočim delom zavljo tega, ker je baš ono, o katerem bi želel, da ga vzprejmete, ne glede na njegove pomanjkljivosti in ne glede na sodbo, ki jo utegneta o njem izreči Vi in drugi.

Upam, da boste črpali iz moje povesti o Kleopatři onega veselja in zabave, ki je olajšala trud njene zgraditve, dalje, da bo nudila Vašemu duhu sliko, če tudi nepopolno, o starem, skrivnostnem Egiptu, ker se tako živo zanimata zanj in njegovo izgubljeno slavo.

Vaš ljubeči in spoštujoči sin

H. Rider Haggard.

21. januarja 1889.

1875

1875

1875

1875

1875

1875

1875

UVOD.

V globelih pustega Libijskega gorovja, ki leže za tempeljem in mestom Abidus, kjer mislijo, da leži pokopan sveti Oziris, so nedavno odkrili neko grobnico, v kateri so poleg drugih predmetov našli zvitke papirusa (pergamenta), na katerih je pričujoča zgodba napisana. Grobnica sama je prostorna, sicer pa je znamenita samo zavoljo globine jaška,¹ ki drži iz votline, v živo skalo vsekane, katera je nekoč služila kot mrtvaška kapelica za prijatelje in sorodnike rajnkih, navpično v zemljo do izbe z rakvami ali mumijami. Ta jašek je nič manj kot devet in osemdeset čevljev globok. V izbi ob njegovem vznožju so našli samo tri rakve, dasi je v njej mnogo več prostora. Dve rakvi, v katerih sta po vsej verjetnosti bili trupli velikega duhovna Amenemheta in njegove žene, ki sta bila oče in mati Harmakisa, junaka pričujoče zgodbe, so bili brezobzirni Arabci, ki so ju našli, na licu mesta takoj odprli.

Arabci so mumiji odprli. Z brezobzirnimi rokami so raztrgali mumijo svetega Amenemheta in nje, ki jo je navdajal duh Hator, kakor je pisano; raztrgali so ud za udom, ko so iskali zakladov med njunimi kostmi. Kostni so po svoji navadi bržkone prodali za nekoliko pijastrov nevednim turistom, ki so nanje namerili. V Egiptu namreč najdejo živj svoj kruh v grobnicah velikih mož, ki so živeli pred njimi.

Malo časa po tem dogodku pa se je prigodilo, da se je po reki Nil pripeljal v Abidus nekdo, ki je dober znanec pisatelja te knjige in po poklicu zdravnik ter se je seznanil z Arabci, ki so bili storili ono dejanje. Razodeli so mu, kje leži tisti kraj in mu povedali, da

---

¹ Jašek je navpičen rov v zemljo; rov je vodoraven ali nekoliko poševen.

je ena mumija ostala še nedotaknjena. Rekli so mu, da je to bržčas rakev kakega reveža, vsled česar se je niso doteknili, posebno, ker jim je šla trda za čas. Mojega prijatelja je gnala radovednost, da bi preiskal kraj, kamor še ni bil stopil noben turist, in je podkupil Arabce, da bi mu ga pokazali. Kaj je temu sledilo, hočem povedati z njegovimi lastnimi besedami, točno kakor mi je pisal:

»Tisto noč sem spal blizu templja Seta in se drugo jutro še pred dnevom podal na pot. Z menoj je bil neki škilasti lopov, Ali po imenu — jaz sem mu rekel Ali Baba — človek, od katerega sem dobil prstan, katerega ti pošiljam, in majhna, a izbrana družba njegovih sotatov. Tekom ene ure po solnčnem vzhodu smo dospeli do doline, v kateri leži grobnica. Kraj je puščoben in solnce razliva ves božji dan žgočo vročino po njem, tako da postanejo velike rjave skale, ki leže raztresene naokoli, tako vroče, da se jih človek niti dotekniti ne sme in se noge opečejo na pesku. Bilo je že prevroče, da bi hodili; zavaljo tega smo nekaj časa jezdili na oslih dalje po dolini, kjer je bil jastreb, ki je plaval visoko na sinjem nebu, edino drugo živo bitje, ki smo ga videli, dokler nismo dospeli do neke ogromne skale, ki jo je tekom dolgih stoletij popolnoma ogladilo skupno učinkovanje solnea in peska. Tukaj se je Ali ustavil rekoč, da se grobnica nahaja pod skalo. Tako smo razjahali, pustili osle pod varstvom mladega felaha in se podali k skali. Pod njo je bila majhna luknja, ki je bila komaj tako velika, da je človek mogel zlesti skozi. Pravzaprav so jo izkopali šakali, a dohod in del votline sta bila popolnoma zamašena s peskom; le s pomočjo tega šakaljega brloga so bili našli grobnico. Ali je prvi zlezel po vseh štirih vanjo, jaz pa za njim. Kmalu sem se znašel v nekem prostoru, kjer je bilo v primeri z vročino zunaj skoraj mrzlo in je v nasprotju z dnevno svetlobo vladala popolna tema. Prižgala sva sveče, in ko so za nama prilezli še nekateri izbrani člani tatinske družbe, sem si ogledal prostor. Nahajali smo se v votlini, ki je imela velikost velike sobe in je bila izkopana z roko; od vhoda oddaljeni

del votline je bil skoraj brez prahu. Na stenah so vkle-sane verske podobe običajnega ptolemejskega zna-čaja in med njimi je podoba dostojanstvenega starega moža z dolgo sivo brado, ki sedi v izrezljanem stolu in drži v roki palico.² Pred njim stopa sprevod du-hovnov, ki nosijo svete podobe. V desnem kotu grob-nice se nahaja jašek do jame, v kateri leže mumije, štirioglata odprtina, vsekana v črno skalo. S seboj smo prinesli bruno iz trnjevega lesa in to bruno smo po-ložili preko jame in privezali nanj močno vrv. Nato je Ali, ki je pogumen tat — moram priznati —, vtaknil za oprsje svojega oblačila nekoliko sveč, se oprijel vrvi, uprl bose noge ob gladke stene jaška in se pričel z veliko hitrostjo spuščati v globočino. Kaj hitro je izginil v temini; samo gibanje vrvi nam je značilo, da se spodaj nekaj godi.

Naposled se je vrv nehala tresti in iz globočine se je začul slaboten glas, ki je oznanjal, da je Ali srečno došel do dna. Nato se je daleč spodaj prika-zala lučica, majhna kakor majcena zvezdica. Prižgal si je bil svečo in s tem prepodil na stotine netopirjev, ki so v brezkončni vrsti in tiho kot duhovi pripravili navzgor. Nato smo zopet potegnili vrv kvišku in sedaj sem bil jaz na vrsti, da se podam v globino. Ker pa nisem hotel zaupati svojega življenja takemu načinu, da bi se z roko čez roko spuščal nizdol, so mi prive-zali vrv okoli pasu in me tako počasi spuščali v tiste svete globočine. Pot ni bila kar nič prijetna; ako bi možaki, ki so spuščali vrv, naredili samo majhno po-greško, bi bil padel v globočino in se razletel na kose. Tudi so se mi venomer netopirji zaletavali v obraz in se mi obešali po laseh; in meni so netopirji neznansko zoprni. Po nekoliko minut trajajočem binglanju in turanju sem naposled stal v ozkem hod-niku zraven Alija; bil sem kar pokrit z netopirji in oblit s potom in koža mi je bila oddrgnjena na ko-lenih in gležnjih. Nato je prišel nizdol še en Arabec, ki je priplezal z roko čez roko, prav kakor plezajo mornarji. Ker smo ostalim naročili, da naj ostanejo

² Po moji sodbi je to slika Amenemheta samega.

zgoraj, smo bili pripravljeni za nadaljnjo pot. Ali je stopal s svečo naprej — seveda je vsak izmed nas treh prižgal svojo svečo — in kazal pot po dolgem, kakih pet čevljev visokem hodniku. Naposled se je hodnik razširil; bili smo v izbi grobnice. Po mojih mislih nisem bil še nikoli na tako vročem in tako tihem kraju. Zrak je bil naravnost dušeč. Ta izba je štirioglata soba, vsekana v živo skalo in docela brez podob ali rezbarij. Vzdignil sem svečo kvišku in se ozrl naokoli. Po tleh so ležali raztreseni ostanki obeh trupel, ki so jih bili Arabci svoj čas oskrunili, in pokrovi rakev. Slikarije na teh pokrovih so bile, kakor sem opazil, jako lepe, dasi nisem mogel razrešiti njihovega pomena, ker ne znam brati hieroglifov. Okrog ostankov trupel, od katerih je bilo eno moško, drugo žensko,³ — kakor sem spoznal — so ležale bisernate kroglice in dišavasti ovoji. Moškemu truplu je bila glava odtrgana. Vzel sem jo v roke in si jo ogledal. Bila je gladko obrita — po splošnih znakih bi dejal, da po smrti — in poteze ji je kazila zlata pena. Vendar je bil obraz vzlic temu in ker se je bilo meso skrčilo in nagubalo, po mojih mislih tako dostajanstven in lep, kakor ga še nisem zlepa videl. Bil je obraz jako starega človeka in to mrtvo obličje je bilo še vedno tako pokojno, slovesno, da, tako strašno, da sem postal docela praznoveren (čeprav sem precej vajen mrtvih ljudi, kakor veš) in sem prav hitro položil glavo zopet na tla. Na obrazu drugega trupla se je držalo še nekoliko ovojev in jaz jih nisem odstranil; po vsem pa sodim, da je ženska morala svoje dni biti velika in lepa.

»Tam-le je pa še ona tretja mumija,« je rekel Ali in pokazal na velik, močan okrov, katerega so bili morali kar tjavendan vreči v kot, kakor je vse kazalo, kajti ležal je po strani.

Stopil sem do njega in si ga ogledal. Bil je dobro narejen, ampak iz povsem navadnega cedrovega lesa, brez vsakega napisa; nobene podobe, niti enega boga ni bilo na njem.

³ Brez dvoma Amenemhet in njegova žena.

»Kaj takega še nikdar nisem videl,« je dejal Ali. »V največji naglici so ga pokopali. Prevrnite ga, da ne bo ležal na strani.«

Zrl sem na preprosti pokrov tako dolgo, da sem postal prav radoveden. Pogled na raztresene kosti teh rajnkih me je bil tako prevzel, da sem bil sklenil, da se rakve, ki je preostala cela, ne dotaknem — sedaj pa me je radovednost premagala in lotili smo se dela.

Ali je bil prinesel seboj tolkač in dleto, in ko je postavil rakev na hrbet, se je lotil rakev z vso vnemo izkušenega vlomilca. Nato me je opozoril še na neko posebnost. Večina mumijskih pokrovov je pritrjena s štirimi majhnimi čepi, in sicer po dva in dva na vsaki strani. Čepi gorenje polovice rakve se tesno prilegajo nalašč zanje napravljenim luknjam v spodnji polovici rakve in se zataknejo še s čepi iz trdega lesa, da dobro drže. Ta mumija pa je imela osem takih čepov. Očividno se je ljudem, ki so to storili, zdelo potrebno, da jo prav trdno zapro. Naposled smo z veliko težavo dvignili masivni pokrov, ki je bil skoraj tri palce debel; pod njim je ležalo truplo, pokrito z debelo plastjo prosto ležečih dišav, kar je nekaj prav nenavadnega.

Ali je debelo gledal — in ni čuda, zakaj ta mumija ni bila kakoršne so druge mumije. Mumije leže navadno na hrbtu, tako trde, pokojne kakor da bi bile iz lesa izrezane; ta mumija pa je ležala po strani in je vzlic ovojem in omotu imela kolena nekoliko vpognjena. A še vse več smo videli. Zlata maska, ki je bila po običaju ptolemejske dobe položena na obraz, je bila zlezla z obraza in je bila dobessedno zmečkana pod pokrito glavo.

Spričo vsega tega mi je bilo nemogoče, da ne bi sklepal, da se je pred nami ležeča mumija z vso silo premikala, in to potem, ko je bila položena v rakev.

»Prav čudna mumija to. Ta ni bil mrtev, ko je prišel v rakev,« je rekel Ali.

»Nezmisel!« sem odvrnil. »Ali je že kdo kaj slišal o živih mumijah?«

Dvignili smo truplo iz rakve; pri tem nas je skoraj zadušil mumijin prah. Skoraj skrito med dišavami, na katerih je ležalo, smo našli prvo stvar. To je bil zvitek iz papirusa, malomarno pritrjen in zavito v kos platna, v kakoršnega so zavijali mumije; vse je kazalo, da so ga bili vrgli v rakev v trenutku, ko so jo zapirali.⁴

Ali je poželjivo gledal papirus, jaz pa sem ga vzel in vtaknil v žep; smo se namreč bili domenili, da dobim jaz vse, karkoli bi utegnili najti. Nato smo začeli odvijati ovoje trupla. Zavito je bilo v jako širokih močnih ovojih, ki so bili na debelo oviti in površno povezani, včasih s pomočjo preprostih vozljev; sploh je bilo vse delo videti, da je bilo izvršeno z veliko naglico in s težavo. Tik nad glavo je bila neka velika kepa. Ko smo odstranili ovoje, ki so pokrivali glavo, smo našli drugi zvitek papirusa, ki je ležal na obrazu. Segel sem z roko, da bi ga vzel, a se ni hotel odločiti od glave. Videti je bil pritrjen k močnemu mrtvaškemu prtu brez šiva, ki je bil potegnjen čez vse truplo in povezan pod nogami prav tako, kakor zaveže kmet žakelj. Ta prt, ki je bil tudi na debelo povešan, je bil iz enega samega kosa in je bil tako narejen, da se je prilegal životu kot oblačilo. Vzel sem svečo in preiskoval zvitek in tedaj sem opazil, zakaj se je tako trdno držal. Dišave so se bile strdile in ga prilepile k vreči podobnemu prtu. Nemogoče je bilo odločiti ga, ne da bi se zunanji deli papirusa strgali.⁵

Navsezadnje pa sem ga le odtrgal in vtaknil v žep.

Nato smo molče nadaljevali grozopolno delo. Na moč skrbno smo preparali vreči podobno oblačilo in naposled je pred nami ležalo truplo nekega moškega. Med kolena smo našli še tretji zvitek. Varno sem ga spravil, nato pa sem posvetil v rakev in pogledal truplo. En sam pogled v njegov obraz je bil dovolj, da sem kot zdravnik vedel, na kakšen način je bil umrl.

⁴ V tem zvitku je bila tretja, nedokončana knjiga naše zgodbe. Ostala dva zvitka sta bila čedno pritrjena po navadnem načinu. Vse tri je pisala ista roka v demotiški pisavi.

⁵ To pojašnjuje vrzeli na koncu drugega zvitka.

To truplo ni bilo posebno izsušeno. Bilo je očito, da ni bilo za to potrebnih sedemdeset dni v natronu; zavoljo tega je bil izraz in podobnost obraza bolje ohranjena kakor navadno. Nočem se spuščati v podrobnosti, rečem pa samo toliko, da upam, da ne bom nikdar več videl še enega takega izraza, kakršnega je imel obraz tega mrtvega človeka. Celo Arabci so se od groze umaknili od njega in začeli mrmraje moliti.

Običajna odprtina na levi strani, skozi katero so balzamovalci vršili svoje delo, je manjkala. Lepe poteze obraza so kazale, da je bil človek srednjih let, dasi so bili lasje že sivi; če presojamo ves život, je bil jako močne postave, pleča so bila izredno široka. Vendar ga nisem utegnil bolj natanko pregledati, kajti nekoliko sekund potem, ko smo odvili to nebalzamovano truplo, se je pričelo pod učinkom zraka razkrajati. Čez pet, šest minut ga ni ostalo drugega kakor šop las, lobanja in nekoliko večjih kosti. Opazil sem, da je bila ena golenica — pozabil sem, ali desna ali leva — zlomljena in jako slabo zavravana. Morala je biti za cel palec krajša od druge.

Drugega nismo našli. Ampak sedaj, ko se je razburjenje poleglo, sem se zavoljo vročine, naporov, vonja dišav in prahu mumije čutil bolj mrtvega kot živega.

Dovolj je pisanja in ladja se močno ziblje. To pismo pošljem seveda preko kopnega, jaz pa se peljem po morju; vendar upam, da bom v Londonu kakih deset dni potem, ko ga prejmeš. Potem Ti bom tudi povedal o prijetnih doživljajih, ki sem jih imel na poti iz izbe z mumijami in kako so me skušali poglavar teh lopovov, Ali Baba, in njegovi tatinski pajdaši s strašenjem pripraviti do tega, da bi jim dal papiruse, in kako sem jih ugnal. Potem bova tudi poskrbela, da s pomočjo kakega učenjaka doženemo, kaj je v teh zvitkih napisano. Jaz pričakujem, da vsebujejo samo ono, kar je običajno v njih, namreč knjiga o mrtvih; vseeno pa utegne biti še kaj drugega v njih. Mislim, da mi ni ravno treba omenjati,

da v Egiptu nisem nikomur pravil o tej moji majhni dogodovščini, sicer bi bil imel gospode Boulaškega muzeja na vratu. Na svidenje!»

Prijatelj, ki mi je pisal pismo, iz katerega sem vzel gornji odlomek, je dospel v primernem času v London, in že takoj drugi dan sva obiskala učenega znanca, ki je dobro poznal hieroglifne in demotsko pisavo. Vsakdo si lahko misli, kako napeto pozorno sva ga gledala, ko je strokovnjaško povlažil in potem razvil enega prinešenih zvitkov in ogledoval skozi zlato obrobljena očala skrivnostno pisanje.

»Hm,« je rekel, »najsi je karkoli hoče, gotovo je, da tole ni prepis Knjige mrtvih. Za Boga! Kaj pa je to? Kle — Kleo — Kleopatra — — — Ej, draga moja gospoda, tole je, tako gotovo kakor živim, zgodba nekoga, ki je živel za časa Kleopatre, one znane kraljice Kleopatre, kajti poleg njenega imena vidim tudi Antonijevo! Vesta, v temle me čaka šestmesečno delo — delo najmanj šest mesecev!« V radostni nadi na tako delo je bil malone ves iz sebe; Skakal je po sobi, nama stresal roke, kadar se je ustavil, in govoril: »Tole bom prevedel — hočem prevesti, najsi me delo umori; in potem objavimo vse. Ampak, pri živem Ozirisu, prepričan sem, da bodo vsi egiptoslovci v Evropi znoreli od zavisti! Ej, kakšna najdba! Kakšna preimenitna najdba!«

In bralec, ki dobiš te liste pred oči, glej, vse tisto pisanje na zvitkih je bilo prevedeno na naš jezik, bilo je natisnjeno in leži sedaj tukaj pred teboj — neznana dežela, po kateri lahko prosto potuješ, kamor ti je drago!

Harmakis govori tebi iz pozabljenega groba. Stene časa se združijo in pred tvojimi očmi se z bliskovito hitrostjo prikažejo slike iz preteklosti, narajene v temini davnih dob.

On ti pokaže ona dva Egipta, na katera so pred dolgimi stoletji zrle molčeče piramide — Egipt Grkov, Rimljanov in Ptolemejcev, pa oni drugi izčrpani Egipt Hierofanta, siv od starosti, poln legend iz davnine in spominov na zdavnej izgubljene časti in slavo.

On ti pove, kako je tleča udanost in zvestoba dežele Kem vzplapolala, preden je zamrla, in s kakšno silo se je stara, po času posvečena vera borila zoper zmagujoči prtok izpremembe, ki je naraščal kakor reka Nil ob poplavi in potopila starodavne bogove Egipta.

Tukaj na teh straneh boš spoznal vse velikolepje mnogolične Izide, izvršiteljice sodbe bogov. Tukaj se boš seznanil z duhom Kleopatre, tiste »Stvari iz plamena«, ki je s svojo strast dihajočo krasoto oblikovala usodo držav. Tukaj boš bral, kako je bila duša Čarmione umorjena z mečem, ki ga je skovalo njeno maščevanje.

Tukaj pozdravlja na smrt obsojeni Egipčan Harmakis pred svojo smrtjo tebe, ki greš po poti, po kateri je on stopal. V zgodbi svojega ponesrečenega življenja ti kaže, kakšna utegne biti zgodba tvojega življenja. Na ves glas vpijoč iz onega temnega Amentija,⁶ kjer še dandanes dela svojo dolgo pokoro, pripoveduje v zgodbi svojega padca usodo onega, ki v hudih izkušnjavah pozabi na svojega Boga, svojo čast in svojo domovino.

⁶ Amenti = vice Egipčanov.

PRVA KNJIGA.

Pripravljanje Harmakisa.

Prvo poglavje.

Rojstvo Harmakisovo. — Prerokovanje rojenic (Hator). — Umor nedolžnega otroka.

Pri Ozirisu, ki spi v Abutisu, pišem jaz resnico! Jaz, Harmakis, sedmi duhoven templja, vzgojen po božanskem Setiju, nekoč faraonu v Egiptu, po pravu svečenik in po pravi krvi kralj dvojne krone in faraon Gorenje in Dolenje dežele; jaz, Harmakis, ki sem vrgel od sebe odpirajoči se cvet našega upanja, ki sem krenil s pravega pota, ki sem pozabil na božji glas, poslušajoč glas ženske; jaz, Harmakis, ki sem padel, v katerem se je nabralo vse gorje, kakor se vode naberejo v vodnjaku v puščavi, ki sem okusil vsakojako sramoto, ki sem vsled izdajstva izdal, ki sem izgubivši glorio, ki je na tem svetu, izgubil glorio, ki nas čaka na drugem svetu, ki sem popolnoma uničen — jaz pišem in, pri Njem, ki spi v Abutisu, jaz pišem resnico.

O Egipt! — draga dežela Kem, ki je s svojo črno zemljo vzredila umirajoči del mene — dežela, ki sem jo izdal — o Oziris! — Izida! — Hor! — vi bogovi Egipta, ki sem jih izdal! — o vi templji, ki se s svojimi vrhovi dotikate neba, kojih vero sem izdal! — o kraljeva kri starodavnih faraonov, ki se še vedno pretaka po teh izsušenih žilah — kojih krepost sem izdal! O nevidno bistvo vsega dobrega! O usoda, katere tehtnica je počivala na moji roki — čujte me in mi bodite priča vse do dne popolnega pogubljenja, da pišem resnico!

Celo sedaj, ko pišem, teče reka Nil za rodovitnimi polji rdeča kakor kri. Pred menoj se razliva

solnčna svetloba daljnih arabskih hribov in stebrov Abutisa. Še vedno delujejo duhovni — v templjih v Abutisu, ki me več ne poznajo; še vedno se daruje daritev, še vedno odmevajo molitve ljudstva od kamenitih streh. Še vedno opazujem iz te samotne celice v moji ječi, jaz, beseda sramote, tvoje vihrajoče prapore, Abutis, ki vihrajo s tvojega zidovja, in slišim petje, ko se vije dolgi sprevod od svetišča do svetišča.

Abutis! Izgubljeni Abutis! Moje srce sili k tebi! Zakaj pride dan, ko bo pesek iz puščave polnil tvoje skrivne prostore! Tvoji bogovi so izgubljeni. Abutis! Nove vere se bodo rogale tvojim svetim in centurijon bo čez tvoje trdnjavsko zidovje klical centurijona. Jaz plakam — pretakam krvave solze; zakaj moj greh je prinesel vse to zlo in gorje, in moja je na vekov veke njihova sramota.

Glej, pisano je pozneje.

Tukaj v Abutisu sem bil rojen, jaz, Harmakis, in moj oče je bil veliki duhoven templja Setovega. In prav isti dan, ko sem se jaz rodil, je bila rojena tudi egiptovska kraljica Kleopatra. Mlada leta sem preživel tam na onih poljih, opazoval preprosto ljudstvo pri njegovem delu in hodil po velikih dvorih templjev ven in noter, kakor me je bila volja. O svoji materi nisem vedel ničesar; umrla je, ko me je še dojila. Preden pa je umrla za vladanja Ptolemeja Auleta, ki mu pravijo piskač — tako mi je pripovedovala stara Atua — je moja mati vzela zlat — kačje znamenje našega kraljevega dostojanstva v Egiptu, iz slonokoščene skrinje in mi ga položila na čelo. In oni, ki so jo videli to storiti, so mislili, da ji je božanstvo zmešalo pamet in da je v svoji blaznosti predvidela, da je bil čas macedonskih Lagidov¹ pri kraju in da bo egiptovsko žezlo zopet prišlo v roke pravega, kraljevega egiptovskega rodu. Ko pa je moj oče, stari veliki duhoven Amenemhet, čegar edini otrok sem bil, potem ko je Seket proklel zavoljo ne vem katerega greha in udaril z nerodovitnostjo

¹ Potomci po macedonskem kralju Lagidu.

njo, ki je bila njegova žena, preden je bila moja mati, pravim, ko je prišel moj oče noter in je videl, kaj je bila storila umirajoča ženska, je vzdignil svoje roke proti nebeškemu oboku in molil Nevidnega zavoljo znamenja, ki je bilo poslano. In ko je molil, so Hatore⁸ navdahnile mojo umirajočo mater s preroškim duhom, močna je vstala s svojega ležišča in se je vrgla trikrat na tla pred zibelko, v kateri sem spal s kraljevskim znakom na čelu in na ves glas zavpila:

»Živel, sad mojega telesa! Živel, kraljevski otrok! Živel, bodoči faraon! Živel bog, ki boš osvobodil deželo, božansko seme Nekt-nebfa, potomca Izide. Ostani čist in vladal boš in osvobodil Egipt in ne boš uničen. Ako pa ob uri tvoje preizkušnje padeš, potem naj pride nad tebe prokletstvo vseh bogov Egipta in prokletstvo tvojih očetov, ki so pred teboj vladali deželo izza dobe Hora. V življenju bodi nesrečen, po smrti pa naj te Oziris zavrne, sodniki Amentija naj izrečejo sodbo zoper tebe in Set in Seket naj te mučijo toliko časa, dokler tvoj greh ne bo očiščen, dokler ne bodo v templjih Egipta zopet molili bogov Egipta, katerim so dali čudna imena in ne bo zlomljena palica zatiralca, dokler se dodobra ne zabrišejo stopinje tujcev in dokler se ne dopolni ono, kar boš ti v svoji slabosti dal storiti.

Ko je to izpregovorila, je preroški duh šel iz nje in se je mrtva zgrudila čez zibelko, v kateri sem spal, tako da sem se z glasnim krikom zbudil.

Moj oče, veliki duhoven Amenemhet, pa se je tresel in je bil v velikem strahu zavoljo besedi, katere je duh Hator govoril skozi usta moje matere in ker je bilo ono, kar je govorila, veleizdajstvo zoper Ptolemeja. Vedel je namreč, ako bi vsa stvar prišla Ptolomeju do ušes, da bi faraon poslal svoje vojake, da bi uničili življenje otroka, o katerem so bile take reči prerokovane. Zavoljo tega je moj oče zaprl vrata in pozval vse one, ki so bili navzoči, da so prisegli pri svetem znamenju njegovega stanu, pri imenu božanske trojice in pri duši nje, ki je mrtva ležala na

⁸ Egipčanske rojenice.

kamenju poleg njih, da ne bodo zinili besedice o tem, kar so bili videli in slišali.

Med temi ljudmi je bila tudi stara Atua, ki je bila dojila mojo mater in jo jako ljubila; a dandanes ni prisege, ki bi mogla zavezati ženski jezik, dasi ne vem, kako je bilo to v preteklosti in kako bo v prihodnosti. In tako se je prigodilo, da je naposled, ko je vsa stvar postala domača v njeni glavi in se je otresla strahu, čez čas omenila prerokovanje svoji hčeri, ki me je dojila sedaj po smrti moje matere. To je storila, ko sta šli skupaj po puščavi in nesli hrano hčerinemu možu, ki je bil kipar in delal podobe bogov po grobnicah, ki so vsekane v skalovje — in je govorila svoji hčeri, moji dojlji, kako velika mora biti njena skrb in ljubezen do otroka, ki bo neki dan faraon in bo pognal Ptolemejce iz Egipta. Ampak njena hči, moja dojlja, je bila tako začudena spričo tega, kar je slišala, da ni mogla držati novice zaprte v svojih prsih. Ponoči je zbudila svojega moža in mu šepetaje vse povedala ter s tem povzročila, da je poginila ona in njen otrok. Njen mož je namreč povedal vso stvar svojemu prijatelju; ta prijatelj pa je bil Ptolemejev vohun in tako je ves dogodek prišel faraonu do ušes.

Faraon je bil zavoljo tega v velikih skrbbeh; dasi se je rad norčeval iz egipčanskih bogov, kadar je bil vinjen in prisegal, da je rimski senat edini bog, pred katerim pripogne koleno, je vseeno imel v svojem srcu silen strah, kakor sem izvedel od človeka, ki je bil njegov zdravnik. Kadar je bil namreč ponoči sam, je vpil in na ves glas klical na pomoč Serapisa, ki v resnici ni pravi bog in druge bogove, ker se je bal, da ga ne bi umorili in da ne bi prišla njegova duša mučiteljem v roke. Tudi je, ko je čutil, da se mu prestol maje, pošiljal templjem velika darila in prosil oraklje za sporočilo, posebno orakelj, ki je v Filah. Zavoljo tega ga je obšel velik strah, ko mu je prišlo do ušes, da je ženo velikega duhovna v starodavnem velikem templju v Abutisu navdal preroški duh, preden je umrla in je ona prerokovala, da bo njen sin Faraon; pozval je nekoliko zanesljivih stražnikov

— ki se niso bali izvršiti bogoskrunstvo, ker so bili Grki — in jih je poslal v čolnu po reki Nil navzgor s poveljem, da naj se podajo v Abutis, odsekajo otroku velikega duhovna glavo in mu jo prinesejo v košari.

Naključilo pa se je, da je bil čoln, s katerim so se vojaki pripeljali, precej globok in je bila ob času njihove vožnje reka Nil zelo nizka in plitva; zavozil je in obtičal v blatu, ki leži nasproti začetku ceste, ki drži preko planjave v Abutis; ker je baš vlekel jako močan sever, je bil v nevarnosti, da se potopi. Tedaj so faraonovi vojaki poklicali preproste ljudi, ki so ob bregu reke dvigali roko, da naj pridejo s čolni in jih rešijo z ladje. Ker pa so ljudje videli, da so bili Grki iz Aleksandrije, jim niso hoteli pomagati, kajti Egipčani ne marajo za Grke. Nato so vojaki vpili, da so prišli po faraonovem naročilu, vendar jim ljudje še vedno niso hoteli priti na pomoč ter so jih vpraševali, kakšno je tisto naročilo. Neki evnuh med vojaki, ki se je bil iz strahu napil, jim je povedal, da so prišli umoriti otroka velikega duhovna Amenemheta, o katerem je bilo prerokovano, da bo postal faraon in pregnal Grke iz Egipta. Ljudje so se po teh besedah zbal in so pripeljali čolne, ker niso vedeli, kaj utegnejo tiste besede pomeniti. Med njimi pa je bil eden — bil je kmet in nadzornik kanalov — ki je bil sorodnik moje matere in je bil takrat navzoč, ko je prerokovala. Ta človek se je obrnil in tekel na vso moč tričetrt ure, dokler ni došel do hiše, kjer sem jaz ležal in ki stoji zunaj severnega zidovja velikega templja. Prigodilo pa se je, da je bil moj oče z doma in je bil odšel v oni del kraja grobnic, ki leži na levi strani velike utrdbe; faraonovi vojaki, ki so jahali na oslih, so imeli vsak čas priti. Tedaj je sel poklical starko Atuo, ki je s svojim jezikom zakrivila vse zlo, ter ji povedal, da prihajajo vojaki, da bi mene umorili. Spogledala sta se, ne vedoč kaj naj bi storila; ako bi me namreč poskrila, bi vojaki ne nehali iskati, dokler me ne bi našli. Zdajci je sel, ki je gledal po veži, zagledal majhnega otroka, ki se je igral.

»Ženska,« je rekel, »čegav je tisti otrok?«

»Moj vnuk,« je odgovorila, »otrok, čegar materi smo dolžni hvalo, da so prišli ti faraonovi vojaki sem.«

»Ženska,« je rekel, »dobro veš, kaj je tvoja dolžnost; stori jo!« In iznova je pokazal na otroka. »Zapovedujem ti pri svetem imenu!«

Atua je silno vztrepetala, kajti otrok je bil njene krvi; vzlic temu pa je vzela otroka, ga umila in oblekla v svilo ter ga položila v mojo zibelko. Mene pa je vzela, me namazala z blatom, da bi bila moja bela koža bolj temna, mi slekla oblačila in me posadila na dvorišče, da bi se tam igral, kar sem prav z veseljem storil.

Sel se je nato skrtil; vojaki so kmalu prijahali do hiše in vprašali starko, ako je tod bivališče velikega duhovna Amenemheta. Odgovorila jim je, da je, jih povabila v hišo in jim nudila medu in mleka, ker so bili žejni.

Ko so se napili in pokrepčali, jo je vprašal evnuh, ki je bil ž njimi, ali je to Amenemhetov otrok, ki leži v zibelki. In ona jim je rekla: »Da, ta je,« ter pričela pripovedovati vojakom, kako bo nekoč velik postal, kajti bilo je prerokovano o njem, da bo neki dan vladal nad vsemi.

Grški vojaki so se ji krohotali in eden njih je pograbil otroka in mu z mečem odsekal glavo; evnuh pa je vzel iz žepa faraonov pečat, ki je služil kot pooblastilo za to dejanje in ga pokazal stari Atui z naročilom, da naj sporoči velikemu duhovnu, da bo njegov sin kralj brez glave.

Ko pa so odhajali, me je eden izmed njih videl, ko sem se igral v blatu in je rekel, da je tisti paglavec bolj videti visokega rodu kakor pravkar umorjeni kraljevič Harmakis. Nekoliko hipov so omahovali in so hoteli tudi mene umoriti, naposled pa so odšli dalje, ker niso hoteli moriti majhnih otrok in so vzeli glavo Atuinega vnuka seboj.

Čez nekoliko časa se je vrnila s trga mati umorjenega otroka in ko je slišala, kaj se je bilo zgodilo, sta hotela z možem umoriti njeno mater, staro Atuo, mene pa izročiti faraonovim vojakom. Takrat pa je

prišel moj oče in izvedel, kaj se je bilo zgodilo. Ponoči je dal prijeti moža in njegovo ženo in jih skriti v temnih prostorih velikega templja, tako da jih nikdo več ni videl.

Ampak danes je moja srčna želja, da bi bila volja bogov, da bi bili takrat vojaki mene ubili in ne nedolžnega otroka.

Pozneje so raznesli glas, da me je bil veliki duhoven Amenemhet vzel za svojega sina namesto onega Harmakisa, ki ga je bil Faraon dal umoriti.

Drugo poglavje.

Harmakisova nepokorščina. — Kako je ubil leva. Govor stare Atue.

Po teh dogodkih nas faraon Ptolemej ni več nadlegoval in ni več poslal vojakov v Abutis, da bi poiskali njega, o katerem je bilo prerokovano, da bo postal faraon. Evnuh mu je namreč prinesel odsekano glavo otroka, ko je sedel v svoji marmornati palači v Aleksandriji, ves rdeč od ciperskega vina in igral na flavto pred svojimi ženskami. Na njegovo povelje je evnuh vzdignil glavo za lase, da jo je faraon videl. Nato se je zakrohotal, udaril s sandalo glavo po licu in velel eni izmed žensk, da naj ovenča tega faraona s cveticami. Tudi je pripognil kolena pred glavo nedolžnega otroka in se norčeval iz nje. Ženska pa, ki je imela oster jezik — vse to sem namreč slišal v poznejših letih — mu je rekla, da prav stori, da pripogne kolena, kajti ta otrok je v resnici faraon, največji med faraoni in ime mu je Oziris in njegov prestol je smrt.

Auleta so te besede močno prestrašile in trepetal je; ker je bil hudoben človek, se je silno bal oditi v Amenti. Zavoljo tega je ukazal umoriti žensko zaradi slabega pomena njenih besedi in izjavil, da jo pošilja častit onega faraona, ki ga je bila tako omenila. Ostale

ženske je poslal proč in tudi na flavto ni več igral, dokler ni bil drugi dan zopet pijan. Aleksandrijčani pa so zložili na ta dogodek posebno pesem, ki jo še dandanes slišiš po ulicah.

Po tej prigodi so leta potekala in jaz, ki sem bil jako majhen, nisem ničesar vedel o velikih dogodkih, ki so se godili v Egiptu; sicer pa tudi ni moj namen, da bi jih tukaj opisoval. Zakaj jaz, Harmakis, ki mi je dano le še malo časa živeti, hočem govoriti samo o onih rečeh, ki se mene tičejo.

Ko sem postal večji, so me oče in učitelji podučevali v starodavni učenosti našega ljudstva in v takih stvareh, ki se tičejo bogov in kakoršne morajo otroci vedeti. Tako sem rasel in postal močan in zal; moji lasje so bili črni kot lasje božanskega Nuta, oči so mi bile modre kot modri lotus in moja koža je bila kakor alabaster v svetišču. Sedaj namreč, ko so vse te lastnosti že zdavnaj izginile, lahko brez sramote govorim o njih. Bil sem tudi močan. V Abutisu ni bilo mladeniča mojih let, ki bi mi bil kos v borbi, nobena, ki bi mogel tako daleč metati kopje ali lučati s pračo. Silno sem hrepenel, da bi šel na lov na leva. Oni pa, ki sem mu rekel oče, mi je to prepovedal rekoč, da je moje življenje preveč vredno, da bi ga na tako lahki način tvegalo. Ko pa sem se priklonil pred njim in ga prosil, da naj mi pojasni pomen svojih besedi, se je starcu pomračilo čelo in mi je odgovoril, da bodo bogovi vse v svojem času pojasnili. Jaz sem odšel nevoljen od njega. V Abutisu je namreč živel mladenič, ki je bil nekoč z drugimi vred ubil leva, ki je napadel črede njegovega očeta; ker mi je bil zaviden zavoljo moje moči in lepote, je jel govoriti okoli, da sem v srcu strahopetec, ker sem vedno, kadar sem se podal na lov, ubil samo šakale in gazele. No, to se je zgodilo, ko sem dosegel sedemnajsto leto in bil dorastel možak.

Naključilo se je, da sem tisti dan, ko sem z žalostnim srcem odšel izpred velikega duhovna, nameril na tega mladeniča; poklical me je, se norčeval iz mene in mi zabičal, da so mu kmetje sporočili, da se nahaja velik lev med trstjem in dračjem ob kanalu, ki teče

mimo templja, ležečega kakih trideset stadijev od Abutisa. Vprašal me je porogljivo, ako grem ž njim in mu pomagam ubiti leva ali pa grem rajši posedat med stare ženske in jih nagovarjat, da bi mu pošesale stranske kodre. Te pikre besede so me tako razkačile, da bi bil malodane planil nadenj; vendar nisem tega storil, pač pa sem pozabivši na besede svojega očeta odgovoril, da grem ž njim, ako gre sam z menoj in poiščem tistega leva; potem se bo že prepričal, ali sem strahopetec. Izprva ni hotel iti, kajti znano je, da je naša navada, da lovimo leva v večjih družbah; in tako sem sedaj jaz imel priliko, da sem se norčeval iz njega. Nato je šel in prinesel svoj lok s puščicami in oster nož; jaz pa sem prinesel svoje težko kopje, ki je imelo drog iz trnjevega lesa in na koncu jabolko iz srebra, da ni zdrknilo iz roke. Tako sva molče stopala drug poleg drugega proti kraju, kjer je ležal lev. Ko sva dospela do tistega kraja, je solnce že skoraj zahajalo; tam v blatu ob bregu kanala sva našla levovo sled, ki je vodila v gosto goščo trstja.

»No, bahač,« sem dejal, »ali hočeš ti iti naprej v ono trstje ali naj grem jaz?« In naredil sem se, kakor da bi jaz hotel iti naprej.

»Ne, ne,« je odgovoril, »ne bodi tak norec! Zver bo skočila nate in te raztrgala. Glej! Streljati hočem v trstje. Ako spi, ga bodo puščice mogoče zbudile.« In vzel je lok, ga napel in ustrelil tjavendan.

Sam ne vem, kako se je bilo zgodilo, ampak puščica je res zadela spečega leva; kakor blisk iz osrčja oblaka je skočil iz zavetja v trstju in stal pred nama z naježeno grivo in rumenimi očmi; v mečah mu je visela puščica. Razjarjen je na ves glas zarjul, da se je zemlja tresla.

»Streljaj s puščico,« sem zaklical, »hitro streljaj, preden skoči!«

Toda bahaču je bilo upadlo srce; od strahu je odprl usta in njegovi prsti so odreveneli, tako da mu je lok padel iz rok; nato je na ves glas zakričal, se okrenil in zbežal za moj hrbet, tako da sem sedaj jaz bil prvi pred levom. V tem pa, ko sem čakal smrti,

je lev počenil in skočil z enim velikim skokom čez mene, ne da bi se me dotaknil. Priletel je na tla, nato pa skočil bahaču na hrbet in mu zadal z veliko šapo tak udarec, da se mu je glava razletela kakor jajce, ki ga vržeš ob kamen. Mrtev se je zgrudil na tla, lev pa je stal nad njim in rjovel. Bil sem blazen od groze in sam nisem vedel, kaj sem storil, ko sem pograbil kopje in z glasnim krikom napadel leva. Tedaj se je lev postavil na zadnji nogi, da bi me pozdravil, tako da mu je bila glava visoko nad menoj. Udaril je po meni s šapo, jaz pa sem mu z vso svojo močjo porinil široko kopje v žrelo; to ga je toliko oviralo, da je bil njegov udarec prekratek ter mi je samo pretrgal kožo. Zgrudil se je vznak; veliko kopje mu je štrlelo iz gobca. Nato je vstal, zarjovel od bolečin in skočil visoko v zrak, dvakrat višje kot je človek velik, bijoč s sprednjimi šapami po kopju. Dvakrat je skočil tako, da ga je bilo grozno videti in dvakrat je treščil na hrbet. Nato pa so ga zapustile moči; zatulil je kot bik in se mrtev zgrudil po tleh. Jaz pa, ki sem bil zgolj dečak, sem ves čas stal tam na svojem mestu in trepetal od groze še sedaj, ko ni bilo več vzroka, da bi se ga bal.

Ko pa sem tako stal in strmel v mrtvo truplo njega, ki me je zbadal in zasmehoval in v mrtvega leva, je priletela proti meni neka ženska; bila je tista starka Atua, ki je žrtvovala — dasi tega takrat še nisem vedel — svoje meso in kri, da bi me rešila in ohranila pri življenju. Nabirala je bila ob vodi zdravilna zelišča, v katerih je bila zelo veščica, ne da bi vedela, da je bil lev v bližini (levov se izvečine ne dobi na obdelani zemlji, temveč v puščavi in po Libijskih gorah) in je od daleč videla vse, kar sem bil pravkar popisal. Ko je dospela do mene, je spoznala, da sem Harmakis; pripognila se je, se mi poklonila in me pozdravila rekoč, da sem kraljevski, vseh časti vreden, izvoljenec svetega drevesa. Rekla mi je tudi faraon, rešitelj!

Ker pa sem mislil, da ji je strah zmešal pamet, sem jo vprašal, kaj bi rada.

»Mar je to nekaj kdove kako velikega,« sem vprašal, »ako sem ubil leva? Ali je taka reč vredna takih besedi kakor so tvoje? Saj živijo in so živeli ljudje, ki so pobili mnogo levov? Ali ni božanski Amenheten z lastno roko ubil več kot sto levov? Ali ni pisano na skarabeju (= sveti hrošč), ki visi v izbi mojega očeta, da je tudi on svoje dni ubil nekaj levov? In ali niso drugi tudi tega storili? Zakaj potem tako govoriš, bedasta ženska?«

Vse to pa sem govoril, ker me je bila sedaj, ko sem ubil leva, po navadi mladine volja, da bi smatral vso stvar kot nekaj nič posebnega. Ona pa se ni nehala priklanjati in me obsipati z imeni, ki so previsoki, da bi jih napisal.

»O kraljevski,« je vzkliknila, »modro je prerokovala tvoja mati. Gotovo je bil v njej božji duh, Knept, ti od boga spočeti! Pogledaj to pomenljivo znamenje. Ta lev — ta renči v Kapitolu v Rimu — in ta mrtvi človek, to je Ptolemej — macedonska zalega, ki je kakor tuj plevel obrastla deželo reke Nil: z macedonskimi Lagidami pojdeš, da udariš in pobiješ rimskega leva. Toda macedonsko ščene bo pobegnilo in rimski lev ga bo pobil na tla ti pa boš pobil leva in dežela Khema bo zopet svobodna! Svobodna! Samo ostani čist po zapovedih bogov in kraljevske hiše; o upanje Khema! Samo ženske se varuj, ki vse uniči. In kakor sem rekla, tako bo. Siromašna sem in bedna, da, polna žalosti. Grešila sem, ko sem govorila to, kar bi moralo ostati skrito in za svoj greh sem plačala s tem, kar se je porodilo iz mojega telesa. Rade volje sem to žrtvovala zate. Ampak jaz imam še vedno modrost našega ljudstva in bogovi, ki so v njihovih očeh vsi enaki, ne obračajo obraza od siromakov. Božanska mati Izida je govorila meni — stoprav zadnjo noč je govorila — ter mi velela, da naj pridem semkaj nabirat zelišča in razodenem tebi znamenja, ki jih bom videla. In kakor sem rekla, tako se bo zgodilo, samo ako boš mogel prenesti pezo velike izkušnjave. Pojdi semkaj, kraljevski človek!« je rekla in me peljala do roba kanala, kjer je voda bila globoka in mirna in

modra.« Sedaj pa poglej tisti obraz, ki ga odseva voda. Ali ni tisto čelo primerno, da nosi dvojno krono? Ali se v tistih prijaznih očeh ne zrcali veličanstvo kraljev? Ali ni stvarnik Pta naredil to postavo tako, da se ji prilegajo kraljevska oblačila in vzbujajo spoštovanje v pogledu množic, ki gledajo skozi tebe k bogu?«

»Tega pa ne!« je nadaljevala z drugim glasom, hreščečim glasom stare ženske, »hočem — ne bodi tako trapast, fant — praska leva je strupena reč, strašna reč: res, tako huda, kakor če te gad piči — za rano treba skrbeti, če ne se vzgnoji in potem boš vse svoje žive dni sanjal o levih in kačah. Ampak jaz vse to vem — dobro vem. Nisem zmešana. Zakaj, zapomni si! Vse ima svoje ravnotežje — v blaznosti je mnogo modrosti, v modrosti pa mnogo norosti. La! La! La! Sam faraon ne vé reči, kje se ena prične in druga konča. Ampak ne stoj vendar tam in ne strmi pred se, da si videti tako aboten kakor mačka v modrikasti obleki, kakor pravijo v Aleksandriji. Samo pusti me, da pritisknem te zelene reči na ranjeno mesto in v šestih dneh se bo vse zacelilo, da boš kakor trileten otrok. Ne zmeni se, ako te bo peklo, fant. Prijem, ki spi v Filah ali Abutisu ali v Abidu — kakor trdijo sedaj naši božanski učitelji — ali kjerkoli, in to je nekaj, kar bomo vsi doznali prej, preden bomo hoteli — pri Ozirisu, pravim, doživel boš, da boš tako brez brazgotin kakor žival, ki jo darujemo ob mlaju Izidi, samo ako me pustiš, da ti tole denem na rano.«

»Ali ni res tako, dobri ljudje?« in obrnila se je in nagovorila nekaj ljudi, ki so se bili nabrali, ne da bi jih bil videl, ko je ona prerokovala, »zagovorila sem ga, samo da bi bil moj lek uspešen — la! la! Ni je stvari kakor zagovor. Ako ne verjamete, samo pridite k meni, kedar vam žene ne bodo rodile; to je boljše, kakor da obdrnete vse stebre v templju Ozirisa, vam povem. Naredila bom, da bodo rodile kakor štiriindvajset let stara palma. Ampak, veste, morate tudi vedeti, kaj se pove, to je glavno — pri vsaki reči gre navadno vedno za glavno. La! La!

Ko sem vse to slišal, sem se jaz, Harmakis, prijel za glavo, ker nisem vedel ali čujem ali sanjam. Ko pa sem naenkrat pogledal kvišku, sem med ljudmi, ki so se bili nabrali okrog naju, zapazil sivolasega človeka, ki nas je pozorno opazoval; pozneje sem izvedel, da je bil ta človek Ptolemejev vohun, prav oni človek, ki bi bil kaj kmalu dosegel, da bi me bili faraonovi vojaki ubili, ko sem bil v zibelki. Tedaj sem razumel, zakaj je Atua tako abotno govorila.

»Čudni so tvoji čari in zagovori, starka,« je rekel vohun. »Govorila si o faraonu in dvojni kroni in postavi, ki ji je Pta dal obliko, da bi jo nosila; ali ni to res?«

»Seveda — del zagovora, bedak. Ali more človek dandanes pri kom boljšemu priseči kakor pri božanskem faraonu — bogovi naj ohranijo njega in njegovo godbo, da bo očaral to srečno deželo? Pri čem boljšem kakor pri dvojni kroni, ki jo nosi — hvala Aleksandru iz Macedonije? Ampak dovoli, ti pa res vse veš. Ali mi potem lahko poveš, ali so že dobili nazaj tisti plašč, ki ga je Mitridates odnesel na otok Kos? Pompej ga je nosil nazadnje, ali ne? V svojem zmago-slavnem sprevodu — samo pomisli: Pompej v Aleksandrovem plašču! To je ravno tako kakor mlado ščene v levovi koži! Ker govorimo baš o levih — poglej, kaj je ta deček storil — s svojim kopjem je ubil leva. Vi vaščani pa bi bili morali biti prav veseli, ker lev je bil silen — samo poglejte njegove zobe in kremplje. Te kremplje! Vse je tako, da mene ubogo neumno starko lahko pripravi do tega, da kričim, ko jih gledam. In pa truplo, mrtvo truplo tamle — lev ga je ubil. Na žalost je sedaj Oziris,³ ampak če pomisliš, da je bil komaj pred dobro uro vsakdanji umrjoč človek kakor ti in jaz! Ej, odnesite ga k balzamovalcem. Na solncu se bo hitro napihnil in razpočil in to jim prihrani trud, da ga jim ne bo treba razparati. Ampak enega talenta srebra gotovo ne bodo potrošili zanj. Sedemdeset dni v natronu — to je vse, kar bo najbrže dobil. La! La! Kako mi teče jezik in temno

³ Duša, potem ko je bila združena z božanstvom.

že postaja. Hej, ali ne boste odnesli trupla tistega mladega nesrečnega in leva? Ti, fante, obdrži te rastline na rani in nikdar več ne boš čutil teh prask. Jaz vem nekaj, dasi sem čisto neumna, in poznam tebe, vnuk moj. O, jemnasta, veseli me, da te je njegova svetost veliki duhoven vzal za svojega, ko je faraon — Oziris naj blagoslovi njegovo sveto telo — naredil konec njegovemu sinu. Tako zal si videti, Stavim, da pravi Harmakis ne bi bil mogel na tak način ubiti leva.

»Ti veš preveč in govoriš prehitro,« je godrnjal vohun, popolnoma ukanjen. »No, vrl mladenič je. Hej, fantje, nesite to truplo nazaj v Abutis, nekateri izmed vas pa naj ostanejo tukaj in mi pomagajo odreti levu kožo. Poslali jo bomo tebi, mladi možak,« je nadaljeval; »s tem pa ne rečem, da jo zaslužiš. Na tak način leva napasti — to je bil čin bedaka, bedak pa zasluži, kar dobi — pogubo. Nikdar ne napadi močnega, dokler nisi močnejši.«

Jaz sem pa odšel domov ves začuden.

Tretje poglavje.

**Amenemhetov ukor. — Harmakisova molitev. —
Znamenje, dano od bogov.**

Ko sem jaz, Harmakis, stopal svojo pot, mi je sok zelenih zelišč, ki mi jih je bila stara Atua položila na rane, prizadevala precejšnje bolečine, a so kmalu ponehale. Verujem pa v resnici, da so imele zdravilno moč v sebi; čez dva dni se mi je namreč meso zacelilo, tako da ni bilo čez nekaj časa ničesar videti. Spomnil pa sem se, da nisem bil poslušal besede starega velikega duhovna Amenemheta, ki so mu rekli moj oče. Jaz namreč vse do tega dne nisem vedel, da mi je bil pravi oče po mesu in krvi; vedno so me bili učili, da mu je bil sin umorjen, kakor sem opisal in da je njemu dopadlo, da je s privoljenjem duhovnov vzal mene kot posinovljenca in me vzgojil, da bi prevzel

kako mesto v templju, kadar bi prišel čas za to. Zavaljo tega sem bil v velikih skrbeh; bal sem se starega moža, ki je bil v svoji jezi silno strašen in je vedno govoril z mrzlim glasom modrosti. Vzlic temu sem sklenil, da se podam k njemu, mu izpovem svoj greh in sprejemem tako kazen, kakršno se mu bo primerno videlo, da mi jo naloži. Tako sem šel s krvavim kopjem v roki in s krvavimi ranami na prsih skozi zunanji dvor velikega templja in dospel do vrat kraja, kjer je bival veliki duhoven. To je velika izba, v kateri so se okoli in okoli nahajale izklesane podobe slovesnih bogov in v katero prihaja podnevi solnčna svetloba skozi odprtino, vsekano skozi kamna masivne strehe. Ponoči pa jo je razsvetljevala nihajoča bronasta svetiljka. Brez šuma sem se podal noter, kajti vrata niso bila zaprta in ko sem stopal naprej skozi težke zavese, ki so visele na notranji strani vrat, sem trenutno z drhtečim srcem stal v izbi.

Svetiljka je bila že prižgana, kajti stemnilo se je bilo in pri njeni luči sem videl starega moža, ki je sedel na stolu iz slonove kosti in ebenovine ob kameniti mizi, na kateri so bile mistične besede življenje in smrt. Vendar starec ni bral, ker je spal in siva dolga brada mu je počivala na mizi kakor brada mrtvega. Mehka svetloba svetiljke se je razlivala po njem, po papirih in zlatem obroču na roki, na katerem so bila vrezana znamenja Nevidnega, vse na okrog pa je bilo v senci. Svetloba se mu je razlivala po obriti glavi, po belem oblačilu, cedrasti duhovski palici poleg njega, po slonovi kosti njegovega stola z levjimi nogami in razsvetljevala mogočno čelo, obraz s kraljevskimi potezami, bele obrvi in temne votline globoko udrtih oči. Gledal sem ga in trepetal, zakaj na njem je bilo nekaj, kar je bilo več ko človeška dostojanstvenost. Tako dolgo je bil živel z bogovi, tako dolgo je bil bival v družbi z njim in z božanskimi mislimi, tako temeljito je poznal vse one skrivnosti, katere mi samo malo vidimo, da je že sedaj, preden je prišel čas zanj, navzel naravo Ozirisa in je bil bitje, ki je navdajalo človeka s strahom.

Stal sem tam in strmel in ko sem stal, je odprl svoje temne oči, vendar ni pogledal proti meni, tudi ni obrnil glave. A vendar me je videl in izpregovoril:

»Zakaj si mi bil nepokoren, sin moj?« je rekel. »Kako je to, da si šel proti levu, ko sem ti jaz velel, da ne smeš?«

»Kako veš, oče, da sem šel?« sem vprašal prestrašen.

»Kako vem? Ali ni drugih potov, po katerih pridemo do znanja, kakor s pomočjo čutov? Ej, nevedni otrok! Ali ni bil moj duh pri tebi, ko je lev skočil na tvojega tovariša? Ali nisem prosil one, ki so bili okoli tebe, da bi te čuvali, da bi vodili tvojo roko, ko si zadrl kopje levu v žrelo? Kako se je zgodilo, da si šel tja, sin moj?«

»Bahač me je razdražil,« sem odgovoril, »in šel sem.«

»Da, vem; in ker ima mladina vročo kri, ti odpuščam, Harmakis. Vendar me poslušaj in moje besede naj se ti vtisnejo v srce, kakor Sihorske vode v žejni pesek, kadar se prikaže Sirius⁴ na nebu. Poslušaj me. Bahač ti je bil poslan kot izkušnja tvoje notranje moči in glej, ta moč se ni izkazala. Zavoljo tega je tvoja ura odložena. Da bi bil ti v tej zadevi močan, bi ti bila pot že sedaj izravnana. Ampak grešil si in zavoljo tega je tvoja ura odložena.«

»Ne razumem te, oče,« sem odgovoril.

»Kaj pa ti je, sin moj, pravila stara Atua tam na bregu kanala?«

Povedal sem mu vse, kar je bila starka rekla.

»In ti si verjel, Harmakis, sin moj?«

»Ne,« sem odgovoril; kako bi verjel take bajke? Gotovo je blazna. Vsi ljudje jo imajo za noro.«

Tedaj se je prvokrat ozrl proti meni, ki sem stal v senci.

»Sin moj! Sin moj!« je zavpil, »motiš se. Ona ni nora. Ženska je govorila resnico. Govorila ni sama od sebe, ampak s pomočjo glasu, ki je v njej, ki ne

⁴ Pasja zvezda; čas, ko se je prikazala tekom leta na nebu, je pomenil pričetek poplave reke Nil

more lagati. Ta Atua je namreč prerokinja in sveta. Sedaj pa izvedi usodo, ki so ti jo naklonili bogovi Egipta, da jo izpolniš in gorje tebi, ako bi vsled kakršnekoli slabosti tega ne izpolnil! Poslušaj: nisi tujec, nisi posinovljenec, vzet v mojo hišo in za čaščenje templja. Moj pravi sin si, ki mi ga je prav ta ženska rešila. Ampak, Harmakis, ti si več nego to, kajti samo še po tebi in meni se pretaka kraljevska kri Egipta. Samo še ti in jaz izmed vseh, kar jih živi, izhajava brez vrzeli ali pogrške od onega faraona Nekt-nebfa, katerega je Perz Ohus pregnal iz Egipta. Perz je prišel in Perz je šel in za Perzom je prišel Macedonec; in sedaj je že skoraj tri sto let tega, kar so si Lagidi prisvojili dvojno krono, oskrnili deželo Khem in pokvarili češčenje njenih bogov. Ampak dobro pomni tole: šele dva tedna je tega, odkar Ptolomej Neus Dioniz, Ptolomej Aulet piskač, ki te je skušal umoriti, mrtev. In šele pred kratkim je evnuh Potin, prav tisti evnuh, ki je pred leti prišel v naše kraje, da ti odseka glavo, pustil v nemar poslednjo voljo svojega gospodarja, mrtvega Auleta in posadil mladega Ptolemejca na prestol. Zavaljo tega je njegova sestra Kleopatra, tisto ognjevito, zlato dekle, pobegnila v Sirijo in tam bo zbrala, ako se ne motim, svoje vojake in se vzdignila zoper Ptolemeja svojega brata; po poslednji volji svojega očeta je namreč ona bila skupna sovladarica ž njim. In dobro si zapomni tole: rimski orel plava visoko na nebu in preži s pripravljenimi kremplji, da pride čas, ko se vrže na tolstega jarca, to je Egipt in ga raztrga. In pomni dalje: ljudstvo Egipta je sito tujega jarma; ono sovraži spomin na Perze in kar slabo mu je pri srcu, da jim na trgih v Aleksandriji pravijo Macedonci. Vsa dežela mrmra in godrnja pod jarmom Grkov in senco Rimljanov.

»Mar nismo bili zatirani? Ali niso bili naši otroci poklani in nam niso vzeli vse, kar smo si bili pridobili, samo da bi zadostili brezdanji poželjivosti in sli Lagidovi? Ali niso bili naši templji zapuščeni? Ali ni bilo veličanstvo večnih bogov uničeno po teh

grških brbljah, ki so se drznili vmešavati v neumrjoče resnice in imenovati Najvišjega z drugim imenom — z imenom Serapis — zamenjujoč bistvo Nevidnega? Mar Egipt ne vpije na ves glas po svobodi? In ali naj vpije zaman? Ne, ne, zakaj ti, sin moj, si določen, da ga osvobodiš. Tvoje ime se že šepeče po mnogih svetiščih od Abu-ja do Anu-ja; duhovni in ljudstvo že prisegajo udanost in zvestobo pri svetih znamenjih njemu, ki jim bo oznanjen. Vendar sedaj še ni čas; ti si še preveč zelena mladika, da bi nosil težo take vihre. Ampak danes si bil izkušan in se izkazal negodnega.

»Oni, ki hoče služiti bogovom, Harmakis, se mora otresti vseh slabosti mesa. Zasmeh ga ne sme ganiti, tudi ne nobena človeška sila. Tvoje poslanstvo je visoko, ampak moraš se ga šele učiti spoznavati. Ako se ne naučiš, ne boš uspel. In potem naj pride moje prokletstvo nad tebe in prokletstvo Egipta in prokletstvo propadlih egiptovskih bogov! Zakaj vedi, da se utegnejo tudi bogovi, ki so neumrjoči, pri prepletenu stroju stvari nasloniti na človeka, ki jim je orodje, kakor se vojniki opre na svoj meč. In gorje meču, ki se zlomi v uri boja, zakaj vržen bo v stran, da zarjavi ali pa se morebiti stopi v ognju. Naredi zavoljo tega svoje srce čisto in visoko in močno; zakaj tvoja usoda ni navadna in tvoje plačilo ni plačilo umrjočega. Ako zmagaš, Harmakis, boš v sijaju in slavi — na tem in onem svetu! Ako pa padeš, gorje tebi, gorje!«

Prenehal je in povесil glavo, nato pa je nadaljeval:

»O teh rečeh boš pozneje še več slišal. Dotlej se imaš mnogo učiti. Jutri ti oddam pisma in odpotoval boš po Nilu nizdol mimo Memfisa z belim zidovjem do Anuja. Tam boš bival več let in se boš naučil še več naše starodavne modrosti v senci onih skrivnostnih piramid, katerih bodoči dedni veliki duhoven si ti. Med tem pa bom jaz sedel tukaj in pazil in prežal, zakaj moja ura še ni prišla, in s pomočjo bogov predel mrežo smrti, v katero boš vjel macedonsko oso.

»Pridi semkaj, sin moj, pridi semkaj in me poljubi na čelo, kajti ti si moj up in nada vsega Egipta. Ako boš pošten in se vzdignil do orlovskega gnezda usode, boš slaven tukaj in na onem svetu. Ako pa boš nepošten, ako padeš, bom pljunil nate in proklet boš in tvoja duša bo ostala zaslužnjena vse dotlej, ko se bo zlo v počasnem poteku časa še enkrat izpremenilo v dobro in bo Egipt zopet svoboden.«

Stopil sem k njemu trepetajoč in ga poljubil na čelo. »Vse to naj pride nad mene in še več,« sem rekel, »ako se izneverim tebi, oče!«

»Ne!« je vzkliknil, »ne meni, ne meni, ampak njim, kojih voljo vršim. Sedaj pa pojdi, sin moj, in preudarjaj v svojem srcu moje besede in jih prebavljaj v svojem skrivnem srcu. Zapomni si, kar boš videl in nabiraj si roso modrosti, pripravljajoč se na boj! Ne boj se za sebe, zavarovan si pred vsem zlom. Nič hudega se ti ne bo zgodilo od zunaj; ti sam si lahko svoj sovražnik. Govoril sem.«

Nato sem s polnim srcem odšel. Noč je bila tiha in živa duša se ni ganila na tempeljskih dvorih. Hitel sem preko njih in dospel do vhoda, ki je pri zunanjih vratih. Ker sem iskal samoto in se tako rekoč skušal približati nebesom, sem vzel dvesto stopnic osprednjega stolpa pod noge in naposled dospel do masivne strehe. Tukaj sem naslonil prsa ob branik in se ozrl naprej. Ko sem zrl, je rdeči rob polne lune plaval nad Arabskimi hribi in njeni žarki so se razlivali po stolpu, kjer sem stal in po zidovju templja, razsvitljuječ izrezane podobe bogov. Nato je mrzla mesečina padla na dobro obdelano polje, ki je zorelo za žetev, in ko je nebeška svetiljka Izide plavala po nebu navzgor, so njeni žarki počasi lezli dol do doline, kjer se Sihor, oče dežele Khem, vali proti morju.

Kmalu so svetli žarki poljubili vodo, ki se jim je v odgovor nasmehnila, in sedaj so bile gore in doline, reke, templji, mesta in ravani poplavljeni z belo svetlobo, saj vstala je mati Izida in razgrnila svoje blesteče oblačilo preko nedrija zemlje. Bilo je lepo, lepo kot sanje in svečano kakor ura po smrti.

V resnici mogočno so kipeli templji v noč. Nikdar se mi niso videli tako veličastni kot v tisti uri — ta večna svetišča, ki je pred njihovim zidovjem sam čas zvenel. In meni je bilo usojeno, da bom vladal to, v mesečini razsvetljeno deželo, da bom ohranil ona sveta svetišča in gojil čast njihovih bogov; usojeno mi je bilo, da bom pregnal Ptolemejce in osvobodil Egipt izpod tujega jarma! Po mojih žilah se je pretakala kri onih velikih kraljev, ki spe po grobnicah Tebanske doline in čakajo dneva vstajenja. Moj duh je vzkipel v meni, ko sem sanjal o tej sijajni usodi; sklenil sem roki in tam na stolpu templja sem molil kakor še nisem nikoli molil k božanstvu, ki ima mnogo imen in se pojavlja v mnogih oblikah.

»O Amen,« sem molil, »bog bogov, kateri si od začetka; gospod resnice, ki si in iz katerega je vse, ki oddajaš svoje božanstvo in ga zopet jemlješ k sebi, v čigar krogu se duhovniki gibljejo in so, ki si od vseh časov samospočeti in ki boš do konca časa — poslušaj me!

O Amen — Oziris, žrtev, po kateri smo rešeni, gospod pokrajine vetrov, vladar vseh dob, stanovalec na zapadu, najvišji v Amantiju, poslušaj me.

O Izida, velika mati, boginja, mati Hora — skrivnostna mati, sestra, žena, poslušaj me. Ako sem jaz v resnici tisti, ki so me bogovi izvolili, da izvršim namero bogov, naredite, da se mi da znamenje in to sedaj, da posvetim svoje življenje življenju zgoraj. Iztegnite svoje roke proti meni, o bogovi, in razkrijte sijaj svojega obraza. Čujte, oj, čujte me!« In vrgel sem se na kolena in povzdignil oči proti nebu.

In ko sem klečal, se je na obličju meseca nenadno prikazal oblak in ga zakril, tako da je noč postala temna in tišina naokrog globlja — celo psi, daleč spodaj v mestu so nehali lajati in ta tišina je vedno bolj naraščala, dokler ni bila kakor smrt. Čutil sem, kako mi je duh vzkipel v meni in lasje so se mi ježili na glavi. Tedajci se mi je zazdelo, da se je mogočni stolp iznenada začel zibati in majati pod nogami, močan veter mi je pihal mimo čela in v mojem srcu mi je rekel nek glas:

»Poglej, znamenje! Obdaj se s potrpljenjem, Harmakis!«

In ko je glas končal, se je neka mrzla roka dotaknila moje roke in pustila nekaj v njej. Nato je oblak splaval z obličja meseca, veter je minul, stolp se je nehal tresti in noč je bila, kakršna je bila poprej.

Ko se je svetloba povrnila, sem pogledal ono, kar mi je bilo puščeno v roki, Bil je popek svetega lotusa, ki se je razvijal v cvet in iz njega je prihajal jako prijeten vonj.

In ko sem ga gledal, glej, je lotus šel iz moje roke in izginil, pustivši me vsega začudenega.

Četrto poglavje.

Harmakis odide v svet. — Njegovo srečanje s stricem Sepa, velikim duhovnom v Anu-el-Re. — Njegovo življenje v Anu. — Besede velikega duhovna Sepa.

Drugo jutro me je ob zori zbudil duhoven iz templja, ki mi je prinesel naročilo, da naj se pripravim na pot, o kateri mi je bil govoril oče, posebno ker se je nudila ugodna prilika, da se odpeljem po reki nizdol do mesta Anu-el-Re. Grki so mu rekli Heliopolis in tja naj bi potoval v družbi duhovnov Ztaha v Memfis, ki so bili prišli semkaj v Abutis, da bi položili truplo enega svojih velikih mož v grobnico, ki so jo bili pripravili v bližini kraja, kjer počiva sveti Oziris.

Zavoljo tega sem se pripravil in ko sem prejel pisma ter objel očeta in vse one v templju, ki so mi bili dragi, sem se taisti večer podal k bregu reke Kihor in odpluli smo z južnim vetrom. Ko je pilot stal na rilcu in je s palico v roki velel mornarjem, da zrahljajo kole, s katerimi je bil čoln pritrjen k bregu, je prišepala stara Atua s košaro z zdravilnimi zelišči v roki, mi želela srečno pot in vrgla eno sandalo za menoj za dobro srečo; to sandalo sem hranil mnogo let.

Tako smo odrinili in se šest dni vozili po čudoviti reki. Vsako noč smo se ustavili, izbrali primeren prostor in privezali čoln. Ko pa nisem več videl znanih reči, ki sem jih videval dan za dnevom, odkar sem imel oči, da vidim, in sem bil sam med tujimi obrazi, mi je bilo jako težko pri srcu, tako da bi se bil zjokal, ako bi me ne bilo sram. Ne bom tukaj opisoval vseh čudovitih reči, ki sem jih videl; nove so bile meni zares, ampak poznali so jih ljudje izza tistih časov, ko so bogovi vladali v Egiptu. Toda duhovni, ki so bili z menoj, so mi izkazovali nemajhne časti in so mi pojasnili vse, kar sem videl.

Sedmega dne zjutraj smo dospeli v Memfis, mesto belega zidovja. Tukaj sem počival tri dni od naporov vožnje kot gost duhovnov čudovitega templja stvarnika Ptaha, ki so me pogostili in mi razkazali lepote velikega mesta. Veliki duhoven me je v spremstvu dveh drugih duhovnov peljal skrivaj pred svetega boga Apisa, Ptaha, ki blagovoli bivati med ljudmi v podobi bika. Ta bog je bil črn, na čelu je imel štiroglato belo liso, na hrbtu belo znamenje, podobno orlu, pod jezikom je imel narastek v podobi svetega hrošča, v repu dvojnato žimo, med rogovoma pa mu je visela ploča iz čistega zlata. Stopil sem v prostor, kjer je bival bog in ga počastil, veliki duhoven in spremljevalci pa so resnobni opazovali.

Med tem pa, ko sem bil molil izgovarjajoč besede, ki so mi jih bili povedali, je bog pokleknil in se ulegel pred menoj na tla. Takoj so pristopili veliki duhoven in spremljevalci, ki so bili, kakor sem pozneje izvedel, velikaši iz zgorenjega Egipta; bili so vsi začudeni in so se mi zavoljo tega pomembnega znamenja poklonili, ne da bi izpregovorili besedico. V Memfisu sem videl še mnogo drugega, vendar bi bilo preobširno, da bi tukaj vse opisoval.

Četrty dan je prišlo nekoliko duhovnov iz Anuja, da bi me peljali k mojemu stricu Sepa, velikemu duhovnu v Anu. Poslovil sem se od duhovnov v Memfisu, nato pa smo se prepeljali čez reko in jezdili dva dela enodnevnne poti skozi mnogo vasi, v katerih smo videli veliko revščino, ki je izvirala iz zatiranja

in od pobiralcev davkov. Spotoma sem tudi prvič videl velike piramide, ki leže zadaj za podobo boga Horemkhu, tisto Sfingo, ki ji Grki pravijo Harmakis, in templje božanske matere Izide, kraljice v Memnenu in boga Ozirisa, gospoda v Rosatu; in jaz, Harmakis, sem po božjem pravu dedni veliki duhoven vseh teh templjev in templja, kjer se časti Menkau-re. Videl sem jih in občudoval njihovo veličino, beli apnenec in rdeči sijenski granit, ki je odseval solnčne žarke in jih pošiljal nazaj v nebo. Vendar mi ta čas ni bilo ničesar znanega o zakladu, ki je bil skrit v njej, ki je tretja med piramidami — ož, da bi nikdar ne bil vedel zanj!

Tako smo naposled zagledali Anu, ki v primeri z Memfisom ni tako veliko mesto, a stoji na vzvišenem ozemlju, pred katerim leže jezera, ki jih namaka kanal. Zadaj za mestom leži ograjeno polje templja boga Re.

Razjahali smo pri sprednjem stolpu in pod stebrenikom nas je sprejel neki možak ne velike postave, a plemenite zunanosti, ki je imel glavo obrito in temne oči, ki so se lesketale kakor daljne zvezde.

»Stojte!« je vzkliknil s krepkim glasom, ki se je le malo prilegal njegovemu slabotnemu telesu.

»Stojte! Jaz sem Sepa, ki odpira usta bogov.«

»Jaz pa,« sem rekel, »sem Harmakis, sin Amenhetov, dednega velikega duhovna in vladarja svetega mesta Abutis; prinašam ti pisma, Sepa.«

»Vstopi,« je rekel. »Vstopi!« in me ves čas pomotril z mežikajočimi očmi. »Vstopi, sin moj!« In prijel me je za roko in me peljal v neko izbo v notranjem hišnem krilu in zaprl vrata; ko pa je bil pregledal pisma, mi je iznenada padel okoli vratu in me objel.

»Dobrodošel!« je zaklical, »dobrodošel sin moje sestre in nada Khema! Nisem zaman prosil bogov, da bi mi dali toliko časa živeti, da bi ti videl v obraz in ti podal modrost, ki sem jo obvladal jaz edini med vsemi, kar jih je v Egiptu ostalo živih. Malo je takih, katere mi je po postavi dovoljeno učiti.«

In še enkrat me je objel ter me povabil, naj se grem kopat in pokrepčat rekoč, da bo drugi dan nadalje govoril z menoj.

To se je v resnici zgodilo in tako na dolgo in široko, da ne bom zapisal vsega, kar mi je rekel takrat in pozneje; če bi namreč to storil, ne bi bilo v Egiptu nobenega papirusa več, ko bi bilo delo končano. Ker pa imam mnogo povedati, a malo časa, da povem, bom zavoľjo tega prešel dogodke let, ki so sledili.

Življenje mi je namreč takole potekalo. Vstal sem zgodaj, prisostvoval molitvi v templju, čez dan pa sem se učil. Učil sem se verskih obredov in njihovega pomena, o početku bogov in početku zgorenjega sveta. Učil sem se tajnosti gibanja zvezd in kako se zemlja giblje med njimi. Poučevali so me v oni starodavni vedi, ki ji pravijo magija, kako se tolmačijo sanje in kako se človek približa bogu. Učili so me jezik znamenj in njihove notranje in zunanje skrivnosti. Seznanil sem se z večnimi zakoni dobrega in slabega in s tajnostjo one vere, ki je v vsakem človeku. Spoznal sem tudi skrivnosti piramid — rad bi, da se ne bi bilo nikdar zgodilo! Prebiral sem dalje zapiske o preteklosti, o besedah in dejanjih starodavnih kraljev, ki so živeli pred menoj izza onega časa, ko je Hor vladal na zemlji. Spoznal sem ves ustroj države, znanje zemlje in s tem zgodovino Grške in Rima. Učil sem se tudi grškega in rimskega jezika, ki sem jih že nekoliko znal. In ves ta čas, celih dolgih pet let, sem si ohranil roke snažne in srce čisto in nisem storil nič slabega vpričo boga in človeka, temveč sem naporno delal, da bi si pridobil vse znanje in se pripravil za usodo, ki me je čakala.

Vsako leto so dvakrat dospeli pozdravi in pisma od mojega očeta Amenemheta in dvakrat sem vsako leto pošiljal nazaj svoje odgovore vprašujoč, ali je že prišel čas, da končam svoje delo. In tako so mi brzo potekali dnevi moje preizkušnje, tako da sem postal slab in utrujen v srcu; ker sem bil sedaj možak

in učen, sem hrepenel, da bi pričel živeti življenje ljudi. In pogosto sem razmišljal in ugibal, ako ni bilo tisto govorjenje in prerokovanje stvari, ki so se imele zgoditi, zgolj sanje, porojene v možganih ljudi, pri katerih je želja prehitela misel. Bil sem v resnici iz kraljevske krvi, to mi je bilo znano; moj stric, duhoven Sepa, mi je namreč pokazal skrivni zapisnik rodu, ki se je sledil brez vrzeli od očeta do sina in je bil vrezan v mističnih znakih na tablici iz sijenskega kamna. Ampak kaj je koristilo, da sem bil po pravu kraljevega rodu, ko pa je bil Egipt, moja dedščina, suženj — suženj, ki je delal, kakor so hoteli macedonski Lagidi in jim pomagal do njihovega razkošja? Ko je bil Egipt že tako dolgo tlačan, da je morebiti že pozabil, kako se opusti hlapčevski nasmeh suženjstva in se iznova zopet ozre po svetu s srečnimi svobodnimi očmi?

Nato sem se spomnil na svojo molitev na stolpu v Abutisu in na odgovor, ki sem ga bil prejel na molitev in sem ugibal, da-li so bile to tudi sanje.

Ko sem se neko noč ves utrujen od učenja sprehajal po svetem gaju, ki leži v vrtu templja in tako razmišljal, sem nameril na strica Sepa, ki se je tudi sprehajal in premišljeval.

»Stoj!« mi je zaklical z močnim glasom; »zakaj ti je obraz tako žalosten, Harmakis? Ali te je preobvladal poslednji problem, ki sva ga proučevala?«

»Ne, stric,« sem odgovoril, »res sem ves izmučen, ampak tega ni povzročil problem; saj je bil lahek. Srce mi je težko, kajti naveličal sem se življenja po teh samotnih hodnikih in nakopičena teža vednosti me tare in ruši. Brez koristi in pomena je gromaditi silo, ki je ni mogoče uporabiti.«

»Ej, nestrpen si, Harmakis,« je odgovoril! »taka je pač nespametna mladina. Okusil bi rad boj; naveličal si se gledati valove, ki se zaganjajo ob obrežje, in bi se rad zagnal vanje in se podal v nevarnosti boja. Rad bi torej šel, Harmakis, kaj ne da? Ptica bi rada zletela iz gnezda kakor zlete lastavke iz strešnih žlebov templja, čim dorastejo. No, pa bodi, kakor želiš; ura je blizu. Učil sem te vsega, kar sem se

bil naučil in meni se vse dozdeva, da je učenec prekosil svojega učitelja.« Pri teh besedah je umolknil in si otiral svitle črne oči; bil je namreč jako žalosten ob misli na moj odhod.

»Kam naj se obrnem, stric?« sem ga vprašal vesel. »Nazaj v Abutis, da me vpeljejo v skrivnosti bogov?«

»Da, nazaj v Abutis in iz Abutisa v Aleksandrijo, iz Aleksandrije pa na prestol svojih očetov, Harmakis! Poslušaj me; stvar je taka: znano ti je, da je kraljica Kleopatra zbežala v Sirijo, ko je oni zločinski evnuh Potin pustil v nemar poslednjo voljo njenega očeta Auleta in posadil njenega brata Ptolemeja samega na egiptovski prestol. Znano ti je tudi, kako se je vrnila, v resnici kot kraljica, z veliko vojsko in se ustavila pri Peluziju in kako je v tistem času mogočni Cezar, oni veliki možak, največji med vsemi, neumorno zasledujoč Pompeja, odplul s šibko majhno vojsko iz krvavega bojišča pri Farzalu in priplul semkaj v Aleksandrijo. Našel pa je Pompeja že mrtvega — umorila sta ga podlo poveljnik Ahilas in Lucij Septinij, vrhovni poveljnik rimskih legij v Egiptu — in znano ti je, kako so bili Aleksandrijci v strahu zavoljo njegovega prihoda in so hoteli pobiti njegove liktorje. Nato se je Cezar polastil mladega kralja Ptolemeja in njegove sestre Arsinoe, kakor si slišal in velel vojski Kleopatre in vojski Ptolemeja, ki je bila pod vodstvom Ahilasa in ki sta si stali pri Peluziju druga drugi nasproti, da naj se razideta in gresta svojo pot. V odgovor pa se je Ahilas vzdignil proti Cezarju in ga oblegal v Bruhiju v Aleksandriji; tako so stale nekaj časa vse stvari in nikdo ni vedel, kdo bo vladal v Egiptu. Tedaj pa je Kleopatra vzela kocke v roke in jih vrgla; naredila je poseben korak, ki je bil prav drzovit. Svojo vojsko je pustila pri Peluziju, sama se je v spremstvu Sicilca Apolodora v mraku pripeljala do Aleksandrijske luke, zavozila vanjo in stopila na suho. Apolodor jo je nato povezal v velik sveženj bogatih preprog, kakoršne izdelujejo v Siriji in poslal preproge Cezarju v dar. Ko so v palači razvezali sveženj, so našli v njem najzaljše

dekle vsega sveta, pa tudi najbolj učeno in najbolj duhovito. Zapeljala je velikega Cezarja — niti peza njegovih let ga ni obvarovala pred njenimi čari — tako da je v svoji bedastoči malodane izgubil svoje življenje in vso slavo, ki jo je bil pridobil v neštivilnih vojskah.«

»Bedak!« sem mu prestrigel besedo, »bedak! Nazivlješ ga velikim, ampak kako more biti moški v resnici velik, ki nima moči, da bi zoprval ženskim zvijačam? Ta Cezar, na čegar besedi je ves svet visel! Cezar, na čegar dihljaj je štirideset legij korakalo na pot in izpremenilo usodo celih narodov! Mrzli, dalekovidni Cezar, ta junak — ta Cezar je padel kot zrel sad zvijačnemu dekletu v naročaj! Ej, iz preproste gline je bil ta rimski Cezar! Kakšno revše!«

Sepa pa me je pogledal in zmajal z glavo. »Ne bodi prenagljen, Harmakis, in ne govori s tako ponosnim glasom. Ali ne veš, da je v vsakem železnem oklepu sklep ali gib in gorje njemu, ki ga nosi, če najde meč ta sklep! Ženska je pri vsej svoji slabotnosti vendarle najmočnejša sila na svetu. Ona je krmilo vseh stvari, ki so človeške; prihaja v mnogih oblikah in potrka na mnoga vrata; hitra je in potrpežljiva in njena strast ni tako nevodljiva kakor strast moškega, marveč je kakor miren konj, ki ga lahko vodiš kamor hočeš in moreš vajeti nategniti ali popustiti, kakor pač nanese prilika. Ona ima oči stotnika in trdna mora biti ona trdnjava srca, kjer ne najde prostora za ugodno priliko. Ali ti kri v mladosti močno polje? Ona jo bo prekosila in tudi njeni poljubi se ne bodo utrudili. Ali si nagnjen k častihlepju? Ona ti bo odprla tvoje notranje srce in ti pokazala pota, ki vodijo do slave. Ali si izmučen in utrujen? Ona ima tolažbo v svojih prsih. Ali si padel? Ona te more vzdigniti, premamiti tvoje čute in pozlatiti poraz z zmagoslavjem. Da, Harmakis, take reči lahko stori, kajti narava se vedno bori na njeni strani; in v tem ko jih stori, lahko vara in ustvari tajni konec, pri katerem ti nisi udeležen. Tako vlada ženska svet. Za njo se vršijo vojske; za njo trošijo moški svojo moč, da si nabirajo korist; za njo delajo

dobro in slabo in streme po veličini, da bi našli pozabljenje. Ona pa še vedno sedi podobna onile Sfingi tam in se smehlja. Noben moški še ni nikoli uganil vse zagonetke njenega nasmeha, ni doznal vseh skrivnosti njenega srca. Ne zasmehuj, ne varaj se, Harmakis! V resnici mora biti velik tisti, ki more kljubovati moči ženske, ki je, ovijajoč se okoli njega kakor nevidni zrak, pogosto najbolj močna takrat, kadar čuti najmanj opazijo.«

Na ves glas sem se zasmel. »Resnobno govoriš, stric Sepa,« sem rekel, »človek bi skoraj mislil, da nisi prišel nepoškodovan skozi ta siloviti ogenj izkušnjave. No, kar se mene tiče, jaz se ne bojim ženske in njenih zvijač. Ničesar ne vem o njih in tudi nočem nikdar vedeti. Še vedno pa sem teh misli, da je bil ta Cezar bedak. Da bi jaz bil na onem mestu, kjer je bil Cezar, bi dal tisti sveženj preprog zvaliti po stopnicah palače v pristaniško blato, da bi ohladil vso prešernost.«

»Nikar, nehaj vendar!« je zavpil stric glasno. »Zlo je tako govoriti; bogovi naj odvrnejo slabo znamenje in naj ti ohranijo to mrzlo moč, s katero se ponašaš. Ej, človek, ti ne veš — ti v tvoji moči in lepoti, ki je nima para, pri moči tvojega znanja in sladkosti svojega jezika — ti ne veš! Svet, med katerim se moraš kretati ni svetišče kakor je svetišče božanske Izide. No, pa — mogoče je tako. Moli, da se led tvojega srca nikdar ne staja, potem boš velik in srečen in Egipt bo osvobojen. Sedaj pa naj zopet povzamem svojo zgodbo — tukaj vidiš, Harmakis, ženska hoče imeti svoje mesto celo v tako resnobni zgodbi. Ko se je Kleopatrin brat Ptolemej iznebil Cezarja, se je obrnil izdajsko zoper njega. Nato sta Cezar in Mitridat napadla taborišče Ptolemeja, ki je pobegnil čez reko. Njegov čoln pa so potopili begunci, ki so pritiskali nanj in tak je bil bedni konec tega Ptolemeja.

Ko je bila vojna končana in mu je ona med tem porodila sina Cezariona, je Cezar določil mlajšega Ptolemeja, da naj vlada skupaj s Kleopatro in je njen mož po imenu, sam pa se je podal v Rim, kamor je

vzel seboj lepo kraljičino Arsino, da bi vkovana v verige stopala v njegovem zmagoslavnem sprevodu. Ampak velikega Cezarja ni več. Umrl je kakor je bil živel, v krvi in prav kraljevsko. Kraljica Kleopatra pa je stoprav pred kratkim, ako se sme zaupati mojim obvestilom, s strupom umorila svojega brata in moža Ptolemeja in vzela svojega otroka Cezarijona, da ji bo drug na prestolu, katerega drži s pomočjo rimskih legij in pa, kakor se govori, s pomočjo mladega Seksta Pompeja, ki je nasledoval Cezarju v njeni ljubezni. Ampak po vsej deželi vre in se kuha zoper njo, Harmakis. V vsakem mestu govore otroci Khema o osvoboditelju, ki ima priti — in to si ti, Harmakis. Čas je malodane zrel. Ura je blizu. Pojdi nazaj v Abutis in spoznaj poslednje skrivnosti bogov in se snidi z onimi, ki bodo vodili izbruh viharja. Potem pa delaj, Harmakis, delaj, pravim, in udari na Khem in osvobodi deželo Rimljanov in Grkov ter zasedi svoje mesto na prestolu tvojih božanskih očetov in bodi kralj. V ta namen si bil rojen, knez!«

Peto poglavje.

Harmakis se vrne v Abutis. — Praznovanje misterij. — Pesem Izide. — Amenemhetovo svarilo.

Drugi dan sem objel strica Sepa in s koprnečim srcem odšel iz Anuja proti Abutisu. Da povem na kratko, vrnil sem se srečno tja; odsoten sem bil pet let in en mesec in sedaj nisem bil več dečak, ampak dorastel mož z glavo, dobro založeno s človeškim znanjem in starodavno egipčansko modrostjo. Zopet sem videl nekdanje kraje in poznane obraze, dasi jih je nekoliko malo manjkalo, ker so bili odšli k Ozirisu. Ko sem jezdil preko polja in se približal zidovju, ki ograja tempelj, so mi prišli naproti duhovni in drugi ljudje, da bi me pozdravili; med njimi je bila tudi stara Atua, kateri je čas vrezal na čelo samo nekoliko

novih gub, drugače pa je bila prav taka, kakor pred petimi leti, ko je zagnala sandalo za menoj.

»La! la! la!« je zaklicala; »torej si zopet tukaj, zali moj fante! Celo zalši kot si bil. La! Kakšen možak! Kakšna pleča! In kakšen obraz in postava! Ej, starka sem lahko zadovoljna, da sem te negovala. Samo preveč bled si. Tisti duhovni tam doli v Anu so te gotovo pustili stradati. Vendar ne gladuj preveč; bogovi ne ljubijo okostnjakov. Prazen želodec dela prazno glavo, pravijo tam v Aleksandriji. Ampak vesela je ta današnja ura, v resnici radostna ura. Stopi noter — stopi noter!« In ko sem razjahal, me je objela.

Jaz pa sem jo potisnil na stran. »Moj oče! Kje je moj oče?« sem zavpil. »Ne vidim ga tukaj.«

»Ej, nikar se ne boj,« je odgovorila starka; »njegova svetost se dobro počuti; čaka te v svoji izbi. Pojdi tja. Oj, srečen današnji dan! Srečen je danes Abutis!«

Šel sem tjekaj, ali prav za prav tekel in dospel v izbo, o kateri sem že pisal. Tam pri mizi je sedel moj oče Amenemhet, tak, kakor je bil, samo jako postaran. Stopil sem k njemu, pokleknil pred njim in mu poljubil roko; on me je pa blagoslovil.

»Poglej kviško, sin moj,« je rekel; »daj, da ti moje stare oči zro v obraz, da ti vidim v srce.«

Tako sem vzdignil glavo in on me je gledal dolgo in resnobno.

»Vidim ti v dno srca,« je rekel naposled; »čist si in močan v modrosti; nisem se bil varal v tebi. Oj, samotna so bila ta leta. Vendar sem prav storil, da sem te poslal od tod. Sedaj mi pa opiši, kako si živel, zakaj tvoja pisma so mi le malo povedala, ti pa ne veš, sin moj, kako lačno je očetovsko srce.«

Povedal sem mu vse. Sedela sva pozno v noč in se razgovarjala. Na koncu pa mi je povedal, da se moram sedaj pripraviti, da me vpeljejo v one zadnje misterije, ki jih doznajo samo izvoljenci bogov.

Tako se je zgodilo, da sem se pripravljaj dobre tri mesece, kakor zahtevajo svete šege. Ves ta čas nisem jedel mesa. Venomer sem bival v svetiščih in

proučeval skrivnosti velike žrtve in gorje boginje. Čul sem in molil pred oltarji. Povzdignil sem svojo dušo k bogu; v sanjah sem se razgovarjal z nevidnim, tako da je naposled bilo videti, da je zame izginila zemlja in vse pozemske želje. Nisem več hrepenel po slavi tega sveta; moje srce se je dvigalo visoko nad njega kakor orel z razprostrtimi perutmi; glas graje sveta mi ga ni mogel vzravnati in lepota sveta, ki sem jo videl, mi ni prinesla veselja. Kajti nad menoj se je razprostiral širni nebeški obok, kjer se gibljejo zvezde v nepremeljivem sprevedu, kjer sede sveti na svojih gorečih prestolih in gledajo kolo usode, ko se suče od sveta do sveta. Oj, srečne ure svetega premissljevanja! Kdo, ki je samo enkrat okusil vašo radost, si more poželei, da bi se zopet plazil po zemlji? O, slabo, ničvredno meso, ki nas vleče nizdol! Moja želja je, da bi sploh padlo od mene in pustilo mojega duha prostega, da bi iskal Ozirisa!

Meseci izkušnje so minuli le prehitro in približal se je sveti dan, ko sem v resnici imel biti združen z boginjo. Nikdar ni noč tako koprnela, da bi se prikazal dan, nikdar ni srce ljubimca tako strastno poželelo sladkega prihoda svoje neveste, kakor sem jaz hrepenel, da bi gledal tvoje sijajno obličje, o Izida! Celo sedaj, ko sem ti bil nezvest in si sedaj daleč od mene, o boginja, hrepeni moja duša k tebi in zopet vem — — Toda ker je zapovedano, da moram zagriniti kopreno in govoriti o stvareh, ki niso bile povedane od začetka tega sveta, naj grem dalje in spoštljivo opišem zgodovino tistega svetega jutra.

Sedem dni se je bila obhajala velika slovesnost, proslavljalo trpljenje Ozirisa, prepevalo o tugi matere Izide in proslavljajal spomin na prihod božanskega Hora, sina, maščevalca. Vse to se je vršilo po starodavnih obredih. Čolni so bili plavali po svetem jezeru, duhovni so se bili bičali pred svetišči in ponoči so bili nosili svete podobe po cestah.

Ko je sedmi dan zatonilo solnce, se je še enkrat zbral veliki spreved, da bi prepeval o gorju boginje Izide in oznanjal, kako je bilo zlo maščevano.

Molče smo se podali od templja in stopali po mestnih ulicah. Najprvo so stopali oni, ki so delali pot, za njimi pa moj oče Amenemhet v svečanih duhovskih oblačilih in s cedrovo palico v roki. Za njem sem stopal jaz, popolnoma sam in oblečen v čisto platno; meni pa so sledili duhovni noseč prapore in svete znake bogov. Nato so prišli oni, ki so nosili sveti čoln, za njimi pa pevci in žalujoči. Najnazadnje so stopale nepregledne množice ljudstva, vsi oblečeni v otožno črnino v znak žalosti, ker Ozirisa ni bilo več. Molče smo stopali po mestnih ulicah in naposled dospeli do zidovja templja in se podali noter. Ko je moj oče, veliki duhoven, stopil v prvo vežo, je neka pevka zapela s prijetnim glasom sveto pesem o Ozirisu, katero je spremljal zbor tisočero grl.

Ko je naposled petje utihnilo in je solnce zahajalo, je veliki duhoven vzdignil kip boga in ga držal pred množice, ki so se sedaj zbrale na dvoru templja. Tedajci se je vzdignil mogočen, radosten klic:

»Oziris, naše upanje! Oziris! Oziris!«

In ljudstvo je strgalo črno haljo s sebe in pod njo so se prikazala bela oblačila, ki so jih imeli pod črnini, in se kakor en mož priklonilo pred bogom. S tem je bila slovesnost končana.

Zame pa se je obred šele pričel, kajti tista noč je bila noč moje vpeljatve. Odšel sem z notranjega dvora, se skopal in odšel, kakor je predpisano, oblečen v čisto platno v eno notranjih, a ne najbolj notranje svetišče ter položil običajne daritve na oltar. Nato sem vzdignil roke proti nebu, ostal več ur v premišljevanju skušajoč, da s svetimi mislimi in molitvijo zberem svoje moči za mogočni trenutek preizkušnje.

Počasi so minevale ure v tišini templja. Naposled so se odprla vrata in vstopil je moj oče Amenemhet, veliki duhoven, oblečen v bela oblačila in vodil za roko duhovna boginje Izide. Ker se je bil namreč poročil, se ni sam podajal v misterije svete boginje.

Vstal sem in stal ponižno pred njima.

»Ali si pripravljen?« je rekel duhoven in vzdignil svetiljko, ki jo je imel v roki, tako da mi je njena

svetloba razsvetljevala obraz. »O izvoljenec, ali si pripravljen gledati iz obličja v obličje glorio boginje?«

»Pripravljen sem,« sem odgovoril.

»Dobro pomisli,« je rekel iznova s slovesnim glasom, »to ni malenkost. Ako hočeš izpolniti to svojo poslednjo željo, vedi, kraljevi Harmakis, da moraš baš v tej noči za nekoliko časa umreti v mesu, ta čas, ko boš gledal duhovne stvari. In ako umrješ in se v tvojem srcu najde kako zlo, gorje ti, Harmakis, ko prideš naposled pred njo, zakaj dih življenja ne bo več vstopil skozi vrata tvojih ust, tvoje telo bo popolnoma poginilo; kaj pa se zgodi z ostalim tvojim torej v resnici čist in brez vsake grešne misli? Ali si torej v resnici čist in brez vsake grešne misli? Ali si pripravljen biti vzeti k prsim nje, ki je bila, ki je in bo, in v vseh rečeh storiti njeno sveto voljo, pregnati vsako misel na pozemske ženske za nje, če ti tako ukaže in vedno delovati za njeno slavo, dokler naposled tvoje življenje ne odide k njenemu večnemu življenju?«

»Sem,« sem odgovoril; »vodi me dalje.«

»V redu je,« je rekel duhoven. »Plemeniti Amenhet, sama greva odtod.«

»Zdravstvuj, sin moj,« je rekel moj oče;⁵ »bodi močan in bodi zmagoslaven med duševnimi stvarmi kakor boš zmagoslaven nad pozemskimi stvarmi. Oni, ki hoče v resnici vladati svet, se mora najprej povzdigniti nad svet. Mora biti eden z bogom, ker samo tako bo doznal skrivnosti božanstva. Ampak pazi se! Mnogo zahtevajo bogovi od njih, ki se drznejo stopiti v krog njihovega božanstva. Ako se obrnejo od njega, bodo sojeni po strožji postavi in bičani s hujšim bičem; kakršna je namreč njihova slava, taka je tudi njihova sramota. Zavoljo tega naredi svoje srce močno, kraljevski Harmakis! In ko boš spel po potih noči in stopil v najsvetejše, pomni, da se bodo od

⁵ Po egipčanski veri sestoji človek iz štirih delov: telo dvojna ali astralna (zvezdna) oblika (ke), duša (bi) in iskra življenja, izvirajoča iz božanstva.

njega, kateremu so bili dani veliki darovi, veliki darovi tudi zopet zahtevali. Sedaj pa — ako je tvoj duh v resnici pripravljen — pojdi, kamor meni še ni dano, da bi ti sledil. Zdravstvuj!«

Ko je moje srce pretehtavalo te pomenljive besede, sem za trenutek omahoval; saj sem lahko. Toda mene je prevevala želja, da bi odšel v družbo svetih božanstev in zavedal sem se, da v meni ni zlobe in sem želel storiti samo ono, kar je pravično. Ker sem bil s tolikim naporom potegnil vrstico loka prav do svojih ušes, sem bil zavoljo tega voljan sprožiti puščico. »Vodi me naprej,« sem zaklical z glasnim glasom; »vodi naprej, sveti duhoven! Jaz ti sledim!«

In odšla sva.

Šesto poglavje.

Vpeljanje Harmakisa v skrivnosti. — Njegovi prividi. — Kako je odšel v mesto, ki je na kraju smrti. — Izjave boginje Izide.

Molče sva odšla v svetišče boginje Izide. Bilo je temno in prazno, samo slabotna luč iz svetiljke je medlo svetila po stenah z rezbarijami, kjer je sveta boginja v stotero počobah dojila svojega svetega otroka.

Duhoven je zaprl vrata in jih zapahnil. »Še enkrat vprašam,« je rekel, »ali si pripravljen, Harmakis?«

»Še enkrat povem,« sem odgovoril, »pripravljen sem.«

Nato ni več izpregovril, pač pa je vzdignil roke v molitvi in me peljal do sredine svetišča ter z urno kretnjo ugasnil svetiljko.

»Poglej predse, Harmakis!« je zaklical; in njegov glas je donel votlo v tem svečanem kraju.

Gledal sem, vendar nisem videl ničesar. Samo od vdolbine, ki se je nahajala visoko v temi, kjer je

skrito sveto znamenje boginje, na katero jih sme le malo gledati, je prihajal nek glas kakor glas roštajočih protov sistra.⁶ In ko sem v strahu poslušal, sem videl orise svetega znamenja začrtane na temini zraka kakor da bi bili ognjeni. Viselo mi je nad glavo in hkratu roštalo. Ko pa se je zasukalo, sem razločno videl obličje matere Izide, ki je vrezano na eni strani ter pomeni neskončno rojstvo, in obličje njene svete sestre Neftis, ki je vrezano na drugi strani ter pomeni konec vsega rojstva v smrti.

Počasi se je obrnilo in je nihalo, kakor da bi kak tajnosten plesalec stopal po zraku nad menoj in ga v roki stresal. Naposled pa je svetloba izginila in roštanje prenehalo.

Tedajci se je na koncu izbe nenadoma zasvetilo in v tisti blede svetlobi sem gledal sliko za rečko. Videl sem starodavno reko Nil, ki se je valila po puščavah proti morju. Na bregovih ni bilo ljudi, sploh nobenega znaka o ljudeh, tudi ne templjev bogov. Samo divje ptice so se gibale po samotnem obličju Sikorja in orjaške živali so bredle in se valjale po njegovih vodah. Veličastno je tonilo solnce za Libijsko puščavo in rdečilo vodo; gore so kipele proti tihotnemu nebu, ampak v gorah, puščavi, reki, nikjer ni bilo videti znamenja človeškega življenja. Tedaj sem vedel, da sem videl svet, kakršen je bil, preden je človek hodil po zemlji in moja duša je obšla groza zavoljo njene samotnosti.

Slika je izginila in prikazala se je druga. Zopet sem gledal bregove reke Sihor in na njih vse polno bitij z divjimi obrazi, ki so imeli bolj naravo živali kakor naravo človeka. Bojevali in pobijali so se med seboj. Divje ptice so prestrašene vzletele, ko je švignil ogenj iznad iz trstja narejenih koč, ki so jih sovražniki izročili ognju in plenitvi. Ropali so, trgali, morili in s kamenitimi sekirami razbijali otrokom glave. Dasi mi ni pravil noben glas, sem vedel, da

⁶ Sistrum je godbeno orodje, posebno sveto Izidi; oblika in protja sistra je imelo mističen pomen.

sem videl pred seboj človeka, kakršen je bil pred tisoč leti, ko je prvič stopal po zemlji.

Zopet druga slika. Vnovič sem videl bregove reke Sihor, ampak na njih so cvetela mesta kakor cvetlice. Skozi njihova vrata so hodili moški in ženske ven in noter, prihajali od širnega, dobro obdelanega polja in zopet odhajali. Vendar nisem videl ne straž ne vojsk, tudi nobenega vojnega orožja. Povsod se je lila modrost, procvit, mir. Ko pa sem občudoval ves prizor, je prišla iz vrat nekega svetišča sijajna postava, oblečena v oblačilo, ki se je svetilo kakor plamen in zvoki godbe so se slišali pred njo in za njo. Postava je stopila na slonokoščeni prestol, ki je bil postavljen na nekem trgu reki nasproti, in ko je solnce zatonilo, je poklicala množice k molitvi. Spoštljivo so se priklonili in molili z enim glasom. In jaz sem razumel, da mi je bilo na tej sliki prikazano vladanje bogov na zemlji, kar se je godilo davno, preden je živel Menes.

Nad ta sen je prišla nova izpremena. Videl sem isto lepo mesto, ampak v njem so bili drugi ljudje, ljudje, ki se jim je lakomnost, poželjivost in zloba videla na obrazu, ljudje, ki so sovražili vezi pravičnega dejanja in odprli svoje srce grehu. Prišel je večer; sijajna postava je kakor pri prejšnji sliki stopila na prestol in klicala k molitvi; ampak nikdo se ni priklonil v molitvi.

»Siti smo te!« so vpili. »Zlo delaj, kralj! Ubijte ga! Ubijte ga! Razvežite vezi zla!«

Sijajna postava je vstala in s prijaznimi očmi gledala na te hudobne ljudi.

»Sami ne veste, kaj zahtevate,« jim je zaklicala v odgovor; »vendar bodi kakor želite! Zakaj, ako umrjem, boste z mojo pomočjo po mnogem trudu in velikih naporih zopet našli pot do kraljestva dobrega!«

Še ko je tako govorila, je preklinjajoč planila nad njo druga, grda, odurna postava, jo pobila, ji trgala ud za udom in se ob glasnem hrušču in vpitju ljudi sama vsedla na prestol in vladala. Z neba pa je na temnih krilih prišla neka postava, ki je imela

obraz zakrit in je tožeč zbrala raztrgane dele prve postave. Za trenutek se je sklanjala preko njih, nato pa je vzdignila roke kvišku in jokala. Ko pa je plakala, je iz njene strani skočil vojniki, oborožen in z obrazom, ki je bil podoben obrazu boga Re opoldne. Le-ta, maščevalec, je z glasnim klicem planil nad pošast, ki se je bila polastila prestola; spoprijela sta se v boju in se bojujoč umaknila proti nebu.

Zopet se je vrstila slika za sliko. Videl sem oblasti in ljudstva, ki so bila oblečena v različna oblačila in so govorila mnogotere jezike. Videl sem jih iti mimo na milijone — ljubeče, sovražne, boreče se, umirajoče. Nekaj malo jih je bilo srečnih, in nekaterim je bilo gorje vklesano v obraz; večina pa ni imela pečata sreče ali gorja, temveč bolj pečat potrpljenja, zgoraj na nebu pa se je venomer, ko so minevali od dobe do dobe, bojeval maščevalec z zlobno stvarjo in tehtnica zmage se je nagibala sedaj na to, sedaj na drugo stran. Vendar ni noben izmed njih zmagal in meni tudi ni bilo dano, da bi doznal, kako se je boj končal.

In jaz sem razumel, da je bilo tako, kar sem bil gledal, boj med dobrimi in hudobnimi silami. Videl sem, da je bil človek hudoben, ampak bitja, ki so zgoraj, so se ga usmilila in prišla dol k njemu, da bi ga naredila dobrega in srečnega, kajti to dvoje je eno. Človek pa se je vrnil na svoja hudobna pota in potem se je svitli duh dobrega, ki mu pravimo Oziris, ki pa ima mnogo imen, žrtvoval za zlobo rodu, ki ga je bila pahnila s prestola. In iz njega in božanske matere Izide, iz katere je vsa narava, je prišel drug duh, ki je naš zaščitnik na zemlji, kakor je Oziris naš opravičevalec v Amentiju.

To je namreč skrivnost Ozirisa.

Ko sem gledal te privide, so mi vse te stvari iznenada postale jasne. Mumijina odeja simbola in obredov, ki obdaja Ozirisa, je padla raz njega in razumel sem skrivnost vere, ki je žrtvovanje.

Slike so minule in iznova me je nagovoril duhoven, ki je bil moj spremljevalec.

sem videl pred seboj človeka, kakršen je bil pred tisoč leti, ko je prvič stopal po zemlji.

Zopet druga slika. Vnovič sem videl bregove reke Sihor, ampak na njih so cvetela mesta kakor cvetlice. Skozi njihova vrata so hodili moški in ženske ven in noter, prihajali od širnega, dobro obdelanega polja in zopet odhajali. Vendar nisem videl ne straž ne vojsk, tudi nobenega vojnega orožja. Povsod se je lila modrost, procvit, mir. Ko pa sem občudoval ves prizor, je prišla iz vrat nekega svetišča sijajna postava, oblečena v oblačilo, ki se je svetilo kakor plamen in zvoki godbe so se slišali pred njo in za njo. Postava je stopila na slonokoščeni prestol, ki je bil postavljen na nekem trgu reki nasproti, in ko je solnce zatonilo, je poklicala množice k molitvi. Spoštljivo so se priklonili in molili z enim glasom. In jaz sem razumel, da mi je bilo na tej sliki prikazano vladanje bogov na zemlji, kar se je godilo davno, preden je živel Menes.

Nad ta sen je prišla nova izpremena. Videl sem isto lepo mesto, ampak v njem so bili drugi ljudje, ljudje, ki se jim je lakomnost, poželjivost in zloba videla na obrazu, ljudje, ki so sovražili vezi pravičnega dejanja in odprli svoje srce grehu. Prišel je večer; sijajna postava je kakor pri prejšnji sliki stopila na prestol in klicala k molitvi; ampak nikdo se ni priklonil v molitvi.

»Siti smo te!« so vpili. »Zlo delaj, kralj! Ubijte ga! Ubijte ga! Razvežite vezi zla!«

Sijajna postava je vstala in s prijaznimi očmi gledala na te hudobne ljudi.

»Sami ne veste, kaj zahtevate,« jim je zaklicala v odgovor; »vendar bodi kakor želite! Zakaj, ako umrjem, boste z mojo pomočjo po mnogem trudu in velikih naporih zopet našli pot do kraljestva dobrega!«

Še ko je tako govorila, je preklinjajoč planila nad njo druga, grda, odurna postava, jo pobila, ji trgala ud za udom in se ob glasnem brušču in vpitju ljudi sama vsedla na prestol in vladala. Z neba pa je na temnih krilih prišla neka postava, ki je imela

obraz zakrit in je tožeč zbrala raztrgane dele prve postave. Za trenutek se je sklanjala preko njih, nato pa je vzdignila roke kvišku in jokala. Ko pa je plakala, je iz njene strani skočil vojniki, oborožen in z obrazom, ki je bil podoben obrazu boga Re opoldne. Le-ta, maščevalec, je z glasnim klicem planil nad pošast, ki se je bila polastila prestola; spoprijela sta se v boju in se bojujoč umaknila proti nebu.

Zopet se je vrstila slika za sliko. Videl sem oblasti in ljudstva, ki so bila oblečena v različna oblačila in so govorila mnogotere jezike. Videl sem jih iti mimo na milijone — ljubeče, sovražne, boreče se, umirajoče. Nekaj malo jih je bilo srečnih, in nekaterim je bilo gorje vklesano v obraz; večina pa ni imela pečata sreče ali gorja, temveč bolj pečat potrpljenja, zgoraj na nebu pa se je venomer, ko so minevali od dobe do dobe, bojeval maščevalec z zlobno stvarjo in tehtnica zmage se je nagibala sedaj na to, sedaj na drugo stran. Vendar ni noben izmed njih zmagal in meni tudi ni bilo dano, da bi doznal, kako se je boj končal.

In jaz sem razumel, da je bilo tako, kar sem bil gledal, boj med dobrimi in hudobnimi silami. Videl sem, da je bil človek hudoben, ampak bitja, ki so zgoraj, so se ga usmilila in prišla dol k njemu, da bi ga naredila dobrega in srečnega, kajti to dvoje je eno. Človek pa se je vrnil na svoja hudobna pota in potem se je svitli duh dobrega, ki mu pravimo Oziris, ki pa ima mnogo imen, žrtvoval za zlobo rodu, ki ga je bila pahnila s prestola. In iz njega in božanske matere Izide, iz katere je vsa narava, je prišel drug duh, ki je naš zaščitnik na zemlji, kakor je Oziris naš opravičevalec v Amentiju.

To je namreč skrivnost Ozirisa.

Ko sem gledal te privide, so mi vse te stvari iznenada postale jasne. Mumijina odeja simbola in obredov, ki obdaja Ozirisa, je padla raz njega in razumel sem skrivnost vere, ki je žrtvovanje.

Slike so minule in iznova me je nagovoril duhoven, ki je bil moj spremljevalec.

»Ali si razumel, Harmakis, te stvari, ki ti jih je bilo dano videti?«

»Sem,« sem rekel. »Ali so obredi končani?«

»Ne, šele pričeli so se. To, kar pride sedaj, moraš sam prenašati! Glej, jaz te zapustim in se vrnem ob jutranjem svitu. Še enkrat te svarim. Tisto, kar boš ti gledal, morejo le malokateri videti in ostati pri življenju. V vsem svojem življenju sem poznal samo tri, ki so se upali gledati tej strašni uri v obraz, in od teh treh so ob zori samo enega našli živega. Jaz sam nisem hodil po tej poti. Previsoka je zame.«

»Odidi,« sem rekel; »mojo dušo žeja po vednosti. Jaz se hočem podati v to!«

Duhoven mi je položil roko na glavo in me blagoslovil. Nato je odšel. Slišal sem, kako so se vrata zaprla za njim in odmev njegovih stopinj je počasi utihnil.

Tedaj sem čutil, da sem bil sam, sam na svetem kraju s stvarmi, ki niso od tega sveta. Po prostoru se je zgrnila tišina, globoka tišina, črna kot temina, ki me je obdajala. Tišina se je zgrnila po prostoru in postajala vedno večja, podobno kakor se je oblak zgostil na obličju meseca v oni noči, ko sem kot fant molil na stolpu. Postajala je vedno večja in še večja, tako da mi je bilo, kakor da bi mi prešla v srce in na glas klicala v njem; silna tišina ima namreč glas, ki je groznejši od vsakega krika. Izpregovoril sem; odmev mojih besedi se je vračal od zidovja zopet nazaj k meni in bilo mi je, kakor da bi me rušil na tla. Tišino je bilo lažje prenašati kot odmev, kakršen je bil ta. Kaj me je čakalo, da bom gledal? Ali bom umrl, sedaj, v cvetu svoje mladosti, pri polni moči? Grozna so bila svarila, ki so mi bila dana. Bil sem ves prestrašen in prišlo mi je na misel, da bi zbežal. Kam pa? Vrata templja so bila zaprta in zapahnjena. Pobegniti mi ni bilo mogoče. Bil sem sam z božanstvom, sam z ono silo, ki sem jo bil klical. Moje srce je bilo čisto. Hotel sem kljubovati grozi, ki je imela priti v resnici in najsi bi umrl.

»Izida, sveta mati,« sem molil. »Izida, nebeška nevesta, pridi k meni, bodi zdaj pri meni; omedlevam! Bodi sedaj pri meni!«

Tedaj sem se zavedel, da okrog mene sedaj ni bilo tako, kakor je bilo nekoliko prej. Zrak okoli mene se je jel gibati, šumel je kakor šumijo orlove peruti, oživel je. Svitle oči so zrle vame, čuden šepet mi je pretresal dušo. V temi so se prikazale proge svetlobe. Izpreminjale so se in prelivale, gibale sempatja in spletale v mistična znamenja, ki jih nisem mogel razumeti. Vedno hitreje so se sukale tiste proge svetlobe; znamenja so se spajala v gruče, zbirala, obledevala in zopet zbirala hitrejše in še hitrejše, tako da jih moje oči niso več mogle šteti. Plaval sem na morju gloriije, ki je kipelo in valovalo kakor valovi morja; zdaj sem bil visoko v zraku, zdaj zopet globoko v nižini. Glorija je bila nakopičena na gloriiji, sijaj, blesk nagromaden vrh bleska, jaz pa sem plaval nad vsem!

Kmalu je začela svetloba na valujočem morju zraka bledeti. Velike sence so švigale čezenj, temne proge so ga prodirale in drvele skupaj na njegovem oprsju, dokler naposled nisem jaz sam bil ognjena podoba, podobna zvezdi v naročju neizmerne noči. Iz daljave so se slišali glasovi strašne godbe. Slišal sem jih milje in milje daleč, ko so rahlo drhteli po mraku. Prihajali so bližje, vedno bližje in bližje, vedno glasnejše in glasnejše, dokler niso švignili mimo mene, nad menoj, pod menoj, okoli mene, švignili na šumečih krilih, navdajajoč me s strahom, očarujoč. Plavali so mimo, postajali vedno slabejši in slabejši, dokler niso zamrli v prostoru. Za njimi so prišli drugi, ampak tudi dva si nista bila sorodna. Nekateri so roštali kakor deset tisoč razglašanih sistrov. Nekateri so doneli iz medenastih grl neštevilnih klarinetov. Drugi so se glasili z glasnim, prijetnim petjem glasov, ki so bili več kot človeški in zopet drugi so se razlegali v počasnem grmenju neštevilnih bobnov. Vsi so utihnili. Njihovi glasovi so se poizgubili v umirajočih odmevih in iznova me je obdajala tema in me premagala.

Moči so mi jele pešati. Čutil sem, da mi pojema življenje baš ob viru. Smrt se mi je bližala in njena oblika je bila tišina. Prodrla mi je v srce, prodrla je vame s čutom odrevenujočega mraza, vendar so mi bili možgani še vedno živi, še vedno sem lahko mislil. Zavedal sem se, da sem se bližal mejam smrti. Ne, hitro sem umiral, ampak, oj groza! Skušal sem moliti, a nisem mogel; ni bilo več časa za molitev. Boril sem se in tišina mi je prodrla v možgane. Groza je minula; nedoumljiva peza spanja me je pritiskala nizdol. Umiral sem, umiral sem in potem — nič!

Bil sem mrtev!

Nastopila je izprememba — življenje se je zopet vrnilo v mene, ampak med novim življenjem in prejšnjim življenjem je bila razlika, prepad. Zopet sem stal v temini svetišča, ampak tema mi ni jemala vida. Bila je svitla kot dnevna svetloba, dasi je bila črna. Stal sem tam; a vendar nisem jaz stal tam, ampak pravzaprav moj duševni del, zakaj meni pred nogami je ležal moj mrtvi jaz. Ležal je mirno, trdo in na obrazu mu je bil vtisnjen pečat strašnega mučnega pokoja, ko sem zrl nanj.

In ko sem ves začuden zrl tja, so me zajela krila ognja in me odnesla proč, proč, hitreje kot blisk. Padal sem po globinah praznega prostora, v katerem so se tupatam nahajale blesteče krone zvezd. Padal sem milijone in milijone milj, dokler nisem naposled plavajoč obstal nad nekim krajem z mehko, nespremenljivo svetlobo, kjer so bili templji, palače, bivališča, kakršnih še noben človek ni nikdar videl v prividih svojega spanja. Zgrajeni so bili iz plamena, zgrajeni so bili iz črnine. Njihovi stolpi so kipeli v zrak, veliki dvori so se razprostirali naokrog. In ko sem plaval nad njimi, so se venomer izpreminjali za oko. Kar je bilo plamen, je postalo črnina in kar je bilo črnina, je postalo plamen. Tukaj se je za bliskal kristal, tam je žar draguljev zasvetil celo skozi obsij, ki obdaja mesto, katero se nahaja na kraju smrti. Tam so rastla drevesa in njihov glas, ko se

šumela, je bil glas godbe; bil je zrak, in ko se je gibal, je bila njegova sapa ihtenje petja.

Prihitele so k meni postave, izpreminjajoče se, skrivnostne, čudovite in me nesle nizdol, dokler se mi ni dozdevalo, kakor da bi bil stal na drugi zemlji.

»Kdo prihaja?« je zaklical močan glas.

»Harmakis,« so odgovorile postave, ki so se venomer izpreminjale. »Harmakis, ki je bil odpoklican z zemlje, da bi zrl v obličje nje, ki je bila, ki je in ki bo. Harmakis, otrok zemlje!«

»Odmaknite velika vrata in odprite duri na stežaj,« je donel strašni glas. »Odmaknite velika vrata in odprite duri na stežaj; zaprite mu ustnice, da njegov glas ne bo napak zvenel po nebeški harmoniji, vzemite mu vid, da ne bo gledal tega, kar se ne sme videti in pustite Harmakisa, ki je bil poklican, da bo stopal po poti, ki vodi do kraja Neizpremenljivega. Pojdi dalje, otrok z zemlje; preden pa greš, odpri oči, da boš spoznal, kako daleč si oddaljen od zemlje.«

Pogledal sem. Za sijem, ki je obseval mesto, je bila črna noč in visoko na njenem nedriju je migljala ena majčkена zvezdica.

»Glej svet, ki si ga bil zapustil,« je dejal glas, »glej in trepetaj!«

Nato so se mi dotaknili ustnic in oči in jih zapečatili z molkom in temo, tako da sem bil nem in slep. Velika vrata so se odmaknila, duri so se odprle na stežaj in jaz sem bil ponešen v mesto, ki se nahaja na kraju smrti. Nesli so me hitro naprej, sam nisem vedel kam, dokler nisem naposled stal na svojih nogah. Zopet se je oglasil močni glas:

»Odgrnite mu kopreno teme z oči, odpečatite mu neme ustnice, da bo Harmakis, zemeljski otrok, videl, slišal in razumel ter molil v božjem hramu nje, ki je bila, ki je in ki bo.«

In vnovič so se dotaknili mojih ustnic in oči, tako da sem zopet lahko videl in govoril.

In glej! Stal sem v dvorani iz najbolj črnega marmorja, ki je bila tako visoka, da je moj pogled celo v rožnati svetlobi komaj segel do velikih reber strehe. Godba se je glasila po širnem prostoru in po vsej

njeni dolžini so stali krilati duhovi iz živega ognja in njihove postave so bile tako svitle, da jih nisem mogel gledati. Sredi dvorane je stal oltar, majhen, štirioglat, in jaz sem stal pred praznim oltarjem. Tedaj je zopet zaklical glas:

»O ti, ki si bila, si in boš, ti, ki imaš mnogo imen, a si vseeno brez imena, meriteljica časa, poslanka boga, čuvarica svetov in plemen, ki bivajo na njih. Vsesplošna mati, rojena iz nič, neustvarjena stvarnica, živ sijaj brez postave, živa postava brez snovi, otrok postave, držateljica tehtnice in meča usode, posoda življenja, skozi katero teče vse življenje in v katero se zopet zbira, izvrševalka božjih sklepov — poslušaj!

Harmakis iz Egipta, ki je bil po tvoji volji poklican z zemlje, čaka pred tvojim oltarjem z nezamašenimi ušesi, nezaprtimi očmi in z odprtim srcem. Čuj in pridi doli! Pridi doli, pridi v plamenu! Pridi v glasu! Pridi v duhu! Čuj in pridi!«

Glas je umolknil in nastala je tišina. Nato se je skozi tišino slišal glas podoben bobnenju in šumenju morja. Kmalu je utihnil, takoj nato pa sem vzdignil — sam ne vem, kaj me je nagnilo do tega — oči iz rok, s katerimi sem jih bil pokrtil, in videl sem majhen oblak, ki je visel nad oltarjem in iz katerega je lezla ognjena kača veni in noter.

Tedajci so vsi duhovi, oblečeni v svetlobo, padali na marmornata tla in so naglas začeli moliti; vendar nisem razumel, kaj so izgovarjali pri molitvi; glej! Nato se je temni oblak spustil nizdol in se naslonil na oltar; ognjena kača se je iztegnila proti meni, se me dotaknila z rogovilastim jezikom na čelo in izginila. Iz notranjosti oblaka pa se je slišal glas, prijeten, tih in zvonek, ki je govoril z nebeskimi zvoki:

»Odidite, vi služabniki, in pustite me samo z mojim sinom, katerega sem bila poklicala.«

Kakor švigne pušica z loka, s tako hitrostjo so v plamen oblečeni duhovi odskočili od tal in odhiteli.

»O, Harmakis,« je govoril glas, »ne boj se, jaz sem ona, katero poznaš kot Izido Egipčanov; ne sku-

šaj pa dognati, kaj sem še, kajti to presega tvoje moči. Zakaj jaz sem vse, življenje je moj duh in narava je moje oblačilo. Jaz sem smeh deteta, jaz sem ljubezen device, jaz sem poljub matere. Jaz sem otrok in služabnik nevidnega, ki je bog, ki je postava, ki je usoda — dasi jaz sama nisem bog in postava in usoda. Ko vetrovi pihajo in morja šumijo na obličju zemlje, slišiš moj glas. Ko zreš na zvezdnati obok, vidiš moj obraz; ko spomlad vzcvete v cvetlicah, takrat se jaz smehljam, Harmakis. Jaz sem namreč drugo bitje narave in vse njene oblike so oblike mene. Jaz diham v vsem, kar diha. Jaz rastem in ginem v izpremenljivem mesecu, jaz rastem in se večam v pritoku morja, se vzdigujem s solncem, bliskam v blisku in grmim v viharju. Nič ni preveliko za mero mojega veličanstva, nič ni tako majhno, da ne bi v njem mogla najti doma. Jaz sem v tebi in ti si v meni, Harmakis. Kar je tebi velelo biti, je tudi meni velelo biti. Zavoljo tega se ne boj, dasi sem jaz velika, ti pa majhen. Oba namreč veže skupna vez življenja, onega življenja, ki se pretaka po solnicah in zvezdah in prostorih, po duhovih in po dušah ljudi, družoč vso naravo v eno celoto, ki se sicer vedno izpreminja, a je vseeno ista.«

Povesil sem glavo — nisem mogel govoriti, tako me je bilo strah.

»Zvesto si mi služil, sin moj,« je nadaljeval tihi prijetni glas; »močno si hrepenel, da bi me gledal iz obličja v obličje tukaj v Amentiju. In veliko si se drznil, da bi se ti želja izpolnila. Ni majhna stvar odvreči ogrodje mesa od sebe in obleči oblačilo duha pred določenim časom, če tudi samo za eno uro. A tudi jaz, služabnik moj, sin moj, sem te močno želela videti tukaj, kjer sem. Zakaj bogovi ljubijo one, ki ljubijo nje, samo z bolj globoko in bolj veliko ljubeznijo in pod nekom, ki je tako daleč od mene, kakor sem jaz od tebe, umrjoči, sem jaz boginja bogov. Zavoljo tega sem te dala prinesti semkaj, Harmakis in zavoljo tega govorim tebi, sin moj in ti velim, da se razgovarjaš sedaj z menoj iz obličja v obličje, kakor si se razgovarjal v oni noči na stolpu

templja v Abutisu. Jaz sem namreč bila takrat pri tebi, Harmakis, kakor sem bila na tisočih in tisočih drugih svetovih. Jaz sem bila, Harmakis, ki sem ti položila lotus v roko in ti dala znamenje, ki si si ga bil želel, Zakaj ti si iz kraljevske krvi mojih otrok, ki so mi služili od stoletja do stoletja. In ako ne boš padel, boš sedel na tistem kraljevskem prestolu in zopet vzpostavil moje starodavno čaščenje v vsej svoji čistosti in očistil moje templje vsega oskrunjenja. Ako pa padeš, potem bo večni duh Izida postala v Egiptu samo spomin.«

Glas je utihnil; zbral sem vse moči in sem naposled na glas izpregovoril:

»Povej mi, sveta boginja,« sem rekel, »ali bom potemtakem padel?«

»Ne vprašuj me,« je odgovoril glas, »tisto, kar ni dovoljeno, da bi ti odgovorila. Morebiti je lahko brati ono, kar te bo zadelo, morebiti mi ne prija, da bi tisto brala. Kaj more koristiti božanstvenemu, ki ima ves čas, da čaka konca, na bi željno zrl na cvet, ki ni vzvetel, ki pa bo, ležeč kot seme v zemlji, vzevel ob svojem času? Vedi, Harmakis, da jaz ne oblikujem prihodnosti; prihodnost gre tebi, ne meni; ona se rodi iz postave in reda, kakor je odrejen po nevidnem. Vendar lahko pri tem svobodno ravnaš in boš zmagal ali pa boš padel, kakršna je pač tvoja moč in mera čistosti tvojega srca. Breme bo tvoje, Harmakis, kakor bo tudi tvoja slava ali sramota, kakor se pač zgodi. Malo se jaz brigam za izid, ko sem zgolj služabnica onega, kar je pisano. Sedaj me pa čuj: Vedno bom s teboj, sin moj, kajti moja ljubezen ne more biti nikdar odvzeta, ko je bila enkrat dana, dasi se ti vsled greha utegne videti izgubljena za tebe. Zatem pomni tole: ako zmagaš, bo tvoje plačilo veliko; ako padeš, bo v resnici huda tvoja kazen, tako v mesu kakor v deželi, ki ji praviš Amenti. Vendar ti bodi tole v tolažbo: sramota in bol duše ne bosta večna. Kajti, naj je padec od poštenja še tako globok in velik, vseeno je ena pot, samo da kesanje drži srce — kamenita, kruta pot — po kateri

se lahko zopet spleza na višave. Nikar ne daj, da bi ti bilo usojeno, da boš hodil po njej, Harmakis!

Sedaj pa, sin moj, ker si me ljubil in si tavajoč po blodnjaku bajke, v katerem se ljudje na zemlji izgube, zmotno zamenjajoč duh s tvarino in boga z oltarjem, vseeno doznal mrvico resnice o meni mnogoliki, in zavoljo tega, ker te ljubim in zrem proti onemu dnevu, ki morebiti pride, ko boš bival blažen v moji svetlobi in v vršitvi mojih nalog, zavoljo tega, pravim, bo dano tebi, Harmakis, da boš slišal besedo, s katero utegnem biti poklicana iz najskrajnega po bitju, ki je govorilo z menoj in zrl v obličje Izide — celo v oči božanske poslanke in pri tem ne boš umrl.

Glej!«

Prijazni glas je utihnil. Temni oblak na oltarju se je izpreminjal in izpreminjal — postal je bel, se svetil in naposled je bilo videti, kakor da je navzel podobo ženske postave. Nato je zlata kača še enkrat prilezla iz njenega srca in se kakor živa krona ovila okoli oblačnega čela.

Tedaj je glas iznenada zaklical strašno besedo, nato so se pare razletele in stopile in s svojimi očmi sem gledal ono glorio, ki mi moj duh že ob sami misli nanjo omedlevala. Ampak, kar sem videl, ni dovoljeno, da bi povedal. Dasi mi je bilo ukazano pisati, kar sem pisal o tej stvari, morebiti da ostane zabeleženo — glede tega pa, kar sem videl, sem bil posvarjen, da, celo sedaj, po tolikih letih, da ne smem pisati o tem. Videl sem, in kar sem videl, si domišljija ne more domišljati. So namreč glorie in so postave, ki si jih človeška domišljija ne more misliti. Videl sem — nato pa je moj duh ob odmevu tiste besede in ob spominu na tisti prizor, ki se mi je utisnil za vedno v moje srce, oslabel in zgrudil sem se pred glorio na tla.

Ko pa sem padel, se mi je dozdevalo, kakor da se je velika dvorana razletela in zrušila v plamene okoli mene. Potegnil je močan veter in slišal se je glas kakor glas svetov, hitečih po poplavi časov — in izgubil sem zavest!

Sedmo poglavje.

Harmakis se zopet zaveda. — Obred njegovega kronanja kot faraona Gorenje in Dolenje dežele. — Daritve faraonu.

Čez nekaj časa sem se zopet zavedel. Zleknjen sem ležal na kamenitih tleh Izidinega svetišča, ki se nahaja v Abutisu. Poleg mene je stal stari duhoven skrivnostij in v roki je držal svetiljko. Sklanjal se je preko mene in mi resnobno zrl v obraz.

»Dan je — dan tvojega prerodenja in ti si ga doživel, Harmakis!« je izpregovoril naposled. »Jaz hvalim bogove. Vstani, kraljevski Harmakis — ne, ničesar mi ne pravi, kaj se ti je bilo prigodilo. Vstani, ljubljenec svete matere. Pridi, ti, ki si šel skozi ogenj in doznal, kaj je zadaj za temo — pridi, prerodeni!« Vstal sem in slabotnih korakov odšel z njim; in ko sem prišel poln misli in začudenja iz temine svetišča, sem zopet enkrat užival čisto svetlobo jutra. Nato sem se podal v svojo izbo in zaspal; nobene sanje me niso mučile. Ampak potem me tudi noben človek, niti moj oče ni vprašal, kaj sem videl v tisti strašni noči in na kakšen način sem bil stopil v zvezo z boginjo in ž njo govoril.

Po teh, pravkar opisanih doživljajih sem prosil, da mi podelijo prostor za čaščenje matere Izide in za nadaljnje proučevanje zunanjih oblik onih skrivnosti, do katerih sem sedaj imel ključ. Povrh tega so me poučevali v političnih zadevah; obiskovali so me namreč skrivaj mnogi velikaši naših pristašev iz vseh krajev Egipta in mi mnogo pripovedovali o sovraštvu ljudstva zoper kraljico Kleopatro in o raznih drugih rečeh. Naposled je prišla ura — bilo je tri mesece in deset dni izza one noči, ko sem za kratek čas zapustil meso in se vendar živeč naše življenje sestal z Izido — v kateri so sklenili, da me s primernimi in običajnimi obredi, vendar docela tajno pokličejo na prestol Gorenje in Dolenje dežele. Tako se je zgodilo, ko se je približal svečani čas, da so se v Abutisu sešli velikaši domoljubne egiptov-

ske stranke iz vsakega okraja in iz vsakega mesta svojega okraja; bilo jih je sedemintrideset. Prišli so preoblečeni na vse načine; nekateri kot duhovni, drugi kot romarji, tretji zopet kot berači. Med njimi je bil stric Sepa, ki je imel mnogo truda, da ga ni izdal njegov močni glas, dasi je bil oblečen kot potujoči zdravnik. Jaz sam sem ga spoznal po njegovem glasu, ko sem nameril nanj, ko sem se zatopljen v misli izprehajal ob bregu kanala, dasi se je bilo že zmračilo in mu je veliki plašč z ovratnikom, katerega si je bil po običaju zdravnikov ogrnil čez glavo, precej zakrival obraz.

»Zlomek naj te!« je zaklical, ko sem ga pozdravil z njegovim imenom. »Ali res ni mogoče, da bi bil človek eno samo uro sam zase? Da bi bil ti samo vedel, koliko truda sem imel, da sem se naučil igrati to vlogo — sedaj pa celo v temi uganeš, kdo sem!«

Nato pa mi je pravil, govoreč še vedno na ves glas, kako je bil peš potoval do sem, da bi tem lažje ušel vohunom in ogleduhom, ki se vozijo po reki gor in dol. Dejal pa je, da se vrne po vodi ali pa se drugače preobleče; ker se je bil namreč preoblekel kot zdravnik, je moral tudi igrati vlogo zdravnika, dasi je zdravilno umetnost le malo poznal; iz tega vzroka je bil v velikem strahu, ker je bilo med Abutisom in Anujem sedaj mnogo takih, ki so bili trpeli zavoljo tega.⁷ Vendar se je na vse grlo zasmel in me objel, popolnoma pozabivši na vlogo, ki jo je igral. Bil je namreč prevelik poštenjak v svojem srcu, da bi bil glumač in se kazal drugačnega kot je bil v resnici ter je bil hotel vrniti se v Abutis držeč mene za roko, da ga jaz ne bi oštel zavoljo take nepremišljene nespametnosti.

Naposled so bili vsi zbrani.

Bila je noč in vrata templja so bila zaprta. V templju ni bilo nikogar razen došlih sedemintrideset veljakov; poleg njih so bili še moj oče, veliki duhoven Amenemhet, oni postarni duhoven, ki me je bil

⁷ V starem Egiptu je bil nevešč ali zanikarn zdravnik podvržen jako hudim kaznim.

peljal v Izidino svetišče, stara Atua, ki me je z ozirrom na starodavni običaj imela pripraviti za maziljenje in kakih pet drugih duhovnov, ki so bili zapri-seženi in jih je vezala prisega, kakršne nikdo ne more prelomiti. Zbrali so se v drugi dvorani velikega templja, jaz pa sem sam ostal, oblečen v belo oblačilo, v hodniku, kjer se nahajajo imena šestinsedemdeset nekdanjih kraljev, ki so vladali pred božanskim Setom. Tam sem počival v temi, dokler ni prišel moj oče Amenemhet s svetiljko v roki, ki se je globoko priklonil pred menoj in me odpeljal za roko držeč v veliko dvorano. Med mogočnimi stebri so tu pa tam gorele luči, ki so nejasno razsvetljevale obtesane podobe na stenah in nejasno razlivalale svojo svetlobo po zbranih velikaših, duhovnih in knezih, ki so sedeli na izrezljanih stolcih in molče čakali na moj prihod. Pred njimi je bil postavljen prestol, ki je bil obrnjen proč od sedmero svetišč, in okrog njega so stali duhovni, držeč svete podobe in prapore. Ko sem stopil v medlo razsvetljeni sveti prostor, so dostojanstveniki vstali in se priklonili pred menoj, ne da bi izpregovorili besedico. Oče me je peljal do stopnic pred prestolom in mi z zamolklim glasom rekel, da naj obstojim pred njim.

Nato je izpregovoril:

»Velikaši, duhovni, knezi starodavnih redov dežele Khem — plemenitaši iz Gorenje in Dolenje dežele, ki ste se zbrali tukaj na moj poziv, poslušajte me: Predstavljam vam s tako majhnimi zunanostmi kakor je pri tej priliki le mogoče, kneza Harmakisa, po pravem in resničnem pokolenju potomca in dediča starodavnih faraonov naše prenesrečne dežele. On je duhoven najbolj notranjega kroga skrivnosti božanske Izide, mojster skrivnosti, dedni duhoven piramid, ki stoje pri Memfisu, poučen v svečanih obredih svetega Ozirisa. Ali je kdo med vami, ki more kaj navesti zoper pravo njegovo pokolenje?«

Pri teh besedah je umolknil in s svojega stola je vstal Sepa in govoril: »Pregledali smo zapisnike in

nikogar ni, Amenemhet, ki bi mogel kaj navesti zoper njega. Kraljevske krvi je, njegovo pokolenje je pravo.«

»Ali je kdo med vami,« je nadaljeval moj oče, »ki more tajiti, da je ta kraljevski Harmakis s privoljenjem samih bogov stopil v zvezo z Izido, da je spoznal pota Ozirisa, da je bil pripuščen, da postane dedni veliki duhoven piramid, ki leže pri Memfisu, in templjev piramid?«

Tedaj je vstal oni stari duhoven, ki mi je bil vodnik v svetišču boginje Izide in je odgovoril: »Nikogar ni, Amenemhet; poznam vse te stvari iz lastne vednosti.«

Iznova se je oglasil moj oče: »Ali je kdo med vami, ki ima kaj navesti zoper tega kraljevskega Harmakisa v tem pogledu, da ni z zlobnim srcem ali življenjem, z nečistostjo ali lažnostjo primeren ali sposoben, da bi ga kronali kot gospoda vseh dežel?«

Nato je vstal nek postaren velikaš iz Memfisa in odgovoril:

»Preiskali in poizvedovali smo te reči in nikogar ni, Amenemhet.«

»Pa dobro,« je rekel moj oče, »potemtakem ni pomanjkljivosti v knezu Harmakisu, semenu Nektnebfa. Naj stopi Atua naprej in naj pove tej zbrani družbi vse ono, kar se je bilo prigodilo, ko je ona, ki je bila moja žena, ob uri svoje smrti prerokovala, navdahnjena z duhom Hator, o tem našem knezu Harmakisu.«

Na te besede je prilezla Atua iz sence med stebri in resnobno pripovedovala vse ono, kar sem bil že napisal.

»Slišali ste,« je rekel moj oče; »ali verujete, da je ženska, ko je bila moja žena, govorila z božanskim glasom?«

»Verujemo,« so odgovorili.

Tedaj je vstal stric Sepa in rekel:

»Kraljevski Harmakis, sedaj si slišal. Vedi, da smo se zbrali tukaj, da te kronamo kot kralja Gorenje in Dolenje dežele in tvoj sveti oče Amenemhet se odpoveduje vsem svojim pravicam v tvojo korist.

Sicer se res nismo sešli s takim sijajem in velikolepjem, kakor pristojna tej priliki — kar namreč delamo, moramo delati na skrivnem, drugače je izgubljeno naše življenje, izgubljena naša stvar, ki nam je dražja kot naše življenje — vseeno pa s takim dostojanstvom in izpolnjevanjem starodavnih obredov, kakor nam jih dovoljujejo okoliščine. Doznaj sedaj, kako ta zadeva stoji in ako potem tvoj duh s tem soglaša, zasedi svoj prestol, faraon — in prisezi prisego!

»Dolgo je Khem (Egipt) ječal pod železno peto Grkov in trepetal ob senci rimske sulice. Dolgo je že onečaščeno starodavno čaščenje njegovih bogov in njegovo ljudstvo zatirano. Toda mi verujemo, da je ura odrešenja blizu, in s slovesnim glasom Egipta in pri starodavnih bogovih Egipta, ki si za njihovo stvar baš ti med vsemi ljudmi dolžan in zavezan, da se zavzameš zanjo, te pozivljamo, knez, da bi bil meč za naše odrešenje. Poslušaj! Dvajset tisoč dobrih in zvestih možakov je zapriseženih, da počakajo na tvojo besedo in da se na tvoje znamenje vzdignejo kakor en mož, da pobijejo Grke in da s svojo krvjo in močjo postavijo tebi prestol, ki bo bolj gotov stal na zemlji Khema kakor njegove starodavne piramide, tak prestol, ki bo zavrnil celo rimske legije. Znamenje za to pa bodi smrt tiste drzne vlačuge Kleopatre. Ti moraš izvršiti njeno smrt, Harmakis, in sicer na tak način, kakor ti bo pokazano in z njeno krvjo maziliti kraljevi prestol Egipta.

»Ali moreš odreči, upanje naše? Ali ti ne gori sveta ljubezen do domovine v tvojem srcu? Ali moreš vreči kupo svobode od svojih ustnic in prenašati, da bi pil bridko pijačo sužnjey? Velik je ta smeli čin; mogoče je, da se ponesreči in ti boš s svojim življenjem plačal naša prizadevanja kakor jih bomo mi s svojim. Ampak kaj za to, Harmakis? Mar je življenje res tako prijetno? Ali nam je res tako mehko postlano na kameniti postelji zemlje? Ali je bridkost in žalost, vsa, kolikor jo doživimo, v resnici tako majhna, neznatna stvar? Ali v resnici dihamo tako božanski zrak, da bi se bali, da nehamo dihati? Kaj

imamo tukaj drugega kot upanje in spomin? Kaj vidimo drugega kot sence? Mar se naj potem bojimo oditi čistih rok tja, kjer je dopolnjenje in se spomin izgublja v svojem viru in sence izginejo v svetlobi, ki jih dela? O, Harmakis, tisti človek je v resnici srečen, ki venča svoje življenje z najsijajnejšim vencem slave. Ker daje smrt vsej zalegi zemlje svoje makovo cvetje, je le oni v resnici srečen, ki mu je dana prilika, da splete to cvetje v krono gloriije. In kako more človek lepše umreti kakor v velikem poskusu, da otrese spono in vezi z udov svoje domovine, da more ona zopet stati pred obličjem neba in vzdigniti glasni klic svobode in da zopet oblečena v polno opremo moči potepta pod nogami vezi svojega suženjstva in klubuje trinoškim narodom sveta, ki ji hočejo vtisniti svoj pečat na njeno čelo?

Khem te kliče, Harmakis. Pridi torej, odrešitelj. Skoči kakor Hor z nebeškega svoda, stri njene verige, razprši njene sovražnike in vladaj kakor faraon na prestolu faraonov — —«

»Dovolj, dovolj!« sem zaklical, ko se je dolgotrajno ploskanje in odobravanje razlegalo med močnimi stebri in ob močnem zidovju. »Dovolj. Mar je res treba, s takimi besedami me prositi in zaklinjati? Da bi imel stotero življenje, vse bi dal z največjim veseljem za Egipt.«

»Dobro govoril, dobro govoril!« je odgovoril Sepa. »Sedaj pa pojdi z ono žensko, da ti umije roke, preden se dotakneš svetih podob in ti mazili čelo, preden ga obda krona.«

Odšel sem s staro Atuo v neko posebno izbo. Tam mi je mrmrajoč molitve zlila čisto vodo čez roke v zlat vrč, pomočila lep robec v olje in mi ž njim obrisala čelo.

»O srečni Egipt!« je rekla. »O srečni knez, ki si prišel vladat v Egiptu! O kraljevski mladenič! — preveč kraljevski, da bi bil duhoven, tako bi marsikatera zala ženska mislila; vendar bodo za tebe morebiti omilili duhovsko pravilo; zakaj kako naj se potem rod faraonov dalje širi? O jaz srečna, ki sem te nego-

vala in dala svoje meso in kri, da sem rešila tebe! O kraljevski, zali Harmakis, rojen za sijaj, srečo in ljubezen!«

»Nehaj, nehaj,« sem rekel, kajti njeno govoričenje mi je bilo zoprno, »ne reci mi, da sem srečen, dokler ne veš, kakšen bo moj konec, in ne govori mi o ljubezni, zakaj z ljubeznijo pride žalost, moje življenje pa je drugačno, višje.«

»Da, da, tako govoriš — in tudi veselje, ki pride z ljubeznijo! Nikdar ne govori po nemarnem o ljubezni, kralj, saj te je ona pripeljala semkaj! La! La! Ampak je že vedno tako, kakor pravijo tam v Aleksandriji: ‚Gos na svojih krilih se smeje krokodilom; kadar pa gos spi na vodi, takrat se smejejo krokodili.‘ Ne rečem s tem, da so ženske zali krokodili. Moški časte krokodile v Antribisu — sedaj pravijo temu mestu Krokodilopolis, ali ne? — ampak oni časte ženske po vsem svetu! La! Kako mi teče jezik, ti pa boš kmalu kronan za faraona! Ali ti nisem tega prerokovala? Ej, čist si, gospod dvojne krone. Pojdi zopet dalje!«

Tedaj sem odšel iz izbe; abotno govorjenje starke mi je še vedno zvenelo po ušesih, dasi je njena bedastoča v resnici vedno imela zrno razumnosti v sebi.

Ko sem dospel v dvorano, so dostojanstveniki zopet vstali in se priklonili pred menoj. Nato se mi je brez odlašanja približal moj oče in mi položil v roke zlato podobo božanske Me, boginje resnice in zlate podobe ladij boga Amen-re-ja, božanske Mut in božanskega Khonsa in govoril svečano:

»Ali prisezaš pri živem veličanstvu boginje Me, pri veličanstvu Amen-re-ja, Muti in Khonsa?«

»Prisegam.«

»Ali prisezaš pri sveti deželi Khem, pri poplavah Sihor-ja, pri templjih bogov in pri večnih piramidah?«

»Prisegam.«

»Ali prisegaš ob spominu na strašno usodo, ki te čaka, ako padeš, da boš v vseh stvareh vladal Egipt

po starodavnih postavah, da boš ohranil čaščenje bogov, da boš delil enako pravico, da ne boš zatiral, da ne boš izdal ljudstva in dežele, da ne boš sklenil nobene zveze z Rimljani ali Grki, da boš vrgel tuje malike iz dežele, da boš posvetil svoje življenje svobodni naše domovine Khem?«

»Prisegam.«

»Dobro. Zasedi torej prestol, da te morem v navzočnosti teh tvojih podložnikov imenovati faraona.«

Zasedel sem prestol, čegar vznožje je bila sfiga, nebo pa razprostrta krila boginje Me. Nato se mi je Amenemhet vnovič približal, mi položil na čelo pšent,^s na glavo pa dvojno krono, mi ogrnil kraljevsko oblačilo okoli ramen in mi dal v roke žezlo in bič.

»Kraljevski Harmakis,« je zaklical, »s temi zunanji znaki in znamenji te jaz, veliki duhoven v templju boga Re-Men-Meja v Abutisu, kronam kot faraona Gorenje in Dolenje dežele. Vladaj in prospevaj, nada Khema!«

»Vladaj in prospevaj, faraon!« so ponavljali dostojanstveniki in se priklonili pred menoj.

Nato so drug za drugim prisegli udanost in zvestobo, dokler niso bili vsi prisegli. Ko je prisegel tudi moj oče, me je prijel za roko in me peljal v svečanem sprevedu v vsako izmed sedmero svetišč, ki so v tem templju boga Re-Men-Meja; v vsakem svetišču sem daroval, zažgal kadilo in opravljal molitve kot duhoven. Oblečen v kraljevska oblačila sem daroval v svetišču Hora, v svetišču Izide, v svetišču Ozirisa, v svetišču Amen-Reja, v svetišču Horemkuja, v svetišču Ptaha, dokler nisem naposled dospel do svetišča kraljevske izbe.

Tukaj so oni darovali meni kot božanskemu faraonu in me zapustili močno utrujenega — toda kot kralja.

(Tukaj se končuje prvi in najmanjši zvitek papirusa.)

^s Pšent je dvojna krona, ki so jo nosili starodavni egiptovski kralji in je sestojala iz bele krone Gorenjega Egipta in rdeče krone Dolenjega Egipta.

DRUGA KNJIGA.

Harmakisov padeč.

Prvo poglavje.

Slovo Amenemheta od Harmakisa. — Harmakis do-
spe v Aleksandrijo. — Opomin starega Sepa. — Spre-
vod Kleopatre, oblečene kot Izida. — Harmakisova
zmaga nad gladijatorjem.

Dolgi dnevi pripravljanja so bili minuli in prišel je čas dela. Vpeljali so me v najskrivnejše skrivnosti, in kronali. Dasi me preprosto ljudstvo ni poznalo ali pa me je poznalo samo kot duhovna boginje Izide, jih je vseeno bilo v Egiptu na tisoče in tisoče, ki so se v svojem srcu klanjali pred menoj kot faraonom. Napočila je ura dela in jaz sem jo pričakoval z vso svojo dušo. Hrepenel sem, da bi zasedel prestol, ki je bil moja dediščina in da bi očistil templje svojih bogov. Koprnel sem po borbi in nisem bil nikdar niti za trenutek v dvomih, kakšen bo konec. Pogledal sem se v zrcalo in sem videl zmagovestnost začrtano v svojem obrazu. Bodočnost mi je kazala pot slave, pot, ki se je lesketala v slavi kakor se Sikor leskeče v solncu. Razgovarjal sem se z boginjo Izido, sedel sem v svoji izbi in se posvetoval s svojim srcem, snoval sem nove templje, preudarjal velike postave, ki sem jih name- raval izdati v blagor svojega ljudstva in v ušesih so mi že naprej doneli klici radosti in veselja, ki bodo pozdravljali velikega zmagovitega faraona na njego- vem prestolu.

Vseeno sem ostal še nekaj časa v Abutisu; pustil sem — tako mi je bilo naročeno — da so mi lasje, ki so bili ostriženi, zopet zrastle dolgi in črni kot vra- nova krila, in ves čas sem se učil in vežbal v vseh

možatih vežbah in orožju. Poleg tega sem se v poseben namen, čegar pomen se bo razvidel tekom pričujoče zgodbe, izpopolnjeval v magični umetnosti Egipčanov in proučevanju zvezd ter njihovega vpliva na človeka, dasi sem bil v vsem tem že jako vešč.

Zasnoval se je sledeči načrt. Moj stric Sepa je bil za nekaj časa odšel iz templja Anu s pretvezo, da je zbolel. Odtod se je bil preselil v neko hišo v Aleksandriji, da bi prišel zopet k moči, kakor je dejal, pod vplivom morskega zraka in tudi, da bi spoznal čuda velikega muzeja in sijaj Kleopatrinega dvora. In dogovorjeno je bilo, da bi se mu jaz pridružil tamkaj, kajti tamkaj v Aleksandriji se je imel izvršiti glavni naklep. Ko je bilo vse pripravljeno in je naposled prišel poziv, sem se pripravil na pot in se podal v izbo svojega očeta, da bi pred odhodom prejel njegov blagoslov. Stari mož je sedel tam kakor takrat, ko sem šel in ubil leva; dolga siva brada mu je počivala na kameniti mizi, v rokah pa je držal sveta pisanja. Ko sem stopil v izbo, je vstal s svojega sedeža in bi bil s klicem: »Slava ti, faraon!« skorajda pokleknil pred menoj, da ga nisem prijel za roko in mu preprečil namero.

»To pa ne gre, oče,« sem rekel.

»Pristaja mi,« je odgovoril, »pristaja mi, da se priklonim pred svojim kraljem; vendar bodi, kakor je tvoja volja. Sedaj torej odhajaš, Harmakis. Moj blagoslov naj bo s teboj, sin moj! In bogovi, ki jim služim, naj mi dodelijo to srečo, da bi čakal dan, ko te bodo moje stare oči v resnici videle na prestolu! Dolgo sem preiskoval zvezde in druga znamenja in skušal, da bi doznal prihodnjost, ki te čaka, Harmakis, vendar ne morem pri vsej svoji modrosti ničesar dognati. Prihodnjost mi je prikrita in včasih mi kar srce upade. Samo eno ti moram povedati in dobro me poslušaj. Na tvoji poti te čakajo velike nevarnosti, in te nevarnosti ti prete v obliki ženske. To mi je že dolgo znano in baš zavoljo tega si bil poklican do čaščenja nebeške Izide, ki zapoveduje svojim posvečenim častilcem, da opustijo vsako misel na žensko vse do onega časa, ki se ji bo zdel primeren, da omili strogo

pravilo. Oj, sin moj, rad bi, da bi ti ne bil tako močan in zal — saj si v resnici močnejši in zalši kot vsi moški v Egiptu, kakršen seveda kralj mora biti — zakaj v tej moči in tej lepoti utegne tičati vzrok, da padeš. Varuj se torej tistih aleksandrijskih čarovnic, da se ti ena ali druga izmed njih ne vje kakor črv v srce in izje iz njega tvoje skrivnosti.«

»Ne boj se, oče,« sem odgovoril in čelo se mi je pomračilo, »moje misli so obrnjene na vse druge stvari in ne na rdeče ustnice in smehljajoče oči.«

»Pa dobro,« je odgovoril oče; »zgodí se tako. Sedaj pa zdravstvuj in hodi srečno. Ko se prihodnjič zopet snideva, se zgodí v oni srečni uri, ko se bom z vsemi duhovni Gorenje dežele podal iz Abutisa, da se poklonim faraonu na njegovem prestolu.«

Nato sem ga objel in odšel. Oj! Na žalost nisem niti najmanj mislil, kako se bova zopet sešla!

Tako se je prigodilo, da sem se zopet vozil po Nilu navzdol, potujoč kot človek brez posestva. Ljudem, ki so se radovedni zanimali zame, so dejali, da sem posinovljenec velikega duhovna, da pa sem se naposled branil stopiti v službo bogov in sem se rajši odločil, da grem v Aleksandrijo iskat sreče. Pomniti je namreč treba, da so vsi ljudje, ki niso poznali resnice, še vedno menili, da sem vnuk stare Atue.

Odjadrali smo z ugodnim vetrom in deseti dan srečno dospeli v mogočno mesto Aleksandrijo, mesto tisočero luči. Nad vsem je kipel v zrak orjaški beli stolp Faros, ono čudo sveta, s čegar vrha je svetila po vodah pristanišča luč kakor luč solnea in kazala mornarjem pot po morju.

Ko so previdno privezali ladjo ob obrežju — bila je namreč noč — sem stopil na suho in stal na obrežju občudujoč neznansko množico hiš in ves zmeden ob hrušču toliko jezikov. Vse je namreč kazalo, da so se tukaj zbrali vsi mogoči narodi, ki so vsi govorili jezik svoje domovine. In ko sem stal tam, se mi je približal mlad človek, se me dotaknil za ramo in me vprašal, ako sem iz Abutisa in mi je rekel Harmakis. Odgovoril sem mu, da sem taisti. Nato se je pritisnil k meni, mi zašepetal skrivno dogovorjeno geslo na

uho in namignil dvema sužnjema ter jima velel, da naj prineseta mojo prtljago iz ladje. To se je kmalu zgodilo, dasi sta se morala s silo preriniti skozi gručo nosačev, ki so se ponujali na vse grlo, da bi kaj zaslužili. Potem sem odšel z njim po nabrežju, ob katerem je mrgolelo pivnic, kjer se je trlo vseh mogočih ljudi, ki so srkali vino in gledali ples žensk, izmed katerih so bile nekatere le malo oblečene, nekatere pa sploh ne.

Hodila sva med hišami, razsvetljenimi s svetilnicami, dokler nisva naposled dospela do obrežja velikega pristanišča, kjer sva krenila na desno in stopila po široki poti, ki je bila tlakana z granitom in obdana z močnimi hišami, ki so imele križne hodnike, kakršnih še nikdar nisem bil videl. Ko sva še enkrat zavila na desno, sva dospela v bolj miren del mesta, kjer so bile ulice prav tihe, samo tuptam je bilo videti kako veselo družbo. Kmalu se je moj vodnik ustavil pred neko hišo, sezidano iz belega kamna. Šla sva noter, prekoračila majhno dvorišče in stopila v izbo, v kateri je gorela luč.

In tukaj sem naposled našel svojega strica Sepa, ki je bil jako vesel, da sem srečno dospel.

Ko sem se bil umil in pokrepčal, mi je povedal, da gre vse dobro in da na dvoru prav ničesar ne slutijo. Povedal mi je tudi, da je kraljica, kateri je prišlo do ušes, da biva v Aleksandriji duhoven iz Anu, poslala ponj in ga natančno izpraševala — ne glede zarote, kajti kaj takega ji ni niti na misel prišlo — ampak glede neke govornice, katero je bila slišala, da je v veliki piramidi, ki stoji pri Anu, skrit velik zaklad. Ker je vedno jako razsipno živela, je bila v večni stiski za denar in tako ji je prišlo na misel, da bi odprla piramido. Jaz pa sem se ji smejal in ji rekel, da je v piramidah pokopan božanski Khufu in da ničesar ne vem o njenih skrivnostih. Moje besede so jo razsrdile in prisegla je, da bo tako gotovo, kakor ona vlada v Egiptu, dala piramido razrušiti, kamen za kamnom, in našla tajnost, ki se nahaja v osrčju piramide. On pa se je zopet smejal ter ji rekel z besedami pregovora, kakor ga imajo v

Aleksandriji, da gore dalje časa žive kakor kralji. Kraljica se je nasmejala temu jedrnatemu odgovoru in ga odpustila. Stric Sepa mi je tudi povedal, da bom drugi dan lahko videl to Kleopatro. Bil je namreč njen rojstni dan — kakor je bil tudi moj — in ona se bo oblečena v oblačilih svete Izide podala v vsem sijaju iz svoje palače do Serapeja, da bo darovala v svetišču krivega boga, ki sedi tam v templju. Obvestil me je tudi, da bodo potem zasnovali načrt, kako bom dospel do kraljice.

Ker sem bil zelo utrujen, sem se podal k počitku, vendar sem le malo spal, ker mi je bil kraj popolnoma tuj in pa vsled hrušča na ulicah in misli na drugi dan. Ko je bila še tema, sem vstal, zlezal po stopnicah na hišno streho in čakal. Kmalu so privreli prvi solnčni žarki kot puščice in razsvetili belo čudo marmornatega Farosa, čegar luč je mahoma izginila, kakor da bi jo bilo solnce umorilo. Solnčni žarki so se razlivali po palačah Lokiasa, kjer je bivala Kleopatra, in jih tako razsvetljevali, da so se blestele kakor dragulj, postavljen v temno, hladno naročje morja. Solnčna svetloba je hitela dalje, poljubila sveto kupolo, pod katero spi Aleksander Veliki, in se dotaknila vrhov tisočero palač in templjev; hitela je mimo stebrenikov velikega muzeja, ki se je dvigal v bližini, padla na visoko svetišče, v katerem svoji iz slonove kosti izklesana podoba krivega boga Mrapisa, in se je naposled na videz izgubljala v prostornem temačnem Nekropolisu. Ko se je iz zore porodil dan, je poplava svetlobe poplavila nižje ležeča zemljišča in ceste in prikazala se je Aleksandrija, vsa rdeča kakor kraljevski plašč v svetlobi solnčnega vzhoda in po obliki res podobna plašču. Iz severa je potegnil etezijski veter in razpihal meglice s pristanišč, tako da sem videl na tisoče ladij, ki so se zibale na sinjih vodah. Videl sem tudi oni mogočni pomol Heptastadium, videl sem stotine ulic, neštivilne hiše, neizmerno bogastvo in sijaj Aleksandrije, ki je ležala kakor kraljica med jezerom Mareotis in morjem in obvladovala obadva. Bil sem ves zavzet od začudenja. To je torej bilo eno mesto v moji dediščini zemlja in

mest! Res, vredno je bilo iztegniti roko in prijeti vse to. Ko sem se nagledal in nasitil tako rekoč svoje srce z gledanjem vsega bleska in sijaja, sem se obrnil do svete Izide, nato pa sem odšel s strehe.

Stric Sepa je bil v svoji izbi. Povedal sem mu, da sem gledal solnce, ki je bilo vzhajalo nad Aleksandrijskim mestom.

»Tako!« je rekel in me pogledal izpod kosmatih obrvi; in kaj misliš o Aleksandriji?«

»Mislim, da je kakor mesto bogov,« sem mu odgovoril.

»Da!« je odvrnil srdito, »mesto peklenških bogov — brlog pokvarjenosti, kipeč vrelec zlobe, dom krive vere, izvirajoče iz lažnih src. Moja želja je, da ne bi od tega mesta ostal kamen na kamnu in da bi njeno bogastvo ležalo globoko pod onimi vodami! Želel bi, da bi morski galebi vreščali nad ozemljem, na katerem stoji, in da bi po njenih razvalinah vlekel veter od oceana proti Mareotisu, neomadeževan od dihanja Grkov! O kraljevski Harmakis, ne daj, da bi ti razkošje in krasota Aleksandrije zastrupila čute; v tem smrtonosnem ozračju namreč gine vera in ne more razprostrti svojih nebeških kril. Ko napoči ura, da boš ti vladal, Harmakis, poruši to prokletost mesto in si postavi prestol med belim zidovjem Memfiskega mesta, kakor so to storili tvoji očetje. Zakaj povem ti, da je Aleksandrija za Egipt samo sijajen vhod v pogubo in da bodo, dokler stoji, vsi narodi sveta korakali skozi njo, da bi plenili deželo, in se bodo v njej vgnezdile vse krive vere in kovale pogin egipčanskim bogovom.

Nisem mu odgovoril, zakaj v njegovih besedah je bila resnica. In vendar se je meni mesto dozdevalo jako lepo. Po zajtrku mi je stric dejal, da je čas, da bi šli gledat spreved Kleopatre, ko se bo v zmago-slavju podala v svetišče boga Serapisa. Spreved se sicer ne bo pričel pred drugo uro pred poldnevom, ampak to aleksandrijsko ljudstvo tako rado gleda sijajne sprevede in prizore in pohajkuje, da bi bilo nemogoče preriti se skozi gnječo množic, ki so se že zbirale po velikih cestah, po katerih se bo peljala

kraljica, ako se ne bi neutegoma podala na pot. Tako sva odšla z doma in se postavila na nekem odru, zgrajenem iz lesa, ki so ga bili postavili ob strani široke ceste, ki drži skozi mesto proti Kanopskim vratom. Stric si je bil namreč že kupil vstopnice na tisti oder, in sicer za drag denar.

S precejšnjo težavo sva si naredila pot skozi velike množice, ki so se bile že zbrale po ulicah, in dospela do lesenega odra, ki je bil okrašen s škrlastim blagom in nad katerim je bila razprostrta platnena streha. Tukaj sva sedla na klop, čakala nekaj ur, ter opazovala množico, ki se je vpijoč, pojoč in razgovarjajoč se v mnogoterih jezikih prerivala mimo. Naposled so prišli vojaki, da bi spraznili ceste; oblečeni so bili po rimskem načinu in imeli v verižnem oklepu oprsne ploče. Za njimi so korakali klicarji, ki so zapovedali ljudstvu, da naj miruje — na kar so množice še bolj glasno vpile in prepevale — ter označevali, da prihaja kraljica Kleopatra. Za njimi je stopalo kakih tisoč cilicijskih lahkih vojakov, tisoč Trajčincev, tisoč Macedoncev in tisoč Galcev, ki so bili vsi oboroženi po načinu svoje dežele. Za temi je prišlo petsto mož, ki so jim rekli oklepni konjiki, ker so bili jezdec in konji v oklepu. Nato so prišli mladeniči in mladenke v razkošnih oblačilih, z zlatimi kronami na glavi, ki so nosili podobe, ki so predstavljale dan in noč, jutro in poldne, nebo in zemljo. Za temi so stopale mnogoštevilne lepe ženske, ki so razlivale dišave po cesti in druge, ki so potresale cvetoče cvetlice. Zdajci se je začulo glasno vpitje: »Kleopatra! Kleopatra!« in pridržaval sem sapo in se sklanjal naprej, da bi videl njo, ki se je drznila obleči v oblačila boginje Izide.

V tistem trenutku pa je pred odrom, na katerem sem bil, množica tako narastla, da nisem več dobro videl sprevoda. Zavaljo tega sem skočil čez ograjo odra in sem si, ker sem bil jako močan, naredil pot skozi goste vrste, dokler nisem došel prav v ospredje. Komaj sem bil na tem novem mestu, so prihiteli nubijski sužnji, oboroženi z debelimi palicami in ovenčani z bršljanovim listjem in tolkli po ljudstvu.

Posebno je moja pozornost vzbujal eden izmed njih; bil je pravi orjak in zavoljo svoje moči čez mero nasilen in je brez vzroka tolkel ljudstvo, kakor je navada prostaških ljudi, ki imajo kako uradno moč. Zraven mene je namreč stala neka ženska, po obrazu bi dejal, da je bila Egipčanka, ki je v naročju držala otroka. Ko je ta Nubijec videl, da je bila ženska slaba, jo je udaril s palico po glavi, da se je zgrudila na tla. Ljudstvo je godrnjalo. Ko pa sem jaz videl, kaj se je bilo zgodilo, mi je iznenada zavrela kri po žilah in mi omamila razum. V roki sem držal palico iz oljkinega lesu iz Cipra, in ko se je surovina smejal, ko je videl udarjeno žensko in njenega otroka na tleh ležati, sem na mah vzdignil palico in udaril po orjaku. Zadel sem ga s tako silo, da je trda palica razmesarila orjaku pleča in je iz rane privrela kri, ki mu je močila bršljinovo listje.

Zavpil je od bolečine in togote — ljudje, ki radi bijejo, nimajo radi, da jih kdo udari — se obrnil in planil nad mene. Ljudje okoli naju so se hipoma umaknili, razen ženske, ki ni mogla vstati, tako da sva stala v nekakem krogu. Orjak je navalil name kakor besen, ko mi je pa prišel blizu, sem ga udaril s stisnjeno pestjo — drugega nisem imel — med oči, da je omahnil kakor vol pod prvim udarcem duhovnovne sekire. Ljudje so pričeli kričati, ker so radi gledali tako borbo in poznali orjaka, ki je bil gladijator, zmagovit pri igrah. Lopov je napel vse moči, grdo zaklel in zopet navalil name, vihteč svojo težko gorjačo visoko v zraku; pri tem me je udaril s tako silo, da bi me bil gotovo ubil, ako se ne bi s svojo gibčnostjo izognil udarcu. Tako pa se je naključilo, da je gorjača zadela ob tla s tako silo, da se je razletela na kosce. Ob tem pogledu je množica začela iznova vpiti in velikan se je slep od togote zaletel v mene, da bi me podrl na tla. V tistem hipu pa sem ga zagrabil za grlo — bil je namreč tak orjak, da sem bil prepričan, da nisem mogel upati, da bi ga z golo silo užugal — in mu ga stisnil. Tako sem ga držal na vso moč in ga pritiskal s palcem v grlo, dasi so me njegove pesti obdelavale kakor krepelci. Neko-

liko časa sva se presukavala sem pa tja, naposled pa se je vrgel na tla misleč, da se me s tem otrese. Jaz sem ga pa močno tiščal za vrat in grlo, ko sva se valjala in kotalila po tleh, dokler mu niso jele pojemati moči, ker mu je zmanjkovalo sape. Ko sem bil na njem, sem ga začel tlačiti s koleni v prsa in mislim, da bi ga bil v svoji togoti ubil, da ne bi prihiteli moj stric in drugi in me potegnili raz njega.

Med tem pa je — ne da bi jaz vedel — dospel voz, v katerem se je vozila kraljica Kleopatra; pred njim so stopali sloni, za njim so vodili leve, in dospевši do kraja, kjer se je bil vršil boj, se je ustavil, ker je bila gnječa prevelika. Ozrl sem se kviško, in tedaj sem sopihajoč in z raztrganimi belimi oblački, ki so bila okrvavljena s krvjo, ki je bila orjaškemu Nubijcu iz ust in nosnic, prvikrat videl Kleopatru iz obličja v obličje. Njen voz je bil ves iz zlata in vlekli so ga kakor sneg beli, krasni konji. Na njem je sedela Kleopatra v družbi dveh zalih deklet, oblečenih v grško obleko, ki ste stali vsaka na eni njeni strani ter jo pahljali z blestečimi pahljačami. Na glavi je imela pokrivalo boginje Izide, namreč dva zlata rogoва, med katerima je počivala okrogla obla meseca in znamenje Ozirisovega prestola, in okoli tega pokrivala se je vila krona.¹ Pod to krono je bila jastrebja čepica iz zlata, kreljuti iz modrega emajla in jastrebja glava z očmi iz draguljev, izpod katere so se valili dolgi temni lasje kraljice proti njenim nogam. Zaokroženi vrat je obdajal širok ovratnik iz zlata, posut s koralami in smaragdi. Na rokah in zapestjih je imela obroče iz zlata, ki so bili tudi posuti s koralami in smaragdi; v eni roki je držala križ življenja, narejen iz kristala, v drugi pa zlato palico, znamenje kraljevskega dostojanstva. Prsa je imela razgaljena, bolj spodaj pa je nosila oblačilo, ki se je lesketalo kakor luskinasta koža kače in je bilo polno draguljev. Pod tem oblačilom je imela srajco iz zlatega blaga, katero je deloma zakrivala ovratnica iz

¹ Te vrste krona je bila zlat obroč, iz katerega ste se dvigali dve kači, sprednje navzgor, ona na levi strani navzdol.

vezene svile, ki ji je nagubana padala do sandal, ki so pripete z velikimi biseri krasile njeni beli, majhni nogi.

Vse to sem videl tako rekoč na en sam pogled. Nato sem pogledal obraz — oni obraz, ki je zapeljal Cezarja, uničil Egipt, in ki mu je bilo usojeno, da je izročil Oktavijanu žezlo sveta. Gledal sem brezhibne grške poteze, zaokroženo brado, polne, bogate ustnice, izklesani nos in ušesa, ki so bila kakor dve izbrani školjki. Videl sem čelo, nizko, široko in ljubko, kodraste temne lase, ki so se ji valili v težkih valih in lesketali na solncu, oblokaste obrvi in dolge, vi-seče trepalnice. Pred seboj sem videl vse velikolepje njene kraljevske postave. Tam so žarele čudovite oči, kojih barva je bila podobna ciperski vijoličasti — oči, ki so se videle, kakor da bi spale in razmotrivale skrivnosti, kakor počiva noč skrivnostno nad puščavo, a vendar kot da bi se kakor noč premikale, se izpreminjale in se svetile v žaru nenadnega bleska, porajajočega se v svojih zvezdnatih globinah. Vsa ta čuda sem videl, dasi nisem tako vešč in spreten, da bi jih opisal. Ampak že tedaj sem bil prepričan, da moč Kleopatrine lepote ni bila samo v teh njenih čarih. Ta moč je bolj izvirala iz nekega sija in žara, ki ga je njena silna duša izžarivala skozi meseno ogrodje. Kleopatra je bila namreč neka stvar iz plamena, kateri ni bila nikdar nobena ženska podobna in nikoli ne bo. Celó ko je razmišljala, je iz nje žarel ogenj njenega živahnega srca. Ko pa se je prebudila iz zamišljenosti in je iz njenih oči nenadoma širila blisek in ji je strastna zvonkost njenega glasu obdala ustnice, oj, kdo more povedati, kakšna je bila Kleopatra tedaj? V njej so se namreč združevale vse miline in ves sijaj, ki je dan ženski, in ves duh, ki si ga je moški pridobil od nebes. Z vsem tem pa so bili združeni vsi zlodeji one večje vrste, ki se ne boje ničesar, ki se norčujejo iz postav, ki so si izbrali kraljestva za torišče svoje igre in so porast svojih želj smehljaje in bogato zalivali s krvjo ljudi. Zbrali so se v njenih prsih in vsi skupaj izoblikovali ono Kleopatro, katere noben moški ne more pritegniti

nase, katere pa tudi noben moški nikdar ne more pozabiti, potem ko jo je videl. Naredili so jo veliko kot duha viharja, ljubko in dražestno kot blisk, okrutno kot kugo, a ji vseeno dali srce. Kaj je bila storila, je znano. Gorje svetu, ko pride še ena taka ženska v njegovo prokletstvo!

Za trenutek so se moje oči srečale z očmi Kleopatre, ko se je malomarno sklonila naprej, da bi videla, kaj je povzročilo tak hrup. Izprva so bile temačne, medle, kakor da bi pač gledale in videle, a ne da bi njeni možgani delovali. Nato so se zbudile in videti je bilo, da se je izpremenila njihova barva kakor se izpremeni barva morja, ko se njegove vode pretresejo. Takoj izprva je bila v njih zapisana nevarnost; nato malomarno opazovanje; ko pa je videla pred seboj orjaško telo možaka, katerega sem bil užugal, in je spoznala v njem znanega gladijatorja, se je v njih prikazalo nekaj, kar je bilo morebiti precej podobno začudenju. Resnica je, da so se ji oči omehčale, dasi se ji obraz nimalo ni izpremenil. Ampak človek, ki je hotel doznati, kaj se je godilo v Kleopatrinu duši, je moral opazovati njene oči, kajti obraz se ji je le prav malo izpremenil. Okrenila se je in rekla nekoliko besedi svojim telesnim stražnikom. Stopili so k meni in me odpeljali k njej, dočim je množica molče čakala, da vidi, kako me bodo ubili.

Stal sem pred njo in držal roke prekrižane na prsih. Dasi me je njena čudovita dražestnost preobvladala, sem jo sovražil v svojem srcu, to žensko, ki se je drznila obleči v oblačila boginje Izide, to protipostavno kraljico, ki je sedela na mojem prestolu, to lahkoživo razuzdanko, ki je razsipala bogastvo Egipta za vozove in dišave. Ko me je ogledala od nog do glave, je spregovorila s tihim zvonkim glasom v khemskem jeziku, katerega se je edina med Lagidi naučila govoriti:

»Kdo in kaj si pa ti, Egipčan — vidim namreč, da si Egipčan — ki se drzneš udariti mojega sužnja, ko grem skozi mesto?«

»Harmakis sem,« sem odgovoril pogumno. »Harmakis, prerokovalec iz zvezd, posinovljenec velikega

duhovna in glavarja v Abutisu, ki sem prišel semkaj srečo iskat. Udaril sem tvojega sužnja, kraljica, ker je brez vzroka pobil onole žensko na tla. Vprašaj vse, ki so bili priča, kraljica, da govorim resnico.«

»Harmakis,« je rekla; »ime visoko doni in tudi ti si videti visok;« nato pa se je obrnila do nekega vojaka, ki je bil vse videl, in mu velela, da naj ji pove, kaj se je bilo prigodilo. Vojak ji je veselo in po pravici povedal vse; bil mi je naklonjen, ker sem bil premagal Nubijca. Potem se je obrnila in nagovorila dekle s pahljačo, ki je stala zraven nje, — ženska s kodrastimi lasmi in plašnimi temnimi očmi, ki je bila jako lepa. Dekle ji je nekaj odgovorilo. Nato je kraljica ukazala, da pripeljejo sužnja pred njo. Pripeljali so velikana, ki je bil prišel med tem zopet do sape, in ž njim žensko, katero je bil pobil na tla.

»Ti pes!« je rekla z istim tihim glasom; »lopov! Tako si močan, pa si pobil na tla to žensko; in ker si to storil, te je užugal ta mladenič. Jaz te že naučim, da se boš prav vedel. Kadar boš v prihodnje zopet tolkel ženske, jih boš odslej samo z levico. Hej, straža, zgrabite tega črnega sužnja in odsekajte mu desnico!«

Ko je izrekla to povelje, je sedla zopet v svoj zlati voz in iznova so ji oči omeglele. Straža je zgrabila velikana in mu vzlic temu, da je kričal in prosil milosti, odsekala roko na lesu odra; nato so ga stokajočega odnesli. Sprevod se je pričel zopet premikati naprej. V tistem trenutku se je lepa ženska s pahljačo obrnila, se nasmejala in pokimala, kakor da bi se radovala, tako da sem se precej čudil.

Ljudstvo je glasno vzklikalo in zbijalo šale za-trjujoč, da bom kmalu v kraljevi palači prerokoval iz zvezd. Jaz pa se nisem zmenil za vse to in sva s stricem odšla, čim je nama bilo le mogoče, ter se vrnila v njegovo hišo. Stric me je vso pot ošteval za voljo moje nepremišljene prenagljenosti; ko pa sva dospela v izbo, me je objel in se na moč veselil, ker sem bil užugal velikana, ne da bi dobil kdo ve kakšne poškodbe.

Drugo poglavje.

Prihod dvornice Karmion. — Jeza strica Sepa.

Ko sva tisto noč sedela v hiši pri večerji, je nekdo potrkal na vrata. Odprl sem jih in v izbo je stopila ženska, zavita od nog do glave v velik teman plašč na tak način, da ji ni bilo mogoče dobro videti obraza.

Stric Sepa je vstal od mize in v tistem hipu je ženska izrekla skrivno geslo.

»Prišla sem, oče,« je rekla s prijetnim zvonkim glasom, »dasi mi v resnici ni bilo lahko izmuzati se od gostije tam v palači. Rekla sem kraljici, da sta solnce in hrušč na ulici tako vplivala name, da sem bolna, in pustila me je, da sem odšla.«

»Dobro,« je odgovoril. »Odgrni plašč; tukaj si na varnem.«

Vzdihnila je od utrujenosti, si odpela plašč in pustila, da ji je zdrknil z rame; in jaz sem pred seboj videl obraz in postavo onega krasnega dekleta, ki je bila pri kraljici na vozu in jo pahljala. Bila je v resnici jako lepa in krasne postave in grška oblačila so prijetno obdajala njene voljne ude in vzcvetajočo postavo. Razmršeni lasje, ki so se valili v stotero kodrih, so bili zvezani z zlatim trakom in na nogah je nosila sandale, ki so bile pritrjene z zlatimi gumbi. Lica so ji bila cvetoča kakor cvetlica in temne mehke oči so bile povešene kakor vsled skromnosti, vendar so ji okoli usten drhteli smehljaji in jamice.

Stricu se je pomračilo čelo, ko je videl njeno oblačilo.

»Zakaj prihajaš v tej obleki, Karmion?« je vprašal resnobno. »Ali ni obleka, kakoršno so nosile tvoje matere, dovolj dobra za tebe? Tukaj ni ne čas ne kraj za ženske nečimurnosti. Saj nisi tukaj, da bi osvojevala moške, ampak da si poslušna.«

»Oj, ne bodi nejevoljen, oče,« je odgovorila mehko. »Nemara niti ne veš, da ona, kateri služim, niti videti noče naše egipčanske noše; iz mode je. Ako bi jo nosila, bi vzbudila sum — povrh tega sem

prišla v naglici.« Ko je govorila, sem opazil, da me je ves čas skrivši gledala skozi dolge trepalnice, ki so ji obrobljale ponižne oči.

»No, no,« je rekel stric osorno in upiral svoj ostri pogled na njen obraz, »ni dvoma, da govoriš resnico, Karmion. Vedno imej pred očmi svojo prisego, dekle, in stvar, za katero si prisegla. Ne bodi lahkomiselná, in prosim te, pozabi na lepoto, ki ti je bila dana v tvoje prokletstvo. Zakaj dobro pomni, Karmion: ako se nam izneveriš v najmanjši stvarici, te bo zadelo maščevanje — maščevanje ljudi in maščevanje bogov! V ta namen,« je nadaljeval in polagoma močno vzrojil, da se je njegov močni glas razlegal po ozki sobi, »si bila vzgojena. V ta namen si bila poučena in postavljena na mesto, na katerem si, da bi pridobila zaupanje one zločeste lahkoživke, kateri navidezno služiš. Glej, da tega ne pozabiš, glej, da razkošje tistega dvora ne pokvari tvoje čistosti in te ne odvrne od tvojega cilja, Karmion.« Oči so se mu bliškale in njegova majhna postava je bila videti, kakor da je postala dostojanstvena, da, veličastna.

»Karmion,« je nadaljeval in se ji približal z iztegnjenim prstom, »povem ti, da ti včasih ne zaupam. Ni še dve noči tega, kar se mi je sanjalo, da sem te videl stati v puščavi. Videl sem te, kako si se smejala in vzdignila roko proti nebu in iz neba je padel krvav dež. Nato se je nebo zgrnilo preko khemske dežele in jo pokrilo. Odkod so prišle te sanje, dekle, in kaj pomenijo? Doslej nimam še ničesar zoper tebe, vendar poslušaj! V tistem trenutku, ko bom kaj imel zoper tebe, dasi si iz mojega sorodstva in te imam rad — v tistem trenutku, pravim, te bom ob sodil in vrgel tvoje nežne ude, ki jih tako rada kažeš, jastrebom in šakalom, dušo pa, ki je v tebi, izročim vsemu mučenju bogov! Nepokopana boš ležala in brez telesa in prokleta boš tavela po Amentiju — na vekov veke!«

Umolknil je; nenadni izbruh strasti se je bil izčrpal. Ampak iz tega sem jasnejše kot kdaj poprej spoznal, kako globoko srce je ta mož imel pod navidezno veselostjo in preprostim obrazom in s kako sil-

nostjo je bil njegov duh zasledoval svoj cilj. Karmion se je prestrašeno umaknila od njega, si zakrila obraz z rokami in se zjokala.

»Nikar ne govori tako, oče,« je rekla ihteč! »kaj sem vendar naredila. Ničesar ne vem o zlem pomenu tvojih sanj. Nisem vedeževalka, da bi tolmačila sanje. Mar nisem izvršila vsega, kakor si želel? Mar nisem vedno imela pred očmi tiste strašne prisege?« in pri teh besedah je vztrepetala. »Mar nisem zvesto igrala vlogo vohunke in ti vsega povedala? Mar si nisem pridobila srce kraljice, tako da me ljubi kot sestro, da mi ničesar ne odreče — in srca vseh, ki so okoli nje? Zakaj me tako strašiš s svojimi besedami in grožnjami?« Iznova se je spustila v jok in je bila v svoji tugi še lepša videti kakor prej.

»Dovolj, dovolj,« je odgovoril, »kar sem rekel, sem rekel. To ti bodi v svarilo in ne žali več naših oči s to nečimurno obleko. Mar misliš, da bomo pasli svoje oči na tistih tvojih okroglih rokah — mi, ki smo posvečeni bogovom Egipta in tvegamo vse za Egipt? Dekle, poglej svojega bratranca in kralja!«

Nehala je jokati in si brisala oči s predpasnikom, in pri tem sem videl, da so bile vsled solz še mehkejše.

»Zdi se mi, kraljevski Harmakis, predragi bratranec,« je rekla in se priklonila pred menoj, »da se že poznavam.«

»Resnica, sestrična,« sem odgovoril, a ne brez sramežljivosti, saj še nikdar nisem bil govoril s tako zalim dekletom, »bila si danes na vozu pri kraljici, ko sem se boril z Nubijcem, kajneda?«

»Kajpada,« je rekla, se nasmehnila in oči so se ji iznenada zabliskale, »bil je krasen boj in krasno si užugal tisto črno surovino. Videla sem borbo in sem se močno bala za takega junaka, dasi te nisem poznala. Vendar sem ga dobro poplašala za svoj strah, kajti jaz sem pregovorila Kleopatru, da je ukazala sužnjem, da mu odsekajo desnico — sedaj, ko vem, kdo da si, si pa želim, da bi bila rajši rekla glavo.« Vzdignila je oči, me ošinila s kratkim pogledom in se nasmehnila.

»Dovolj,« je posegel vmes stric Sepa, »čas poteka. »Povej mi, po kaj si prišla, Karmion, in potem odidi.«

Tedajci se je vse njeno vedenje izpremenilo; ponižno, krotko je sklenila roke pred seboj in rekla:

»Faraon naj posluša svojo služabnico. Hči sem faraonovega strica, brata njegovega očeta, ki je sedaj že davno med mrtvimi; zavoljo tega se tudi po mojih žilah pretaka kraljevska kri Egipta. Pripadam tudi starodavni veri in sovražim te Grke in že mnogo let je bilo moje najdražje upanje, da bi tebe videla sedeti na prestolu. V ta namen sem jaz, Karmion, zavrgla svoje dostojanstvo in postala služabnica Kleopatre, da bi naredila zarezo, v katero bi ti mogel postaviti nogo, kadar bi za tebe prišla ura, da zasedeš prestol. In povem ti, faraon, ta zareza je že narejena.

Naš naklep je sledeči, bratranec. Priti moraš na dvor kraljice, spoznati njegovo življenje in njegove skrivnosti in pridobiti na svojo stran, kolikor je to pač mogoče, evnuhe in stotnike; jaz že imam nekatere na svoji strani. Ko se to zgodi in ko bo zunaj vse pripravljeno, moraš umoriti Kleopatro in z mojo pomočjo v nastali zmešnjavi z onimi, ki sem jih pridobila zase in so mi poslušni, odpreti velika vrata, da bi mogli v palačo naši zunaj čakajoči pristati, pobili one čete, ki bi ostale zveste, ter se polastili Bruhija. Ko bo to doseženo, boš imel v dveh dneh to omahljivo Aleksandrijo v svojih rokah. Ob istem času se bodo po vseh mestih v Egiptu vzdignili z orožjem vsi, ki so tebi zapriseženi, in v desetih dneh po Kleopatrini smrti boš v resnici faraon. Tak je načrt, ki smo ga bili sklenili, in iz tega lahko vidiš, kraljevski bratranec, da sem se dobro naučila svojo vlogo in jo tudi ves čas dobro igrala, dasi stric tam-le slabo o meni misli.«

»Čujem te, sestrična,« sem odgovoril ves začuden, da je mogla tako mlada ženska — imela je komaj dvajset let — zasnovati tako drzen načrt, kajti ves naklep je bil po izviru njen. Ampak tiste dni

sem še malo poznal to Karmion. »Nadaljuj; kako pa naj si pridobim dostop v Kleopatrino palačo?«

»Ej, bratranec, to je kaj lahko, kakršen je položaj in razmere. Takole: Kleopatra kaj rada vidi zallega moškega, in — odpusti mi, da ti rečem to — tvoj obraz in tvoja postava sta zala. Danes je opazila oboje in dvakrat mi je rekla, da je bila povpraševala, kje bi bilo mogoče najti tistega zvezdarja; trdila je namreč, da mora biti prerokovalec iz zvezd, ki je z golimi rokami malodane pobil nubijskega gladijatorja, v resnici mojster glede srečnih zvezd. Odgovorila sem ji, da hočem poskrbeti, da poizvedujejo po njem in ga najdejo. Poslušaj me torej, Harmakis. Opoldne spi Kleopatra v notranji dvorani, iz katere se vidi čez vrtove do pristanišča. Ob tej uri te torej počakam pri velikih vratih palače, kamor pridi pogumno in vprašaj po dvornici Karmion. Dogovorila se bom s Kleopatro glede tebe, tako da te bo sprejela samega, ko se zbudi, drugo boš pa moral sam storiti. Kraljica se namreč jako zanima za skrivnosti magije in meni je znano, da prečuje cele noči, opazuje zvezde in se dela, kakor bi spoznavala pomen njihovih gibanj. Ni še davno tega, ko je spodila zdravnika Dioskorida, ki je bil tako nespameten, da se je drznil iz položaja zvezd prerokovati, da bo Kasij premagal Marka Antonija. Nato je Kleopatra poslala poveljniku Alienu povelje, da naj združi legije, katere je bila poslala v Sirijo Antoniju na pomoč, z vojsko poveljnika Kasija, čegar zmaga je bila po prerokbi Dioskorida zapisana v zvezdah. Zgodilo pa se je, da je Antonij najprvo potolkel Kasija, nato pa še Bruta; zavoľjo tega je Dioskorid seveda moral iti in sedaj predava v muzeju o zdravilnih zeliščih, da si služi vsakdanji kruh, in noče prav nič več slišati o zvezdah. Ampak njegovo mesto na dvoru je sedaj prosto; zavzemi ga, Harmakis, in potem bova delovala za našo stvar skrivaj in prav v senci kraljevskega žezla. Resnica, delovala bova kakor črv v osrčju sadeža, dokler ne pride čas, da se sad odtrga in se ta grški prestol zruši v nič, čim se ga dotakneš s svojim bodalom, kraljevski bratranec, in dokler

črv, ki ga je razjedel, ne razžene svojega hlapčevskega okrova in vpričo kraljestev ne razprostre svojih kraljevskih egipčanskih kreljuti.«

Strme in ves začuden sem še enkrat pogledal to čudno dekle in sem videl, da ji je obraz razsvitljevala taka svetloba, kakršne še nikdar nisem bil videl v ženskih očeh.

»Ej,« je posegel stric v razgovor, ki jo je opazoval, »ej, tako te rad vidim, dekle; to je tista Karmion, kakor jo od nekdej poznam, ki sem jo vzgojil — ne tista dvornica, ki mi ni všeč, oblečena v svilo in vsa odišavljena. Daj, da se ti srce tako utrdi, navdaj ga s plamtečim navdušenjem domoljubja, in potem ti plačilo ne izostane. Sedaj pa pokrij tisto svoje nesramno oblačilo in naju zapusti; zakaj pozno postaja. Harmakis bo prišel jutri, kakor si rekla; zdravstvuj!«

Karmion je povescila glavo, se obrnila in se zavila v temni plašč. Nato me je prijela za roko, se je dotaknila z ustnicami in odšla, ne da bi spregovorila še kako besedo.

»Čudna ženska!« je rekel Sepa, ko je bila odšla; »jako čudna ženska, in negotova!«

»Zdelo se mi je, stric,« sem mu odvrnil, »da si bil nekam osoren ž njo.«

»Resnica,« je odgovoril, »ampak ne brez vzroka. Pomni, Harmakis: varuj se te Karmion. Preveč je svojeglava in muhasta in močno se bojim, da se ne bi dala odvrniti od nas. Prava ženska je, v resnici, in bo šla po oni poti, ki je njej všeč, kakor trmast konj. Res da ima možgane in gorečnost, in je vdana naši stvari; ampak jaz samo prosim bogove, da ne bi naša stvar prišla v ozki stik z njenimi željami, kajti ona bo storila, kar ji bo srce narekovalo, za vsako ceno bo storila. Zavaljo tega sem jo pripravil v strah, sedaj, ko mi je še mogoče; kdo ve, da se neki dan ne odtegne mojemu vplivu in moči? Povem ti, v rokah te ženske je življenje nas vseh; ako je lažna in nezvesta, kaj potem? Ej, žal, žal, da moramo uporabljati tako orodje kakor je ona! Ampak treba je bilo; nobene druge poti ni bilo; a vendar dvomim sam nad seboj. Prosim bogove, da bi bilo

vse prav in dobro; vzlic temu se včasih bojim te nečakinje Karmion — preveč je lepa in mladostna kri pretoplo polje v tistih njenih modrih žilah.«

»Oj, gorje stvari, ki zida moč na vero in zvestobo ženske! Ženske so namreč zveste samo tam, kjer ljubijo, in kadar ljubijo, postane njihova nezvestoba njihova zvestoba. One niso trdne kot so moški, vzdignejo se višje in padejo nižje — močne so in izpremenljive kakor morje. Harmakis, varuj se te Karmion. Kakor morje te namreč lahko splavi s seboj ali pa te kakor morje lahko uniči in s teboj nado Egipta!«

Tretje poglavje.

Harmakis pride v kraljevo palačo. — Kako je potegnil Pavla skozi vrata. — O speči Kleopatri. — Kakšen čar ji je Harmakis pokazal.

Tako se je prigodilo, da sem si drugi dan oblekel dolgo, valujoče oblačilo, kakršno so nosili magi ali prerokovalci iz zvezd. Na glavo sem dal čepico, okoli katere so bile vrezane podobe zvezd, za pas pa sem vtaknil pisarsko paletu in zvitek papirusa, popisan z mističnimi znaki in čari. V roki sem imel palico iz ebenovine, ki je bila na konceh iz slonove kosti; take palice so uporabljali duhovni in mojstri magije. Med temi sem zavzemal visoko mesto, ker sem s poznanjem njihovih skrivnosti, ki sem jih bil doznal v Anu, nadomestil ono, kar mi je primanjkovalo pri spretnosti, ki prihaja od vaje. Tako sem se ne brez sramu — take vloge mi niso nič kaj všeč in zaničujem preprosto magijo — napotil skozi Bruhium proti kraljevi palači; pot mi je seveda kazal stric Sepa. Ko sva prehodila cesto sfing, sva naposled dospela do marmornatega dohoda in bronastih velikih vrat, za katerimi se nahaja stražnica. Tukaj me je stric zapustil pošiljajoč k bogovom goreče molitve za mojo varnost in uspeh. Jaz pa sem mirnodušno stopal naprej do vrat, kjer me je surovo ustavila galska straža in vprašala, kako mi je ime, kdo me spremlja

in kaj želim. Povedal sem jim svoje ime, Harmakis, prerokovalec iz zvezd, in rekel, da imam opravilo pri dvornici kraljice, Karmion. Nato se je vojak naredil, kakor da bi me pustil naprej, kar je pristopil stotnik straže, Rimljan po imenu Pavel, in mi prepovedal iti dalje. Ta Pavel je bil velik, širokoplečat možak z ženskim obrazom in roko, ki se mu je tresla vsled preobilega srkanja vina. Vendar me je mahoma spoznal.

»Ej,« je vzkliknil v latinskem jeziku proti vojaku, ki je prišel ž njim, »tole je pa tisti človek, ki se je včera boril z nubijskim gladijatorjem, s človekom, ki pravkar tuli pod mojim oknom zavoljo izgubljene desnice. Vrag naj vzame to črno živino! Sklenil sem bil že stavo nanj pri javnih igrah! Hvalil sem ga zoper Kaja; sedaj pa se ne bo nikdar več boril in jaz sem že naprej izgubil svoj denar; in to vse vsled tegale prerokovalca iz zvezd. Kaj praviš? Z dvornico Karmion imaš opravka? Ej, tega pa ne. Ne pustim te skozi. Veš, človek, jaz obožujem dvornico Karmion — ej, vsi jo obožujemo, dasi dobimo od nje več batin kakor vzdihljajev. Mar misliš, da bomo pustili, da se v te reči vmeša še prerokovalec iz zvezd s takimi pleči in takimi očmi? Ne boš, pri Bakhu! Ona mora priti iz palače, da se snide s teboj, zakaj noter ne pojdeš.«

»Gospod,« sem rekel ponižno a vendar dostojanstveno, »prosim, da bi poslali dvornici Karmion neko sporočilo, kajti moj posel je tak, da ne trpi odlašanja.«

»Bogovi!« je odgovoril bedak, »koga pa imamo tukaj pred seboj, da ne utegne čakati? Preoblečenega Cezarja? Veš kaj, izgubi se — kar poberi se, ako nočeš čutiti, kako znamo zbadati s sulico!«

»Nikar tako,« je posegel vmes drugi častnik, »saj si vendar slišal, da prerokuje iz zvezd. Pregovori ga, da bo še nam prerokoval.«

»Resnica,« so se oglasili drugi, ki so med tem malomarno prišli bliže, »naj nam pokaže, kaj zna. Ako je mag, gre lahko skozi vrata, če Pavel dovoli ali ne.«

»Prav rade volje, gospodje,« sem odgovoril; spoznal sem namreč, da mi drugače ni mogoče v palačo. »Ali mi ti, mladi, plemeniti gospod« tako sem nagovoril častnika, ki je stal pri Pavlu, »dovoliš, da ti pogledam v oči; mogoče bom lahko videl, kaj je pisanega tam.«

»Dobro,« je odgovoril mladenič, »samo želim, da bi bila dvornica Karmion čarovnica namesto tebe. Stavim, da bi jo tako ostro pogledal, da bi postala nemirna.«

Prijel sem ga za roko in mu zrl globoko v oči. »V očeh ti vidim,« sem rekel, »bojišče ponoči in po njem leže trupla — med njimi je tudi tvoje truplo in hijena mu trga vrat. Plemeniti gospod, tekem enega leta boš umrl pod mečem.«

»Pri Bakhu!« je vzkliknil mladenič in prebledel, »ti znaš pa slabe reči prerokovati!« S temi besedami se je splazil proč — in nedolgo potem se je v resnici prigodilo, da ga je doletela taka usoda. Poslali so ga službeno na Ciper in tam je padel.

»Sedaj pa še ti, veliki stotnik!« sem dejal obrnivši se k Pavlu. »Pokazati ti hočem, kako bom šel skozi ta vrata brez tvojega dovoljenja — resnica, in vlekel tebe za seboj. Bodi tako prijazen in upri svoj pogled na ost te palice, ki jo imam v roki.«

Nekaj časa se je branil, ker pa so ga tovariši silili, se je naposled udal. Pustil sem ga, da je gledal v ost palice tako dolgo, da so mu oči postale prazne kakor oči sove na solncu. Tedaj sem iznenada odmaknil palico, stopil hitro naprej, tako da je bil moj obraz sedaj tam, kjer je bila ost palice, in mu gledal v oči vplivajoč nanj s svojo voljo; nato sem se začel obračati in ga vlekel za seboj. Nato sem se pomikal počasi nazaj, dokler nisem prišel skozi vrata — njega sem seveda tudi vlekel seboj s svojim pogledom — nato pa sem naenkrat odmaknil glavo. Pavel se je zgrudil na tla; čez nekaj časa je vstal, si brisal čelo in gledal prav abotno.

»Ali si zadovoljen, plemeniti stotnik?« sem ga vprašal, »Kakor vidiš, sva že prišla skozi vrata. Ali

mogoče želi kdo izmed gospodov, da pokažem še več, kaj znam?«

»Pri Taranisu, bogu groma, in vseh bogovih Olimpa po vrhu, tega-pa ne!« je momljal star centurijon, Galec po rodu, ki mu je bilo ime Bren, »kar nič te ne maram, da veš. Človek, ki je vlekel našega Pavla skozi ta vrata in to tako rekoč s svojimi očmi, s takim človekom ni, da bi se igral. Tega Pavla, ki vedno gre tako kakor nočeš — navzad kakor osla — tega Pavla! Veš, gospod, kdor hoče na tak način vleči Pavla za seboj, mora v enem očesu imeti žensko, v drugem pa čašo vina.«

V tem trenutku pa je bilo tega govorjenja konec; po marmornati poti je namreč prišla sama Karmion v spremstvu oboroženega sužnja. Stopala je mirno, malomarno, roke sklenjene zadaj, in oči so ji zrle tako rekoč v nič. Ampak kadar je Karmion tako gledala, takrat je videla največ. Ko je prišla do nas, so se ji častniki in straža priklanjajoč umaknili; pozneje sem namreč zvedel, da je imela to dekle, ki je bila prva za Kleopatro, več moči v palači kot vsi drugi.

»Kaj pa pomeni ta hrup, Bren?« je rekla in ogovorila centurijona delajoč se, kakor da me ne bi videla; »ali ne veš, da kraljica ob tej uri spi; ako se je sedaj zbudila, boš ti dajal odgovor za to.«

»Ej, gospa,« je odgovoril centurijon ponižno, »stvar je taka. Tukajle imamo« — in namignil je s palcem proti meni — »čarovnika prav vražje — hm, prosim ga oproščenja — najboljše vrste; pravkar je namreč potegnil samo s tem, da je postavil vražje oči tik nosa našega stotnika Pavla, vlekel tega Pavla skozi vrata, dasi se je Pavel zaklel, da ta mag ne sme skozi vrata. Mag trdi, da ima opravka s teboj, dvornica — jako žal mi je, da se je to zgodilo.«

Karmion se je okrenila in me malomarno pogledala. »Da, spominjam se,« je rekla; ta je torej — ampak kraljica želi videti njegove umetnije. Ako pa ne zna drugega kakor narediti, da gre pijanec« pri teh besedah je zaničljivo pogledala začudenega Pavla, »za njegovim nosom skozi vrata, katere straži, potem

je pač najboljše, da gre, odkoder je prišel. Pojdi z menoj, gospod mag; tebi, Bren, pa naročam, da glej, da bodo tvoji razgrajachi bolj mirni. Ti, Pavel, pa pojdi in se iztrezni, in kadar bo prihodnjič kdo pri vratih vprašal po meni, glej, da ga poslušaš.« Pri teh besedah je kraljevsko pokimala s svojo malo glavo, se obrnila in odšla v palačo, za njo pa sva v majhni oddalji stopala jaz in oboroženi suženj.

Šli smo po marmornati poti, ki drži čez vrtove in kjer na obeh straneh stoje marmornati kipi, izvečine poganski bogovi in boginje, s katerimi so ti Lagidi brez sramu oskrunili svoje kraljevske bivališče. Naposled smo dospeli do lepega stebrenika z narobčanimi stebri v grškem slogu, kjer smo našli druge straže, ki so naredile dvornici pot. Prekoračili smo stebrenik in prišli v marmornati vestibul, kjer je vrel majhen vodomet iz tal, in odtod po nizkem hodniku v drug prostor, ki so mu rekli alabastrska dvorana in je bila jako lepa. Njeno streho so nosili lahki stebri iz črnega marmorja, vse stene pa so bile opažene z alabastrom, v katerem so bile vklesane grške legende. Tla je tvoril bogat, mnogobarvast mozaik, ki je predstavljal zgodbo strasti boginje Psihe do grškega boga ljubezni, naokoli pa so stali stoli iz slonove kosti in zlata. Karmion je ukazala oboroženemu sužnju, da naj ostane pri vratih te dvorane; tako sva sama stopila noter; dvorana je bila prazna, samo dva evnuha sta stala z golim mečem v roki pred zaveso na drugem koncu.

»Neljubo mi je, gospod,« je rekla jako tiho in boječe, »da si pri vratih doživel take žalitve. Zgodilo se je samo zavoľjo tega, ker so bili vojaki dalj časa na straži, jaz pa sem bila dala povelja in navodila častniku onega oddelka, ki bi bil moral zamenjati ono stražo. Ti rimski častniki so tako drzni in nesramni; na videz služijo, pri tem pa so prepričani, da je Egipt njihova igrača. Ampak to nič ne de, ti surovi vojaki so namreč praznovorni in se te bodo sedaj bali. Sedaj ostani tukaj, jaz pa grem v sobo, kjer kraljica spi. Pravkar sem jo s petjem zazibala v spanje; kadar se zbudi, te pokličem, ker

ona že čaka, da prideš.« In brez nadaljnjih besedi je hušknila od mene.

Čez nekoliko časa se je vrnila in ko je prišla do mene, je rekla:

»Ali hočeš videti najlepšo žensko vsega sveta spečo?« je šepnila. »Ako hočeš, pojdi z menoj. Ne, nikar se ne boj; ko se zbudi, se bo samo smejala, ker mi je bilo ukazano, da naj te neutegoma pripeljem, najsi bo spala ali čula. Glej, tu imam njen pečat.«

Prekoračila sva krasno dvorano in dospela do kraja, kjer sta stala evnuha z golim mečem v roki. Meni sta hotela zastaviti pot, Karmion pa ju je osorno pogledala, vzela izza nedrija pečat in jima ga pomolila pod nos. Ko sta pregledala pisanje na prstanu, sta se priklonila, povabila špico meča, in midva sva odšla skozi težke zavese, prevezene z zlatom, v spalnico kraljice Kleopatre. Soba je bila prekrasna, da si človek ne more misliti krasnejše; vsepovsod je bil mnogobarvast marmor, zlato in slonova kost, dragulji in cvetlice — vse, kar more nuditi umetnost in more sanjati razkošje. Tu so bile slike, ki so bile tako podobne naravi, da bi ptice kljuvale naslikano sadje; tu so bili kipi ženske dražesti, tu so bile zavese iz najmehkejše svile, a tkane iz zlatega tkiva, in ležišča in preproge, kakršnih še nisem videl. Zrak je bil prijeten, odišavljen, skozi odprta okna pa se je slišalo šumenje morja. Na drugem koncu sobane pa je na ležišču iz blisteče svile spala Kleopatra pokrita z najfinejšo tančico. Tamkaj je ležala najlepša stvar, kar so jih kdaj videle človeške oči — lepši kot sanje, in krasni črni lasje so se valili vseokoli nje. Ena bela, zaokrožena roka je tvorila vzglavje njeni glavi, druga pa ji je visela nizdol. Polne ustnice so bile odprte in se smehljale, da je bilo videti slonokoščene zobe; rožnati udi so bili ogrnjeni v tanko svilnato oblačilo, ki ga je držal z dragulji posut pas. Ves zavzet sem obstal; a dasi so se moje misli malo zanimalo za to, kar sem videl, me je vseeno pogled na njeno lepoto omamil kakor močan udarec, tako da sem se tre-

nutek zamislil v privid njene moči in mi je bilo hudo pri srcu, ker sem moral umoriti tako prekrasno stvar.

Ko sem se iznenada okrenil od kraljice, sem videl Karmion, ki me je opazovala z živahnimi očmi — motrila, kakor da mi je hotela videti v srce. V resnici je moralo biti na mojem obrazu izraženo nekaj, kar je ona dobro videla in doumela, kajti šepnila mi je na uho:

»Res, škoda, ali ne? Harmakis, ker si pa samo moški človek, se mi dozdeva, da boš moral zbrati vse svoje velike moči, da boš mogel izvršiti dejanje!«

Čelo se mi je pomračilo, preden pa sem ji mogel dati odgovor, se me je narahlo dotaknila z roko in pokazala na kraljico. V njeni zunanosti se je bila zgodila neka sprememba: roki ste bili stisnjeni v pest in okoli in okoli obraza, ki je bil ves rožast od spanja, se ji je prikazal oblak strahu. Dihala je hitro in vzdignila roko, kakor da bi hotela ž njo odvrniti udarec, nato pa je pridušeno zajejala, sedla pokonci in odprla oči. Bile so temne, temne kakor noč; ko pa je svetloba našla pot vanje, so postali modri kakor postane nebo sinje, preden zazori dan.

»Cezarijon!« je rekla. »Kje je moj sin Cezarijon? — Ali se mi je samo sanjalo? Sanjalo se mi je, da je k meni prišel Julij — Julij, ki je mrtev — obraz je imel zavit v krvavo togo in objel je svojega sina in ga odpeljal. Nato se mi je sanjalo, da sem umrla — umrla v krvi in silnih bolečinah; in nekdo, ki ga nisem dobro videla, se je norčeval iz mene, ko sem umrla. Oj! — Kdo je ta človek?«

»Ej, mag — tisti Harmakis, ki je užugal gladijatorja? Sedaj se spominjam. Dobrodošel! Povej mi, gospod mag, ali more tvoja umetnost dati odgovor na te moje sanje? Res, kako čudna reč so sanje, ki zavijejo duha v temo in ga naredo pokornega svoji volji! Odkod torej prihajajo te podobe strahu, ki se vzdignejo na obzorju duše podobno kakor mesec na poldanskem nebu? Kdo jim daje moč, da gredo tako življenju podobni iz soban spomina in postavijo kažoč

na svoje rane sedanjost nasproti preteklosti? Ali so kaki seli? Ali jim pol-smrt spanja daje oporo? V naših možganih in tako razpletejo prerezano nit človeškega sorodstva? Sam Cezar je bil, ti povem, ki je pravkar stal ob moji strani in mi šepetal skozi ovito oblačilo svareče besede, ki so mi pa ušle iz spomina. Razreši mi to zagonetko, ti egipčanska sfinga² in jaz ti pokažem bolj roznato pot do sreče, kakor jo morejo pokazati vse tvoje zvezde. Ti si mi prinesel to znamenje, sedaj razreši, kaj pomeni.«

»V dobri uri prihajam, mogočna kraljica,« sem ji odgovoril, »kajti res sem nekoliko večš glede skrivnosti spanja, katero je, kakor si pravilno uganila, nekake stopnice, po katerih lahko oni, ki so odšli k Ozirisu, od časa do časa vstopijo pri vratih našega živega čuta in ponavljajo z znamenji in besedami, ki jih večši umrjoči lahko razrešijo, odmeve one dvorane resnice, ki je njihovo bivališče. Res, spanje so stopnice, po katerih seli bogov varuhov lahko pridejo v mnogih oblikah do duha, ki si ga izvolijo. Onim namreč, kraljica, ki imajo ključ do teh reči, more blaznost naših sanj pokazati jasnejši namen in govoriti bolj gotovo kakor vsa igrana modrost našega bdečega življenja, ki je v resnici sen. Videla si velikega Cezarja v krvavih oblačilih in on je vrgel roke okoli kraljeviča Cezarijona ter ga peljal proč, Poslušaj sedaj, kaj je skrivnost tvojega privida. Sam Cezar je bil, ki si ga videla prihajati k tebi iz Amentija v taki obleki, da je ni bilo mogoče zamenjati z drugo. Ko je objel svojega sina Cezarijona, je storil to v znamenje, da je nanj in samo nanj prešla vsa njegova veličina in njegova ljubezen. Ko ga je odpeljal proč, ga je peljal iz Egipta, da bi bil kronan na rimskem Kapitolu, da bi bil kronan kot rimski cesar in gospodar vseh zemlja. Kar se tiče ostalih tvojih sanj, ne vem ničesar povedati. Prikrto mi je.«

² S to besedo je namignila na njegovo ime; Harmakis je bila namreč grška beseda za božanstvo slinge, ki so mu Egipčani rekli Horemkhu.

Tako sem ji razrešil sanje, dasi so po mojih mislih imele hujši pomen. Ampak zlo prerokovati kraljem ni dobro.

Medtem je Kleopatra bila vstala, odvrгла tančico zoper komarje in sedla na rob ležišča; oči je imela uprte vame, prsti pa so se ji igrali z draguljastimi konci pasu.

»Resnica,« je vzkliknila, najboljši si vseh magov, zakaj vidiš mi v srce in izluščiš iz grobe lupine slabega znamenja skrito prijetnost!«

Kleopatra je položila roki zadaj za glavo, se naslonoila nazaj in me nekaj časa gledala z napol zaprtimi očmi.

»Daj, pokaži nam svojo magijo, Egipčan,« je rekla. »Zunaj je še vroče in jaz sem se naveličala tistih hebrejskih poslanikov in njihovega govorjenja o Herodu in Jeruzalemu. Sovražim tistega Heroda, kakor bo kmalu čutil — in nočem videti danes tistih poslanikov, dasi bi prav rada preizkusila pri njih svojo hebrejščino. Kaj pa znaš? Ali nimaš nobene nove umetnije? Pri Serapisu! Ako znaš tako dobro čarovnije delati kakor znaš prerokovati, boš imel na dvoru dobro mesto s plačo in postranskim zaslužkom po vrhu, ako tvoja vzvišena duša ne zaničuje takega zaslužka.

»Veš,« sem odgovoril, »vse take umetnosti so stare; so pa nekatere oblike magije, ki se morajo poredko uporabljati in razumno in ki ti utegnejo biti nove, kraljica. Ali bi te bilo strah, ako bi se drznil narediti malo čarovnijo?«

»Jaz se ne bojim ničesar; kar naredi, čeprav najhujše. Pridi, Karmion, sedi poleg mene. Ampak čakaj, kje pa so vsa dekleta? Iras in Merira? Tudi one ljubijo magijo.«

»Rajši ne,« sem rekel; »čari ne delujejo dobro, ako je več ljudi zraven. Sedaj pa glej!« Gledajoč ženski sem vrgel svojo palico na marmornata tla in nekaj zamrmral. Palica je nekoliko hipov ležala na tleh kakršna je bila; ko sem pa bil pri kraju z mrmranjem, se je začela počasi zvijati. Krivila se je, postavila pokonci in se gibala sama po sebi. Nato so

se na njej pokazale luskinе in kmalu se je palica izpremenila v kačo, ki se je plazila in silno sikala.

»Fej te bodil« je vzkliknila Kleopatra in tlesnila z rokami, »to, praviš, da je magija? Ej, to je že stara umetnija, ki jo zna izvršiti vsak zakotni čarovnik. Deset in desetkrat sem jo že bila videla.«

»Počakaj malo, kraljica,« sem ji odgovoril, »nisi še vsega videla.« Ko sem tako govoril, je bilo videti, kakor da se je kača razdelila na kosce in iz vsakega kosca je zrastle nova kača. A tudi te so se zopet razdelile in iz njihovih koscev so nastale zopet nove kače, tako da je bil malo časa velik del sobane — tako sta ženski namreč videli — kipeče morje samih kač, ki so se plazile, sikale in zvijale v klobčič. Nato sem naredil neko znamenje in kače so se zbrale okoli mene, se mi ovijale okoli telesa in udov, tako da sem bil — kakor je bilo videti — od nog do vratu na debelo ovit v sikajoče kače.

»Oj, grozno! Strašno!« je zavpila Karmion in skrila svoj obraz za krilom kraljice.

»Stoj, dovolj, mag, dovolj!« je rekla Kleopatra, »tvoja čarovnija je preveč za naše živce.«

Zamahnil sem z rokama, ki sta bili oviti s kačami, in kakor bi trenil, je vse izginilo. Pred mojimi nogami je ležala črna palica s konci iz slonove kosti in prav nič drugega.

»Ali je kraljica zadovoljna z mojo borno umetnostjo?« sem vprašal prav ponižno.

»To se ve, da sem, Egipčan; še nikoli nisem videla kaj takega! Od današnjega dne dalje si dvorni zvezdoslovec in imaš pravico, priti h kraljici, kadar hočeš. Ali imaš še kaj take magije na uslugo?«

»Imam, kraljica; dovoli, da se sobana malo zatemni, in pokazati ti hočem še eno.«

»Skoraj me je strah,« je odgovorila; »vendar stori, Karmion, kakor veli ta Harmakis.«

Zagrnila je zavese in v sobani se je stemnilo, kakor da bi se mračilo. Nato sem stopil naprej in se vstopil poleg Kleopatre. »Napeto glej tja,« sem rekel resnobno in pokazal s palico proti praznemu pro-

storu, kjer sem bil prej stal, »in gledala boš tisto, kar imaš v mislih.«

Nekoliko časa je vladala popolna tišina in ženski ste ves čas napeto in boječe gledali proti označenemu kraju.

In ko ste zrli tja, se je pred njima prikazal oblak. Gibal se je in prelival in prav počasi je iz njega nastala določna oblika in postava. In postava, ki jo je naposled navzel, je bila postava človeka, ki pa je bila v mraku dotle še nejasna in je bilo videti, kakor da postaja sedaj bolj razločna, sedaj zopet manj.

Nato sem zaklical z glasnim glasom:

»Duh, zaklinjam te, prikaži se!«

Čim sem izrekel te besede, se je kakor bi trenil prikazala pred nami človeška postava, jasna, razločna in popolna v vseh delih. In ta postava je bila postava Cezarja; togo je imel zavito okrog obraza, život pa mu je obdajalo oblačilo, krvavo od nešteti ran. Tako je stala tam nekoliko hipov, nato pa sem zamahnil s palico in izginila je.

Obrnil sem se do žensk na ležišču in videl sem, da je bil ljubki obraz Kleopatre neznansko prepaden. Ustnice so ji bile blede kot zid, oči so bile na široko odprte in meso ji je drhtelo na kosteh.

»Človek!« je dahnila; »človek, kdo in kaj si ti, da ti je mogoče pripeljati mrtve pred oči?«

»Zvezdoslovec sem kraljice, mag, služabnik — kar je kraljici drago,« sem odgovoril smeje. »Ali je bila to postava, ki jo je kraljica imela v mislih?«

Ona pa ni odgovorila, ampak je vstala in skozi druga vrata odšla iz sobane.

Tudi Karmion je vstala in odkrila obraz, ki si ga je bila pokrila z rokami; tudi nje se je bil polastil silen strah.

»Kako narediš te reči, kraljevski Harmakis?« je rekla. »Povej mi; v resnici se te namreč bojim.«

»Ne boj se,« sem ji odgovoril. »Morebiti nisi videla ničesar tistega, kar sem jaz imel v mislih. Vse stvari so zgolj sence. Kako moreš potem poznati njihovo naravo ali vedeti, kaj je v resnici in kaj je samo

na videz? Ampak pomni, Karmion, ta igra se igra v gotov namen.«

»Vse gre dobro,« je rekla. »Ko se jutri zdani, pojde glas o tem od ust do ust in pred teboj bodo vsi imeli tak strah, kakor pred nobenim človekom v Aleksandriji. Prosim te, pojdi z menoj.«

Četrto poglavje.

Življenje in delovanje dvornice Karmion. — Harmakis venčan kot kralj ljubezni.

Drugi dan sem prejel pisanje, da sem imenovan za glavnega maga kraljice in prerokovalca iz zvezd s plačo in postranskimi dohodki, ki niso bili majhni. V palači so mi tudi dali več sob, iz katerih sem se ponoči lahko podal na visoki opazovalni stolp, odkjer sem opazoval zvezde in posnemal iz njih njihov pomen. Tisti čas so namreč politične zadeve močno vznemirjale Kleopatru in ker ni vedela, kako se bo končala velika borba med rimskimi strankami, a je silno želela stopiti na stran najmočnejše, je venomer bila v zvezi z menoj in me vpraševala, kaj oznanjajo zvezde. Tolmačil sem ji znamenja zvezd, kakor se mi je videlo najbolj primerno za velike koristi svojega cilja. Rimski triumvir Antonij se je namreč nahajal sedaj v Mali Aziji in je bil, tako je šla govorica, silno razjarjen, ker so mu bili sporočili, da je bila Kleopatra sovražna triumviratu in ker je bil njen poveljnik Serapion pomagal Kasiju. Kleopatra pa je nam in drugim na ves glas zatrjevala, da je Serapion ravnal popolnoma zoper njeno voljo. Vendar mi je Karmion povedala, da je bila kraljica sama skrivši velela Serapionu, da naj tako ravna, in to vsled nesrečnega Dioskorida, ki ji je bil napak prerokoval kot v slučaju poveljnika Aliena. To seveda ni rešilo Serapiona; da bi namreč dokazala Antoniju, da je bila nedolžna, je kraljica dala nesrečnega poveljnika prijeti v samem svetišču in ga umoriti. Gorje tistim, ki vrše voljo trinogov, ako se tehtnica usode nagne zoper nje!

V tem pa so se vse razmere za nas ugodno razvijale; pozornost Kleopatre in njenih svetovalcev se je namreč tako močno obračala na zunanje zadeve, da niti ona niti oni niso niti mislili na vstajo v domači deželi. Naša stranka je dan za dnem naraščala in se je ojačevala in to po vsem Egiptu, celo v Aleksandriji, ki je za Egipt tako rekoč tuja zemlja, ker je vse tuje v njej. Dan za dnevom smo pridobivali omahljivce in dvomljivce ter jih zaprisegali s prisego, ki je ni mogoče prelomiti; in načrti za naše delo so bili bolj trdno zasnovani. Vsak drugi dan sem se podal iz palače in se posvetoval s stricem Sepo in se v njegovi hiši shajal s plemiči in velikimi duhovni, ki so bili za domoljubno stranko Khema.

Pogosto sem videl kraljico Kleopatro in sem se vedno bolj čudil bogastvu in krasu njenega duha, ki je bil glede bogastva in mnogoličnosti kakor zlato tkivo, ki je s svojega izpreminjajočega se obličja odsevalo vse svetlobe. Kraljica se me je nekam bala in se je zavoljo tega želela sprijateljiti z menoj; vedno me je vpraševala po stvareh, ki niso bile v zvezi z mojim poklicem. Često sem tudi videl Karmion, ki je bila tako rekoč vedno ob moji strani, tako da skoraj vedel nisem, kdaj je prišla in kdaj je odšla. Vselej se mi je približala z mehкими stopinjami in ko sem se okrenil, je stala poleg mene in me motrila izpod dolgih trepalnic povešenih oči. Nobeno opravilo ni bilo prehudo zanjo, nobena naloga predolga; dan in noč je delovala za mene in za našo stvar.

Ko pa sem se ji zahvalil za njeno vdanost in zvestobo in ji rekel, da se bom spominjal tega ob onem času, ki se je bližal, je udarila z nogo ob tla in našobila ustnice kakor jezen otrok rekoč, da se pri vsem, kar sem se bil naučil, enega vendarle nisem naučil, namreč — da iz ljubezni storjeno delo ne zahteva plačila in da je ono samo sebi plačilo. Jaz pa, ki sem bil povsem nedolžen in neizkušen v takih rečeh in sem bedak, kakoršen sem bil, menil, da je življenje in ravnanje žensk majhne vrednosti, sem tolmačil njeno govorjenje v tem zmislu, da je bilo

njeno delo za stvar Khema, ki ga je toli ljubila, že samo po sebi plačilo in nagrada. Ko sem hvalil tak krasen duh, se je srdita zjokala in odšla, pustivši me vsega začudenega. Ničesar namreč nisem vedel o neprilikah njenega srca. Takrat nisem vedel, da mi je ta ženska nenaprošena naklonila svojo ljubezen in da jo je grizla in razjedala strast, ki ji je tičala v prsih kot puščica. Meni je bilo to neznano — kako naj bi bil vedel za to, ko nisem nikdar videl v njej drugega kot orodje za našo skupno, sveto stvar? Njena lepota me nikdar ni izruvala — niti takrat, kadar se je sklonila čez mene, mi dihala v lase; nikdar nisem imel o vsem tem drugih misli, kakor jih ima človek pri pogledu na lep kip. Kaj je bilo meni do takega veselja, meni, ki sem bil zaprisežen in zabljubljen Izidi in se popolnoma posvetil stvari svojega Egipta? O vi bogovi, bodite mi priča, da sem do cela nedolžen nad to rečjo, ki je bila vir vsega mojega gorja in gorja našega Khema!

Kako čudna stvar je ženska ljubezen, ki je tako majhna v začetku in tako velika na koncu! Iz početka je kakor majhen studenec, ki vre iz osrčja gore. In na koncu, kaj je? Mogočna reka, ki nosi ladje radosti in naredi, da se širne dežele smehljajo. Ali pa je morebiti hudournik, ki dere s poplavo uničenja po polju upanja, podere vse zapreke namenov in razruši v nič stavbo moške čistosti in templje njegove vere. Ko je namreč Nevidni zasnoval red vsemirja, je postavil to seme ženske ljubezni v svoj načrt, ki mu je s svojo nad vse neenako rastjo usojeno, da naredi enakost postave. Sedaj namreč dvigne nizke do nepopisne višine, sedaj zopet pogrezne visoke v prah. In tako dobro in slabo nikdar ne more poganjati ločeno drugo od drugega, dokler biva ženska, to veliko presenečenje narave. Zakaj ona še biva in slepa od ljubezni potresa čolniček naše usode, vliva sladko vodo v čašo grenkosti in zastruplja zdravi dih življenja z usodo svojega hrepenenja. Obračaj se sem, obračaj se tja, ona je vedno pripravljena, da te sreča. Njena slabost je tvoja moč, njena moč je tvoje pogubljenje. Iz nje si in k njej greš. Ona je tvoja sužnja, a

vendar drži tebe v ujetništvu; ob njenem dotikljaju zvene čast, vezi se odpirajo, ograje padajo. Ona je neskončna kot morje, ona je izpremenljiva kot nebo in njeno ime je Nepredvidna. Človek, ne skušaj ubežati ženski in ljubezni ženske; zakaj ona je vseeno tvoja usoda in beži, kamor hočeš, in karkoli gradiš, gradiš za njo!

In tako se je prigodilo, da je bilo meni, Harmakisu, ki sem bil položil take stvari daleč od sebe, vzlic vsemu usojeno, da sem padel vsled stvari, ki sem jo smatral brez vrednosti. Ta Karmion namreč me je ljubila — zakaj, ne vem. Vzljubila me je sama po sebi, kaj pa je prišlo iz te njene ljubezni, bom povedal pozneje. Jaz pa, ki nisem vedel ničesar o vsem tem, sem ravnal ž njo kot sestro in stopal tako-rekoč roko v roki ž njo proti najinemu skupnemu cilju.

Tako je potekal čas, dokler ni bilo sčasoma vse pripravljeno.

Bilo je v noči pred nočjo, ki je bila določena, da pade udarec, in v palači so se vršile gostije. Prav tisti dan sem bil obiskal strica Sepa in ž njim stotnike čete pet sto mož, ki so imeli drugi dan opolnoči vdreti v kraljevsko palačo in pobiti rimske in grške legijonarje. Prav isti dan sem bil pridobil stotnika Pavla, ki je bil suženj moje volje izza onega dne, ko sem ga bil vlekel skozi vrata. Pregovoril sem ga bil deloma z obljubami velike nagrade deloma s strahom — takrat je namreč on imel stražo — da bo v prihodnji noči odprl na dano znamenje majhna vrata, ki so na vzhodni strani.

Vse je bilo pripravljeno — cvet svobode, ki je poganjal petindvajset let, je bil na tem, da vzcete. Oboroženi oddelki so bili zbrani v vsakem mestu od Abuja do Athuja in ogledniki so gledali iz njihovega zidovja in čakali prihoda sela, ki je imel prinesti vest, da Kleopatre ni več in da se je kraljevski Egipčan Harmakis polastil prestola.

Vse je bilo pripravljeno, zmaga je visela pred mojo roko kakor visi zrel sad pred roko, ki ga hoče odtrgati. A vendar mi je bilo srce težko, ko sem sedel

pri kraljevski gostiji in senca bližnjega gorja se mi je zgrnila preko duha. Sedel sem na častnem prostoru, blizu veličastja Kleopatre in se oziral po dolgih vrstah gostov, ki so se lesketali v draguljih in bili ovenčani s cvetjem, zapomnujoč si one, ki sem jih bil obsodil na smrt. Tam je pred menoj ležala Kleopatra v vsej svoji lepoti, ki je dirnila vsakogar, ki jo je videl, kakor dirne človeka piš polnočnega viharja ali pogled na razburkane vode. Strmel sem vanjo, ko so se ji ustnice dotaknile vina in se je igrala z vencom cvetlic na glavi, hkrati pa mislil na bodalo pod svojim oblačilom, katerega sem prisegel, da ga ji zabodem v prsa. Venomer sem zrl vanjo in jo skušal zasovražiti, se skušal radovati, da mora umreti — a nisem mogel. In tam zadaj za njo je bila dražestna dvornica Karmion, ki me je opazovala s svojim lepo resastimi očmi kakor vedno. Kdo bi si mislil, ako ji je pogledal v tisti nedolžni obraz, da je ona zasnovala past, v kateri naj bi bedno poginila kraljica. Kdo bi mogel domnevati, da je bila v njenih dekliških prsih zaprta skrivnost o tako številni smrti? Zrl sem vanjo in v srcu mi je postalo slabo ob zavesti, da moram s krvjo maziliti svoj prestol in s pomočjo zla rešiti svojo deželo zla. V resnici sem si tisto uro želel, da ne bi bil nič drugega kot preprost kmetovalec, ki ob svojem času seje in ob svojem času zopet žanje zlato zrno. Na žalost je bilo seme, ki ga je bilo meni usojeno sejati, seme smrti in sem moral žeti krvavo žetev.

»Ej, Harmakis, kaj ti je?« je rekla Kleopatra in se narahlo nasmehnila. »Ali se ti je vrsta zvezd zmešala, zvezdoznanec moj? Ali snuješ kako novo čarobno dejanje? Ej, kako je to, da si tako slab gost pri naši gostiji? Da ne bi vedela, da se na tako malovredne stvari, kot smo me uboge ženske, ne oziraš, kakor sem bila izvedela, veš, bi prisegla, da te je naposled Eros našel, Harmakis!«

»To pa ne, pred tem sem obvarovan, kraljica,« sem odgovoril. »Služabnik zvezd ne opazi slabotne svetlobe ženskih oči in v tem je srečen.«

Kleopatra se je sklonila proti meni in me gledala dolgo in na tak način, da mi je zoper mojo voljo vsa kri silila proti srcu.

»Nikar se ne bahaj, ponosni Egipčan,« je rekla s tihim glasom, da je razen mene in Karmion nikdo drugi ni mogel slišati, »da me navsezadnje morebiti ne pripraviš v skušnjava, da preizkusim svojo magijo zoper tvojo. Katera ženska more odpustiti, da jo moški potisne na stran kakor stvar brez vrednosti? To je žalitev našega spola, ki se sami naravi protivi,« in naslonila se je zopet nazaj in se zvonko nasmejala. Ko pa sem se ozrl kviško, sem videl Karmion, kako si je zobe zadirala v ustnice in se ji je čelo pomračilo od srda.

»Oprosti, kraljica,« sem odgovoril hladno, toda kolikor mogoče razumno, »pred kraljico nebes obledijo celo zvezde!« Tako sem govoril o luni, ki je znamenje svete boginje, kateri se je Kleopatra drznila biti tekmica nazivajoč se Izida, ki je prišla na zemljo.

»Dobro si povedal,« je odgovorila in plosknila z belimi rokami. »Ej, tukaj imamo zvezdoznanca, ki ima duha in zna delati poklone! Ej, tako čudo ne sme ostati neopaženo, sicer se bodo bogovi srdili. Karmion, vzemi mi ta venec iz rož z mojih las in ga položi našemu Harmakisu na učeno čelo. Kronali ga bomo kot kralja ljubezni, ako hoče ali ne.«

Karmion je vzela venec s Kleopatrine glave, ga nesla do mene, se nasmehnila in mi ga položila na glavo še gorkega in blagodišečega od las kraljice, ampak tako trdo, da me je malce zbolelo. To pa je storila zavoljo tega, ker je bila jezna, dasi so se njene ustnice smehljale, in je šepnila: »Posebno znamenje to, kraljevski Harmakis.« Dasi je namreč bila tako zelo ženska, je bila vseeno precej otročja, kadar se je razjezila ali jo je mučila ljubosumnost.

Ko mi je tako nataknila venec, se mi je globoko poklonila in mi v grškem jeziku rekla, skoraj malce porogljivo: »Harmakis, kralj ljubezni!« Nato se je Kleopatra nasmejala ter mi napila kot »Kralju ljubezni«. Zbrani družbi se je dovtip zdel dober in je

sledila njenemu vzgledu. V Aleksandriji namreč ne marajo za take, ki žive pošteno in se obračajo od žensk.

Jaz pa sem sedel na svojem mestu s smehljajem na ustnicah in silno jezo v srcu. Ker sem se zavedal, kdo in kaj sem bil, me je grizlo in peklo ob misli, da se razuzdani plemiči in lahkožive krasotice Kleopatrinega dvora norčujejo z menoj. Predvsem pa sem bil jezen na Karmion, ker se je najbolj na glas smejala; takrat še nisem vedel, da sta smeh in pikrost dostikrat zgolj koprena, s katero bolno srce prikriva svojo slabost pred svetom. »Posebno znamenje,« je rekla, da je to — tista krona iz cvetlic — in tako se je v resnici pokazalo. Usojeno mi je bilo, da zabarantam dvojno krono Gorenje in Dolenje dežele za venec cvetlic strasti, ki zvenejo, preden se popolnoma razcvetejo, in faraonovo slonokoščeno posteljo za blazino nezvestih ženskih prsi.

Za Kralja ljubezni! Tako so me kronali v zasme. Resnica, in za kralja sramote! Jaz pa sem z odišavljenimi rožami na glavi — jaz, po pokoljenju in posvečenju faraon Egipta — mislil na neminljive dvorane v Abutisu in na ono drugo kronanje, ki je drugi dan imelo biti dovršeno.

Vendar sem se smehljaj, jim odzdravil z drugo zdravico in šalo. Vstal sem, se priklonil pred Kleopatro in jo zaprosil, da mi dovoli, da odidem. »Venera,« sem rekel, in govoril o zvezdi premičnici, ki jo poznamo zjutraj kot Donau, zvečer pa kot Bonou, »se vzdiga na nebu. Zavoljo tega moram jaz, novokronani kralj ljubezni, iti in se pokloniti njeni kraljici.« Ti barbari pravijo namreč, da je Venera kraljica ljubezni.

Sredi splošnega smeha sem se umaknil v svoj opazovalni stolp, vrgel tisti nesramni venec med orodje svoje umetnosti in se delal, kakor da bi opazoval premikanje zvezd. Razmišljal sem o raznih rečeh, ki so se imele zgoditi in čakal, dokler ne bi Karmion prišla s poslednjimi seznami na smrt obsojenih in s sporočili strica Sepa, katerega je bila tisti večer obiskala.

Naposled so se vrata narahlo odprla in ona je prišla obdana z dragulji in oblečena v bela oblačila, ker je prihajala naravnost od gostije.

Peto poglavje.

Kleopatra pride k Harmakisu. — Robec dvornice Karmion. — Zvezde. — Kleopatrin dar prijateljstva njenemu služabniku Harmakisu.

»Si vendar le prišla, Karmion,« sem rekel. »Jako pozno je že.«

»Resnica, gospod, ampak na noben način nisem mogla oditi od Kleopatre. Nocoj je čudno slabe volje. Sama ne vem, kaj to pomeni. Čudne muhe in misli ji rojijo po glavi kakor lahke, nasprotno sapice po poletnem morju; ne vem, kaj ima.«

»Dobro, dobro, dovolj te Kleopatre! Ali si bila pri stricu?«

»Sem, kraljevski Harmakis.«

»In ali imaš poslednje sezname?«

»Imam, tukaj so,« in vzela jih je iz nedrija. »Tukaj je seznam onih, ki morajo poleg kraljice umreti. Med njimi je tudi, kakor boš videl, ime tistega starega Galca Brena. Žal mi je zanj, ker sva prijatelja; ampak mora biti. Seznam je dolg.«

»Tako je,« sem odgovoril in ga pregledoval; »kedar ljudje pišejo svoje račune, ne smejo pozabiti nobene postavke, in naš račun je dolg. Kar mora biti, mora biti. Sedaj pa še drugi seznam.«

»Tukaj je seznam onih, katerim prizanesemo, ker so prijateljski ali negotovi. In tukaj je seznam mest, ki se bodo gotovo vzdignila, čim dospe sel do njihovih vrat in prinese glas o Kleopatrinu smrti.«

»Dobro. Sedaj pa,« — in prenehal sem — »sedaj pa glede načina Kleopatrine smrti. Kako si to naredila? Ali se mora zgoditi, da jo jaz umorim?«

»Da, gospod,« je odgovorila, in zopet sem opazil tisto pikrost v njenem glasu. »Ni dvoma, da se bo faraon radoval, da bo s svojo lastno roko rešil deželo

te lažne kraljice in razuzdane ženske, in z enim udarcem zlomil okove, ki tiščijo vrat Egipta.«

»Ne govori tako, dekle,« sem rekel; »dobro veš, da ne storim rad tega dejanja, ampak me samo huda potreba in pritisk mojih obljub primora do tega. Ali ni mogoče, da bi jo zastrupili? Duša se mi odvrča od tega krvavega dejanja. V resnici se čudim, najsi so njeni grehi še tako veliki, da moreš tako lahko govoriti o smrti, povzročeni po izdajstvu nje, ki te ljubi!«

»Faraon je vsekakor preveč mehak in pozablja na veličino trenutka in vsega, kar odvisi od tega sunka z bodalom, ki naj prereže nit Kleopatrinega življenja. Poslušaj, Harmakis. Ti moraš izvršiti dejanje in samo ti! Jaz bi ga rada izvršila, da bi moja roka imela moč, ampak je nima. S pomočjo strupa ne gre; vsako kapljico, ki jo spiije, in vsako mrvico, ki se je dotaknejo njene ustnice, dobro okusijo trije posebni pokuševalci, katerih ni mogoče podkupiti in pridobiti na našo stran. Tudi evnuhom od straže ni mogoče zaupati. Dva sta sieer res prisegla na našo stvar, ampak tretjemu ni mogoče priti blizu. Pozneje jih je treba usmrtiti. Ej, ako mora toliko ljudi pasti, kaj je en evnuh več ali manj? Tako torej mora biti. V jutrišnji noči, tri ure pred polnočjo, boš zadnjikrat vprašal zvezde glede izida vojske. Nato se podaš, tako je domenjeno, sam z menoj in pečatnim prstanom v zunanjo sobano stanovanja kraljice. Ladja namreč, ki nese seboj povelja legijam, odpluje iz Aleksandrije potem ob jutranjem svitanju. In ko boš sam s Kleopatro, ker ona želi, da ostane vse tajno kot morje, boš tolmačil, kaj oznanjajo zvezde. Ko se bo sklanjala čez papirus, na katerem boš imel svoja znamenja, jo moraš zabosti v hrbet, da bo umrla. Ampak glej, da ti ne odpove volja in roka! Ko bo dejanje izvršeno — stvar bo v resnici lahka — boš vzel pečatni prstan in odšel do mesta, kjer stoji evnuh — ostalih namreč ne bo. Ako bi se naključilo, da bi imel kakšne sitnosti ž njim — vendar ne bo nobenih neprilik, ker on ne sme v zasebne sobane kraljice in glasovi

smrti ne sežejo tako daleč — ga moraš pač pobiti. Nato se snidem jaz s teboj; šla bova dalje in dospela do Pavla; moja skrb bo, da ne bo pijan ne omahljiv, ker vem, kako ga je treba ohraniti zvestega. On in njegovi vojaki bodo odprli stranska vrata, skozi katera bo udrl v palačo Sepa s pet sto izbranimi možmi, ki bodo tam čakali, se vrgli na speče legijonarje in jih pobili. Ej, stvar je kaj lahka, zavoljo tega zaupaj v sebe in ne daj, da bi ti kak ženski strah navdal srce. Kaj pa je ta sunek z bodalcem? Nič, in vendar odvisi od njega usoda Egipta in sveta!«

»Tiho!« sem rekel. »Kaj pa je to? — Slišim nek glas.«

Karmion je stekla k vratom, gledala po dolgem, temnem hodniku in prisluškovala. Čez malo trenutkov se je vrnila držeč prst na ustih. »Kraljica je,« je zašepetala hitro, »kraljica, ki stopa sama po stopnicah navzgor. Slišala sem, ko je rekla Irasi, da naj jo zapusti. Ob tej uri me ne sme dobiti tukaj same pri tebi; čudno bi bilo videti in ona utegne kaj zasumiti. Kaj neki hoče tukaj? Kam naj se skrijem?«

Ozrl sem se naokoli. Na drugem koncu sobane je bila težka zavesa, ki je zakrivala majhen prostorček, vzdani v debelo zidovje, katerega sem rabil, da sem vanj zlagal zvitke in orodje.

»Požuri se — tjekaj!« sem rekel, in smuknila je za zaveso, ki se je zagrnila in jo zakrila. Nato sem hitro vtaknil usodepolni zvitek smrti v oprsje svojega oblačila in se sklonil nad tajnostni zvezdni zemljevid. Takoj nato sem slišal šumenje ženske obleke in na vratih se je slišalo rahlo trkanje.

»Naprej, kdorkoli si!« sem rekel.

Kljuka se je vzdignila in v sobo je stopila Kleopatra; oblečena je bila v kraljevska oblačila, temni lasje so se ji valili z ramen, na čelu pa se ji je lesketala sveta kača, znamenje kraljevskega dostojanstva.

»V resnici, Harmakis,« je rekla in vzdihnila, ko se je zgrudila v stol, »težavno je hoditi po poti, ki drži v nebesa! Oj, trudna sem, teh stopnic je toliko! Ampak obiskati sem te hotela na kraju tvojega dela, zvezdoznanec moj.«

»Preveč me počastiš, kraljica,« sem rekel in se globoko priklonil pred njo.

»Ali te res? Ampak tisti tvoj temni obraz ima nekam srdit izraz — premlad si, Harmakis, in preveč zal za ta suhoparni poklic. Ej, stavim, da si vrgel moj venec iz cvetlic med svoje zarjavelo orodje! Kralji bi se radovali nad tem vencem kakor nad svojimi najbolj dragocenimi dragulji, Harmakis! Ti ga pa vržeš v kot kakor stvar brez vrednosti! Ej, kakšen človek pa si? Ampak, čakaj no; kaj pa je tole? Ženski robec, pri Izidi! Hej, Harmakis, kako pa pride tole sem? Ali so naši borni robci tudi orodja tvoje vzvišene umetnosti? O, pej! pej! — Torej sem te zasačila! Ali si v resnici lisjak?«

»Ne, kraljica Kleopatra, ne!« sem rekel in se okrenil; robec, ki je bil padel dvornici Karmion z vratu, je bilo nerodno gledati. »V resnici sam ne vem, kako je ta šara prišla semkaj. Mogoče ga je zgubila ena izmed žensk, ki snažijo izbo.«

»Oj — tako — tako!« je rekla hladno in se še vedno smejala kot žuboreč potok. »Kajpada, sužnje, ki snažijo izbe, imajo take stvari kot je ta-le, ki je iz najfinejše svile, ki je dvakrat toliko vredna v zlatu kolikor tehta, in tudi vezena v mnogih barvah! Veš, še mene ne bi bilo sram, da bi ga nosila. Ampak prav znan se mi vidi.« Pri teh besedah si ga je vrgla okoli vratu in z belo roko gladila konce. »Ampak na ga! Ni dvoma, da je brezbožno v tvojih očeh, da bi ovratnica tvoje drage krila moje borne prsi. Vzemi jo, Harmakis, vzemi jo in skrij v nedrije — prav blizu srca!«

Vzel sem prokleta stvar, zamrmral nekaj, kar naj ne zapišem in stopil na visoki oder, raz katerega sem opazoval zvezde. Nato sem zmečkal robec v kroglo in ga vrgel vetrovom neba.

Spričo tega se je dražestna kraljica iznova nasmejala.

»Ej, pomisli vendar,« je vzkliknila, »kaj bi rekla ženska, da bi videla, da si poroštvo njene ljubavi na tak način vrgel vsem vetrovom? Nemara bi enako storil z mojim vencem, Harmakis, kaj? Glej, cvetlice

venejo; vrzi ga proč!« in sklonila se je, pobrala venec in mi ga podala.

Bil sem tako ozlovoljen, da sem za trenutek v resnici menil prijeti jo za besedo in zagnati venec za robcem. Vendar sem se premislil.

»Nak,« sem rekel bolj prijazno, »dar je kraljice in zato ga hočem obdržati.« Ko sem govoril te besede, sem videl, da se je zavesa stresla. Velikokrat mi je izza tiste noči bilo silno žal, da sem bil izgovoril te nedolžne besede.

»Najtoplejša hvala bodi kralju ljubezni za to majhno milost!« je odgovorila in me čudno pogledala. »Sedaj pa dovolj šale; stopi gori in razodeni mi skrivnosti tistih tvojih zvezd. Že od nekaj namreč ljubim zvezde, ki so tako čiste in svitle in mrzle in tako oddaljene od naših mrzličnih prizadevanj. Tamkaj bi želela bivati, se zibati v temnem naročju noči, in se otresti majhne zavesti same sebe, ko bi na veke zrla na obličje onega prostora, ki ima tako ljubke oči. Ej — kdo ve, Harmakis? — morebiti so tiste zvezde del naše tvarine in nosijo, privezane na nas z nevidnimi vezmi narave, v resnici našo usodo seboj, ko se gibljejo po vsemirju. Kaj pravi grška bajka o njem, ki je postal zvezda? Mogoče je kaj resnice v tem, zakaj one mičkene iskre utegnejo biti duše ljudi, samo bolj čisto svitle in položene v srečnem miru, da razsvetljejejo vrvenje svoje matere zemlje. Ali pa so svetiljke, ki vise visoko na nebeškem svodu, ki se ga noč za nočjo dotakne kako božanstvo, čegar krila so tema, s svojim neumrjočim ognjem, tako da se mu odrivajo in poskakujejo plamteče? Podeli mi modrost in odpri mi ta čuda, služabnik moj, kajti majhno je moje znanje v tem. Vendar srce je veliko in rada bi ga napolnila, zakaj imam razum, samo da bi našla pravega učitelja.«

Ker sem bil vesel, da sem s tem zasukom pogovora stopil na bolj varna tla, in se nekoliko čudil, ko sem spoznal, da je bila Kleopatra zmožna vzvišenih misli, sem začel govoriti in ji rade volje povedal take reči, ki jih je dovoljeno povedati. Pripovedoval sem ji, da je nebo tekoča snov, ki obdaja zemljo in počiva

na prožnih stebrih zraka, in da je zgoraj nebeško morje Nut, po katerem plavajo zvezde premičnice kot ladje, ko hite po svoji blesteči poti. Pravil sem ji še mnogo drugih reči, med njimi tudi, kako postane vsled gotovega nikdar nehajočega gibanja svetlobnih obel premičnica Venera, ki se ji pravi Donau, kadar se pokaže kot jutranja zvezda, premičnica Bonou, kadar pride kot prijazna večernica. V tem, ko sem jaz ves čas stal in govoril gledajoč zvezde, je kraljica sedela z rokami, sklenjenimi na kolenih, in mi motrila obraz.

»Ah!« mi je segla v besedo, »Venera se torej vidi na jutranjem in večernem nebu. Resnica, ona je vsepovsod, dasi najbolj ljubi noč. Ampak tebi gotovo ni ljubo, da uporabljam napram tebi ta latinska imena. Daj, govoriti hočeva v starodavnem jeziku Khema, ki ga dobro poznam; vedi, da sem prva med vsemi Lagidi, ki ga poznam. Sedaj pa,« je nadaljevala govoreč v mojem materinem jeziku, samo nekoliko s tujim naglasom, ki pa je delal njeno govorjenje samo še bolj prijetno, »dovolj o zvezdah, saj koncem koncev so zgolj prazne stvari in snujejo morebiti baš sedaj zlo uro za tebe ali mene ali za oba skupaj. Ampak s tem nočem reči, da te ne maram slišati, da govoriš o njih, saj tedaj ti zgine z obraza oni temačni oblak zamišljenosti, ki ti ga pači, in ti obraz postane živahen in človeški. Harmakis, premlad si za tako svečan posel; meni se vse zdi, da ti moram dobiti drugega. Mladost pride samo enkrat, čemu bi jo potemtakem tratil s tem razmišljanjem? Čas za premišljevanje je takrat, ko ne moremo več delati. Povej mi, koliko si star, Harmakis?«

»Šestindvajset let, kraljica,« sem odgovoril; »rodil sem se v prvem mesecu Šomou, v poletnem času, in sicer tretji dan v mesecu.«

»Ej, potemtakem sva iste starosti, do dneva,« je vzkliknila; »tudi jaz imam šestindvajset let in tudi jaz sem se rodila tretji dan v prvem mesecu Šomou. Veš, toliko pa midva res lahko rečeva, da se najinim staršem ni treba naju sramovati. Zakaj ako sem jaz najlepša ženska na svetu, se mi zdi, Harmakis, da v

vsem Egiptu ni moškega, ki bi bil zalši in močnejši od tebe ali bolj učen. Ker sva rojena isti dan, ej, potem je očito, da nama je usojeno, da živiva skupaj, jaz kot kraljica, ti pa, Harmakis, morebiti kot eden glavnih stebrov mojega prestola, in delujeva tako v blagor drug drugega.«

»Ali pa v gorje drug drugega,« sem odgovoril in pogledal kviško; njeno sladko govorjenje je namreč zbudlo moja ušesa in mi privabilo več barve v obraz kakor mi je bilo ljubo, da jo vidi na njem.

»Nikari ne govori o gorju. Sedi tukaj zraven mene, Harmakis, in razgovarjajva se ne kot kraljica in podložnik ampak kot prijatelj s prijateljem. Nocoj si bil jezen name pri gostiji, ko sem te dražila s tistim vencem — ali ni res? Ampak bila je zgolj šala. Da bi ti vedel, kako težka je naloga vladarjev in kako trudapolno je njihovo življenje, se ne bi jezil, ker sem s šalo razsvetlila svojo praznoto. Ej, dolgočasijo me, ti knezi in ti plemiči, pa tisti Rimljani s trdimi vratovi. V obraz mi prisegajo, da so moji sužnji, za hrbtom pa se norčujejo iz mene in izjavljajo, da sem jaz sužnja triumvirata ali njihovega cesarstva ali ljudovlade, kakor se pač zasuče kolo sreče in se eno ali drugo vzpne pri tem sukanju na vrh. Med njimi ni moža — sami bedaki so, zajedavci, lutke — nobenega moža ni med njimi, odkar so s svojimi bodali umorili Cezarja, zoper katerega ves oboroženi svet ni bil tako močan, da bi ga ukrotil. Jaz pa moram izigravati enega zoper drugega, da bi morebiti s takim ravnanjem obvarovala Egipt pred njihovo pestjo. In kaj imam za plačilo? Ej, moje plačilo je tole — da govore vsi ljudje slabo o meni — in da me sovražijo moji podložniki; to mi je znano. V resnici sem prepričana, da bi me umorili, dasi sem ženska, ako bi le mogli najti pravo sredstvo!«

Umolknila je in si z rokami zakrila oči; in to je bilo dobro, kajti njene besede so me tako presunile, da sem se kar zdrznil sedeč poleg nje.

»Ljudje mislijo slabo o meni, dobro vem; in mi pravijo, da sem razuzdanka, dasi se nisem nikdar spozabila razen enkrat, ko sem ljubila največjega

moža na vsem svetu; v tisti ljubezni je v resnici vzplamtela strast v meni, ampak ogenj, ki je gorel, je bil svet. Tisti Aleksandričani prisegajo, da sem jaz zastrupila svojega brata Ptolomeja — katerega je hotel rimski senat povsem protinaravno vsiliti meni, njegovi sestri, za moža! Ampak to je laž; vedno je bolehal in je umrl za mrzlico. Prav tako pravijo, da sem hotela umoriti svojo sestro Arsinoo, ampak tudi to je laž! Ona je hotela mene umoriti! Pa dasi noče niti slišati o meni, jo vseeno ljubim. Resnica, vsi mislijo slabo o meni in to brez vzroka; in tudi ti misliš slabo o meni, Harmakis.«

»O, Harmakis, preden sodiš, preudari, kakšna reč je vendar zavist! Tista grda bolezen duha, ki naredi, da vidi okuženo oko vse stvari skažene, drugačne, da bere zlo z odkritega obraza dobrega in najde nečistost v najčistejši deviški duši! Pomisli, Harmakis, kaj je to, če si postavljen visoko nad množico lopovov, ki te sovražijo zavoljo tvojega bogastva in tvojega duha, ki škripljejo z zobmi in streljajo puščice svojih laži iz zavetja svoje neznanosti, odkoder se ne morejo vzdigniti kviško, ker nimajo kril, in ki v svojih srcih nimajo druge želje, kakor da vlačijo tvojo plemenitost v nižino nizkotnega in bedaka!«

»Zavoljo tega ne misli prenašlo slabo o velikih, katerim preiskuje milijone jeznih oči vsako besedo in vsako dejanje, da bi našli kako zmoto, in katerim na tisoče grl raztrobi njihovo najmanjšo pogreško, da se svet trese vsled odmeva njihovih grehov! Nikar ne reci: Tako je, gotovo je tako! — Poreci rajši: Ali ni mogoče drugače? Ali smo prav slišali? Ali je iz svoje lastne volje to storila? — Milo sodi, Harmakis, kakor bi bil ti sojen, da bi bil na mojem mestu. Pomni, da kraljica ni nikdar svobodna. Ona je v resnici zgolj orodje onih političnih sil, s pomočjo katerih se pišejo železne knjige zgodovine. O Harmakis! Bodi moj prijatelj — moj prijatelj in svetovalec! Moj prijatelj, ki mu morem v resnici zaupati! Kajti tukaj na tem dvoru, kjer je toliko ljudi, sem bolj popolnoma sama kakor vse druge duše, ki se gibljejo po njegovih hodnikih. Ampak tebi zaupam; zvestoba je zapisana v onih tvo-

jih mirnih očeh in jaz te nameravam visoko povzdigniti, Harmakis. Ne morem več prenašati samotnosti svojega duha — moram si najti nekoga, s komur se bom lahko razgovarjala in govorila, kar imam na srečo. Imam napake, zavedam se; vendar nisem popolnoma nevredna tvoje udanosti, zakaj med slabim semenom se vedno najde dobro zrno, Harmakis, ali hočeš imeti sočutje z mojo samotnostjo in biti prijatelj meni, ki imam ljubimce, dvornike, sužnje, več kakor jih morem sešteti, ampak niti enega samega prijatelja?« In tako rekoč se je sklonila proti meni, se me narahlo dotaknila in me gledala s svojimi čudovitimi modrimi očmi.

Bil sem premagan; ko sem se zmisлил na prihodnjo noč, me je obšla sramota in žalost. Jaz, njen prijatelj! — Jaz, ki sem morilsko bodalo imel ob prsih! Povesil sem glavo in iz trpečega srca se mi je izvil vzdih ali ječanje, sam ne vem, kaj je bilo.

Kleopatra pa, ki je mislila, da me je njena milostivost tako iznenadila, da sem bil ves iz sebe, se je ljubko nasmehljala in rekla:

»Pozno prihaja; jutrišnjo noč, ko prineseš sporočilo, kaj obetajo zvezde, bova govorila dalje, prijatelj Harmakis, in tedaj mi boš dal odgovor.« S temi besedami mi je podala roko v poljub. Poljubil sem jo, malodane ne vedoč, kaj sem delal, in v naslednjem trenutku je bila odšla.

Jaz pa sem stal v sobani in strmel zanjo kakor v spanju.

Šesto poglavje.

Besede in ljubosumnost dvornice Karmion. — Harmakis se smeje. — Pripravljanje za krvavo dejanje. — Sporočilo stare Atue.

Stal sem nepremično, zatopljen v misli. Nato sem takorekoč tjavendan pobral venec cvetlic in ga gledal. Kako dolgo sem stal tako, ne vem povedati, ko pa sem naenkrat vzdignil oči, so obstale na postavi dvornice Karmion, na katero sem bil dodobra pozabil.

Opazil sem nejasno, da je bila vsa rdeča v obraz, kakor da bi bila razsrjena, in je z nogo udarila ob tla; vendar nisem v tistem trenutku dosti razmišljal o tem.

»O, ali si ti, Karmion?« sem rekel. »Kaj pa ti je? Ali te je krč zgrabil, ker si tako dolgo stala v tvojem skrivališču? Zakaj se nisi izmuznila odtod, ko me je Kleopatra peljala na balkon?«

»Kje je moj robec?« je vprašala in me ošinila s srditim pogledom. »Moj vezeni robec mi je padel na tla.«

»Tvoj robec! Ej, ali nisi videla? Kleopatra me je dražila ž njim in vrgel sem ga z balkona.«

»Res, videla sem,« je odgovorila Karmion, »še predobro sem videla. Moj robec si zagnal proč, ampak tistega venca — njega nisi hotel zagnati proč. Bil je pač ‚dar kraljice‘ in zavoljo tega ga je kraljevski Harmakis, duhoven Izide, izvoljenec bogov, kronani faraon, združen z blagorjem Khema, vzljubil in si ga ohranil. Moj robec pa je vrgel proč, ker ga je zbodel smeh lahkožive kraljice!«

»Kaj hočeš reči s tem?« sem vprašal ves začuden spričo njene pikrosti. »Tvojih zagonetk ne morem reševati.«

»Kaj hočem reči?« je odgovorila, vrgla glavo kviško, da se je videlo belo grlo. »Ej, ničesar ne mislim s tem ali pa vse, in vzemi to, kakor ti je drago. Ali pa res hočeš vedeti, kaj sem hotela reči, Harmakis, bratranec in gospod moj?« je nadaljevala s trdim, tihim glasom. »Potem ti povem. Ti si na tem, da zagrešiš veliko krivdo. Ta Kleopatra te je obdala z usodepolnimi zapeljivimi zvijačami in ne manjka dosti, da je ne ljubiš, Harmakis, — da ne ljubiš nje, ki jo moraš jutri umoriti! Da, le stoj in glej strme tisti venec v tvoji roki — venec, katerega nisi mogel poslati za svojim robcem — saj ga je Kleopatra stoprav v nocojšnji noči nosila na glavi! Vonj las Cezarjeve priležnice — Cezarjeve in drugih — se še sedaj pomešava z vonjem cvetlic! Povej mi pa, Harmakis, kako daleč si šel tam na balkonu? Iz te luknje, v kateri sem tičala skrita, nisem mogla ne videti ne slišati

ničesar. Prav prijeten kraj za ljubimce tam; kajneda? In ta čas kakor za nalašč, kaj? Nocoj gotovo Venera vlada zvezde!«

Vse to je govorila tako mirno in na tako skromen in mehak način, dasi njene besede niso bile skromne, a vendar tako pikro, da me je vsaka besedica zbodla v srce in me tako razsrdila, da nisem mogel govoriti.

»To pa je resnica, modro znaš ravnati,« je nadaljevala, ko je spoznala, da me je pripravila v zadrego, »nocoj poljubljaš ustnice, ki jih boš jutri za vedno zaprl! To je zmerno ravnanje o priliki takega trenutka; res, pošteno, častno ravnanje!«

Spričo takih besedi sem zopet našel svoj govor. »Dekle,« sem zavpil, »kako si drzneš tako govoriti z menoj? Ali se zavedaš, kdo in kaj sem, ko se obdregaš s svojim godrnjavim zasmehom ob mene?«

»Zavedam se, kaj ti pristojna, da bi bil,« je odgovorila hitro. »Kaj si, tega se sedaj ne zavedam. To veš ti sam — ti in Kleopatra!«

»Kaj hočeš reči s tem?« sem dejal. »Ali je moja krivda, ako hoče kraljica — —«

»Kraljica! Kaj pa je to? Faraon ima kraljico!«

»Ako hoče kraljica priti ponoči semkaj in govoriti —«

»O zvezdah, Harmakis — kajpada, o zvezdah in cvetlicah in prav nič drugega!«

Po teh njenih besedah ne vem, kaj sem rekel; bil sem itak že razdražen, ostri jezik dekleta in mirni način njenega govorjenja pa me je delal malodane blaznega. Samo toliko vem, da sem govoril tako srdito, da se je ždeč zrušila pred menoj kakor se je pred mojim stricem Sepa, ko jo je ošteval zavoljo njenega grškega oblačila. In kakor je jokala takrat, tako je jokala sedaj, samo vse bolj strastno in silno ihteč.

Naposled sem umolknil; bilo me je skoraj sram, vendar sem bil še vedno jako razjarjen, še vedno me je skelelo njeno govorjenje. In še celo med jokom se ji je oglašal jezik in mi je odgovarjala — in ženske puščice so ostre.

»Tako ne bi smel govoriti z menoj!« je ihtela; »to je okrutno — nemožato! Ampak jaz pozabim, da si samo svečenik, ne možak — razen morebiti za Kleopatrol!«

»Kakšno pravico imaš ti?« sem dejal. »Kaj moreš misliti?«

»Kakšno pravico imam?« je vprašala in se ozrla kviško; temne oči so ji bile vse zalite s solzami, ki so ji tekle po prijetnem obrazu kakor jutranja rosa po srcu lilije. »Kakšno pravico imam? O, Harmakis, ali si slep? Ali res ne veš, s kakšno pravico govorim tako s teboj? Potem ti moram povedati. Ej, taka je pač moda v Aleksandriji. Z ono prvo in sveto pravico ženske — s pravico velike ljubezni, ki jo gojim do tebe in za katero ti nimaš oči, kakor vse kaže — s pravico svojega ponosa in svoje sramote. Oj, ne srđi se name, Harmakis, tudi ne reci, da sem lahke narave, ker se mi je naposled resnica izvila iz prsi; zakaj nisem taka. Jaz sem taka, kakoršno boš naredil. Vosek sem v rokah onega, ki mu daje obliko, in kakoršno me boš naredil, taka bom. V meni diha sedaj dih ponosa, ki piha preko voda moje duše, ki me more navdušiti in povzdigniti do tako plemenitih ciljev, o kakoršnih se mi nikdar še sanjalo ni, samo ako hočeš biti moj krmar in moj vodnik. Ako pa izgubim tebe, izgubim vse, kar me odvrča od moje slabejše narave in potem — naj pride nesreča! Ne poznaš me, Harmakis! Ti ne moreš videti, kako velik duh se bori v tej šibki moji postavi! Tebi sem zgolj deklet, razumno, samosvoje, plitvo. Ampak jaz sem več! Pokaži mi najbolj vzvišeno misel in jaz ji bom kos, najglobljo uganko tvojih misli in jaz jo razrešim. Ene krvi sva in ljubezen lahko izravna malo razliko med nama in naju naredi eno. En cilj imava, eno domovino ljubiva, ena obljuba veže naju oba. Sprejmi me v svoje srce, Harmakis, posadi me poleg sebe na dvojni prestol in prisežem ti, da te dvignem tako visoko, kakor še nikdar noben moški ni prišel. Ako me pa zavržeš, potem se varuj, da te ne potegnem nizdol! Razodela sem ti svoje srce; potisnila sem v stran vso hladno obzirnost, kakor je običajna; do tega me je pritiralo to, da sem videla

zvičajnost te ljubeznive žive laži, Kleopatre, ki se za zabavo igra s tvojo bedasto preproščino. In sedaj mi odgovori!»

Za hip sem stal kakor onemel, kajti čar njenega glasu in silnost njenega govorjenja me je nehote dirnula kakor opojna godba. Da bi bil ljubil to žensko, bi me bila brez dvoma užgala s svojim ognjem; ampak jaz je nisem ljubil, nisem se mogel igrati s strastjo. In tako je prišla misel in z mislijo ona smejoča se dobra volja, ki more vedno vplivati na živce, napete do zloma. Kakor bi trenil, sem se spomnil, kako mi je bila v taisti noči potisnila venec cvetlic na glavo. Spomnil sem se na robec in kako sem ga bil vrgel proč. Spomnil sem se, kako je Karmion iz svojega skrivališča opazovala, kaj je delala in govorila Kleopatra, kar je bila po njenih mislih vse sama zvičajnost, in na njeno pikro govorjenje. In naposled sem se spomnil na strica Sepa in kaj bi bil on rekel o njej, da bi jo bil sedaj videl, in na čudno in zamotano mrežo, v katero sem bil zapleten. In na ves glas sem se zasmel — bil je smeh bedaka, ki je bil mrtvaški zvonec mojega pogubljenja!

Karmion je še bolj prebledela — bila je bleda kot smrt — in na njenem obrazu se je prikazal izraz, ki je zadržal mojo abotno veselost. »Ti najdeš torej, Harmakis,« je rekla z zamolklim, dušenim glasom in nekoliko povabila oči, »ti najdeš torej vzrok za veselje v tem, kar sem govorila?«

»Ne,« sem ji odgovoril, »ne, Karmion; odpusti mi, ako sem se smejal. Tisti smeh je bil pravzaprav smeh obupa. Kaj naj ti namreč rečem? Govorila si visoke besede o vsem, kar bi ti lahko bila; ali je na meni, da ti povem, kaj da si?«

Ona se je zdrznila in jaz sem umolknil.

»Govori,« je rekla.

»Dobro veš — nikdo ne ve tako dobro kot ti — kdo da sem in kaj je moje poslanstvo; dobro veš — in nikdo ne ve tako dobro kot ti! — da sem zaprisežen Izidi in da ne smem po božji postavi imeti ničesar s teboj.«

»Resnica,« mi je segla v besedo z zamolklim glasom in še vedno upirala oči v tla, »resnica, in jaz vem, da so tvoje obljube prelomljene v duhu, ako ne po obliki — razpršile so se kakor megle oblakov. Zakaj, Harmakis — ti ljubiš Kleopatrol!«

»To je laž!« sem zavpil. »Ti lahkoživka, ki si me hotela zapeljati od moje dolžnosti in me izpostaviti javni sramoti, ki se gnana od strasti ali častihlepja ali ljubezni do zla nisi sramovala podreti ograje svojega spola in govoriti, kakor si govorila — varuj se, da ne greš predaleč! In ako bi rada imela odgovor, tu ga imaš, dam ti ga naravnost kakor je bilo tvoje vprašanje. Karmion, ti nisi meni prav nič, razen kar posega v mojo dolžnost in moje obljube, in moje srce ne bo zavoljo vseh tvojih nežnih pogledov niti enkrat hitrejšje vtripnilo! Težkoda si mi sedaj sploh prijateljica — zakaj resnično, skoraj ti ne morem zaupati. Ampak še enkrat ti rečem: Varuj se! Meni lahko storiš najhujše, kar moreš, ako se drzneš vzdigniti samo en prst zoper našo stvar, boš še tisti dan umrla! No, ali je te igre konec?«

Ko sem ves besen od jeze izgovoril te besede, se je prestrašena umaknila nazaj in se je umikala nazaj, dokler ni prišla do zida, oči si je bila pokrila z rokami. Ko pa sem nehal govoriti, je zopet pogledala, in njen obraz je bil kakor obraz kipa; velike oči so ji žarele kakor žrjavica in okoli njih je bil rdečkasto teman obroč.

»Ni je še popolnoma konec,« je odgovorila mirno; »areno je treba še posuti s peskom!« Te besede so se nanašale na običaj, da so pri gladijatorskih igrah zasuli krvave lise s peskom. »Veš,« je nadaljevala, »ne trati svoje jeze na tako ničvredni stvari. Tvegala sem vse in izgubila. Vae victis — gorje premaganim! Ali mi ne bi hotel dati svojega bodala, ki ga imaš v oblachilu, da naredim sedaj in na tem kraju konec svoji sramoti? Ne? Potem še eno besedo, kraljevski Harmakis: ako ti je mogoče, pozabi mojo nespamet, vendar ne imej nobenega strahu pred menoj. Jaz sem in ostanem kakor vedno tvoja služabnica in služabnica naše stvari. Zdravstvuj!«

Tako rekoč je odšla opirajoč se z roko ob zid. Jaz pa sem se podal v svojo sobo, se vrgel na ležišče in ječal od bridkosti. Ljudje delamo načrte in si polagoma gradimo hišo upanja; nikoli pa ne računamo na goste, ki jih čas prinese, da stanujejo notri. Kdo se namreč more zavarovati zoper — nepredvideno?

Naposled sem zaspal in moje sanje so bile hude. Ko sem se prebudil, se je svitloba onega dne, ki je imel videti krvavo izpolnitev naklepa, razlivala skozi okno in ptice so veselo prepevale po palmah na vrtu. Prebudil sem se in ko sem se prebudil, me je obšlo neko čustvo skrbi; spomnil sem se namreč, da moram, preden odide ta dan v preteklost, pomočiti svoje roke v kri, da v kri Kleopatre, ki je meni zaupala! Zakaj je nisem mogel sovražiti, kot bi jo moral? Bili so časi, ko sem zrl naproti temu dejanju maščevanja z nekako pravično gorečnostjo in vnemo. Sedaj pa — sedaj pa — resnica, odkrito bi rad dal svojo kraljevsko, po rojstvu mi pripadajočo pravico, samo da bi bil prost tega, da mi tega ne bi bilo treba storiti! Vendar sem se na žalost zavedal, da ni mogoče. Moral sem izprazniti kupo do dna ali pa biti za vedno prognan in zavržen. Čutil sem na sebi, da me opazujejo oči kraljice in oči egipčanskih bogov. Molil sem k boginji Izidi, da bi mi dala moč, da bi izvršil to dejanje, in sem molil, kakor nisem molil še nikdar poprej. In oj, čudo, nobenega odgovora ni bilo! Kako je bilo to? Kaj je bilo torej zrahljalo vez, ki naju je vezala, da boginja prvičkrat ni blagovolila odgovoriti svojemu sinu in izvoljenemu služabniku? Ali je bilo mogoče, da sem grešil v svojem srcu zoper njo? Kaj je bila Karmion rekla — da sem ljubil Kleopatro? Ali je bila ta bolezen ljubezen? Ne, tisočkrat ne! To je bil zgolj upor narave zoper čin izdajstva in krvi. Boginja je samo preizkušala mojo moč ali pa je morebiti tudi ona obrnila svoj sveti obraz od umora?

Vstal sem navdan od groze in obupa in se podal na svoje delo kakor človek brez duše. Pregledoval sem usodne sezname in premislil vse načrte, da, in v glavi sem zbral in uredil besede proklamacije, katero bom drugi dan objavil iznenadenemu svetu.

»Meščani aleksandrijskega mesta in prebivalci v deželi Egipt,« se je pričlenjala ta proklamacija, »Macedonka Kleopatra je na ukaz bogov prejela pravico za svoje zločine...«

Vse to in še mnogo drugega sem storil, ampak vse sem storil kakor človek brez duše — kakor človek, ki ga žene sila od zunaj, ne od znotraj. Tako so minevale minute. Ob tretji uri popoldne sem se podal, kakor je bilo dogovorjeno, v hišo, kjer je stanoval moj stric Sepa, v prav ono hišo, v katero so me pripeljali pred kakimi tremi meseci, ko sem prvikrat stopil na tla aleksandrijskega mesta. In tukaj sem našel mestne voditelje vstaje zbrane na skrivnem sestanku; bilo jih je sedem. Ko sem vstopil in so zapahnili vrata, so se vrgli na tla in zaklicali: »Slava ti, faraon!« Jaz pa sem jim velel vstati rekoč, da še nisem faraon in da je pišče še vedno v jajcu.

»Resnica, knez,« je odvrnil moj stric, »ampak kljun se že vidi skozi lupino. Egipt ni zaman snoval vsa ta leta, ako se ti nocoj ne izjalovi tisti sunek z bodalom. Kako pa se ti more ponesrečiti? Nič nas ne more sedaj ustaviti na poti do zmage!«

»To je v rokah bogov,« sem odgovoril.

»Ne,« je rekel, »bogovi so položili ves izid v roke enega smrtnika — v tvoje roke, Harmakis! In tam je na varnem. Glej, tukaj so sezname. Enaintrideset tisoč oboroženih mož je priseglo, da se vzdignejo, ko pride glas o prvi zmagi do njih. V petih dneh bodo v naših rokah vse mestne trdnjave v Egiptu in kaj se nam je potem bati? Od Rima le malo, ker ima roke polne opravila; povrh tega sklenemo tudi zvezo s triumviratom in jih podkupimo, če bo treba. Denarja je namreč obilo v deželi, ako pa bi ga potrebovali še več, je tebi, Harmakis, znano, kje je spravljen, kadar ga bo Khem potreboval; tamkaj ga roke Rimljanov ne dosežejo. Kdo nam potem kaj more? Nikogar ni, da bi nam škodoval. Mogoče je, da bodo v tem nemirnem mestu boj in nasprotni naklep, da bi pripeljali Arsinoo v Egipt in jo posadili na prestol. Zavoljo tega je treba z Aleksandrijo strogo ravnati — in jo tudi uničiti, ako

treba. Kar se tiče Arsinoe, se podajo jutri gotovi ljudje do nje, ji prinesejo vest o smrti kraljice in jo skrivaj umorijo.«

»Potem ostane še mali Cezarion,« sem rekel. »Rim utegne zahtevati po tem Cezarjevem sinu posebne pravice in Kleopatrin otrok bo podedoval Kleopatrine pravice. V tem je dvojna nevarnost.«

»Ne boj se,« je rekel stric; »jutri se Cezarion pridruži onim v Amentiju, ki so ga rodili. Sem že poskrbel vse potrebno. Ptolemejce moramo iztrebiti, tako da ne bo nikdar nobeno brstje pognalo iz korenine, ki jo je uničilo maščevanje nebes.«

»Ali ni drugega sredstva?« sem vprašal žalostno. »Srce mi je bolno vsled tolikega prelivanja krvi. Dobro poznam otroka; po Kleopatri ima živahnost in lepoto, po Cezarju pa razum. Sramotno bi bilo, da ga umorimo.«

»Nikakor, ne bodi tako mehkega srca, Harmakis,« je rekel stric resnobno. »Kaj pa ti je vendar? Ako je fant v resnici tak, imamo toliko več vzroka, da umrje. Mar bi rad vzredil mladega leva, da te strga nekoč s prestola?«

»Pa bodi,« sem odgovoril in vzdihnil. »Tako mu bo vsaj mnogo prihranjenega in pojde s tega sveta brez krivde zla. Sedaj pa k načrtom.«

Dolgo smo sedeli in se posvetovali in naposled sem vsled nujne sile in visokega našega podjetja čutil, da se mi je v srce zopet vrnilo nekoliko duha prejšnjih časov. Naposled je bilo vse domenjeno in urejeno in sicer tako urejeno, da se skoraj ni moglo ponesrečiti; dogovorili smo se, ako bi po kakem naključju tisto noč ne mogel umoriti Kleopatre, da pač ostane načrt, kakršen je, do drugega dne, ko se je dejanje moralo izvršiti, čim bi nanesla prilika. Smrt Kleopatre je bila namreč znamenje. Ko je bilo prav vse urejeno, smo še enkrat vstali, položili roke na sveto podobo in prisegli prisego, ki je ne smem napisati. Nato me je stric poljubil in solze upanja in radosti so mu stale v bistrh črnih očeh. Blagoslovil

me je in rekel, da bi iz srca rad dal svoje življenje in tudi sto življenj, če bi jih imel, samo da bi doživel, da bi bil Egipt zopet svoboden in sam svoj gospodar in da bi jaz, Harmakis, potomec iz njegove kraljevske starodavne krvi, sedel na njegovem prestolu. Stric je bil v resnici vnet rodoljub, ki ni ničesar zahteval za sebe in je žrtvoval vse za sveto stvar. Tudi jaz sem ga poljubil in tako smo se razšli. In izza tistega trenutka ga nisem več videl živega; zaslužil je bil počitek, ki ga meni že odrekajo.

Tako sem odšel; ker pa sem imel še dovolj časa, sem hitro hodil po velikem mestu od kraja do kraja, si ogledal položaj vrat in onih krajev, kjer so se morale zbrati naše čete. Naposled sem prišel do onega pomola, kjer sem bil stopil na suho, in sem zagledal ladjo, ki je jadrjala proti odprtemu morju. Zrl sem za njo in v srcu mi je bilo tako težko, da sem si želel, da bi bil na njej, da bi me s svojimi belimi krili ponesla do kakega daljnega obrežja, kjer bi lahko samotno živel in umrl pozabljen. Videl sem še drugo ladjo, ki se je bila ustavila na Nilu, in so baš potniki vreli ž nje. Nekoliko časa sem jih opazoval in ugibal, ali so morebiti iz Abutisa, kar sem iznenada slišal poleg sebe znan glas.

»La! la!« je zaklical ta glas. »Ej, kakšno mesto je to in v njem naj stara ženska iščem sreče! Kako naj tukaj najdem tiste, ki jih poznam? Poberi se, lopov, in pusti mojo košaro z zdravilnimi želišči, kjer je! Sicer, pri bogovih, te bom zdravila ž njimi!«

Ves začuden sem se okrenil in pred menoj je stala stara Atua, ki me je dojila. Mahoma me je spoznala; videl sem, da se je zganila, ker pa je bilo mnogo drugih ljudi zraven, je brzdala svoje prese-
nečenje.

»Dobri gospod.« je javkala, obrnila nagubani obraz proti meni, hkratu pa naredila skrivno znamenje. »Po obleki moraš biti zvezdoznanec; meni pa je bilo naročeno, da naj se izogibljem zvezdoznancev, ker niso drugega kakor lažniva svojat, ki časte samo

svojo lastno zvezdo. Ker pa vedno ravnam načeloma nasprotno, to je namreč pri nas ženskah postava, se obračam do tebe. Tukaj v Aleksandriji, kjer so vse stvari narobe, utegnejo zvezdoznanci biti pošteni, ker so vsi ostali ljudje lopovi.« Pri teh besedah sva prišla že tako daleč od množice, da naju nikdo ni mogel slišati, in tedaj je Atua rekla: »Kraljevski Harmakis, prihajam s posebnim sporočilom od tvojega očeta Amenemheta.«

»Ali je zdrav?« sem jo vprašal.

»Da, zdrav je, dasi ga čakanje usodepolnega trenutka jako muči.

»Kakšno pa je njegovo sporočilo?«

»Takole. Pošilja ti pozdrave in ž njimi te svari, da ti preti velika nevarnost, dasi ne more dognati kakšna. Besede, ki ti jih pošilja, so: »Bodi stanoviten in uspevaj!«

Povesil sem glavo; besede so pretresle mojo dušo in me navdale z novim strahom.

»Kdaj se zgodi?« je vprašala.

»Baš nocojšnjo noč. Kam pa si namenjena?«

»V hišo častitega Sepa, svečenika iz Anu. Ali mi lahko pokažeš pot do tja?«

»Ne, ne smem več ostati zunaj; tudi ni pametno, da bi me videli v tvoji družbi. Počakaj!« Poklical sem nosača, ki je postajal po nabrežju, mu dal denarja in mu velel, da naj pelje starko do hiše.

»Zdravstvuj! Srečno!« je zašepetala. »Srečno do jutri. Bodi stanoviten in prospevaj!«

Nato sem se okrenil in stopal po obljudenih ulicah, kjer so mi ljudje delali prostor; saj sem bil zvezdoznanelec kraljice Kleopatre in moj glas se je bil hitro raznesel daleč naokoli.

Vso pot pa se mi je zdelo, kakor da bi iz topota svojih korakov venomer slišal glas: Bodi stanoviten! Bodi stanoviten! Bodi stanoviten! tako da mi je na posled bilo, kakor da bi mi zemlja klicala in me svarila.

Sedmo poglavje.

Prikrite besede dvornice Karmion. — Harmakis pri Kleopatri. — Harmakis ukanjen in ujet.

Bila je noč in sedel sem sam v svoji sobi čakajoč trenutka, da me pride Karmion poklicat, kakor je bilo dogovorjeno, in se podam h Kleopatri. Sedel sem sam in pred menoj je ležalo bodalo, ki jo je imelo prebosti. Bilo je dolgo in ostro in ročaj je tvorila sfinga iz čistega zlata. Sedel sem sam in ugibal prihodnost, a nobenega odgovora nisem dobil. Naposled sem se ozrl kviško in pred menoj je stala Karmion — Karmion, ne več vesela in vedra, ampak bledega obraza in vpadlih oči.

»Kraljevski Harmakis,« je rekla, »Kleopatra te pozivlja, da ji nemudoma razodeneš, kaj govorijo zvezde.«

Prišla je torej usodepolna ura!

»Dobro, Karmion,« sem ji odgovoril. »Ali je vse v redu?«

»Je, gospod; vse je v redu: dobro napojeno z vinom, Pavel straži vrata, evnuhi so se razen enega umaknili, legijonarji spe in Sepa s svojo četo že čaka skrit zunaj. Nobena reč ni bila v nemar puščena, in kraljica Kleopatra sluti ravno tako malo, kaj jo čaka, kakor jagnje, ki skaklja skozi vrata klavnice.

»Dobro,« sem rekel še enkrat! »pojdiva,« in vstal sem ter vtaknil bodalo v oprsje svojega oblačila. Vzel sem kupico vina, ki je stala v bližini, in jo izpraznil do dna; ves tisti dan skoraj nisem bil zavžil ničesar.

»Še eno besedo!« je rekla Karmion nemirno, »ni še čas. Snoči — oj snoči —« in prsa so se ji močno dvigala, sem imela sanje, ki me čudno plašijo; morebiti se je tudi tebi kaj sanjalo. Vse skupaj so bile sanje in so sedaj pozabljene; mar ne, gospod?«

»Da, da,« sem rekel. »Zakaj me ob taki uri tako nadleguješ?«

»Ej, sama ne vem; ampak nocoj, Harmakis, snuje usoda velik dogodek in morebiti me pri tem mučnem delu stre v svoji pesti — mene ali tebe ali pa naju

obadva, Harmakis. In ako se tako zgodi — no, bom že čula o tebi, preden bo končano, da ni bilo nič drugega kot sanje in te sanje pozablje — —«

»Res, vse je samo sèn,« sem rekel tjavendan; »ti in jaz in trdna zemlja in ta težka noč groze in ta ostri nož — kaj drugega je to kakor sanje in s kakšnim obrazom pride prebujenje?«

»Torej si postal moje volje, kraljevski Harmakis. Mi sanjamo, kakor praviš, ampak ko sanjamo, se tisto, kar v sanjah vidimo, lahko izpremeni. Čudovite so slike in podobe sanj; one nimajo nobene stalnosti, temveč se izpreminjajo kot megleni rob oblakov ob zahajajočem solncu in tvorijo zdaj to stvar, zdaj ono, so zdaj temni in težki, zdaj blesteči od sijaja. Preden se jutri zbudimo, mi zavoljotega povej eno. Ali je tista sinočnja podoba, v kateri sem bila videti dodobra osramočena in si bil ti videti, da se smeješ moji sramoti, določna domišljija ali pa more morebiti vseeno še izpremeniti svoje obličje? Zakaj pomni, kedar pride to prebujenje, bodo prazne sanje najinega spanja bolj neizpremenljive in bolj trajne kakor so piramide. Tedaj bodo odšle v tiste kraje preteklosti, ki so brez izpremembe, kjer so vse stvari, velike in majhne — da, celo sanje, Harmakis — vsaka v svoji podobi, strjene v kamen in zazidane v grobnico neumrljivega časa.«

»Veš, Karmion,« sem ji odvrnil, »žal mi je, da sem ti povzročil bolečine; ampak preko tistega pride ne pride nobena izprememba. Rekel sem, kar sem imel na srcu in s tem je konec. Ti si moja sestrična in moja prijateljica, jaz ne morem nikdar biti tebi kaj več.«

»Dobro je — jako dobro,« je rekla; »bodi pozabljeno vse. Sedaj pa naprej od sanj — do sanj,« in nasmehnila se je tako čudno, da kaj takega še nikdar nisem bil videl, njen nasmeh je bil bolj žalosten in bolj usoden kot vsako znamenje, ki ga more tuga vtisniti na čelo.

Dasi me je oslepila moja neumnost in skrb v srcu, se jaz nisem zavedal, da je s tistim nasmehom umrla Egipčanki Karmion sreča mladosti, da je zbe-

žalo upanje na ljubezen; in tudi svete vezi dolžnosti so se razletele. S tistim nasmehom se je posvetila zlu, se je odpovedala svoji domovini in svojim bogovom in je poteptala svojo prisego. Da, tisti nasmeh znači trenutek, ko je tok zgodovine izpremenil svojo strugo. Ako bi ga namreč jaz nikdar ne bil videl na njenem obrazu, bi Oktavijan nikdar ne zasedel sveta in Egipt bi bil še enkrat svoboden in velik.

In vendar je bil to zgolj nasmeh ženske!

»Zakaj gledaš tako čudno, dekle?« sem jo vprašal.

»V sanjah se smehljamo,« je odgovorila. »Sedaj pa je že čas. Pojdi z menoj. Bodi stanoviten in prospevaj, kraljevski Harmakis! in sklonila se je naprej, me prijela za roko in jo poljubila. Nato me je še enkrat prečudno pogledala, se obrnila in me peljala po stopnicah in skozi prazne dvorane.

Ustavila sva se v sobani, ki ji pravijo Alabastrska dvorana, v kateri nosijo streho stebri iz črnega marmorja. Naprej se je namreč nahajala zasebna sobana kraljice Kleopatre, v kateri sem jo bil videl spati.

»Počakaj tukaj,« je rekla, »da obvestim Kleopatro o tvojem prihodu,« in hušknila je od mene.

Dolgo sem stal tamkaj, mogoče vsega skupaj pol ure, štel vtripe srca in kakor v sanjah skušal zbrati moč za dejanje, ki me je čakalo.

Naposled se je Karmion vrnila; glavo je imela nizko povešeno in njene stopinje so bile težke.

»Kleopatra te pričakuje,« je rekla; »pojdi naprej, ni straže.«

»Kje te najdem, ko bo izvršeno, kar mora biti storjeno?« sem vprašal hripavo.

»Najdeš me tukaj in potem do Pavla. Bodi trden in prospevaj. Harmakis srečno!«

In odšel sem; pri zavesi pa sem se iznenada obrnil in tam na sredi tiste samotne od svetiljke razsvitljevane dvorane sem videl čuden prizor. V daljavi je stala Karmion tako, da jo je svetloba popolnoma obsevala; glavo je držala nazaj, bele roke so bile razprostrte, kakor da bi jih hotela skleniti, na dekliškem

obrazu pa je imela izraz mukepolne strasti, ki je bil tako strašen videti, da ne morem povedati kako. Mislija je namreč, da grem jaz, ki me je ljubila, v gotovo smrt in ta njena kretnja je bila njeno slovo meni.

Jaz pa o vsem tem seveda nisem vedel ničesar. Še enkrat sem se težko začudil, nato pa sem odgrnil zaveso, stopil skozi vrata in stal v Kleopatrini sobani. Tam na svilnatem ležišču na drugem koncu odišavljene sobane je počivala Kleopatra, oblečena v čudovito belo oblačilo. V roki je držala z dragulji posuto pahljačo iz nojevih peres, s katero se je rahlo pahljala; poleg nje je bila harfa iz slonove kosti in majhna mizica, na kateri so bile smokve in čaše in steklenica kakor rubin rdečega vina. Počasi sem stopal po medli svetlobi do kraja, kjer je ležalo čudo sveta v vsej svoji žareči krasoti. V resnici je nisem še nikoli videl tako prelestne kakor je bila v tisti usodni noči. Ležeč na jantarastih blazinah je bila videti kakor zvezda, ki seva na žar mraka. Od las in obleke se je razširjal prijeten vonj, izmed ustnic ji je vrela godba in v njenih nebeških očeh so se izpreminjale in družile vse luči.

Taka je bila torej ženska, ki sem jo moral v malo trenutkih umoriti!

Počasi sem stopal bliže in se spotoma priklanjal. Ona pa se ni zmenila zame. Ležala je in draguljasta pahljača je plavala sempatja kakor svitlo krilo visoko v zraku plavajoče ptice.

Naposled sem stal pred njo in ko se je ozrla kviško, se ji je nojevo perje pritisnilo ob prsa, kakor da bi hotelo skriti njih lepoto.

»Kaj! Prijatelj, torej si prišel?« je rekla. »Dobro; dolg čas mi je že postalo sami. Ej, pust je ta svet! Toliko obrazov poznamo in vendar jih je tako malo, ki jih radi zopet vidimo. No, ne stoj vendar tukaj tako mutasto, sedi vendar.« In pokazala je s pahljačo na izrezljan stol, ki je stal blizu njenih nog.

Priklonil sem se še enkrat in sedel.

»Bil sem pokoren želji kraljice,« sem rekel, »in sem z veliko skrbnostjo in spretnostjo izdelal nauk zvezd; tukaj je moje delo napisano. Ako kraljica do-

voli, ji hočem vse obrazložiti.« Pri tem sem vstal, da bi prišel na drugo stran ležišča, kjer bi jo zabodel v hrbet, ko bi brala.

»Ne, Harmakis,« je rekla mirno in se počasi in dražestno nasmejala; »ostani, kjer si, in podaj mi pisanje. Pri Serapisu! Tvoj obraz je preveč lep, da bi si želela, da bi ga izgubila izpred oči.«

Ker je bila s tem moja namera prekrížana, nisem mogel drugega kakor da sem ji izročil papirus, pri tem sem mislil sam pri sebi, da iznenada vstanem, ko bo brala, in ji porinem bodalo v srce. Nato se je delala, kakor da bi brala. Vendar ni prebrala ene besede, ker sem videl, kako so se ji oči preko roba zvitka vpirale v mene.

»Zakaj držiš roko v oblačilu?« je naenkrat vprašala; jaz sem namreč v resnici držal za bodalo. »Ali te pri srcu bode?«

»Da, kraljica,« sem rekel, »srce mi močno vtripa.«

Nato ni odgovorila ničesar, ampak se je zopet delala kakor da bi brala, a me je ves čas opazovala.

Začel sem preudarjati. Kako naj bi izvršil krvavo delo? Ako bi sedaj planil nad njo, bi me videla, vpila in se borila. Ne, počakati moram ugodnejše prilike.

»Napovedi iz zvezd so torej ugodne, Harmakis, kaj ne?« je rekla navsezadnje, dasi je na vsak način morala to uganiti.

»Da, kraljica,« sem ji odgovoril.

»To je dobro,« je rekla in vrgla pisanje na marmor. »Ladje bodo odplule. Najsibo dobro ali slabo, naveličala sem se pretehtavati možnosti.«

»To je težka stvar, kraljica,« sem rekel. »Moja želja je bila, da pojasnim, na katero okoliščino opiram svojo napoved.«

»Pusti to, Harmakis; tudi potov zvezd sem se naveličala. Ti si prerokoval iz njih in to je zame dovolj. Ker si poštenjak, si brez dvoma tudi pošteno vse napisal. Zavoljo tega si ohrani vzroke za vse tisto zase in bodimo rajši veseli. Kaj naj storimo? Lahko bi ti plesala — nikogar ni, ki bi znal tako do-

bro plesati! — Ampak kaj takega bi pač ne pristojalo kraljici. Ne, že vem, kaj naredim. Pela bom.« S temi besedami se je sklonila naprej, se vzdignila, uprla harpo proti sebi in začela vbirati strune. Nato pa je zapela s prekrasnim glasom neko jako lepo pesem.

Poslednji glasovi prekrasnega petja so plavali po sobani in počasi utihnili; v mojem srcu pa so se razlegali še dalje in dalje. V Abutisu sem bil slišal med pevkami glasove, ki so bili popolnejši od Kleopatrinega, nikdar pa še nisem slišal glasu, ki bi bil tako presunljiv ali tako prijeten. Vendar ni samo glas tako vplival, ampak tudi odišavljena sobana, v kateri je bilo vse urejeno, kar je moglo učinkovati na čute. In poleg tega strast misli in besedi ter nenavadna milina in ljubkost te nad vse kraljevske ženske, ki jih je pela. Ko je namreč pela, sem skoraj res mislil, da midva v resnici plavava sama z nočjo po poletnem morju, obsevanem od zvezd. In ko je nehala vbirati strune in so ji poslednji tihi glasovi pesmi še drhteli na ustnicah, je vstala ter iznenada iztegnila roke proti meni, uprla čudovite svoje oči v moje in me skoraj pritegnila k sebi. Jaz pa sem se spomnil na svojo dolžnost in sem se branil.

»Ali nimaš besedice zahvale za moje borno petje, Harmakis?« je rekla naposled.

»Da, kraljica,« sem odgovoril prav tiho, kajti zmanjkovalo mi je glasu; »ampak ni dobro, da človeški sinovi poslušajo tvoje petje — mene v resnici preobvladajo.«

»Kaj še, Harmakis; tebi se ni treba bati,« je rekla in se mehko nasmejala, »saj vendar vem, kako daleč so tvoje misli od ženske lepote in običajne slabosti tvojega spola. Z mrzlim železom se lahko igramo.«

Jaz pa sem si mislil sam pri sebi, da je mogoče dodobra razbeliti najmrzlejše železo, samo da je ogenj dovolj močan. Nisem pa rekel ničesar, ampak sem vnovič prijel za držaj bodala, dasi se mi je roka tresla in sem ves besen od strahu nad svojo slabostjo skušal najti pot, da bi jo umoril, dokler mi ne bi obvladala čutov.

»Pojdi semkaj, Harmakis,« je nadaljevala s kolikor mogoče mehkim glasom. »Daj, sedi k meni in pogovarjala se bova, imam ti namreč veliko povedati.« In s temi besedami mi je naredila prostor na svilnatem sedežu poleg sebe.

Ker sem menil, da bom mogel tako hitrejše suniti z bodalom, sem vstal in sedel na ležišče nekoliko bolj proč od nje; ona pa je vrgla glavo nazaj in zrla vame z dremavimi očmi.

Sedaj je bila ugodna prilika zame, kajti vrat in prsa so bila gola in z mogočnim naporom sem iznova vzdignil roko, da bi prijel za bodalo. Ona me je pa hitrejše kot je misel, prijela za prste in jih na rahlo držala.

»Zakaj gledaš tako divje, Harmakis,« je rekla. »Ali si bolan?«

»Res, bolan sem,« sem dahnul.

»Potem se nasloni na blazine in si odpočij,« je odgovorila in me še vedno držala za roko, iz katere je izginila vsa moč. »Napad bo gotovo prešel. Predolgo si se pečal s svojimi zvezdami. Kako mehak je nočni zrak, ki se razliva skozi ono okno, in poln diha lilij. Čuj šumenje morja, ki pljuska ob skale; dasi je tiho, je vse eno tako močno, da skoraj uduši hitro pluskanje onega vodometa tamle. Poslušaj slavca; kako sladko poje iz srca, polnega ljubezni, in pošilja glas svoji družici! V resnici prijetna je noč in godba narave je prekrasna, saj jo pojo vetrovi in dreve in ptice in nagubano obličje morja s stotero glaš^{ovj}, a vendar pojo vsi en napev. Poslušaj, Harmakis: Jaz sem uganila nekaj, kar se tebe tiče. Ti si tudi kraljevega rodu; po tistih tvojih žilah se ne pretaka preprosta kri. Taka mladika je pač lahko pognala samo iz kraljevega plemena. Kaj! Ti gledaš na tisto znamenje v obliki lista na mojih prsih? Naredili so ga tam z vladanjem Ozirisu na čast, ki ga častim s teboj. Glej!«

»Pusti me, da grem odtod,« sem zaječal in skušal vstati; toda vsa moč me je bila zapustila.

»Nikar, ostani še malo. Vendar me ne boš že zapustil? Ne moreš me zapustiti! Harmakis, ali nisi nikoli ljubil?«

»Ne, ne, kraljica! Kaj imam jaz opraviti z ljubeznijo? Pusti me odtod — slabo mi je — —«

»Nikdar da nisi ljubil — to je čudno! Da nisi nikdar poznal ženskega srca, ki bi vtripalo v soglasju s tvojim — da nisi nikdar videl oči svoje oboževanke plavati v solzah strasti, ko ti je na prsih ležeč zdihujoč govorila svoje obljube! Nikdar ljubil! Da se nikdar nisi izgubil v skrivnosti duše drugega bitja? Da nisi nikdar spoznal, kako zna narava premagati našo golo samotnost in stkati z zlatim tkivom ljubezni dveh sre eno enakost! Ej, Harmakis, to se pravi, da nisi bil nikdar živ!«

In ves čas, ko mi je to šepetala, se mi je bližala, in navsezadnje mi je z dolgim, sladkim vzdihom vrgla eno roko okoli vratu in gledala vame z modrimi, nedoumnimi očmi in se temačno počasi nasmehnila, da mi je ta nasmeh kakor vzcvetajoča cvetlica, razkril vso krasoto, ki je bila skrita zadaj. Vedno bližje je primikala svojo kraljevsko postavo, vedno bližje — njena dišeča sapa je igrala po mojih laseh in zdajci so se njene ustnice sešle z mojimi.

Gorje meni! V tistem poljubu, ki je bil bolj smrtonosen in močnejši kot objem smrti, je bila pozabljena Izida, moje nebeško upanje, vse prisege, čast, domovina, prijatelji, vse — vse razen, da me je Kleopatra držala objetega in mi rekla gospod, ljubi.

»Sedaj pa,« je vzkliknila, »izpijem čašo vina na moje zdravje in v znamenje tvoje ljubezni.«

Vzel sem kupico in naredil globok požirek; kakor bi trenil pa sem spoznal, da je bilo vino otrovano z opojnim sredstvom. Bilo je prepozno.

Zgrudil sem se na ležišče, vendar nisem mogel ne govoriti ne vstati, dasi sem bil pri polni zavesti.

Kleopatra pa se je sklonila čez mene in potegnila bodalo iz oprsja mojega oblačila.

»Jaz sem zmagala!« je zakričala in stresla dolge črne lase nazaj. »Jaz sem zmagala in ker je šlo za Egipt, je bila ta igra vredna, da se je igrala. Torej

s tem bodalom si me hotel umoriti, kraljevski moj tekmeč, čigar mirmidonci so pravkar zbrani pri vratih moje palače? Ali si še pri zavesti? Kaj more meni sedaj zabraniti, da ne porinem bodala v tvoje srce?«

Slišal sem njene besede in s šibko roko sem pokazal na svoje prsi, zakaj silno rad bi umrl. Ona pa se je vzravnala v vsej svoji kraljevski veličini in me z ostjo zbodla v meso.

»Tega pa ne!« je zopet zavpila in vrgla bodalo od sebe, »preveč si mi všeč. Škoda bi bila, da bi umorila takega možaka! Darujem ti življenje. Živi, izgubljeni faraon! Živi dalje, ubogi padli knez, ki te je uničil ženski bister um! Živi, Harmakis — da mi boš krasil zmagoslavje!«

Tedaj me je zapustil vid; slišal sem samo petje slavca, šumenje morja in zvonki zmagovestni smeh Kleopatre. In ko me je objela nezavest, mi je glas tistega smeha sledil v kraljestvo spanja in mi še vedno sledi skozi vse življenje vse do smrti.

Osmo poglavje.

Harmakis se prebudi. — Prizor smrti. — Prihod Kleopatre. — Njene tolažilne besede.

Zopet sem se zavedel. In ko sem se prebudil iz nezavesti, sem se znašel v svoji sobi. Planil sem pokonci. To je gotovo, da se mi je sanjalo! Saj ni moglo biti nič drugega kot hude sanje! Nemogoče je bilo, da sem se prebudil, da bi se zavedel, da sem izdajalec! Da je ugodna prilika za vedno splavala po vodi! Da sem jaz izdal sveto stvar in da so v minuli noči oni vrli možje z mojim stricem na čelu zaman čakali pri zunanjih vratih! Da je ves Egipt od Abuja do Atuja čakal še sedaj — čakal zaman! Ne, to ni bilo mogoče, najsi je bilo karkoli hoče! Oj, grozne so bile te sanje, ki sem jih bil sanjal! Še ene take bi umorile možaka. Boljše bi bilo umreti kakor gledati še en tak privid, poslan iz pekla! Ampak kje sem bil jaz sedaj, če vse skupaj ni bilo drugega kakor grozna domišljija pre-

napetih možganov? Kje sem bil sedaj? Moral bi biti v alabastrski dvorani in čakati, dokler ne bi prišla Karmion.

Kje sem bil? O bogovi! Kaj je bila ona grozna stvar, ki je imela obliko človeka? Tista stvar, odeta z okrvavljeno belo rečjo, ki je ležala kakor odurna kopica ob vznožju ležišča, na katerem sem bržkone jaz ležal?

Zavpil sem in planil tja kakor lev in udaril z vso močjo po njej. Težko je priletel udarec in pod njegovo silo se je tista stvar prekotalila na stran. Skoro blazen od groze sem odtrgal tisto belo odejo in pod njo je ležalo golo truplo nekega človeka z zvezanimi koleno — in ta človek je bil rimski stotnik Pavel! Tam pred menoj je ležal; skozi srce je imel zasajeno bodalo — moje bodalo, ki mu je zlata svinga tvorila ročaj — in z njegovo klinjo je bil na širokih prsih pripet zvitek in na tem zvitku nekaj napisano z rimskimi črkami. Pogledal sem ga bližje in bral. Napisano pa je bilo:

HARMACHIDI SALVERE EGO SUM QUEM
SUBDERE NORAS

PAULUS ROMANUS DISCE HINC QUID
PRODERE PROSIT

Pozdrav, Harmakis! Jaz sem tisti Rimljan Pavel, ki si ga naščuval. Iz tega spoznaj, kaj koristi izdajstvo!

Slabo mi je postajalo in omedlujoč sem se opotekal od belega trupla, okrvavljenega z lastno krvjo. Slabo mi je prihajalo in omedleval sem, ko sem se opotekal nazaj, dokler nisem zadel ob zid; zunaj pa so ptice veselo prepevale in pozdravljale dan. Torej vse tisto niso bile sanje in jaz sem bil izgubljen, izgubljen!

Spomnil sem se na svojega starega očeta Amemheta. Resnica, kakor blisk hitro sem ga v duhu videl takega, kakršen bi bil, ko bi mu prišli sporočit o sramoti njegovega sina in razvalinah njegovih nad. Spomnil sem se na onega rodoljubnega duhovna, mo-

jega strica Sepa, ki je čakal vso dolgo noč na znamenje, ki ga ni bilo. In temu spominu je hitro sledila druga misel! Kaj se bo sedaj ž njima zgodilo? Jaz nisem bil edini izdajalec. A tudi jaz sem bil izdan. Kdo me je izdal? Morebiti oni Pavel. Ako me je Pavel, no, on ni vedel dosti o onih, ki so kovali zaroto z menoj. Ampak tajne sezname sem bil imel v oprsju svojega oblačila. O Oziris! Izginili so! In usoda Pavla bo zadela vse rodoljube v vsem Egiptu. Ob tej misli je moj duh izgubil zadnjo moč. Omedlel sem na mestu, kjer sem stal in se zgrudil na tla.

Ko sem se zopet zavedel, so mi vedno daljše sence oznanjale, da je bilo popoldne. Opotekajoč sem se vzdignil na noge. Pavlovo truplo je še vedno ležalo tam in stražilo mene. Ves obupan sem stekel k vratom. Bila so zapahnjena in zunaj sem slišal korake straž. Ko sem obstal, so zaklicale in postavile sulice na tla. Nato so odpahnili zapahe, vrata so se odprla in v sobo je stopila zmagovita Kleopatra, žarečega obraza in oblečena v kraljevska oblačila. Prišla je sama in vrata so se za njo zaprla. Jaz sem stal na mestu, kjer sem bil obstal, kakor zmešan. Ona pa je plavala dalje, dokler ni stala pred menoj.

»Pozdravljen, Harmakis!« je rekla s sladkim nasmehom. »Moj sel in poslanec te je torej našel!« in pokazala je na Pavlovo truplo. »Pah! Grd je videti. Hej, straža!«

Vrata so se odprla in dva oborožena Galca sta stopila na prag.

»Odnosite to mrhovino,« je velela Kleopatra in vrzite jo jastrebov. Stojte! Izderite mu tisto bodalo iz izdajalskih prsi.« Vojaka sta se sklonila in eden je izvlekel iz Pavlovega srca bodalo, rdeče od strjene krvi, in ga položil na mizo. Nato sta zgrabila truplo za glavo in noge in ga opotekaje nesla iz sobe; in slišal sem njune težke stopinje, ko sta ga nesla po stopnicah nizdol.

»Meni se vse vidi, Harmakis, da si v prav slabem položaju,« je rekla Kleopatra, ko je utihnil glas njunih korakov. »Kako čudno se suče kolo sreče! Da

bi ne bilo onega izdajalca,« in pokimala je proti vratom, skozi katera so bili odnesli Pavlovo truplo, »bi sedajle jaz nudila prav tak grd pogled kakor ga on in rdeča rja na tistem-le bodalu bi bila iz mojega srca.«

Pavel je bil torej tisti, ki me je bil izdal.

»Tako je,« je nadaljevala, »in ko si ti sinoči prišel k meni, sem vedela, da si me prišel umorit. Ko si zdaj pa zdaj segel z roko v svoje oblačilo, sem vedela, da je zgrabila za ročaj bodala in da si samo zbiral moč in pogum, da bi storil dejanje, za katero nisi imel dosti volje. Oj, čudna, divja ura je bila tisto, vredna, da sem jo živela in jaz sem od trenutka do trenutka ugibala, kdo izmed naju dveh bo premagal, ko sva se kosala z zvijačo zoper zvijačo, s silo zoper silo!

Da, Harmakis, straža koraka pred tvojimi vrati, vendar ne varuj se. Da bi ne vedela, da te držim k sebi z vezmi, ki so jačje kakor jetniške verige — da se ne bi zavedala, da me varuje pred zlom od tebe ograja časti, ki jo ti težje prodereš kakor vse sulice vseh mojih legij, bi bil že davno mrtev, Harmakis. Glej, tukaj je tvoj nož,« in izročila mi je bodalo, »sedaj me pa umori, ako me moreš,« in tako rekoč je stopila k meni, odprla oprsje svojega oblačila in čakala z mirnimi očmi.

»Ne moreš me umoriti,« je nadaljevala; »so namreč stvari, kakor dobro vem, ki jih noben moški — noben tak možak kakršen si ti — ne more narediti in pri tem ostati pri življenju. In glavna izmed teh je — umoriti žensko, ki je popolnoma njegova. Nikar, stoj s svojo roko! Ne obračaj tistega bodala proti lastnim prsom; ako mene nisi mogel umoriti, toliko manj moreš umoriti samega sebe, ti verolomni duhoven Izide! Ali si v resnici tako željen videti tisto razžaljeno boginjo v Amentiju? S kakšnimi očmi, misliš, bo tista nebeška boginja zrla na svojega sina, ki jo prihaja pozdravit osramočen v vseh stvareh, nezvest svoji najzvestejši obljudi in prisegi in z ro-

kami, okrvavljenimi z lastno krvjo? Kje, misliš, da bo kraj tvoje pokore? — Ako se boš sploh mogel pokoriti!«

Več nisem mogel prenašati, srce mi je bilo strto. Na žalost je bilo preveč resnično — nisem se upal umreti! Prišel sem bil v tak položaj, da se nisem niti upal umreti! Vrgel sem se na ležišče in jokal — pretakal solze krvi in najhujše muke.

Kleopatra pa je stopila k meni, sedla poleg mene, me objela okoli vratu in me skušala tolažiti.

»Nikar ne jokaj, dragi, ozri se kvišku,« je rekla; »ni še vse izgubljeno za tebe, in jaz nisem jezna nate. Igrala sva mogočno igro; toda jaz sem postavila svoj ženski čar tvojim čarom nasproti, kakor sem te svabila, in sem zmagala. Vendar hočem biti odkritosrčna do tebe. Kot kraljica in ženska čutim usmiljenje do tebe — resnica, in še več; in ne vidim te rada tako žalostnega. Prav in dobro je bilo, da si skušal pridobiti tisti prestol nazaj, ki so se ga moji očetje bili polastili, in ž njim starodavno svobodo Egipta. Jaz sama, postavna kraljica, bi bila isto storila in se ne bi strašila krvavega dejanja, ki sem ga prisegla izvršiti. Glede tega imaš torej moje sočutje, ki je vedno naklonjeno vsemu, kar je veliko in drzno. Dobro je tudi, da se žalostiš nad veličino svojega padca. V tem pogledu imaš moje sočutje, sočutje ženske — ljubeče ženske. Sicer pa tudi še ni vse izgubljeno. Tvoj načrt je bil neumen — po mojih mislih namreč. Egipt nikdar ne bi mogel sam stati na lastnih nogah; dasi bi si bil pridobil krono in deželo — to bi bil brez dvoma gotovo dosegel — so tukaj še Rimljani, s katerimi bi bilo treba računati. In da bo tvoje upanje večje, naj ti povem še to: mene ljudje malo poznajo. V vsej tej širni deželi ni srca, ki bi z bolj zvesto ljubeznijo bilo za starodavni Khem, kakor bije moje srce — ne, ne tvoje, Harmakis. Vendar doslej nisem mogla pokazati tega — vojske, upori, zavisti, zarote so me ovirale na vseh koncih in krajih, tako da nisem mogla služiti ljudstvu kakor bi rada. Sedaj pa mi boš ti, Harmakis, pokazal, kako naj to storim. Ti mi boš svetovalec in moj ljubi. Ali je tako majhna stvar,

Harmakis, da si si pridobil srce Kleopatre, ono srce — fej te bodi — ki si ga hotel prebosti? Resnica, ti me moraš združiti z mojim ljudstvom in midva bova vladala skupaj, združujoč tako v eno celoto novo in staro kraljestvo, nove in stare ideje. Tako delujejo vse stvari k dobremu — da, k najboljšemu, in na ta način boš po drugi in lepši poti prišel na faraonov prestol.«

»Še tole naj ti povem, Harmakis: Tvoje izdajstvo se bo potlačilo, kolikor je le mogoče. Mar je tvoja krivda, da je rimski lopov izdal tvoje načrte? Da bi bil potem otrovan z uspavalno pijačo, tvoje tajne listine ukradene in da so uganili njih pomen? Mar bo potem krivda na tebi, da si se ti potem, ko je bila velika zarota strta in razkropljeni vsi oni, ki so jo kovali, da si se ti, še vedno zvest svoji nalogi, poslužil onih sredstev, ki ti jih je dala narava in si pridobil srce egiptovske kraljice, da bi z njeno udano ljubeznijo vseeno dosegel svoj cilj in razprostrl krila moči preko dežele Nila? Kaj misliš, sem slaba svetovalka, Harmakis?«

Vzdignil sem glavo in žarek upanja mi je posvetil v temino srca; kedar človek pade, se oprime tudi peresca v zraku. Nato pa sem rekel:

»In oni, ki so bili z menoj — oni, ki so vame zapu-
pali — kaj pa se zgodi ž njimi?«

»Ej, da,« je odgovorila, »Amenemhet, tvoj oče. Postarni svečenik v Abidu, pa tvoj stric Sepa, tisti ognjeviti rodoljub, čegar veliko srce se skriva pod tako preprosto zunanostjo, in — — «

Mislil sem, da bo naštela tudi Karmion, vendar je ni omenila.

»In mnogo drugih — ej, za vse vem, ki so bili zraven!«

»Da,« sem rekel, »in kaj bo ž njimi?«

»Poslušaj me, Harmakis,« je odgovorila, vstala in mi položila roko na ramo; »zavoljo tebe se jim hočem izkazati usmiljeno. Več ne bom storila kot toliko, kar se mora storiti. Prisezam pri svojem prestolu in pri vseh bogovih Egipta, da jaz ne bom skri-

vila niti enega lasu na glavi tvojega priletnega očeta; ravno tako hočem prizanesti tudi tvojemu stricu Sepi in ostalim, ako ne bo prepozno. Nočem ravnati kot je moj prednik Epifanes, ki je — ko so se Egipčani vzdignili zoper njega — vlekkel Atiuisa, Pansirasa, Hesufa in Irobaita privezane k svojemu vozu okoli mestnega ozidja — ne kakor je Ahiles vlekkel Hektorja, temveč žive. Vsem hočem prizanesti razen Hebrejcem, ako je kateri med njimi; jude namreč sovražim.«

»Nobenega hebrejca ni bilo med nami.«

»Pa dobro,« je rekla, »kajti nobenemu hebrejcu ne bom nikoli prizanesla. Ali sem potemtakem v resnici tako okrutna ženska kakor govorijo? V tvojih seznamih, Harmakis, jih je bilo mnogo obsojenih na smrt; jaz pa sem vzela samo življenje enemu rimskemu lopovu, dvojnemu izdajalcu, zakaj on je izdal mene in tebe. Harmakis, ali ni velika milost, ki ti jo izkazujem zavoljo tega, ker — taka je pač ženska — si mi všeč, Harmakis? Ne, pri Serapisu!« je rekla in se malce nasmehnila, »premisli si hočem. Ne dam ti toliko za nič. Vse to moraš odkupiti od mene in cena bodi velika — en tvoj poljub, Harmakis!«

»Ne,« sem rekel in se obrnil od zale izkušnjavke, »cena je prevelika; ne poljubljam več.«

»Pomisli,« je odgovorila in čelo si ji je pomračilo. »Pomisli in izvoli. Samo ženska sem, Harmakis, in taka ženska, ki ni vajena prositi moške. Stori, kakor ti je drago; rečem ti pa — ako me zavrneš, bom preklicala vse milostne odredbe, ki sem jih storila. Zavoljo tega voli, ti krepostni duhoven, med težkim bremenom moje ljubezni in hitro smrtjo tvojega priletnega očeta in vseh onih, ki so z njim vred kovali zaroto.«

Pogledal sem jo in spoznal, da je bila zelo ozlovoljena, kajti oči so se ji svetile in prsa dvigala. Tako sem vzdihnil in jo poljubil in pritisnil s tem pečat na svojo sramoto in suženjstvo. Kraljica se je nato nasmejala zmagovestna kot grška Afrodita in odšla iz sobe, noseč seboj bodalo.

Tedaj se še nisem zavedal, kako silno sem bil izdan; tudi zakaj sem ostal pri življenju, zakaj je Kleopatra, ki je imela tigrovo srce, postala tako usmiljena. Nisem vedel, da se me je bala umoriti, da je ne bi vihra, ki bi se na mah vzdignila, čim bi se zaznalo, da me je dala umoriti, pometla s prestola še tedaj, ko bi mene več ne bilo; tako močna in velika je bila zarota in na tako slabih nogah je stalo njeno kraljevsko dostojanstvo. Nisem vedel, da je samo iz strahu in politike pokazala nekoliko milosti onim, katere sem izdal, in da me je samo iz prebrisanosti in ne iz svete ženske ljubezni hotela privezati nase s srčnimi vezmi — dasi me je v resnici precej rada imela. Vendar pa hočem toliko reči za njo: držala je svojo besedo celo, ko so oblaki nevarnosti izginili z neba in da razen Pavla in še enega nikdo drugi ni bil kaznovan s smrtjo zavoljo udeležbe pri veliki zaroti zoper krono in dinastijo Kleopatre. Vendar so pretrpeli mnogo drugega.

Tako je odšla in pustila, da se je prikazen njenega sijaja borila s sramoto in tugo v mojem srcu. Oj, bridke so bile ure, katerih si sedaj nisem mogel lajšati z molitvijo. Zakaj vez med menoj in božanstvom se je razrušila in Izida ni več občevala s svojim duhovnom. Bridke so bile ure in temačne, ampak skozi njihovo temo so se venomer svetile zvezdne oči Kleopatre in je prihajal odmev njene ljubezni, ki mi jo je šepetala, zakaj kupa žalosti še ni bila polna. V mojem srcu je še vedno tlelo upanje in prišlo mi je skoraj na misel, da sem bil grešil v kak višji namen in da bom v globinah propasti našel drugo, bolj cvetlicam postlano pot do zmage.

Tako se namreč varajo oni, ki grešijo, in skušajo naprtiti breme svojih zlih dejanj na hrbet usode, skušajo verjeti, da bo njihova hudobnost morebiti obsegala dobro, in zamoriti vest z ostrim izgovorom potrebe. Ampak to jim ne more nič pomagati, kajti roko v roko po poti greha hitita kes in poguba in gorje njemu, komur sledita ta dva! Resnica in gorje meni, ki sem največji vseh grešnikov!

Deveto poglavje.

Harmakis v zaporu. — Zaničevanje dvornice Karmion. — Harmakis zopet prost. — Prihod Kvinta Delija.

Dolgih enajst dni so me imeli tako zaprtega v moji sobi. Ves ta čas nisem videl drugega kakor straže pred vrati, sužnje, ki so mi molče prinesli jedi in pijače, in Kleopatro, ki je zelo pogosto prihajala. Pa dasi mi je mnogo govorila o ljubezni, mi vseeno ni hotela ničesar povedati, kaj se je z menoj godilo. Prišla je prav različne volje — sedaj vesela in smejoča, sedaj polna modrih misli in besedi, sedaj zopet samo strastna, in v vsaki volji sem našel nov čar. Obilo je govorila o tem, kako naj ji pomagam narediti egiptovsko deželo veliko, zmanjšati bremena ljudstva in pregnati rimske orle. Dasi sem jo izprva težko poslušal, ko je tako govorila, me je polagoma vedno bolj oklenila v svoje čarobne mreže, iz katerih ni bilo rešitve, in moj duh se je ujemal z njenim. Tedaj sem tudi jaz nekoliko odprl svoje srce in ji tudi razodel nekoliko o svojih načrtih, ki sem jih bil zasnoval za Egipt. Vse je kazalo, da me je z veseljem poslušala, pretehtavala vse in govorila o sredstvih in načinih ter mi pripovedovala, kako hoče očistiti vero in popraviti starodavne templje in zgraditi bogovom nove. Vedno bolj mi je segala v srce, tako da sem jo naposled, ko je bilo vse drugo zbežalo od mene, začel ljubiti z vso neizčrpano strastjo svoje bolne duše. Drugega mi ni preostalo kakor Kleopatrina ljubezen in jaz sem ovijal svoje življenje okoli nje in premišljeval nad njo kakor vdova nad edinim detetom. Tako je baš povzročiteljica moje sramote postala moje vse, moja najdražja stvar, in jaz sem jo ljubil z močno ljubeznijo, ki je vedno bolj naraščala, dokler ni po vsej priliki pogoltnila preteklosti in mi naredila sedanost kakor sanje. Ona me je bila premagala, ona me je bila oropala časti in me pogreznila do grla v sramoto, jaz pa, ubogi propadli zaslepljeni bednik sem poljuboval palico, ki me je tepla, in bil pravi njen suženj.

Da, še celo sedaj, v onih sanjah, ki pridejo, kedar spanje odpre tajno srce in izpusti njegove grozote, da prosto tavajo po odprtih sobanah misli, se mi zdi, da vidim njeno kraljevsko postavo, kakor sem jo prvokrat videl, ko prihaja z razprostrtimi rokami in se ji v očeh sveti svetloba ljubezni, z odprtimi usti in vihrajočimi kodri in z obrazom, na katerem je utisnjen izraz največje nežnosti, kakoršnega je samo ona mogla imeti. Še vedno po vseh teh letih se mi zdi, da jo vidim prihajati kakor je prvokrat prišla, in še vedno se zavedam, da je ona bila neizrekljiva laž!

Tako je prišla tudi neki dan. V naglici je bila zbežala, tako je rekla, z velikega zborovanja, ki je bilo sklicano glede Antonijevih vojsk v Siriji, in prišla je, kakoršna je bila zapustila zborovanje, oblečena v kraljevska oblačila z žezlom v roki in zlato krono na glavi. Sedela je pred menoj in se smejala. Naveličala se je bila poslušati odposlanca, ki jih je sprejela na zboru v avdijenci, ter jim rekla, da jo kliče od njih nenadno sporočilo, ki je pravkar dospelo iz Rima; in ta šala se ji je zdela imenitna. Nenadno je vstala, vzela krono z glave in jo položila meni na glavo; na ramo mi je ogrnila kraljevski plašč, dala v roko žezlo in se priklonila pred menoj. Nato se je zopet nasmejala, me poljubila na ustnice in rekla, da sem v resnici njen kralj. Spomnil pa sem se, kako so me bili kronali v dvoranah templja v Abutisu, in se tudi spomnil na tisti venec iz cvetlic, kojih vonj me še sedaj ni zapustil, sem vstal ves bled od togote, vrgel ves kraljevski nakit raz sebe in jo vprašal, kako da se drzne tako norčevati iz mene — njenega ujetega ptiča. Ona se je umaknila od mene in jaz mislim, da sem bil takšen, da je bila vsa osupla.

»Ej, Harmakis,« je rekla, »ne jezi se! Kako veš, da se norčujem iz tebe? Kako veš, da ne boš v resnici faraon?«

»Kaj hočeš reči s tem?« sem rekel. »Ali me hočeš vpričo Egipta vzeti za moža? Kako morem drugače biti sedaj faraon?«

Povesila je oči. »Morebiti, predragi, te res nameravam vzeti za moža,« je rekla prijazno. »Poslu-

šaj,« je nadaljevala: »Vedno bolj blediš v tej ječi in tudi malo ješ. Ne ugovarjaj mi! To vem po sužnjih. Držala sem te tukaj, Harmakis, zavoljo tebe, ker si mi tako drag, in zavoljo tebe in zavoljo tvoje časti moraš na videz še vedno biti moj ujetnik. Sicer bi te umorili — resnica, skrivaj umorili! Vendar se ne morem več tukaj sniti s teboj, in zavoljo tega ti dam jutri svobodo v vsem razen po imenu in ti boš zopet na dvoru kot moj zvezdogled. Povem ti tudi, zakaj to — ti si se namreč spokoril in očistil; in dalje, tvoje napovedi glede vojske so bile resnične — v resnici so bile, dasi nimam vzroka, da bi ti izrekala zahvalo zato, ker si prikrojil svoja prerokovanja tako, da so prijala tvoji stvari. Sedaj pa zdravstvuj! Moram se namreč vrniti k onim resnobnim odposlancem; in ne razsrdi se tako hitro, Harmakis, kajti kdo ve, kaj se utegne zgoditi med teboj in menoj?«

Narahlo mi je pokimala in odšla pustivši me v mislih. Ako me namreč ni ljubila, me je vseeno imela rada in se me dotle še ni bila naveličala.

Drugi dan Kleopatre ni bilo. Prišla pa je Karmion — Karmion, katere že izza usodepolne noči propasti nisem bil videl. Stopila je v sobo in stala pred menoj bledega obraza, povešenih oči, in prve njene besede so bile pikre.

»Oprosti mi,« je rekla s svojim prijetnim glasom, »da se drznem priti k tebi na mesto Kleopatre. Ampak ne boš dolgo časa čakal na veselje, kajti prav kmalu jo boš videl.«

Zdrznil sem se ob njenih besedah in ko je ona spoznala, kako je z menoj, je postala razumnejša.

»Prihajam, Harmakis — ki nisi več kraljevski! — prihajam, da ti povem, da si svoboden in prost! Da prost lahko zreš svojo sramoto in vidiš, kako odseva iz vseh oči, ki so ti zaupale, kakor odsevajo podobe od vodne gladine. Prihajam ti povedat, da je veliki načrt — delo dvajsetih in še več let — popolnoma pokopan. Nikdo ni izgubil življenja razen mogoče Šepa, ki je izginil. Prijeli pa so vse voditelje in jih vkovali v verige ali pregnali iz dežele, in njihova stranka je strta in razpršena. Vihar se je zrušil,

preden je izbruhnil. Egipt je izgubljen, izgubljen za vedno, zakaj njegovo poslednje upanje je izginilo! Nikdar več se ne bo boril — za vse čase mora sedaj kloniti svoj vrat pod jarmom in razgaliti svoj hrbet palici zatiralcev!«

Zaječal sem na ves glas. »Na žalost, bil sem izdan!« sem rekel. »Pavel nas je izdal!«

»Ti si bil izdan! Nikakor ne! Ti sam si izdajalec! Kako to, da nisi umoril Kleopatre, ko si bil sam ž njo skupaj? Govori, krivoprisežni človek!«

»Otrovala me je,« sem ji zopet rekel.

»O Harmakis!« je odgovorilo neusmiljeno dekle. »Kako globoko si padel od onega kneza, kakoršnega sem te nekoč poznala! Ti, ki se ne sramuješ lagati! Da, zavdala ti je — zavdala z ljubavno pijačo! Da, ti si prodal Egipt in njegovo in tvojo stvar za poljub lahkožive razuzdanke! Ti sramota, ti žalost!« je nadaljevala, kazala s prstom name in vzdignila oči proti mojemu obrazu, »ti zaničevani! Ti zavrženec! Utaji, ako moreš! Da, le odmikaj se od mene — lahko se odmikaš, ko se zavedaš, kaj da si! Splazi se Kleopatri pod noge in ji poljublaj sandale, dokler se ji ne bo zljubilo, da te potepta v blatu, tebi sorodnem! Ampak pred vsemi poštenimi ljudmi se odmikaj — odmikaj!«

Duša mi je drhtela pod pezo njenega bridkega zaničevanja in sovraštva, vendar nisem imel besede, da bi ji odgovoril.

»Kako je to,« sem rekel naposled s težkim glasom, »da tudi ti nisi izdana, ampak si še vedno tukaj, da me oštevaš, ti, ki si mi nekoč prisegla, da me ljubiš? Ali nimaš kot ženska nobenega usmiljenja za slabost moža?«

»Mojega imena ni bilo v seznamih,« je odgovorila in povsila temne oči. »Tu imaš ugodno priložnost — izdaj še mene, Harmakis! Da, da, baš zavoljo tega, ker sem te nekoč ljubila — ali se res še spominjaš na to? — občutim toliko bolj tvoj padec. Sramota človeka, ki smo ga ljubili, mora nekako postati naša sramota in se mora vedno nas držati, ker smo slepo pritiskali tako podlo stvar na svoje srce. Ali si tudi bedak? Ali hočeš k meni priti po tolažbo — naravnost

iz rok svoje kraljevske lahkoživke — k meni in nikomur drugemu na svetu?«

»Kako naj vem,« sem ji rekel, »da nisi ti v svoji ljubosumni jezi bila tista, ki je izdala naše načrte? Karmion, že zdavnaj me je Sepa svaril pred teboj in sedaj se v resnici spominjam — —«

»Tako govore izdajalci,« mi je segla v besedo in zardela do ušes, »in mislijo, da so vsi taki kakor oni in istega duha! Ne, jaz te nisem izdala; tisti bedni lopov, Pavel te je, kateremu je v poslednjem trenutku vpadlo srce in ki je prejel zaslužen plačilo. Ne ostane več tukaj, da bi poslušala take podlosti! Harmakis — ki nisi več kraljevski — kraljica Egipta Kleopatra mi je naročila, naj ti povem, da si prost in da te čaka v alabastrski dvorani.«

Še enkrat me je ošinila s hitrim pogledom izpod dolgih trepalnic, se priklonila in odšla.

Tako sem zopet hodil po dvoru, dasi prav malo, kajti moje srce je bilo polno sramote in groze, in sem se bal, da vidim na vsakem obrazu zaničevanje onih, ki so vedeli, kdo da sem. Vendar nisem videl ničesar; vsi oni namreč, ki so vedeli za naklep, so bili pobegnili, Karmion pa zavoljo same sebe ni zinila besedice. Tudi je Kleopatra raznesla, da sem nedolžen. Toda moja krivda me je silno težila, tako da sem vedno bolj hujšal in mi je lepota izginila z obraza. Dasi pa sem bil po besedi prost in svoboden, so me vseeno vedno stražili; iz ozemlja palače se nisem smel ganiti.

Naposled je prišel dan, ki je prinesel v Aleksandrijo Kvinta Delija, onega nepoštenega rimskega viteza, ki je vedno služil vzhajajoči zvezdi. Prinašal je Kleopatri pisma od triumvira Marka Antonija, ki je bil sedaj, venčan z novo zmago pri Filipih, v Aziji in izžemal zlato iz podložnih kraljev, da bi ž njim zadostil pohlepnosti svojih legijonarjev.

Dobro se spominjam tistega dne. Kleopatra je oblečena v sijajna oblačila v spremstvu častnikov svojega dvora, med katerimi sem stal tudi jaz, sedela v veliki dvorani na svojem zlatem prestolu in je velela

glasnikom, da pripeljejo Antonijevega poslanca. Velika vrata so se odprla na stežaj in Rimljan je ob glasnem trobentanju in pozdravljanju galskih straž stopil v dvorano; nosil je blesteč zlat oklep in škrlatast plašč iz svile in spremljal ga je sijajen zbor častnikov. Bil je gladko obrit, lepe zunanosti in voljne postave; toda usta so mu bila mrzla in lažne so bile njegove nemirne oči. Ko so glasniki oznanili njegovo ime, naslove in časti, je uprl svoj pogled v Kleopatro — ki je v vsem sijaju svoje lepote lenobno sedela na prestolu — kakor človek, ki je silno presenečen in začuden. Ko so bili glasniki končali in je Rimljan še vedno tako stal, ne da bi se ganil, ga je nagovorila Kleopatra v latinskem jeziku:

»Pozdravljen plemeniti Delij, poslanec premo-gočnega Antonija, čegar senca obseva svet kakor da bi se sam Mars sedaj vzdigal nad nas majhne vladarje — pozdravljen in dobrodošel v našem siromašnem Aleksandrijskem mestu. Razkrij, prosimo te, namen svojega prihoda.«

Zviti Delij še vedno ni odgovoril, ampak je stal tam kakor iznenaden.

»Kaj ti je, plemeniti Delij, da ne govoriš?« je vprašala Kleopatra. »Ali si tako dolgo potoval po Aziji, da tvoja usta ne poznajo več rimske govornice? Kateri jezik govoriš? Povej ga in mi bomo govorili v njem — zakaj vsi jeziki so nam znani.«

Nato je naposled izpregovoril z mehkim polnim glasom: »Oj, prizanesi mi, predražestna kraljica Egipta, ako sem tako onemel pred teboj, ampak prevelika lepota ohromi jezik kakor smrt in nam vzame naše čute. Oči njega, ki pogledajo ogenj poldanskega solnca, so slepe za vse drugo, in tako je nenadni pogled na tvojo lepoto, kraljevska Egipčanka, prevladal mojega duha in me pustil brez pomoči, da se nisem zavedal ničesar drugega!«

»Resnično, plemeniti Delij,« je odgovorila Kleopatra, »tam v Ciliciji imajo dobro šolo za laskanje.«

»Kako pravi pregovor tukaj v Aleksandriji?« je odvrnil dvorljivi Rimljan! »dih laskanja ne more

doseči oblaka.³ Ampak, da pridem k svoji nalogi. Tukaj, kraljica Egipta, so pisma, pisana in zapečatenjena po plemenitem Antoniju, ki obravnavajo gotovo državne zadeve. Ali je tvoja volja, da jih javno preberem?»

»Zlomi pečate in beri,« je odgovorila.

Nato se je priklonil, zlomil pečate in bral:

»Triumviri Reipublicae Constituendae po triumviru Marku Antoniju pošiljajo pozdrav Kleopatri, po milosti rimskega ljudstva kraljici Gorenjega in Dolenjega Egipta. Ker je prišlo da naše vednosti, da si ti, Kleopatra, zoper svojo obljubo in zoper svojo dolžnost pomagala po svojem služabniku Alienu in po tvojem služabniku Serapijonu, guvernerju Cipra, upornemu morilcu Kasiju zoper orožje plemenitega triumvirata. In ker je prišlo do naše vednosti, da si šele nedavno pripravljala veliko brodovje v ta namen, te pozivljemo, da odpotuješ brez odloga v Cilicijo, da se snideš tam s plemenitim Antonijem in osebno daš odgovor glede teh obdolžb, ki so izrečene zoper tebe. In opozarjamo te, da storiš na svojo nevarnost, ako se ne odzoveš temu pozivu. Zdravstvuj.«

Kleopatri so se bliskale oči, ko je poslušala te visoke besede in videl sem, da so njene roke tesneje prijele za glavo zlatih levov, na kateri so počivale.

»Najprvo smo slišali laskanje,« je odgovorila, »sedaj pa smo dobili protisredstvo, da se ne bi prenasitili s slaščicami! Poslušaj, Delij: obdolžbe v tistem pismu ali prav za prav v tistem uradnem pozivu so krive, kakor nam je lahko vse ljudstvo priča. Vendar ne bomo ne sedaj ne napram tebi branili naših dejanj vojske in politike. Tudi ne bomo zapustili našega kraljestva in odpotovali v Cilicijo in tamkaj kakor ubog prosilec zagovarjali svojo stvar pred sodiščem plemenitega Antonija. Ako hoče Antonij z nami govoriti in nas vprašati glede teh važnih zadev, mu je morje odprto in njegov sprejem bo

³ Z drugimi besedami, človeška hvala ne more doseči onega, kar je božansko.

kraljevski. Naj pride semkaj. To je naš odgovor tebi in triumviratu, Delij!«

Delij pa se je nasmehnil, kakor človek, ki bi rad olajšal pezo srda, in je iznova izpregovoril:

»Kraljica Egipta, ne poznaš plemenitega Antonija. Resnoben je na papirju in vedno napiše svoje misli tako, kakor da bi bilo držalo, s katerim piše, sulica, pomočena v kri ljudi. Ko boš pa pri njem, boš ti, prva izmed vsega sveta, spoznala, da je on najboljši vojniki. Daj si svetovati, kraljica, in pridi! Ne pošlji me s tako srditimi besedami odtod, zakaj ako zvabiš Antonija do Aleksandrije, potem gorje Aleksandriji, ljudstvu Nila in tebi, velika kraljica! Zakaj potem bo prišel oborožen in dihajoč vojsko in trda bo predla tebi, ki zoprvaš zbrani moči Rima. Zavaljo tega te prosim, odzovi se njegovemu pozivu. Pridi v Cilicijo, pridi z miroljubnimi darovi in ne z orožjem. Pridi v svoji lepoti in oblečena v najboljša oblačila in ničesar se ti ne bo treba bati od plemenitega Antonija.« Po teh besedah je umolknil in jo pomenljivo pogledal; jaz pa sem čutil, da mi je kri vrela v obraz.

Tudi Kleopatra je razumela; videl sem jo, da je uprla brado ob roko in v očeh se je prikazal oblak zamišljenosti. Tako je sedela nekaj časa, zviti Delij pa jo je radovedno opazoval. Tudi Karmion, ki je z drugimi dvornicami stala poleg prestola, je uganila njegove misli; obraz se ji je razjasnil kakor se poletni oblak zvečer razsvetli, ko žari za njim solnce. Nato pa je postal zopet bled in miren.

Naposled se je oglasila Kleopatra. »To je tehtna zadeva,« je rekla, »in zavoljo tega, plemeniti Delij, moramo imeti časa, da naša sodba dozori. Odpočij se tukaj in zabavaj, kolikor dopuščajo naše skromne razmere. Tekom desetih dni dobiš odgovor.«

Poslanec je nekoliko časa razmišljal, nato pa se je nasmehnil in odvrnil: »Dobro, kraljica; deseti dan osorej se oglasim in pridem po odgovor, enajstega pa odjadram odtod, da se pridružim svojemu gospodu Antoniju.«

Iznova so na dano znamenje Kleopatre zabučale trobente in Delij je priklanjajoč odšel.

Deseto poglavje.

Nadloge Kleopatre. — Njena prisega Harmakisu. — Harmakis razodene Kleopatri, kje leži skrivni zaklad.

V taisti noči me je poklicala Kleopatra v svojo zasebno sobo. Šel sem tja in jo našel v velikih skrbeh; še nikdar je nisem videl tako silno vznemirjene. Bila je sama in je stopala po marmornatih tleh sempatja kakor ujeta levinja; misli so se ji podile v glavi druga za drugo in vsaka ji je za hip pomračila oči kakor oblaki, ki drviijo po morju.

»Torej si prišel, Harmakis,« je rekla, se za trenutek ustavila in me prijela za roko. »Daj mi svet; še nikoli nisem tako zelo potrebovala sveta. Oj, kakšne čase so mi naklonili bogovi — čase, nemirne kot morje! Izza otroških let ne poznam miru in kakor vse kaže, ga nikdar ne bom. Komaj sem za las utekla tvojemu bodalu, Harmakis, že pride nad mene ta nova nadloga, ki se je kakor vihra zbirala za obzorjem. Ali si videl tistega tigrskega gizdalina? Kako rada bi ga ujela v past. Kako mehko je govoril! In predel je kakor mačka in ves čas iztegoval kremplje. Ali si slišal pismo? Neprijetno se sliši. Dobro poznam tega Antonija. Ko sem bila še otrok in vzcvetala v žensko, sem ga videla; ampak moje oči so bile vedno bistre in sem ga že takrat ocenila. Napol Herkules, napol bedak, s kapljico duha, ki se vidi iz njegove neumnosti. Izlahka ga vodijo oni, ki strežejo njegovemu pohotnemu duhu; ako pa mu nasprotuješ, imaš v njem železnega sovražnika. Zvest je svojim prijateljem, ako jih sploh ljubi, včasih pa nezvest lastni koristi. Velikodušen, drzen in v nesreči vrl človek; ako pa mu gre dobro, je pijanec in suženj žensk. Tak je Antonij. Kako ravnati s takim človekom, katerega je usoda in priložnost vzlic njegovim lastnostim povzdignila na vrh vala sreče? Neki dan ga bo val premagal, ampak do tistega dne bo hodil po svetu in se smejal onim, ki tonejo.«

»Antonij je zgolj človek,« sem odgovoril, »človek, ki ima mnogo sovražnikov; in ker je zgolj človek, ga je lahko užugati.«

»Da, lahko; ampak on je edini izmed teh, Harmakis. Sedaj, ko je Kasij šel, kamor gredo vsi bedaki, je Rim pokazal glavo hidre. Čim uničiš eno, ti sika druga v obraz. Nato sta še Lepid in tisti mladi Oktavijan, čegar mrzle oči utegnejo še kdaj z zmagovestnim nasmehom zreti na umorjena trupla praznega, nič vrednega Lepida, Antonija in Kleopatre. Ako ne grem v Cilicijo, dobro pomni, bo Antonij skrpal mir s tistimi Partijci, vzel bajke, ki jih pripovedujejo o meni, kot čisto resnico — sicer pa je zares nekaj resnice v njih — in bo padel z vso svojo vojsko nad Egipt. Kaj pa potem?«

»Kaj potem? Ej, potem ga naženemo nazaj proti Rimu.«

»Ej, tako govoriš ti, Harmakis; da ne bi bila dobila tiste igre, ki sva jo bila igrala pred kakimi dvanajstimi dnevi, bi morebiti ti kot faraon pač dosegel to, kajti okoli tvojega prestola bi se bil zbral ves Egipt. Ampak Egipčani ne ljubijo mene ne moje grške krvi, in jaz sem šele pravkar uničila tisto tvojo veliko zaroto, v katero je bila zapletena polovica dežele. Ali se bodo potem ti ljudje vzdignili in prišli meni na pomoč? Da bi mi bil Egipt zvest in vdan, bi v resnici lahko kljubovala vsej moči, ki bi jo Rim utegnil pripeljati semkaj; ampak ves Egipt me sovraži in tako bo moral pustiti, da ga vladajo Rimljani in Grki. Vzlic temu bi se branila, da bi imela zlato, zakaj z denarjem lahko kupiš vojake, da nasitiš želodec bitke. Ampak jaz nimam zlata. Moje zakladnice so prazne in dasi je v deželi blagostanje in bogastvo, mi vseeno davki delajo velike preglavice. Te vojske so me uničile in sama ne vem, kje bi dobila samo en talent. Morebiti mi moreš ti pomagati, Harmakis, ki si po dednem pravu duhoven piramid,« in pri teh besedah se je pritisnila k meni in mi pogledala v oči; »morebiti mi moreš povedati, ako stare govorice ne lažejo, kje

morem najti zlato, da rešim tvojo deželo popolne propasti in tvojo drago pred rokami Antonija. Povej mi, ali je tako?«

»In ako je taka govorica resnična in ako bi ti mogel pokazati zaklad, ki so ga nakopičili tam močohni faraoni pradavnih časov za slučaj, da pride sila nad Khem, kako pa naj vem, da boš v resnici vporabila tisto bogastvo v te dobre namene?«

»Kaj, ali je cel zaklad?« je vprašala radovedno. »Ne, nikar mi ne nagajaj, Harmakis; zakaj resnica je, da je dandanes že samo beseda zlato toliko vredna, kakor če gledaš vodo v puščavi.«

»Mislim,« sem dejal, »da je tak zaklad, dasi ga sam še nikoli nisem videl. Toliko pa vem, ako je še na onem kraju, kamor so ga bili dejali, da pride tako prokletstvo nad onega, ki bi položil nanj roko iz hudobnega in sebičnega namena, da se ga nobeden onih faraonov, ki so ga bili videli, ni upal dotakniti, najsi je bila njihova stiska še tako velika.«

»Potemtakem,« je rekla, »so bili prejšnje čase bojazljivci, ali pa njihova stiska ni bila velika. Ali mi hočeš pokazati ta zaklad, Harmakis?«

»Morebiti,« sem odgovoril, »ti ga pokažem, ako je še tam, ampak samo, ko mi prisežeš, da ga boš uporabila za obrambo Egipta pred tem Rimljanom Antonijem in v blagor ljudstva.«

»Prisegam ti!« je rekla resnobno. »O, prisegam pri vsakem bogu Khema, da bom, ako mi pokažeš ta zaklad, kljubovala Antoniju in poslala Delija nazaj v Cilicijo z besedami, ki bodo ostrejšje od onih, ki jih je bil prinesel. Da, še več hočem storiti, Harmakis: vzamem te pred vsem svetom za moža, čim bo le mogoče, in ti sam boš izvršil svoje načrte in odbil rimske orle.«

Tako je govorila in me gledala z resnobnimi, zanesljivimi očmi. Verjel sem ji in sem bil prvokrat izza svojega padca za trenutek srečen; menil sem, da vendar še ni bilo vse izgubljeno zame in da bom s pomočjo Kleopatre, ki sem jo tako blazno ljubil, vseeno si morebiti pridobil svoje dostojanstvo in svojo moč.

»Prisezi, Kleopatra!« sem ji rekel.

»Prisegam, predragi! In svojo prisego takole zapečatim!« in poljubila me je na čelo. Tudi jaz sem jo poljubil; nato pa sva se razgovarjala, kaj bova vse storila, ko bova poročena, in kako bova premagala Rimljane.

In tako sem bil zopet prevaran; vendar pa verujem, da bi me Kleopatra poročila in se odpovedala Rimljanom, da ne bi bilo ljubosumne dvornice Karmion, ki jo je venomer ščuvala k novim dejanjem sramote, kakor bomo videli.

Sedela sva pozno v noč in jaz sem ji razodel nekoliko one starodavne skrivnosti o velikanskem zakladu, ki je bil skrit pod neizmerno maso Nje.⁴ — Domenila sva se, da se drugi dan napotiva tjekaj in v drugi noči osorej poskusiva s preiskovanjem. Zavaljo tega so drugi dan zarana skrivaj pripravili čoln, v katerega je stopila Kleopatra, zagrnjena kot egipčanska gospa, ki roma v tempelj Horemkhu. Tudi jaz sem stopil v čoln oblečen kakor romar in z nama deset njenih najbolj zanesljivih služabnikov, ki so bili oblečeni kot mornarji. Karmion ni šla z nami. Z ugodnim vetrom smo odjadrali od Kanopskega ustja Nila, se vozili ponoči v mesečini in dospeli o polnoči v Sais, kjer smo nekoliko časa počivali. Ob svitanju dneva smo zopet odpluli dalje in hitro vozili ves dan, dokler nismo naposled tri ure po solnčnem zahodu zagledali luči one utrdbe, ki se ji pravi Babilon. Tukaj smo na nasprotnem bregu varno vsidrili čoln med trstjem.

Nato smo se podali Kleopatra, jaz in eden zanesljiv evnuh peš in skrivši proti piramidam; ostale služabnike smo pustili pri čolnu. Ujel sem samo še osla, ki je taval po obdelanem polju, da bi Kleopatra jezdila. Ko sem ga ogrnil s plaščem, je sedla nanj in jaz sem ga peljal po potih, ki sem jih dobro poznal, evnuh pa je stopal peš za nami. V dobri uri smo dospeli do nasipa in zagledali mogočne piramide, ki so

⁴ Tako so rekli gorenji piramidi, ki je sedaj znana pod imenom tretja piramida.

se dvigale v mesečini kvišku. Molče smo stopali skozi mesto mrtvih, kjer so nas vsenaokrog obdajale svečane grobnice, in naposled smo dospeli vrh skalovitega griča in stali v gosti senci Khufu Khuta, prekrasnega prestola vladarja Khufu.

»Resnično,« je zašepetala Kleopatra, ko je zrla po blestečem marmornatem pobočju navzgor, na katerem je bilo vsekano z neštetimi skrivnimi znamenji, »resnično, tiste čase so v Khemu vladali bogovi in ne ljudje. Ta kraj je žalosten kot smrt — in mogočen in daleč od ljudi. Ali moramo tukaj noter?«

»Ne,« sem ji odgovoril, »tukaj ne. Pojdi dalje.«

Kazal sem pot med tisoči in tisoči starodavnih grobnic, v senci Ura velikega smo se ustavili in občudovali rdečo, v nebo kipečo maso.

»Ali moramo tukaj noter?« je zopet zašepetala.

»Ne,« sem odgovoril, »ne tukaj. Pojdi dalje.«

Stopali smo mimo še drugih grobnic, dokler nismo stali v senci Nje. Vsa začudena je Kleopatra gledala lepe uglajene ploskve, od katerih je tisoče in tisoče let noč za nočjo odseval mesec, in črni pas iz etijopskega kamna, ki je ob vznožju okoli in okoli obdajal piramido. Ta piramida je najlepša med vsemi.

»Ali moramo tukaj noter?« je rekla.

Odgovoril sem ji: »Tukaj.«

Šli smo naokoli med templjem, zidanim na čast božanskega veličanstva Menkaure, in med vznožjem piramide, dokler nismo dospeli do severne strani. Tukaj je na sredi vklesano ime faraona Menkaure, ki je zgradil to piramido, da bi služila kot grobnica, in spravil vanjo svoj zaklad za one čase, kadar bi prišla velika sila nad Khem.

»Ako je zaklad še notri,« sem rekel Kleopatri, kakor je bil za časa mojega prapradedca, ki je bil pred menoj duhoven te piramide, je skrit globoko v osrčju te piramide pred teboj, Kleopatra, in do njega ni mogoče priti brez napora, brez nevarnosti in groze. Ali si pripravljena, da greš noter — zakaj ti moraš tudi iti noter in presoditi?«

»Ali ne moreš ti sam z evnuhom, Harmakis, iti noter in prinesiti zaklad?« je rekla Kleopatra, ki ji je že nekoliko upadel pogum.

»Ne, Kleopatra,« sem ji odgovoril, »tega ne morem storiti niti zavoljo tebe niti zavoljo blagra vsega Egipta, kajti med vsemi grehi bi bil ta največji. Meni je samo tole dovoljeno storiti: Jaz, ki sem dedni hranitelj skrivnosti, smem na zahtevo pokazati vladajočemu faraonu kraj, kjer leži zaklad in mu tudi pokazati ono strašno svarilo, ki je tam napisano. In ko je faraon vse videl in prebral, in se mu vidi, da je stiska Khema tako huda, da more opravičeno kljubovati prokletstvu mrtvih in vzeti zaklad s seboj, je dobro, kajti vsa peza tega strašnega dejanja mora sloneti na njegovi glavi. Trije vladarji so se ob času sile že upali stopiti noter — tako pripovedujejo zapiski, ki sem jih bil bral. To so bili: božanska kraljica Hetšepsu, tisto čudo, ki je samo bogovom znano; njen božanski brat Tahutimes Men-Keper-re, in božanski Ramses Mi-amen. Ampak izmed vseh teh treh vladarjev se ni niti eden upal dotakniti zaklada, potem ko so videli svarilo. Dasi je bila njihova sila velika, vseeno ni bila dovolj velika, da bi posvečevala odvzetje zaklada. Tako so žalostni odšli iz strahu, da ne bi prokletstvo prišlo nad nje.«

Kleopatra je nekoliko pomišljala, naposled pa je njen duh premagal strah.

»Ga bom vsaj videla z lastnimi očmi,« je rekla.

»Pa dobro,« sem odgovoril. Nato sva z evnuhom, ki je bil z nama, nanesla kamenja na nekem gotovem prostoru ob vznožju piramide tako, da je bil kup nekoliko višji kot navaden človek; nato sem zlezal nanj in iskal na pobočju piramide skrivno znamenje, ki ni bilo večje kakor list drevja. Čez nekaj časa sem ga našel; vreme in pesek, ki ga je veter nosil s seboj, sta obrabila celo trdi etijopski kamen. Ko sem znamenje našel, sem z vso svojo močjo pritiskal nanj na gotov način. Kamen se je celo po preteku nešteti let zasukal in razkril majhno odprtino, skozi katero se je komaj mogel človek plaziti. Ko se je kamen zasukal, je iz odprtine zletel velikanski netopir, ki je

bil popolnoma bele barve kakor vsled starosti neštevilnih let in tako velik, da takega še nikdar nisem bil videl, saj je bil velik kakor kragulj; za hip je visel nad Kleopatro, nato pa se je vzdignil v krogih počasi v zrak in se naposled izgubil v svetli mesečini.

Kleopatra je zavpila od strahu in evnuh, ki je stal na straži, je padel od strahu na zemljo, ker je mislil, da je to duh, ki čuva piramido. Tudi mene je bilo strah, vendar nisem rekel ničesar. Še sedaj namreč verujem, da je bil to duh Menkau-re-ja, ki je navzel obliko netopirja in v svarilo zletel iz svojega svetega bivališča.

Čakal sem nekaj časa, da bi prišel smrdljivi zrak iz hodnika. Nato sem vzel tri svetiljke, jih prižgal in jih pristavil v vhod v hodnik. Ko je bilo to storjeno, sem stopil k evnuhu, ga peljal v stran in ga zapri-segel pri živem duhu njega, ki spi v Abutisu, da ne bo nikomur razodel tega, kar bo videl.

Prisegel je, kakor sem zahteval, in se tresel po vserm životu; bilo ga je neznansko strah. In v resnici ni pozneje nikomur nič razodel.

Nato sem zlezal v odprtino, kamor sem vzel s seboj vrv, ki sem si jo ovil okoli pasu, in pomignil Kleopatri, da naj gre za menoj. Pritrdila si je krilo in mi sledila; potegnil sem jo skozi odprtino, tako da je naposled stala za menoj v hodniku, ki je opažen z granitnimi ploščami. Za njo je prilezel evnuh in tudi on je stal v hodniku. Tam sem si ogledal načrt hodnika, ki sem ga bil prinesel seboj; prerisan je bil z znaki, ki jih znajo tolmačiti samo oni, katerim je bilo zaupno razodeto, po onih starodavnih pisanjih, ki so prišli do mene skozi enainštirideset rodov mojih prednikov, duhovnikov te piramide. Ko sem si ga ogledal, sem stopal po tistem temotnem prostoru proti popolni tišini grobnice. S pomočjo medle luči naših svetiljk smo težko dihajoč od vročine in zaduhlega, zastalega zraka po strmini navzdol. Kmalu smo prišli iz onega dela hodnika, ki je bil zidan, in drseli po mostovžu, ki je bil vsekan v živo skalo. Kakih dvajset ali še več korakov je bil jako strm. Nato se je strmina zmanjšala in kmalu nato smo se

znašli v neki izbi, ki je bila belo pobarvana, a tako nizka, da jaz, ki sem visoke postave, nisem mogel stati pokonci v njej; v dolgost je merila štiri korake, v širokost tri in je bila popolnoma opažena z oboji z rezbarijami. Tukaj se je Kleopatra zgrudila na tla in nekaj časa počivala; premagala jo je vročina in popolna tema.

»Vstani!« sem ji rekel. »Tukaj ne smemo ostati, sicer pademo v nezavest.«

Tako je vstala in roko v roki sva odšla iz tiste izbe, kar smo se znašli pred mogočnimi vrati iz granita, ki so bila spuščena s stropa v spodaj se nahajajoče žlebove. Zopet sem vzel načrt na pomoč, pritisnil z nogo na nek kamen in čakal. Naenkrat se je ogromna skala sama narahlo vzdignila iz žlebov v živi skali, sam ne vem s pomočjo kakšnega sredstva ali priprave. Odšli smo pod njo dalje in kmalu stali pred drugimi vrati iz granita. Zopet sem pritisnil na neko mesto in vrata so se na stežaj odprla sama po sebi. Čez nekoliko korakov smo našli še tretja vrata, ki so bila še mogočnejša od prvih dveh, skozi katera smo bili prišli. S pomočjo načrta sem butnil ob ta vrata z nogo na gotovo mesto in vrata so se kakor na čarobno besedo počasi pogrezala, dokler ni bil zgornji del v isti višini kakor tla v skali. Skozi nje smo dospeli v drug hodnik, ki je držal v daljavo kakih štirinajst korakov položno nizdol in nas pripeljal v veliko izbo, tlakano s črnim marmorjem, ki je bila več kot devet komolcev široka in trideset komolcev dolga. V ta marmornata tla je bila pogreznjena kamenita rakev iz granita in na njenem pokrovu je bilo vklesano ime kraljice faraona Menkau-re in njeni naslovi. V tej izbi je bil zrak bolj čist, vendar ne vem, na kakšen način je prihajal tja.

»Ali je zaklad tukaj?« je dahnila Kleopatra.

»Ne,« sem odgovoril; »hodi za menoj,« in s temi besedami sem odšel proti nekemu hodniku, v katerega smo prišli skozi odprtino v tleh velike izbe. Odprtina je bila po navadi zaprta s kamenitimi padalnimi vrati, vendar je bila sedaj odprta. Plazeč se

po tem rovu ali predoru kakih deset korakov smo naposled dospeli do navpičnega rova, ki je bil sedem komolcev globok. Privezal sem si en konec vrvi, ki sem jo bil prinesel seboj, okoli telesa, drugi del pa v obroč v skali in se spustil s svetiljko v roki počasi v globino, dokler nisem naposled obstal na poslednjem počivališču božanskega Menkau-re. Nato sta onadva potegnili vrv kvišku in evnuh je spustil Kleopatru, privezano nanjo počasi navzdol, kjer sem jo sprejel v svoje naročje. Evnuhu pa sem velel, dasi zoper vso njegovo voljo, ker ga je bilo strah samemu biti, da naj počaka ob ustju roba, da se vrneva. On se ni bil smel podati na kraj, kamor sva bila midva namenjena.

Enajsto poglavje.

V grobnici božanskega Menkau-re. — Pisanje na njegovih prsih. — Zaklad. — Stanovalec grobnice. — Beg Harmakisa in Kleopatre iz svetega kraja.

Stala sva v majhni obokani izbi, tlakani in obrobjeni z mogočnimi kosi iz sijenskega granita. Pred nama je stal sarkofag (kamenita rakev) božanskega Menkau-re, ki je bil v obliki lesene hiše izsekan iz enega samega ogromnega kosa bazalta in počival na sfingi, ki je imela obraz iz zlata.

Stala sva in strmela od spoštovanja in groze; tišina in slovesnost tega svetega kraja je naju skoraj strla. Zgoraj nad nama se je dvigala piramida in kipela proti nebu. Midva pa sva bila v osrčju skale, pod temeljem piramide. Bila sva sama z mrtvim, čegar mir in pokoj sva hotela motiti. Noben glas šumečega zraka, nobeno znamenje življenja se ni prikazalo, da bi razvedrilo strašno samoto. Ozrl sem se proti sarkofagu. Težki pokrov je bil vzdignjen in je slonel ob njegovi strani, okrog njega pa se je na debelo nabral prah dolgih stoletij.

»Poglej!« sem šepnil in pokazal na pisanje, ki je bilo na steni z barvilom napisano s svetimi znaki starodavnih časov.

»Preberi mi, Harmakis,« je odgovorila Kleopatra tiho; »jaz ne znam,«

Nato sem bral:

»Jaz, Ramzes Mi-amen, sem obiskal to grobnico ob svojem času in v uri sile. Pa dasi je moja sila velika in moje srce drzno, si nisem upal nakopati prokletstva Menkau-re nase. Sodi ti, ki prideš za menoj, in ako je tvoja duša čista in Khem v skrajni stiski, vzemi, kar sem tukaj pustil.«

»Kje pa je zaklad?« je šepnila Kleopatra. »Ali je obraz sfinge iz zlata?«

»Prav tamle,« sem odgovoril in pokazal proti rakvi. »Pojdi bliže in poglej.«

Prijela me je za roko in se približala rakvi.

Pokrov je bil odkrit, v globinah kamenite rakve pa je ležala pobarvana rakev faraona. Zlezla sva na sfingo, nato sem odpihal prah z rakve in bral, kar je bilo napisano na pokrovu. Napisano pa je bilo:

Faraon Menkau-re, otrok nebes.

Faraon Menkau-re, kraljevski sin solnca.

Faraon Menkau-re, ki si ležal pod srcem boginje Nut.

Nut, tvoja mati, te zavija v čar svojega svetega imena.

Ime tvoje matere Nut je skrivnost neba.

Nut, tvoja mati te jemlje med število bogov.

Nut, tvoja mati, dahne po tvojih sovražnikih in jih popolnoma uniči.

O, faraon Menkau-re, ki živiš na veke!

»Kje pa je zaklad?« je vnovič vprašala Kleopatra. »Tukaj je pač truplo božanskega faraona Menkau-re, ampak niti meso faraonov ni zlato; ako pa je obraz sfinge iz zlata, kako ga moreva vzeti?«

V odgovor sem ji velel, da naj stopi na sfingo in prime za zgornji del faraonove rakve, jaz pa sem jo prijel za noge. Ko sem dal znamenje, sva vzdignila in pokrov okrova, ki ni bil pritrjen, se je odločil in postavila sva ga na tla. V okrovu je ležala faraonova mumija, kakor je bila položena pred tremi tisoči leti. Bila je velika in nekam nerodna. Tudi ni bila okrašena s pozlačeno krinko, kakor je dandanes v na-

vadi, in glava je bila zavita v platno, ki je orumenelo od starosti in ki je bilo pritrjeno z rdečkastimi obvezami, pod katere so bila vtaknjena stebila z lotusovim cvetjem. Na prsih, ki so bila ovita z lotusovim cvetjem, mu je ležala velika zlata plošča, popisana s sveto pisavo. Vzdignil sem ploščo, jo držal k luči in bral:

»Jaz, Menkau-re, nekdam faraon dežele Khem, ki sem pošteno in pravično živel v svojem življenju in vedno hodil po poti, ki jo je določil mojim nogam sklep Nevidnega, ki je bil začetek in je konec, govorim iz svoje grobnice njim, ki bodo za kratko uro sedeli na mojem prestolu. Glejte, jaz, Menkau-re, ki so me v mojem življenju svarile in opozorile sanje, da bo prišel čas, ko bo Khem v strahu, da ne pade v roke tujcev in bo njegov vladar silno potreboval zaklad, s katerim bi mogel opremiti vojske, da bi vrgel barbare nazaj, sem v svoji modrosti to-le storil. Varujočim me bogovom je dopadlo, da so mi podelili bogastvo, kakršnega ni imel noben faraon izza onih časov, ko je vladal Hor — na tisoče goveje živine in gosi, na tisoče telet in oslov, na tisoče mernikov žita in na stotine mernikov zlata in draguljev; to bogastvo sem uporabljal varčno, in ono, kar je ostalo, sem prodal za drage kamene — celo smaragde, najlepše in največje, kar jih je na svetu. In te kamne sem naložil in spravil za tisti čas sile Khema. Kakor pa so na svetu bili in tudi še bodo na svetu ljudje, ki hudobno delajo in ki bi iz poželjenja po dobičku vzeli to bogastvo, ki sem ga bil shranil, in ga uporabili v svoje namene, glej, ti nerojeni, ki boš stal nad menoj in bral to pisanje, ki sem ga bil dal napisati, spravil sem zaklad tako-le — med mojimi kostmi. Zavaljo tega rečem to-le tebi, o nerojeni, ki spiš v nedriju Nute! Ako v resnici potrebuješ bogastvo, da bi rešil Khem pred sovražniki Khema, ne boj se in ne odlašaj, temveč me iztrgaj iz mojega groba, odvij moje ovoje in vzemi zaklad iz mojih prsi in vse bo dobro s teboj. Samo to ti ukazujem, da položi moje kosti zopet v votlo rakev. Ako pa je stiska samo začasna in ne velika, ali ako je v tvojem

srcu prevara in zvijača, potem naj te zadene kletev Menkau-re! Zadene naj te kletev, ki bo udarila njega, ki vlomi mrtvega! Kletev naj zadene njega, ki sledi izdajalcu! Kletev naj zadene njega, ki zlorabi veličanstvo bogov! Nesrečno boš živel, umrl boš v bedi in krvi, in v bedi boš mučen na vekov veke! Zakaj hudobnež, v Amentiju se bova videla iz obličja v obličje!«

»In v ta namen, da se ohrani ta skrivnost, sem jaz, Menkau-re, postavil tempelj za čaščenje mene, ki sem ga sezidal na vzhodni strani te moje hiše smrti. Od časa do časa naj se skrivnost razodene dednemu velikemu duhovnu tega mojega templja. Ako pa bo kak veliki duhoven, ki bo živel, razodel to skrivnost komu drugemu kakor faraonu ali njej, ki nosi faraonovo krono in sedi na prestolu Khema, bodi tudi on proklet! Tako sem pisal jaz, Menkau-re. Tebi pa, ki še spiš v nedriju Nute, a boš svoj čas stal nad menoj in bral to pisanje, rečem: presodi! In ako boš presodil hudobno, naj te zadene moje prokletstvo, ki mu ni rešitve! Pozdravljen in zdravstvuj!«

»Sedaj si slišala, Kleopatra,« sem rekel svečano; »preišči si srce in potem presodi; zavoljo sebe pa sodi pravično!«

Povesila je glavo in se zatopila v misli.

»Bojim se to storiti,« je rekla čez nekaj časa.

»Pojdiva odtod.«

»Pa dobro,« sem rekel in srce se mi je olajšalo; sklonil sem se, da bi vzdignil leseni pokrov rakve. Zakaj tudi mene je bilo strah.

»A vendar — kaj pravi pisanje božanskega Menkau-re? Smaragdi so noter? Smaragdi so sedaj redki in težko jih je dobiti. Vedno sem ljubila smaragde in nikoli ne najdem takih, ki ne bi bili počeni.«

»Tukaj ne gre za to, kaj imaš rada, Kleopatra,« sem rekel; »gre za to, kakšna je stiska Khema in kakšno je tvoje srce, kar moreš samo ti vedeti.«

»Ej, gotovo, Harmakis, to se ve da! Mar ni sila Egipta velika? V zakladnici ni zlata; kako pa morem zopraviti Rimljanom, če nimam zlata? In ali ti nisem prisegla, da te poročim in kljubujem Rimljanom?

In ali ti ne prisežem tega iznova — da, v tej slovesni uri z roko na srcu mrtvega faraona? Ej, sedaj je prišel tisti čas, o katerem je sanjal božanski Menkau-re. To moraš sam izprevideti, sicer bi bil že Hat-šepan ali Ramzes ali kateri drugi faraon vzel dragulje. Vendar jih niso; pustili so jih za to uro, ker takrat še ni bil prišel pravi čas. Sedaj pa je napočil, kajti ako jaz ne vzamem draguljev, se bodo Rimljani gotovo polastili Egipta in potem ne bo več nobenega faraona, komur bi se razodela ta skrivnost. Ne, otresiva se strahu in lotiva se dela. Zakaj gledaš tako prestrašeno? Ker imava čisto srce, se nama ni ničesar bati, Harmakis.«

»Kakor je tvoja volja,« sem zopet rekel; »ti moraš presoditi, zakaj ako sodiš krivo in lažno, te bo gotovo zadelo prokletstvo, pred katerim ni rešitve.«

»Tako, Harmakis, vzemi faraonovo glavo, jaz pa vzamem njegov — — oh, kako strašen je ta kraj!« in iznenada se me je prijela. »Dozdevalo se mi je, da sem videla duha tam v temnici! Zdelo se mi je, da se je premikal proti nama, nato pa je naenkrat izginil! Pojdiva! Ali nisi ti ničesar videl?«

»Nič nisem videl, Kleopatra; mogoče pa je bil duh božanskega Menkau-re, kajti duh vedno plava okoli svojega umrjokega telesa. Pojdiva torej; prav vesel bom, da greva.«

Okrenila se je, kakor da bi hotela iti; nato pa se je zopet okrenila in iznova izpregovorila.

»Saj ni bilo nič — nič drugega kot domišljija, ki na takem kraju groze poraja strahove, ki se jih boji videti. Ne, moram videti tiste smaragde, če umrjem zato, moram jih videti! Daj — lotiva se dela!« Tako rekoč se je sklonila in je z lastnimi rokami vzdignila iz groba eno od štirih alabastrskih žar, ki je bila vsaka zaprta s pomočjo izklesane glave varujočih bogov in v katerih se je nahajalo srce in drobno božanskega Menkau-re. Vendar nisva v žarah našla drugega kakor ono, kar je moralo biti v njih.

Nato sva skupaj stopila na sfingo in s trudom vzdignila truplo božanskega faraona ter ga položila na tla. Kleopatra je vzela moje bodalo in prerezala

ž njim obveze, ki so držale ovoje, in lotusovo cvetje, ki so ga bile pred tremi tisoči leti priložile ljubeče roke, so padle na tla. Nato sva iskala in našla konec zunanje obveze, ki je bila pritrjena zadaj na vratu. Prerezala sva jo, ker se je bila prilepila. Ko je bilo to storjeno, sva začela odvijati ovoje svetega trupla. Upri sem se s hrbtom ob sarkofag in sedel na skalnata tla, držeč na kolenih faraonovo truplo; ko sem ga obračal, je Kleopatra odvijala platno. Grozljivo je bilo to delo. Zdajci je padlo nekaj iz njega; bilo je faraonovo žezlo, narejeno iz zlata, na koncu pa se je nahajalo granatno jabolko, izrezano iz enega samega smaragda.

Kleopatra je vzela žezlo in molče strmela vanj. Čez nekaj časa sva zopet nadaljevala strašni posel. Ko sva odvijala truplo, je zdaj pa zdaj padel iz ovojev drug nakit iz zlata, kakor ga pokopljejo s faraoni — ovratniki, zapestnice, modeli sistra, sekira ter podoba svetega Ozirisa in dežele Khem. Naposled sva odvila vse ovoje in pod njimi sva našla odejo iz najbolj preprostega platna. V tistih starodavnih časih namreč še niso znali tako balzamirati trupel, kakor dandanes. In na platnu je bilo napisano v okroglasti obliki: Menkau-re, kraljevski sin solnca. Na noben način nisva mogla odrahljati in odvezati tega platna, tako trdo se je držalo trupla. Velika vročina je naju silno prevzela in prah mumije in vonj dišav je naju dušil; tresla sva se od strahu vsled najinega brezbožnega dejanja, ki sva ga vršila na tistem samotnem, svetem kraju; naposled sva položila truplo na tla in z nožem razparala poslednjo odejo. Najprej sva razkrila faraonovo glavo in zrla na obraz, ki ga tri tisoč let živa duša ni bila videla. Obraz je bil velik, čelo smelo, a venčano s kraljevo krono, izpod katere so padali v dolgih, ravnih kosmih beli kodri, rumeno omadeževani vsled dišav. Niti mrzli izraz smrti — niti počasni polet treh tisoč let nista imela moči, da bi pokvarila častitljivost tistih sesušenih, nagubanih potez. Strme sva zrla vanj; strah pa je nama vlil novega poguma in odstranila sva poslednjo odejo s trupla. Naposled je ležalo pred nama trdo, rumeno, da ga je

bilo groza gledati. Na levi strani, nad mečami, je bila ureza, skozi katero so balzamovalci vršili svoje delo; vendar je bila tako večje zopet zašita, da sva iztežka opazila njene sledi.

»Dragulji so notri,« sem zašepetal; čutil sem namreč, da je bilo truplo jako težko. »Ako ti srce ne upade, moraš sedaj v to borno zgradbo iz ilovice, ki je nekoč bila faraon.« S temi besedami sem ji podal bodalo — prav isto bodalo, katero je Pavlu vzelo življenje.

»Prepozno je, da bi dvomila o tem,« je odgovorila, vzdignila blede krasni obraz kvišku in uprla modre oči, ki so debelo gledale od groze, v mene. Kraljica je vzela bodalo, stisnila zobe in ga zasadila v mrtva prsa faraona, ki je bil živel pred tremi tisoč leti. V tistem hipu se je zaslišal od vhoda v rov, kjer sva bila pustila evnuha, nekak ječeč glas.

»Saj ni nič,« sem rekel. »Končajva to delo.«

Nato sva s precejšnjim trudom razsekala in razrezala trdo sesušeno meso in pri tem sem večkrat slišal, kako je bodalo zaškrtalo ob znotraj se nahajajočih draguljih.

Kleopatra je hitro segla z roko v mrtva prsa in privlekla iz njih nekaj. Prinesla je stvar k luči in vzdiknila; ono, kar je bila baš vzela iz faraonovega srca, je bil blesteči prekrasen smaragd, kakršnega še ni zlepa gledalo človeško oko. Bil je popolne barve, velik, brez razpoke, izoblikovan v hrošča, na spodnji strani pa je bilo okroglasto polje, na katerem je bilo napisano božansko ime Menkau-re, sinu solnca.

Zopet in zopet je segla z roko v faraonovo oprsje in prinesla iz njega velike smaragde, ki so ležali tam v dišavah. Nekateri so bili izoblikovani, drugi ne; vsi pa so bili popolni glede barve in brez razpoke ter neprecenljive vrednosti. In še vedno je segala z roko v strašna prsa, dokler ni naposled pobrala vse iz njih; bilo je sto in osemindvajset takih draguljev, kakršnih svet ne pozna. Ko je — na koncu še malo pobrskala po prsni votlini, ako ni kaj pustila notri, sicer ni našla nobenega smaragda več, ampak

dva bisera, zavita v platno, kakršnih še nisem bil videl. A o teh biserih pozneje več!

Delo je bilo torej dovršeno in ves mogočni zaklad se je lesketal pred nama. Tukaj so ležali in ž njimi tudi znaki kraljevskega dostojanstva, vsi iz zlata, odišavljeni in slabo dišeči ovoji, in razrezano truplo sivolasega faraona Menkau-re, ki vedno biva v Amenu-tiju.

Vstala sva, ko je bilo delo dokončano in najinih src ni več navdajalo besno poželjenje iskanja, in obšla je naju neznanska groza, taka groza, da nisva mogla izpregovoriti besedice. Namignil sem Kleopatri. Prijela je faraona za glavo, jaz pa za noge in vzdignila sva ga, stopila na sfingo in ga zopet položila nazaj v njegovo rakev. Pograbil sem raztrgano platno in ovoje mumije in jih zmetal nazaj, na vrh pa sva položila pokrov rakve.

Sedaj sva pobrala velike dragulje in oni nakit, ki ga je bilo lahko nesti, in sem skrtil, kolikor sem mogel, v gubah mojega oblačila. Kar nisem mogel vzeti, je Kleopatra skrila v nedriju. Tako obložena z neprecenljivim zakladom sva se še enkrat ozrla po svečanem prostoru, po sarkofagu in sfingí, na kateri je počival, ki se je s svojim žarečim obličjem rogala nama s svojim večnim modrim nasmehom. Nato sva se obrnila in odšla iz grobnice.

Ob rovu sva se ustavila. Poklical sem evnuha, ki je bil ostal zgoraj, in meni se je dozdevalo, da mi je odgovoril slaboten zasmehljiv smeh. Bil sem preveč prevzet od groze, da bi ga še enkrat poklical, in ker sem se bal, da ne bi Kleopatra omedlela, ako bi še dalje časa tam ostala, sem zgrabil za vrv in sem, ker sem bil močan in gibčen, splezal po njej navzgor in dospel v hodnik. Tamkaj je še gorela svetiljka, evnuha pa nisem videl nikjer. Mislil sem si, da se je bil nekoliko oddaljil po hodniku naprej in zaspal — in tako je tudi v resnici bilo — sem velel Kleopatri, da naj si priveže vrv okoli pasu, in ko se je to zgodilo, sem jo z veliko težavo potegnil kvišku. Nato sva nekoliko počivala in se podala s svetiljkami v roki iskat evnuha.

jih piti Antoniju in ukazal Atui, da naj pohiti, kolikor so jo mogle nesti stare noge, do Kleopatre v grobnici ter ji pove, kako je z Antonijem.

Odšla je in se kmalu vrnila rekoč, da kraljica še šivi in pozivlja Antonija, da naj umrje v njenem naročju. In ž njo je prišel tudi Diomed. Ko je Antonij slišal Kleopatrino naročilo, so se mu pojemajoče moči zopet vrnil; silno rad bi zopet gledal Kleopatri v obraz. Zavoljo tega sem poklical sužnje, ki so kukali skozi zaveso in izza stebrov, da bi videli umreti tega velikega moža, in skupaj smo ga z velikim trudom nesli iz palače, dokler nismo dospeli do vznožja mavzoleja.

Ker pa se je Kleopatra bala izdajstva, ni hotela odpreti vrat, pač pa je spustila skozi okno vrv, na katero smo privezali Antonija pod pazduho. Nato je Kleopatra, ki je ves čas bridko jokala, s pomočjo dvornic Karmion in Iros z vso močjo vlekla za vrv, v tem ko smo mi pomagali od spodaj, dokler ni umirajoči Antonij silno stokajoč visel v zraku in mu je kri kapljala iz zevajoče rane. Dvakrat bi bil skoraj padel na tla. Kleopatra pa je delala z vso močjo ljubezni in obupa in vlekla toliko časa, dokler ga niso potegnile skozi okno; vsi, ki so gledali strašni prizor, so bridko jokali in se tolkli po prsih — vsi, razen mene in Karmion.

Ko je bil Antonij v sobi, so še enkrat spustile vrv nizdol in jaz sem, nekoliko tudi s pomočjo Karmion, splezal v grobnico in potegnil vrv za seboj. Tam sem našel Antonija ležečega na zlati Kleopatrini postelji, ona pa je bledega obraza, omadeževanega s solzami in razmršenih las klečala zraven njega, ga poljubovala in mu s svojimi lasmi in oblačili brisala kri z ran. Naj bo napisana vsa moja sramota: Ko sem stal v sobi in jo gledal, se je v meni znova zbudila stara ljubezen in blazna ljubosumnost je divjala v mojih prsih, ker nisem mogel uničiti ljubezni teh dveh ljudi, dasi sem jima mogel uničiti življenje!

»Oj, Antonij, moj ljubi, moj mož, moj bog!« je ječala. »Krutni Antonij, imaš res srce, da umrješ in

prepustiš mene moji samotni sramoti? Hitro ti bom sledila v grob. Antonij, zbudi se! Zbudi se!«

Vzdignil je glavo in zavpil, naj mu dajo vina. Podal sem mu ga, potem ko sem primešal nekoliko pijače, ki mu je mogla olajšati bolečine, ki so bile velike. Ko je izpil vino, je velel Kleopatri, da naj sede poleg njega in se ga oklene z rokami. In ona je storila kakor je želel. Tedaj je Antonij zopet postal mož; pozabil je na svojo bednost in bolečine in ji dajal nasvete glede njene varnosti; ona ga pa ni hotela poslušati.

»Ura je kratka,« je rekla; »govoriva o najini veliki ljubezni, ki je bila tako dolga in utegne še trajati preko groba. Ali se spominjaš onega časa, ko si me prvokrat objel in rekel: Draga? Oj, srečni čas! Da sem tisti čas doživela, je bilo vredno živeti — dasi je ta konec tako žalosten!«

»Da, kraljica, dobro se spominjam, dasi je izza tiste ure sreča zbežala od mene — ki sem se izgubil v globini svoje ljubezni do tebe, kraljica. Dobro mi je v spominu!« je zahropel. »Potem si v tisti razuzdani igri pila biser in tedaj je tisti tvoj zvezdoznanez oznanil to-le uro. — Uro, ko pride prokletstvo Menkaure. Vse poznejše dni mi te besede niso šle iz glave, venomer so me strašile in še sedaj, v poslednjih mojih trenutkih, mi zvene v ušesih.«

»Tisti človek je že zdavnaj umrl, dragi,« mu je šepnila.

»Ako je mrtev, potem sem blizu njega. Kaj je hotel reči?«

»Mrtev je, prokleti človek! Nobene besede več o njem! Oj, obrni se in me poljubi, zakaj obraz ti blede. Konec se bliža!«

Poljubil jo je na ustnice in čeblljala sta si prijazne besede kakor novoporočenca. Čudno in strašno ju je bilo videti, dasi mi je bilo srce ljubosumno.

Zdajci sem videl, da se mu je na obrazu prikazala smrt. Glava mu je padla nazaj.

»Zdravstvuj, kraljica, zdravstvuj! — Umiram!«

Kleopatro. Bila je v nezavesti in njen obraz je bil vzlic prahu in nesnagi, ki se je bila nabrala na njem, tako bled, da sem izpočetka mislil, da je mrtva. Ko pa sem ji položil roko na srce, sem čutil, da ji bije; ker pa sem bil neznansko utrujen in izmučen, sem sedel poleg nje v pesek, da bi zopet prišel k moči.

Dvanajsto poglavje.

Harmakis se vrne. — Pozdrav dvornice Karmion. — Odgovor Kleopatre Kvintu Deliju, poslanecu triumvira Antonija.

Kmalu sem se vzdignil, položil glavo kraljice Egipta sebi na kolena in jo skušal zopet oživiti. Kako krasna je bila videti celo v tem neredu, ko so se ji dolgi lasje valili po prsah! Kako smrtno zala je bila videti v tisti medli svetlobi — ta ženska, ki bo zgodba njene krasote in njenega greha preživela mogočno piramido, ki se je gromadila nad nama! Velikost njene nezavesti je ublažila lažnost njenega obraza in na njem ni bilo videti drugega kakor nebeško podobo najbolj prelestne ženske dražesti, ki so jo blažile nočne sence in jo poveličal izraz smrti podobnega spanja. Strme sem zrl nanjo in vse moje srce je pohitelo k njej. Bilo mi je, kakor da sem jo sedaj še bolj ljubil zaradi veličine izdajstev, v katere sem se bil pogreznil in zavoljo grozot, ki sva jih bila skupaj prestala. Moje srce je utrujeno in izmučeno od strahu in bolesti krivde iskalo njenega, da se pri njem odpočije, zakaj sedaj mi je samo še ona ostala. Prisegla je bila tudi, da se poroči z menoj, in s pomočjo zaklada, ki sva ga bila dobila, bova lahko naredila Egipt močan in ga osvobodila njegovih sovražnikov in vse bo še dobro. O, da bi bil mogel videti sliko dogodkov, ki so imeli priti, kako in na kakšnem kraju in v kakšnih okoliščinah je glava te ženske, blede v resnični smrti, zopet imela ležati na mojih kolenih! Oj, da bi bil mogel to videti!

Drgnil sem ji roko; sklonil sem se in jo poljubil na ustnice in ob tem poljubu se je zbudila. Zbudivši se, je rahlo zaihtela od strahu, njeni nežni udje so vzdrhteli in s široko odprtimi očmi je strmela vame.

»Ej, ti si!« je rekla. »Sedaj se spominjam — rešil si me s tistega groznega kraja!« S temi besedami mi je vrgla roke okoli vratu, me potegnila k sebi in me poljubila. »Predragi,« je rekla, »pojdiva! Silno sem žejna — in, oj, tako utrujena! Tudi me dragulji preveč tišče na prsih in jih drgnejo. Nikdar si ni človek pridobil bogastva s takimi težavami. Pojdiva s tega pošastnega kraja! Glej, rahel svit odseva s kril zore, kako krasen je, kako prijazen za oko. Tam doli v dvoranah večne noči nisem mislila, da bom še kdaj gledala svetlobo dneva! Oj, še sedaj vidim obraz mrtvega sužnja in tisto strašno pošast, ki mu je visela na bradi. Pomisli — sedaj bo tam sedel na veke — na veke — in v družbi tiste pošasti! Čuj, kje bi dobila vode? En smaragd bi dala za kozarec vode!«

»V prekopu na meji obdelanega polja pod tempeljem Horemkhu — prav blizu je,« sem ji odgovoril. »Ako nas kdo vidi, porečemo, da smo romarji, ki smo zgrešili pot med grobovi. Zavoljo tega se dobro zavij, Kleopatra, in dobro pazi, da ne pokažeš nobenega tistih draguljev, ki jih imaš pri sebi.«

Zavila se je, kakor sem ji svetoval, in ji pomagal na osla, ki se je nahajal v bližnji ograji. Počasi smo stopali po planjavi, dokler nismo dospeli do kraja, kjer je stalo znamenje boga Horemkhu⁵ v obliki orjaške sfinge (ki ji Grki pravijo Harmakis), venčane s kraljevo krono Egipta, in veličastveno zrla po deželi upirajoč oči proti vzhodu. Kmalu je prva puščica vzhajajočega solnea vzdrhtela po sivkastem zraku in padla na svetomirobne ustnice boga Horemkhu, in zora je pozdravila boga ranega dne. Svetloba je vedno bolj naraščala in posijala na blesteče pobočje dvajsetih piramid in počivala kakor obljava

⁵ To je Hor na obzorju, in znači moč svetlobe in dobrega, ki premaga moč teme in hudega, vtelešeno v svojem sovražniku Tifonu.

življenja smrti na deset tisoč grobnicah. Razlivala se je kakor zlata povodenj po pesku v puščavi — prodrla je nočno nebo in padla v svitlih žarkih na zelena polja in šopaste vrhove palm. Iz postelje na obzorju je vstal kraljevski Rê v vsem velikolepju in bil je dan.

Stopala sva mimo templja iz granita in alabastra, ki je bil sezidan pred slavnim Khufu na čast veličastja boga Horemkhu, po pobočju nizdol in dospela do brega prekopa. Tam sva pila, in ta umazana voda je nama bolj dišala kakor vsa najboljša aleksandrijska vina. Oprala sva tudi prah mumij in nesnago z rok in čela in se dodobra očistila. Ko si je Kleopatra umivala vrat in se sklanjala nad vodo, ji je izza nedrija zdrknil eden najlepših smaragdov in padel v prekop; samo slučajno se mi je po dolgem iskanju posrečilo, da sem ga našel v blatu. Nato sem zopet pomagal Kleopatri na osla in sva počasi — jaz sem bil namreč silno utrujen, stopala nazaj proti bregu Sihorja, kjer se je nahajala naša ladja. Ko sva dospela do nje in nisva ves čas videla drugega kot nekoliko kmetov, ki so šli na polje, sem izpustil osla v isto ograjo, kjer sem ga bil dobil; podala sva se na ladjo, kjer pa so mornarji še spali. Zbudila sva jih in jim velela razviti vsa jadra; glede evnuha sva jim povedala, da sva ga pustila zadaj, kjer bo še nekaj časa ostal. Ko sva bila poskrila dragulje in zlati nakit, ki sva ga prinesla seboj, smo odjadrali.

Vožnja nazaj v Aleksandrijo je trajala dobre štiri dni, ker smo imeli izvečine nam nasproten veter. Srečni so bili ti dnevi. Izpočetka je bila Kleopatra resda nekam tiha in zamišljena; močno jo je težilo, kar je bila videla in doživela v osrčju piramide. Kmalu pa se je njen kraljevski duh zbudil iz zamišljenosti in otresel vso težo s prsi, in postala je zopet kakoršna je vedno bila — sedaj vesela, sedaj učena, sedaj ljubeča, sedaj hladna, sedaj kraljevska, sedaj zopet docela preprosta — venomer se izpreminjajoč kakor vetrovi neba in kakor nebo globoka, krasna, nedoumljiva!

V tistih štirih srečnih nočeh, ki so bile poslednje srečne ure, ki mi jih je bilo usojeno doživeti v svo-

jem življenju, sva noč za nočjo sedela z roko v roki na krovu, poslušala vode, ki so pljuskale ob ladji in opazovala rahlo mesečino, ki se je razlivala po Nilu. Tako sva sedela in govorila o ljubezni, o najini poroki in o vsem, kar sva nameravala storiti. Snoval sem tudi načrte za vojno in obrambo proti Rimljanom, saj bi jih sedaj, ko sva imela dovolj sredstev, lahko izvršila. In Kleopatra jih je odobraval in je prijazno rekla, da je tudi njej dobro vse, kar se je meni prav videlo.

Oj tiste noči na Nilu! Še sedaj se ne morem otresti spomina nanje! Še vedno vidim v sanjah žarke mesečine, ki drhtijo po zraku, in slišim Kleopatrine šepetajoče besede ljubezni, ki so se pomešavale s šumenjem voda. Mrtve so tiste drage noči, mrtev je mesec, ki jih je razsvitljeval! Vode, ki so naju zibale v svojem naročju, so se izgubile v divje slano morje, in kjer sva se midva poljubovala in objemala, se bodo poljubovali in objemali še nerojeni! Kako krasno bodočnost so obetale, a bilo je v resnici usojeno, da zvenejo, propadejo in zgrijejo, kakor cvet brez sadu! In kako strašen je bil konec tistih sanj! Vse stvari se namreč končajo v temi in pepelu in oni, ki sejejo v neumnosti, bodo želi v žalosti. Oj, tiste noči na Nilu!

Naposled sva bila zopet med zoprnim zidovjem prekrasne kraljeve palače in sanj je bilo konec!

»Kje pa si bil s Kleopatro, Harmakis?« me je vprašala Karmion, ko sem jo baš na dan vrnitve slučajno srečal. »Ali si šel kako novo izdajstvo izvršit ali pa je bilo samo ljubavno potovanje?«

»S Kleopatro sem šel po tajnih državnih poslih,« sem ji resnobno odgovoril.

»Tako! Kdor hodi po skrivnih potih, hodi po slabih potih; samo zločeste ptice letajo ponoči. Da ne bi bil tako moder, bi ti skoraj ne kazalo javno pokazati svoj obraz v Egiptu, Harmakis.« Slišal sem zbadljive besede in meni je zavrela strast; zasmehovanja te ženske nisem mogel prenašati.

»Ali ne moreš nikdar ziniti besede, ki ne bi imela žela?« sem jo vprašal. »Vedi torej, da me je pot peljala nekam, kamor se ti nisi upala, da bi

namreč dobil sredstev, da bi obvaroval Egipt pred grabežljivim Antonijem.«

»Tako,« je odgovorila in se hitro ozrla kvišku. »Ti bedak! Bolje bi bil storil, da bi si bil prihranil ta trud, kajti Antonij se bo vzlic temu polastil Egipta. Kakšno moč pa imaš danes v Egiptu?«

»Resnica, to lahko stori vkljub meni, ampak vkljub Kleopatri pa ne more,« sem odvrnil.

»Ne, ampak s pomočjo Kleopatre more to storiti in tudi bo,« je odgovorila Karmion z bridkim nasmehom. »Ko bo kraljica v vsem svojem blesku in sijaju jadrala po reki Cidnu navzgor, bo gotovo potegnila tega surovega Antonija odtod in v Aleksandrijo, premagala ga bo, a bo sužnja kakor si ti!«

»To je laž! Laž, pravim, da je. Kleopatra ne pojde v Tarzus in Antonij ne pride v Aleksandrijo; ako pa pride, bo moral priti z mečem v roki.«

»A, tako misliš ti?« je odgovorila in se nasmehnila. »No, misli, kar hočeš, ako ti je ljubo. V treh dneh boš že vedel, kako je. Krasno je videti, kako izlahka se daš vleči za nos. Zdravstvuj! Pojdi, pa sanjaj o ljubezni; ljubezen je v resnici sladka.«

Tako rekoč je odšla in me pustila v jezi in skrbeh.

Tisti dan nisem več videl Kleopatre, pač pa sem jo videl drugi dan. Bila je prav slabe volje in ni imela prijazne besedice zame. Govoril sem ji o obrambi Egipta, ona pa je vso stvar prezirala.

»Čemu me nadleguješ in dolgočasiš?« je rekla vznevoljena; »ali ne vidiš, da imam sitnosti in skrbi? Ko bo Delij jutri dobil odgovor, potem bomo govorili o teh zadevah.«

»Res,« sem rekel, »ko bo Delij dobil odgovor; ali pa veš, da je Karmion — ki o nji v palači pravijo, da ve za vse skrivnosti kraljice — že včeraj zatrjevala, da se bo ta odgovor glasil: ‚Pojdi v miru, Delij, pridem sama k Antoniju!‘«

»Karmion prav nič ne pozna mojega srca,« je rekla Kleopatra in od jeze udarila z ного ob tla, »ako v resnici govori tako odkrito, jo bom pognala z dvora, kakor zasluži. Resnica pa je,« je pristavila,

»da ima v svoji majhni glavi več modrosti kot vsi moji svetovalci — resnica, in več pameti, da jo uporablja. Ali že veš, da sem prodala del tistih draguljev bogatim aleksandrijskim židom in to za veliko ceno; pet tisoč sestercijev⁶ sem dobila za vsakega. Ampak samo nekoliko, ker jih več niso mogli kupiti. Imenitno je bilo videti, ko so jih zagledali. Od lakomnosti in začudenja so jim oči postale velike kot jabolka. Sedaj me pa zapusti, Harmakis, zelo sem trudna. Spomin na tisto strašno noč me še vedno teži.«

Priklonil sem se in vstal, da bi odšel, vendar sem obstal na mestu in se obotavljal.

»Oprosti mi, Kleopatra; o najini poroki bi še nekaj rad govoril.«

»O poroki! Ej, mar nisva še v resnici poročena?« je odgovorila.

»Že res, ampak ne pred svetom. Obljubila si mi.«

»Da, Harmakis, obljubila sem in jutri, ko se iznebim tega Delija, hočem izpolniti svojo obljubo in te v pričo dvora imenovati Kleopatrinega gospoda. Samo glej, da boš na svojem mestu. Si zadovoljen?«

In iztegnila je roko, da bi jo poljubil, in me jako čudno gledala, kakor da bi se borila sama s seboj. Nato sem odšel; ampak tisto noč sem še enkrat skušal priti do Kleopatre, vendar mi ni bilo mogoče. »Dvornica Karmion je pri kraljici,« so mi rekli evnuhi, »in nikdo ne sme vstopiti.«

Drugi dan eno uro pred poldnevom se je ves dvor zbral v veliki dvorani in podal sem se tja s težkim srcem, da bi slišal, kakšen odgovor bo Kleopatra dala Deliju, in slišal, da bo mene imenovala kraljevskega soproga egiptovske kraljice. Dvor se je bil zbral v polnem številu in vsem sijaju; navzoči so bili svetovalci kraljice, velikaši, poveljniki, evnuhi in dvornice, vse razen Karmion. Minula je

⁶ Sestercij, rimski denar, v današnji veljavi vreden dobrih 2200 dinarjev.

ura, a Kleopatre in Karmion še ni bilo. Naposled je skozi stranska vrata tiho vstopila Karmion in zavzela svoje mesto med dvornicami, ki so stale okoli prestola. Pri tem se je ozrla proti meni in v njenih očeh sem videl zmagovestnost, dasi nisem vedel, nad čem je bila tako zmagovestna. Niti najmanj se mi ni sanjalo, da je bila pravkar mene pahnila v pogubo in zapečatila usodo Egipta.

Zdajci so zabučale trobente in Kleopatra je vstopila v spremstvu sijajne straže Galcev in splavala na prestol; oblečena je bila v prekrasna oblačila; na glavi je imela krono s kačo, na prsih pa se ji je lesketal oni veliki smaragd v obliki svetega hrošča, ki ga je bila vzela iz srca mrtvega faraona. Ljubki obraz ji je bil temačen, temačne so bile njene dremave oči in nikdo ni mogel iz njih uganiti njenih misli, dasi je ves dvor iskal v njih znamenja o tem, kaj pride. Sedla je počasi kakor človek, ki se ne da pripraviti iz ravnovesja, in je v grškem jeziku nagovorila prvega klicarja:

»Ali poslanec plemenitega Antonija čaka?«

Klicar se je globoko priklonil in pritrdilno prikimal.

»Naj stopi noter, da čuje naš odgovor.«

Vrata so se na stežaj odprla in Delij je v spremstvu svojih vitezov, oblečen v zlat oklep in ogrnjen s škrlatastim plaščem stopal z mačjimi koraki po veliki dvorani in se priklonil pred prestolom.

»Kraljevska, prekrasna kraljica,« je rekel z mehkim glasom, »ker si milostivo blagovolila pozvati mene, svojega služabnika, sem prišel, da prejmem odgovor na pismo plemenitega triumvira Antonija, da mu ga ponesem v Tarzus v Ciliciji. In proseč te, da mi oprostiš moje smele besede, kraljica, hočem reči samo še to, da dobro premisli, preden pridejo iz tvojih ust besede, ki jih ni mogoče preklicati. Ako boš kljubovala Antoniju, te bo Antonij strl. Ako pa se kakor tvoja mati Afrodita dvigneš v vsem sijaju iz naročja ciprskih valov, ti bo dal vse, kar more biti drago kraljevski ženski — kraljestvo, ve-

likolepje, mesta in ljudi, slavo in bogastvo, in ti zagotovi vladarsko krono. Dobro pomni: Antonij ima ta jutroviski svet na dlani svoje bojevite roke; po njegovi volji so kralji, in kadar se mu pomrači čelo, nehajo kralji biti.«

Pri teh besedah je povetil glavo, sklenil roki ponižno na prsih in čakal na odgovor.

Kleopatra nekaj časa ni odgovorila, ampak je sedela kakor sfinga Horemkhu, nemo in nedoumljivo, ter zamaknjena zrla po veliki dvorani.

Nato pa se je slišal njen odgovor kakor mehka godba; trepetajoč po vsem životu sem poslušal drzno izzivanje Rimljana:

»Plemeniti Delij. Veliko smo razmišljali o zadevi tvojega sporočila, ki si ga bil prinesel od velikega Antonija našemu bornemu kraljevskemu veličanstvu. Mnogo smo razmišljali, vprašali za svet oraklje bogov, najmodrejše med našimi prijatelji in svoje srce, ki liki koklja čuva nad blagostanjem našega ljudstva. Ostre so besede, ki si jih prinesel čez morje, in meni se dozdeva, da bi bile bolj prilične za ušesa kakega majhnega napol ukročenega kneza kakor za ušesa egiptovske kraljice. Zavoljo tega smo prešteli legije, ki jih moremo zbrati, in trireme in galeje, s katerimi moremo rezati morje, pa denar, s katerim si kupimo vse, kar potrebujemo za vojsko. In spoznali smo, dasi je Antonij močan, se Egiptu vseeno ni treba ničesar bati od te Antonijeve moči.«

Umolknila je in po dvorani se je razlegalo glasno odobravanje njenih visokih besedi. Samo Delij je iztegnil roko, kakor da bi jih hotel zavrniti. Nato pa je prišel konec!

»Plemeniti Delij! Skoraj nas je volja, da velimo svojemu jeziku, da naj se tukaj ustavi, in da počakamo konca močni v naših kamnitih trdnjavah in v onih naših trdnjavah, ki so sezidane iz src mojega ljudstva. A vendar ne boš tako odšel odtod. Mi nismo krivi onih obdolžb, ki so zoper nas prišle do ušes plemenitega Antonija in ki jih sedaj surovo nam kliče na ušesa; in mi tudi ne pojdemo v Cilicijo, da bi nanje odgovarjali.«

Iznova se je vzdignilo glasno odobravanje po dvorani, v meni pa je srce zmagoslavno vtripalo, v premoru pa, ki je sledil, se je Delij še enkrat oglasil.

»Potemtakem, kraljica, pomeni odgovor Antoniju vojsko, ali ne?«

»Ne,« je odgovorila Kleopatra, »pomeni naj mir. Poslušaj! Rekli smo, da nočemo priti, da bi odgovarjali na te obdolžitve, in tudi ne bomo. Ampak,« in pri teh besedah se je večkrat nasmehnila — »z veseljem hočemo priti in to hitro v kraljevem prijateljstvu, da sami pokažemo ob bregovih Cidra svoje tovarištvo in miroljubnost.«

Ves osupel sem slišal te besede. Ali sem prav slišal? Ali je Kleopatra na tak način držala svoje prisege? Njene besede so me tako dirnule, da sem izgubil glavo, povzdignil svoj glas in zaklical:

»O kraljica, spominjaj se!«

Obrnila se je proti meni kakor levinja, oči so se ji zabliskale in stresla je lepo glavo.

»Tiho, suženj!« je rekla, »kdo ti je dal pravico vmešavati se v naše zadeve? Brigaj se za svoje zvezde, posvetne zadeve pa prepusti gospodarjem sveta!«

Osramočen sem se umaknil nazaj in tedaj sem iznova videl zmagovestni nasmeh na obrazu dvornice Karmion, kateremu je sledilo nekaj kakor rahlo pomilovanje mojega padca.

»Sedaj, ko je oni krivični bedak,« je rekel Delij in pokazal s prstom proti meni, »dobil svoje plačilo, mi dovoli, kraljica, da te iz dna srca zahvalim za te prijazne besede — —«

»Nobene zahvale ne iščemo od tebe, plemeniti Delij, in tudi ti ne pristojta, da bi ošteval našega služabnika,« mu je Kleopatra segla v besedo in čelo se ji je pomračilo od nevolje; »zahvalo sprejmemo samo iz ust Antonija. Odidi k svojemu gospodu in mu sporoči, da bodo naše ladje sledile tvojim, preden utegne pripraviti primeren sprejem. Sedaj pa zdravstvuj! Na svoji ladji dobiš majhno znamenje naše dobrotnosti.«

Delij se je trikrat priklonil in odšel, dvor pa je ostal in čakal, da kraljica izpregovori. Tudi jaz sem čakal in ugibal, ali bo vzlíc svojim besedam izpolnila dano mi obljubo ter me tam vpričo dvora pred vsem Egiptom razglasila kot svojega kraljevskega soproga. Ampak Kleopatra ni izpregovorila besedice. Z močno pomračenim čelom je vstala, stopila s prestola in v spremstvu svoje straže odšla v alabastrsko dvorano. Dvor se je nato razšel in ko so velikaši in svetovalci stopali mimo mene, so me zasmehljivo pogledovali. Dasi namreč nikdo ni vedel vseh mojih skrivnosti, niti tega, kaj je bilo med menoj in Kleopatro, so bili vendar ljubosumni na naklonjenost, ki mi jo je izkazovala kraljica in so se silno veselili mojega padca. Jaz pa se nisem zmenil za njihov zasmeh, ko sem stal tam osamljen od bede in čutil, kako se mi je svet upanja izmikal izpod nog.

Trinajsto poglavje.

Harmakisova očitanja. — Njegov boj s telesno stražo. — Brenov udarec. — Tajne besede Kleopatre.

Ko so naposled vsi odšli, sem se tudi jaz obrnil, da bi odšel, kar se me je nek evnuh dotaknil za ramo in mi surovo velel, da naj počakam kraljico. Pred eno uro bi se to človeče plazilo k meni na kolenih; ker pa je bil slišal besede kraljice, je sedaj ravnal z menoj — tako surova je narava takih sužnjev — kakor svet ravna z onimi, ki so padli, namreč z zaničevanjem. Ko padeš nizko potem, ko si bil visok, doživiš vso sramoto. Nesrečni so zavoljo tega veliki, kajti oni lahko padejo!

Tako divje sem se zadrl nad sužnjem, da je kakor star pes odskočil zadaj za mene; nato sem odšel do alabastrske dvorane, kjer me je straža pustila naprej. Sredi dvorane blizu vodometa je sedela Kleopatra in okrog nje so bile Karmion in Grkinja Iras, potem Merira in druge njene dvornice. »Pojdite,« jim je

rekla, »želim govoriti s svojim zvezdoznancem.« Nato so odšle in naju pustile sama.

»Stoj, kjer si,« je rekla in se prvič ozrla kvišku. »Ne hodi mi blizu, Harmakis; ne zaupam ti. Nemara imaš drugo bodalo. No, kaj imaš povedati? S kakšno pravico si mi segel v besedo, ko sem govorila z Rimljanom?«

Čutil sem, da je kri vrela v meni kakor v viharju; bridkost in skeleča jeza se je polastila mojega srca. »Kaj imaš ti povedati, Kleopatra?« sem ji odgovoril pogumno. »Kje je tvoja prisega, ki si mi jo prisegla pri mrtvem Menkau-re? Kje je sedaj tvoj poziv, s katerim pozivljaš tega Rimljana Antonija na boj? Kje tvoja prisega, da me boš vpričo Egipta proglasila kot svojega soproga?« Tako govoreč sem se kar davil in umolknil sem.

»Res lepo pristojta tebi, Harmakis, ki nisi nikdar prisega prelomil, da mi tako govoriš o prisegah!« je rekla porogljivo. »A vendar, ti prečisti svečenik Izide, ti prezvesti prijatelj, ki nisi nikdar izdal svojih prijateljev, ti prestanovitni, vse časti vredni, pošteni človek, ki nisi nikdar prodal svoje dedne pravice, svoje dežele in svoje stvari za bežno ljubezen ženske — po čem sodiš ti, da je moja beseda prazna?«

»Ne odgovarjam na tvoja zbadanja, Kleopatra,« sem rekel in se premagoval, kolikor je bilo v moji moči, »saj sem zaslužil vse to, dasi ne od tebe. Po tem-le sodim. Odhajaš obiskat Antonija, odhajaš, kakor je rekel tisti rimski lopov, oblečena v najboljša oblačila, gostit se ž njim, katerega bi morala dati jastrebom, da bi se ž njim gostili. Kakor se meni vidi, si morebiti na tem, da boš razsipala zaklade, ki si jih izmaknila iz trupla božanskega Menkau-re, da boš one zaklade, ki so bili shranjeni v pomoč dežele, kadar bi njena stiska do vrhunca prikipela, po razuzdanih gostijah, ki bodo dopolnile sramoto Egipta. Po teh znakih, vidiš, vem, da si prelomila prisego in ukanila mene, ki sem te ljubil in ti verjel. In še tudi po tem, da me danes obsipaš z zbadanjem, ko si mi šele sinoči prisegla, da se poročiš z menoj, in si me vpričo tistega Rimljana javno osramotila!«

»Da se poročim s teboj? Jaz sem prisegla, da se poročim s teboj? No, kaj pa je zakon? Ali je zveza src, tista vez, ki je lepa kot tančica in lažja od tančice, ki veže dušo z dušo, ko plavate po sanjavi noči strasti, vez, ki se morebiti stopi v rosi zore? Ali pa je železna spona prisiljene zveze, vsled katere se mora drugi potegniti pod morje okoliščin, ako se pogrezne eden, in mora kakor kaznovan suženj poginiti od neizbežne pokvarjenosti? Zakon! Jaz, da bi se poročila! Jaz, da bi pozabila na prostost in negovala najhujšo sužnost našega spola, ki nas vsled sebične volje moškega, ki je močnejši, še vedno veže do življenja, ki nam je postalo zoprno, in primora do uslužnosti, ki je ljubezen več ne posvečuje! Čemu sem potem kraljica, ako se s tem ne morem rešiti zla nizko rojenih? Zapomni si, Harmakis! Doraščena ženska se mora bati dvojnega zla — smrti in zakona. In od teh dveh je zakon hujši. Zakaj v smrti utegnemo najti pokoja, v zakonu pa, ako ni pravi, moramo najti pekel. Veš, ker sem vzvišena nad dih preprostega obrekovanja, ki bi zavidno uničil one, ki iz prave kreposti nočejo privoliti v to, da bi utrdili vezi ljubavi, jaz pač ljubim, Harmakis, ampak poročim se ne!«

»Sinoči pa si mi prisegala, Kleopatra, da me vzameš za moža in da me pokličeš vpričo Egipta poleg sebe!«

»Snoči, Harmakis, je rdeči obroč okoli meseca oznanjal vihar in vendar je dan lep danes! Kdo pa ve, ako vihar jutri ne pride? Kdo ve, ako nisem jaz izbrala one poti, da rešim Egipt pred Rimljani, ki je lažja? Kdo ve, Harmakis, ako me vseeno še ne boš nazival ženo?«

Tedaj pa nisem mogel več prenašati lažnosti, posebno ker sem videl, da se je samo igrala z menoj. In dal sem duška vsemu, kar mi je težilo srce.

»Kleopatra!« sem zavpil, »prisegla si, da boš varovala Egipt, sedaj si pa na tem, da ga izdaš Rimljanom! Prisegla si, da boš uporabljala zaklade, ki

⁷ Te besede se nanašajo na običaj Rimljanov, ki so prikovali z verigo živega hudodelca k telesu drugega, že mrtvega.

sem ti jih bil razodel, da jih porabiš za blagor Egipta, sedaj si pa na tem, da jih uporabljaš v njegovo sramoto, da narediš iz njih vezi in okove za njegovo zapestje! Prisegla si, da poročiš mene, ki sem te ljubil in dal za tebe vse, sedaj se pa norčuješ iz mene in me zavračaš! Zavoljo tega rečem — in rečem z glasom strašnih bogov! — da naj pride na tebe prokletstvo božanskega Menkau-re, ki si ga v resnici oropala! Pusti me, naj grem od tod in si sam poiščem svojo pot in izoblikujem svojo usodo! Pusti me, da grem, ti prekrasna sramota! Ti živa laž! Ti, ki sem te v svojo pogubo ljubil, ki si mi prinesla poslednje prokletstvo usode! Pusti me, da se skrijem pred vsem svetom in da nikdar več ne vidim tvojega obraza!«

Po teh besedah je od togote vstala; bila je strašna videti.

»Pustim naj te, da bi snoval zlo zoper mene! Ne, Harmakis, ne pojdeš odtod, da bi koval nove zarote zoper moj prestol! Povem ti, da pojdeš tudi ti z menoj v Cilicijo obiskat Antonija, in tam te mogoče izpustim! Preden pa sem ji mogel odgovoriti, je udarila po srebrni plošči, ki je visela blizu nje.

Preden so utihnili glasovi plošče, je skozi ena vrata prihitela Karmion z drugimi dvornicami, skozi druga pa straža — štirje vojaki njene telesne straže, mogočno orjaki, ki so imeli čelade s krili in svitle lase.

»Zgrabite tega izdajalca!« je zavpila Kleopatra kažoč name. Poveljnik straže — bil je Bren — je pozdravil in se mi približal z golim mečem v roki.

Jaz pa sem bil ves nor in obupan, in mi je bilo kaj malo do tega, ako bi me pobili; zakadil sem se vanj in ga tako silno udaril, da je velikan padel na tla in je oklep zažvenketal po marmornatih tleh. Ko je padel, sem pograbil njegov meč, se postavil proti drugemu vojaku, ki je z glasnim krikom navalil name, prestregel s ščitom njegov udarec in ga v odgovor udaril na vso moč z mečem. Meč je zadel na ono mesto, kjer sedi vrat na plečih, prodril sklepe njegovega oklepa in ga presekal v prsih, da se je takoj

mrtev zgrudil. Tretjega, ki je navalil name, sem vjel na ost svojega meča, preden je sploh mogel udariti, in ga prebodel, da je umrl. Tedajci je nad mene prilomastil še četrti s krikom »Tavanis!« V meni je vrela kri in planil sem mu naproti. Ženske so kričale — samo Kleopatra ni zinila besedice, ampak je stala na svojem mestu in opazovala neenaki boj. Ko sva se približala drug drugemu, sem udaril na vso moč; silovit udarec je bil to in je meč preklal železni ščit in se razletel, tako da sem bil naenkrat brez orožja. Vojnik je zmagovalno zavpil, vzdignil meč in zamahnil proti moji glavi; jaz pa sem s ščitom prestregel udarec. Zopet je udaril in iznova sem se ubranil; ko pa je tretjič zavihtel meč, sem spoznal, da tako ne more iti naprej, in sem mu z glasnim krikom vrgel ščit v glavo. Zadel ga je v prsa, tako da se je za hip opotekel. Preden pa je mogel dobiti zopet ravnotežje, sem planil nadenj in zgrabil okoli pasu.

Dobro minuto sva se srdito borila, ampak tiste čase je bila moja moč tako silna, da sem ga naenkrat kakor igračo vzdignil v zrak in ga treščil na marmornata tla, da so se mu kosti polomile in ni zinil več besedice. Pri tem pa sem se zaletel, da sem padel nanj; v tem pa se je stotnik Bren, katerega sem bil s pestjo pobil na tla, zopet zavedel in je stopil za mene, ko sem padel, in me je udaril po glavi in ramah z mečem enega onih, ki sem jih bil pobil. Ker pa sem ležal na tleh, me udarec ni zadel z vso silo, in so tudi moji gosti lasje in vezena čepica omilili njegovo moč. Tako se je prigodilo, da sem bil sicer močno ranjen, vendar pa še pri življenju. Ampak boriti se nisem mogel več.

Ko pa so se strahopetni evnuhi, ki so se ob ropotu orožja in udarcev zbrali in stali v neredu kakor čreda goveje živine, spoznali, da nimam več moči, so se vrgli nad mene in bi me bili s svojimi noži razmesarili. Bren pa ni hotel več udariti, ker sem obležal, in je obstal čakajoč na svojem mestu. In evnuhi bi me bili gotovo pobili, kajti Kleopatra je stala tam kakor da bi sanjala z odprtimi očmi in ni dala nobenega znamenja, da bi se ganila. Evnuhi so mi

že potegnili glavo nazaj, noži so se mi že dotikali vratu, kar je planila Karmion med nje, se vrgla na mene in se psujoč jih s psi postavila pred nje tako, da mi niso mogli do živega. Tedajci je zarobantil Bren, zgrabil enega in drugega in jih zmetal od mene.

»Pusti ga živeti, kraljica!« je zavpil v svoji barbarski latinščini. »Pri Jupitru, vrl možak je! Mene je pobil kot vola v klavnici in tri mojih fantov je poslal na drugi svet človek brez oklepa in ki je bil iznenada napaden! Ne srdim se nanje, ker je ta mož tak junak. Kraljica, uslugo mi stori! Daj mu življenje! Meni ga daj.«

»Da, pusti ga živeti! Pusti ga, naj živi!« je kričala Karmion vsa bleda in tresoč se po vsem životu.

Kleopatra se je približala, pogledala mrtve in onega, ki je umiral, ker sem ga presilno treščil po tleh, in name, ki sem bil pred dvema dnevuoma še njen ljubi in mi je ranjena glava počivala na belem oblačilu dvornice Karmion.

Pogledal sem kraljici v oči. »Ne prizanašaj mi!« sem zasopel; »vae victis! Gorje premaganim!« Tedaj se ji je močna rdečica prikazala na čelu — zdi se mi, da je bila rdečica sramu!

»Mar navsezadnje skrivaj ljubiš tega človeka, Karmion,« je rekla in se nasmejala, »da si vrgla svoje nežno telo med njega in med nože teh brezspolnih psov?« In zaničljivo je ošinila evnuhe.

»To ne!« je odgovorila Karmion srdito, »nisem pa mogla gledati, da bi taki ljudje, kot so ti-le, morili srčnega moža.«

»Res,« je rekla Kleopatra, »srčen človek in hrabro se je boril; niti pri igrah v Rimu nisem videla tako ljutega boja. No, prizanašam njegovemu življenju, dasi je to življenje slabotno zavoljo mene — žensko slabotno. Odnosite ga v njegovo sobo in ga stražite tam, dokler ne ozdravi ali — umrje.«

Tedaj se mi je zvirtelo v glavi, silna slabost me je obšla in pogreznil sem se v nezavest.

Sanje, sanje, sanje! Brez konca in kraja in vedno druge, ko se mi je dozdevalo, da sem leta in leta plaval po morju smrtne borbe. Med njimi pa prikazen nežnega obraza temnooke ženske in dotikljaj bele roke, ki mi je lajšala boli, da sem zopet zaspal. Včasih tudi prikazen kraljevskega obraza, ki se je sklanjal čez mojo zibajočo se posteljo — obraz, ki ga nisem mogel doumeti, čegar lepota pa se mi je pretakala po mrzličnih žilah in bila del mene — videl sem svoja mlada leta, stolpe templjev v Abutisu in sivolasega Amenemheta, mojega očeta — neprestano pa mi je bila pred očmi tista strašna dvorana v Amentiju, in majhni oltar, pa duhovi, zaviti v plamen! Dozdevalo se mi je, da sem na veke taval tamkaj in klical sveto mater, ki nisem mogel doumeti njenega spomina, klical venomer in zaman! Zakaj noben oblak se ni spustil na oltar, samo od časa do časa je donel veliki glas: »Izbrišite ime Harmakisa, otroka zemlje, iz žive knjige nje, ki je bila, ki je in bo! Izgubljen je! Izgubljen! Izgubljen!«

Tedaj pa je odgovarjal drug glas:

»Ne še! Ne še! Pokora je blizu. Ne izbrišite imena Harmakis, otroka zemlje, iz žive knjige nje, ki je bila, ki je in bo! S trpljenjem se utegne greh izbrisati!«

Ko sem se zavedel, sem spoznal, da sem v svoji izbi v stolpu palače. Bil sem tako slab, da sem komaj vzdignil roko in življenje je samo prhutalo v meni kakor prhuta umirajoč golob. Glave nisem mogel obrniti. Ganiti se nisem mogel. A vendar je bil v mojem sreču nek občutek pokoja in konca temačnih nadlog. Luč svetiljke je bila neprijetna mojim očem; zaprl sem jih, ko pa sem jih zaprl, sem slišal šumenje ženske obleke na stopnicah in hitre, lahke stopinje, ki sem jih dobro poznal. Bile so stopinje Kleopatre!

Stopila je v sobo in se približala postelji. Čutil sem jo prihajati. Vsak utrip v mojem bornem bednem telesu se je odzival njenim stopinjam in iz temine mojega smrti podobnega spanja je vstala vsa moja silna ljubezen in sovraštvo, ki sta me trgala v medsebojni borbi! Sklonila se je čez mene; njen ambrozični duh mi je igral po obrazu, slišal sem, kako ji

je utripalo srce! Vedno nižje se je sklanjala in nazadnje so se njene ustnice narahlo dotaknile na čelo.

»Revež!« sem jo slišal šepetati. »Ubogi revež, tako slab, da umira! Usoda ti je bila prekruta! Predober si bil, da bi bil v igro in zabavo take ženske kot sem jaz — igrača, ki jo moram premikati v svoji politični igri! O, Harmakis! Ti bi bil moral voditi in vladati igro! Ti kovarski duhovni bi te bili lahko to naučili; niso pa ti mogli dati poznanja človeštva, niti te zavarovati zoper postavo narave. In ljubil si me z vsem svojim srcem — oj, dobro se zavedam! Kakor mož si ljubil oči, ki so te kakor luči razbojniške ladje zvale v pogubo in si kakor otrok visel na ustnicah, ki so ti z lažmi premamile srce in ti rekle suženj! No, igra je bila poštena, zakaj ti si me hotel umoriti; in vendar mi je žal. Tako umiraš? In tako je moje slovo od tebe? Mogoče se nikdar več ne srečava na svetu, in to je morebiti prav, kajti ako bi živel, kdo ve, kako bi ravnala s teboj, kedar preteče ura moje nežnosti? Umiraš, tako pravijo — ti učeni bedaki z dolgimi obrazi, ki bodo drago plačali za to, ako te pustijo umreti. Kje pa se bova zopet videla, ko izdam poslednjo karto? Enaka si bova tam v kraljestvu, kjer vlada Oziris. Čez nekoliko časa, čez nekaj let — mogoče že jutri — se bova zopet videla. In kako me boš pozdravil, potem, ko me boš dodobra poznal, kakšna sem? Ne, moraš me oboževati in častiti tukaj in tam! Zakaj krivice se ne morejo dotakniti neumrljivosti take ljubezni kot je tvoja. Samo zaničevanje more kakor kislina razjesti in uničiti ljubezen plemenitih src in razkriti resnico v svoji usmiljenja vredni goloti. Še vedno se moraš oprijemati mene, Harmakis; zakaj najsi bodo moji kakršnikoli, sem vendar velika in vzvišena nad tvoje zaničevanje. O, da bi te bila mogla ljubiti kakor ti ljubiš mene! Malo je manjkalo, da bi te ne bila, ko si pobil tiste vojake; in vendar — ne docela tako.

»Kakšno obzidano mesto je moje srce! Nikdo ga ne more zavzeti; niti, kadar odprem vrata na stežaj, ne more noben človek osvojiti varujočega stolpa! O da bi mogla otresti to samotnost in se izgubiti v dušo

drugega človeka! O da bi mogla za leto dni, za en mesec, za eno uro popolnoma pozabiti na politiko, ljudstva, velikolepje moje palače, in biti samo ljubeča ženska! Harmakis, srečno! Pojdi in se pridruži velikemu Juliju, ki ga je tvoja umetnost pred menoj priklicala iz smrti in mu nesi pozdrave egipčanske kraljice! Ej, vodila sem za nos tebe, vodila sem za nos Cezarja — morebiti me dohiti usoda, preden bo vse končano, in vodili bodo tudi mene za nos. Harmakis, srečno!«

Obrnila se je, da bi šla, ko pa se je obrnila, sem slišal šumenje drugega oblačila in stopinje druge ženske.

»Ej, ti si, Karmion. Da veš, vzlic vsej tvoji skrbnosti bo mož umrl.«

»Da,« je odgovorila z glasom, ki je bil votel od žalosti. »Da, kraljica, zdravniki pravijo tako. Štirdeset ur je ležal v tako globoki nezavesti, da je njegova sapa komaj vzdignila to mičkeno peresce, in moje uho, ki sem mu ga pritisnila na prsi, je komajda moglo zaznati dviganje njegovega srca. Deset dolgih dni že čujem pri njem, čujem dan in noč, da kar debelo gledam vsled pomanjkanja spanja in da se vsled slabosti komaj obvarujem, da ne padem. In tak je konec vsega mojega truda! Zahrbtni udarec tistega prokletega Brena je storil svoje delo in Harmakis umira!«

»Ljubezen ne gleda na trud, Karmion, in ne more tehtati svoje ničnosti s prodajalno tehtnico. Ljubezen da, kar ima, in hrepeni, da bi dala in dala, dokler se ne izprazni neskončnost duše. Drage so tvojemu srcu te naporne noči bdenja, prijeten je tvojim utrujenim očem žalostni pogled na moč, ki je tako propadla, da je odvisna od tvoje šibkosti. Ti, Karmion, namreč ljubiš tega človeka, ki tebe ne ljubi, in sedaj, ko je brez moči, lahko razlivaš svoje nagnjenje po neodzivajoči se temini njegove duše in se mamiti s sanjami tega, kar je še lahko.«

»Ne ljubim ga, saj imaš dokaz, kraljica! Kako morem ljubiti človeka, ki je hotel umoriti tebe, ki si mi kakor sestra? Iz usmiljenja mu strežem.«

Kraljica se je nasmehnila, ko je odgovorila: »Usmiljenje in sočutje je dvojček ljubezni, Karmion. Čudovito blodeča so pota ženske ljubezni in ti si čudno pokazala svojo, dobro vem. Ampak čim višja je ljubezen, tem globlji je prepad, v katerega lahko pade — da, in se iznova vzdigne iz njega proti nebu, da še enkrat pade! Revica! Igrača si svojega nagnjenja; sedaj si nežna kot jutranje nebo, sedaj zopet, ko ti ljubosumnost zgrabi srce, bolj okrutna kot možje. No, tako smo pač ustvarjeni. Po vseh teh križih kmalu ne bo ostalo drugega kakor solze, kesanje pa — spomin!«

Štirinajsto poglavje.

Nežna skrb dvornice Karmion. — Harmakis okreva. — Kleopatrina brodovje odjadra v Cilicijo. — Bren govori Harmakisu.

Kleopatra je odšla in nekoliko časa sem ležal tiho ter zbiral moči, da bi mogel govoriti. Prišla pa je Karmion in stala ob moji postelji in jaz sem čutil, da ji je debela solza padla iz temnih oči in meni na obraz, kakor pade v nevihti iz gromkega oblaka prva težka kaplja dežja.

»Odhajaš,« je šepetala, »naglo odhajaš, kamor ti ne smem slediti! O Harmakis, kako iz srca rada bi dala svoje življenje za tvoje!«

Tedaj sem naposled odprl oči in govoril, kolikor sem pač mogel:

»Zadržuj svojo žalost, draga prijateljica,« sem rekel, »še živim in se v resnici počutim, kakor da bi mi novo življenje plalo v prsih.«

Tiho je kriknila od radosti; nikdar nisem videl lepšega kakor je bila izpremembra, ki se je zgodila na njenem objokanem obrazu! Bilo je kakor ko prvo svitanje dneva prežene bledost onega žalostnega neba, ki zakriva noč pred zoro. Ljubko obličje ji je postalo vse rožnato in skozi ploho njenih solz se je prikazal nasmehljaj začudenja, ki je bil bolj dražesten kot ne-

naden nasmehljaj morja, ko se njegovi valčki zasvetijo pod poljubom izišlega meseca.

»Živiš!« je vzkliknila in padla poleg postelje na kolena. »Živiš — jaz pa sem mislila, da si že odšel na drugi svet! Vrnil si se nazaj k meni! Oj, kaj govorim! Kako neumno je žensko srce! To prihaja od tega dolgega bdenja! Ne, le spi in počivaj, Harmakis! — Zakaj govoriš? Nobene besede več, ti ukazujem kar naravnost! Kje pa je tista tekočina, ki jo je pustil tisti dolgobradi bedak? Ne, ničesar ne boš pil! Spi, Harmakis, spi!« in počenila je poleg postelje in mi položila hladno roko na čelo mrmrajoč: »Spi! Spi!«

Ko sem se prebudil, je bila še vedno pri meni, dasi so skozi okno pokukavali prvi žarki zore. Klečala je zraven postelje in držala eno roko na mojem čelu, na drugi, iztegnjeni, pa ji je počivala glava v vsem neredu kodrov.

»Karmion,« sem zašepetal, »ali sem spal?«

Kakor bi trenil, je imela oči široko odprte in nežno zrla name. »Da, spal si, Harmakis.«

»Kako dolgo pa sem spal?«

»Devet ur.«

»In ti si bila vseh dolgih devet ur tukaj pri meni?«

»Da, pa saj to ni nič; jaz sem tudi spala — in bala sem se, da te ne bi zbudila, ako bi se genila.«

»Pojdi in počivaj,« sem rekel, »sram me je, če pomislim na to. Pojdi počivat, Karmion.«

»Ne skrbi zame,« je odgovorila; »glej, naročila bom sužnju, da te bo čuval in mene zbudil, ako bi kaj potreboval. Spim tam v zunanji sobi. Mir — že grem!« in skušala je vstati, a mišice so ji tako krčevito zastale, da se je zgrudila po tleh.

Skoraj mi je nemogoče povedati, kako me je bilo sram, ko sem jo videl pasti. Na žalost se nisem mogel ganiti, da bi ji pomagal.

»Saj ni nič,« je rekla, »ne gani se, samo z nogo sem se ujela. No!« je rekla, vstala in se zopet zgrudila, »zlodej naj vzame to mojo nerodnost! Ej — dremati se mi mora. Sedaj pa je že dobro. Pošljem ti

sužnja,« in opotekala se je iz sobe kakor človek, ki ga je vino premagalo.

Nato sem iznova zaspal; bil sem namreč neznanško slab. Ko sem se prebudil, je bilo popoldne in zahrepenel sem po jedi, ki mi jo je Karmion prinesla.

Jedel sem. »Ej, ne bom še umrl,« sem rekel.

»Ne,« je odgovorila in zmajala z glavo, »živel boš. V resnici sem trošila svoje sočutje nad teboj.«

»In tvoje sočutje mi je rešilo življenje,« sem rekel s težavo; sedaj sem se namreč spominjal na vse.

»To ni nič,« je rekla malomarno. »Koncem koncev si moj bratranec. Povrh tega jako rada strežem — to je poklic ženske. Prav nemara bi isto storila za vsakega sužnja. No sedaj te pa zapustim, ko je nevarnost minula.«

»Bolje bi bila storila, da bi me bila pustila umreti, Karmion,« sem ji rekel čez nekoliko časa, »zakaj življenje mi more sedaj biti samo ena dolgotrajna sramota. Povej mi, kdaj odpluje Kleopatra proti Ciliciji?«

»Čez dvajset dni odjadra in s takim velikolepjem in bliščem, kakoršnega Egipt še ni videl. V resnici ne morem uganiti, kje je dobila sredstva, da je nagromadila ves ta sijaj kakor poljedelec gromadi svojo žetev.«

Jaz pa, ki sem vedel, odkod je izviral to bogastvo, sem zaječal od bridkosti in nisem ničesar odgovoril.

»Greš ti tudi ž njo, Karmion?« sem jo vprašal čez nekaj časa.

»Da, jaz in ves dvor. In ti — pojdeš tudi.«

»Jaz pojdem? Ej, čemu pa to?«

»Ker si Kleopatrin suženj in moraš vkovan v pozlačene verige stopati za njenim vozom. Tudi za voljo tega, ker se te boji pustiti tukaj v Khemu in pa, ker je njena volja.«

»Karmion, ali mi ni mogoče pobegniti?«

»Pobegniti, ti bolna reva? Kako pa moreš pobegniti. Še celo sedaj si dobro zastražen. Ako bi pa tudi pobegnil, kam pa se hočeš obrniti? Ni v Egiptu poštenjaka, ki ne bi iz zaničevanja pljunil nate.«

Zopet sem zaječal sam pri sebi in ker sem bil tako silno slab, sem čutil, kako so mi solze tekle po licih.

»Ne jokaj!« je rekla naglo in obrnila obraz v stran. »Bodi možak in prenašaj te nadloge. Kakor si sejal, tako moraš sedaj žeti; po žetvi pa se dvignejo vode in odplavijo gnijoče korenine in potem pride zopet čas setve. Morebiti se bo tam v Ciliciji dala najti kaka pot, posebno ko boš zopet pri močeh, da boš mogel ubežati — ako v resnici moreš živeti proč od Kleopatrinega nasmeha; in potem moraš bivati v kakšni daljni deželi, dokler se vse to ne pozabi. Moja naloga je sedaj dovršena; zavoljo tega: srečno! Včasih te bom prišla obiskat, da vidim, ako kaj potrebuješ.«

S temi besedami je odšla; po njenem odhodu mi je stregel zdravnik, in sicer jako vešče, in dve sužnji. In kakor se mi je celila rana, tako se mi je vračala moč, izprva bolj počasi, potem pa jako hitro. Štiri dni po njenem odhodu sem že zapustil posteljo in čez nadaljnje tri sem se mogel sprehajati eno uro po vrtovih palače; teden dni pozneje sem že lahko bral in mislil, dasi nisem več zahajal na dvor. In naposled je neki popoldan prišla Karmion in mi velela, da naj se pripravim, kajti brodovje bo odplulo v dveh dneh, najprvo proti sirijski obali, od tod pa proti Cilicijskemu in Isuškememu zalivu.

Tedaj sem napisal Kleopatri pismo in prosil, da naj me pusti doma poudarjajoč, da je moje zdravje tako šibko, da mi ni mogoče potovati. V odgovor pa je prišlo sporočilo, da moram iti ž njo.

Določeni dan so me zavoljo tega nesli v nosilnici do čolna, v katerem smo v družbi prav onega vojaka, ki mi je bil zadal tako rano, s stotnikom Brenom in drugimi vojaki njegove čete, ki so bili prav za prav moja straža, odveslali do neke ladje, ki je bila zasidrana z ostalimi ladjami velikega brodovja. Kleopatra je potovala v največjem velikolepju in sijaju in v spremstvu celega brodovja ladij, med katerimi je bila njena galeja, zgrajena kot hiša in obrobljena s cedrovim lesom in svilnatimi zavesami, tako lepa

in dragocena, da take svet še ni bil videl. Vendar nisem stopil nanjo in tako se je zgodilo, da nisem videl ne Kleopatre ne Karmion, dokler nismo ob ustju reke Cidnus stopili na suho.

Veliko brodovje je na dano znamenje razvilo jadra in odrinilo na pot, in ker je bil veter ugoden, smo na večer drugega dne dospeli v Jopo. Odtod smo z nasprotnimi vetrovi počasi vozili ob sirijskem obrežju, se ustavili v Cezareji, Ptolemaji, Tiru in Beritu in pluli mimo belega pobočja Libanona, venčanega s cedrami proti Herakleji in preko Isuškega zaliva proti ustju Cidna. Med potjo mi je močni morski zrak jako dobro del in mi vrnil zdravje tako, da sem bil naposled skorajda tak kakoršen sem bil pred tistim bojem, samo na glavi se mi je videla bela proga, kjer me je bil meč zadel. Ko smo se bližali Cidnu in sva z Brenom sama sedela na krovu, je stotnik zapazil belo marogo, ki mi jo je njegov meč prizadejal, in iz ust se mu je izvila silna kletev. »Da bi bil ti umrl, dečko,« mi je rekel, »mislím, da ne bi nikdar več nosil glave pokonci! Ej, zahrbtnen je bil tisti udarec, in sram me je ob misli, da sem te bil jaz tako udaril, posebno ker si na tleh ležal in imel hrbet obrnjen proti meni! Ali veš, da sem vsak dan prišel vprašat, kako ti gre, ko si ležal med življenjem in smrtjo? In pri Taranisu sem prisegel, da pokažem hrbet tistemu mehkužnemu življenju na dvoru in se podam v domače kraje na severu, ako bi umrl.«

»Ej, nikar si ne delaj skrbi, Bren,« sem mu odgovoril; »saj je bila tvoja dolžnost.«

»Mogoče! So pa dolžnosti, ki jih vrl človek ne sme storiti — nak, in tudi ako ti zapove še taka kraljica, ki je vladala v Egiptu! Tvoj udarec me je omamil, sicer te ne bi bil udaril tako. Kako pa je s teboj, dečko? Imaš neprilike s to-le našo kraljico, kaj? Zakaj te vlečejo na tem zabavnem potovanju kot sužnja seboj? Ali veš, da nam je strogo zapovedano, da te dobro stražimo in da bomo morali s svojim življenjem plačati, ako nam uideš?«

»Da, silne neprilike, prijatelj,« sem odgovoril; »ampak ne vprašuj me dalje.«

»Ker si v najlepših letih, je gotovo, da je ženska tukaj vmes — kar prisežem — in skorajda bi uganil, za kaj gre, dasi sem preprost in bedak. Ti, dečko, kaj praviš k temu-le? Naveličal sem se služiti Kleopatři in sem sit te vroče dežele, kjer je sama puščava in razkošje, ki izpodjeda človeku moč in mu prazni žepe. In tako je še z več drugimi mojimi znanci. Kaj praviš k temu-le: Polastimo se ene teh neokretnih ladij in potegnimo na sever! Popeljem te v boljše deželo kot je Egipt — deželo jezer in gora in velikih gozdov prijetno vonjajočih smrek; in tam ti dobim čedno dekle, ki ti bo družica — svojo lastno nečakinjo — močno, veliko dekle z modrimi očmi in dolgimi svitlimi lasmi, pa rokami, ki bi ti rebra polomile, ako bi jo bila volja, da te preveč močno objame. Ej, kaj praviš k temu? Popusti vendar tisto preteklost in pojdi v krasne severne kraje, kjer boš moj sin!«

Pomišljaj sem nekaj časa, nato pa žalostno odmajal z glavo; dasi me je namreč neznansko mikalo, da bi šel ž njim, sem se vendarle zavedal, da je moja usoda v Egiptu in da se ne smem in ne morem umakniti svoji usodi.

»Ni mogoče, Bren,« sem mu odgovoril. »Iz srca rad bi, da bi bilo mogoče, ampak veže me veriga usode, ki je ne morem prelomiti; v egiptovski deželi moram živeti in umreti!«

»Kakor je tvoja volja, dečko,« je rekel stari vojniki. »Silno rad bi videl, da bi se ti oženil med mojim ljudstvom, da bi te dobil za svojega sina. Pa dasi to ni mogoče, se zavedaj, da imaš v Brenu prijatelja, dokler sem tukaj. In še eno. Varuj se pred tisto tvojo zalo kraljico; pri Taranisu, kaj lahko pride dan, ko si bo mislila, da veš preveč, in potem — —« tako rekoč je potegnil z roko okoli vratu. »Sedaj pa lahko noč! Še en kozarec vina, potem pa spat, kajti jutri se prične bedasto igračkanje — — —«

(Tukaj je drugi zvitek papirusa na več mestih tako raztrgan in pokvarjen, da ni mogoče dognati, kaj je napisano na njem. Kakor vse kaže, je tukaj obsegal

popis Kleopatrinega potovanja po reki Cidnus do mesta Tarz.)

In — (tako se nadaljuje pisanje) — onim ljudem, ki najdejo zabavo v takih rečeh, je pogled moral v resnici biti nekaj imenitnega. Zadnji del naše galeje je bil obit s pločami zlate pene, jadra so bila iz tirskega škrlata, in srebrna vesla so se ob taktu godbe dotikala vode. Sredi ladje pod streho, ki se je lesketala od zlatega vezenja, je ležala Kleopatra oblečena kot rimska Venera — in boginja Venera gotovo ni bila lepša! — v tančici iz najfinejše svile, bele kot sneg, ki ji je bila pod prsi prepasana z zlatim pasom, na katerem so bili vrezani ljubavni prizori. Okrog nje so bili majhni rožnati dečki, izbrani zavoljo svoje lepote, ki niso imeli drugega na sebi kot kreljuti iz puha, katere so imeli privezane na ramah, na hrbtu pa lok in tulec Kupida, in so ji pahljali s pahljačami iz nojevega perja. Na ladjinem krovu niso bili sirovi mornarji, ampak ljubke ženske, nekatere oblečene kot Gracije, druge kot Nereide, ki so ravnale z vrvmi, ki so bile spletene iz svile, ter mehko prepevale ob glasu harf in udarjanju vesel. Za njeno posteljo je stal Bren z golim mečem v roki, v sijajnem oklepu in zlato čelado s kreljuti na glavi; zraven njega so bili še drugi, med njimi tudi jaz, vsi oblečeni v bogato izdelana oblačila — in jaz sem se zavedal, da sem bil v resnici suženj! Na visokem sprednjem delu so bile tudi goreče kadilnice, napolnjene z najdragocenejšim kadilom, iz katerih se je dvigal blagodišeči dim, ki je plaval v majhnih oblakih okoli ladje in za nami.

Kakor v bujnih, razkošnih sanjah smo tako plavali v spremstvu mnogoštevilnih ladij proti gozdnatim obronkom Taura, ob čegar vznožju je ležalo starodavno mesto Taršiš. Vso pot se je ljudstvo zbiralo na bregu in hitelo pred nami vzklikajoč: »Venera je vstala iz morja! Venera je prišla obiskat Baha!« Približali smo se mestu in vsi njegovi prebivalci — vsi, ki so mogli hoditi ali so jih mogli nesti — so v nepreglednih množicah vreli na nabrežje in ž njimi je prišla vsa Antonijeva vojska, tako da je triumvir naposled ostal sam na svojem domu.

Prišel je tudi Delij, z lažnim jezikom, prilizujoč se in priklanjajoč, in je v Antonijevem imenu pozdravil »kraljico lepote« ter jo povabil na gostijo, ki jo je bil priredil Antonij. Ona pa mu je oholo odgovorila rekoč: »Ej, kakopak! Antonij mora priti k nam, ne mi k njemu! Sporoči plemenitemu Antoniju, da ga drevi povabim k naši borni mizi — sicer bomo večerjali sami.«

Delij se je priklonil do tal in odšel; gostija je bila pripravljena; in tedaj sem naposled prvič videl Antonija. Prišel je oblečen v škrlatasta oblačila; bil je visok lep človek, v cvetu svojih let, in je imel svitile modre oči, kodraste lase in poteze na obrazu, ki so bile ostro izrezane kakor grški dragulj. Postave je bil velike, njegovo vedenje je bilo kraljevsko, obraz pa mu je bil odkritosrčen in njegove misli so bile razločno začrtane na njem, tako da mu jih je vsakdo lahko bral ž njega; samo šibkost ust je postavljala na laž moč in silnost čela. Prišel je v spremstvu svojih poveljnikov in ko je došel do postelje, kjer je Kleopatra ležala, je ves zavzet obstal in s široko odprtimi očmi strmел vanjo. Kraljica je resnobno zrla nanj; videl sem, da se ji je rdečica prikazala na obrazu in silna ljubosumnost mi je presunila srce. Tudi Karmion, ki je s povešenimi očmi vse videla, je to opazila in se nasmehnila. Kleopatra ni izpregovorila besedice in je samo iztegnila belo roko proti Antoniju, da bi jo poljubil. Triumvir je brez vsake besede prijel podano mu roko in jo poljubil.

»Glej, plemeniti Antonij!« je izpregovorila naposled z zvonkim glasom. »Poklical si me in prišla sem.«

»Venera je prišla,« je odgovoril z debelim glasom in je venomer upiral svoje oči v obraz. »Pozval sem žensko — a prišla je boginja, ki je vstala iz globin!«

»In ki je našla na kopnem boga, da jo pozdravi,« se je zasmejala. »No, sedaj pa bodi konec poklonov, zakaj na zemlji je celo Venera lačna. Plemeniti Antonij, podaj mi roko.«

Trobente so zabučale in Kleopatra se je podala roko v roki z Antonijem in z vsem svojim spremstvom skozi priklanjajoče se množice k gostiji.

(Tukaj je zopet vrzel v zvitku papirusa.)

Petnajsto poglavje.

**Gostija pri Kleopatri. — Kraljica stopí bisere. — Har-
makisove besede. — Kleopatrina prisega ljubezni.**

Tretjo noč je bila pripravljena nova gostija v dvorani velike palače, ki jo je bil Antonij dal Kleopatri na uslugo, in to noč je bila gostija še sijajnejša kot v prejšnjih nočeh. Okoli mize je bilo devet ležišč, ki so bila bogato okrašena z zlatom, in ležišči, pripravljene za Antonija in Kleopatro sta bili iz zlata z vdelanimi dragulji. Posoda je bila tudi iz zlata z vdelanimi dragulji, na stenah so visele škrlataste zavese, prevezene z zlatom, na tleh pa, ki so bila pokrita z mrežo iz zlata, so bile natresene cvetlice, ki so segale skoraj do gležnjev sužnjev, ki so stopali sem pa tja, in razširjale blagodišeče vonje. Tudi topot mi je bilo ukazano, da sem z dvornicami Karmion, Iras in Merira stal zadaj za Kleopatrinim ležiščem in kakor suženj od časa do časa izkliceval ure, ko so pretekale. Ker se nisem mogel protiviti, sem postal v srcu ves besen od jeze. Zaklel pa sem se — da bodi to zadnji-krat; take sramote nisem mogel več prenašati. Dasi namreč še vedno nisem mogel verjeti, kar mi je Karmion povedala — da je bila Kleopatra na tem, da postane Antonijeva prijateljica — vseeno nisem mogel prenašati te sramote in teh muk. Od Kleopatre namreč nisem bil sedaj slišal drugačnih besedi kakor onih, kakor jih kraljica govori svojemu sužnju, in jaz mislim, da je bila v svojem črnem srcu prav radostna, da me je mučila.

Tako se je prigodilo, da sem jaz, pravi faraon, kronani vladar Khema, stal med evnuhi, dvornicami in strežnicami zadaj za ležiščem kraljice Egipta, ko se je gostija veselo nadaljevala in so kozarci z vinom

krožili od enega gosta do drugega. Antonij je ves čas sedel in upiral oči v obraz Kleopatre, ki se ji je od časa do časa globoki pogled izgubil v njegovih očeh in takrat je razgovor med njima za kratek čas utihnil. Antonij ji je pripovedoval zgodbe o vojskah in činih, ki jih je bil storil — vmes pa je vpletal ljubavne šale, ki niso za ženska ušesa. Nje pa ni nič užalilo; osvojila si je celo njegov način pripovedovanja in je prekašala njegove pripovedi z drugimi, ki so bile bolj duhovite, a ne manj nesramne.

Po pojedini je Antonij strme gledal blesk in sijaj okoli sebe.

»Povej mi, predražestna kraljica,« je rekel, »ali je pesek reke Nila poln zlata, da moreš noč za nočjo trošiti kraljevsko bogastvo za eno samo gostijo? Odkod prihaja to nezaslišano bogastvo?«

Spomnil sem se na grobnico božanskega Menkaurê, čegar sveti zaklad se je tako zločesto razsipal, in sem se ozrl kviško tako, da so se Kleopatrine oči srečale z mojimi; uganila je moje misli in čelo se ji je močno pomračilo.

»Ej, plemeniti Antonij,« mu je odgovorila, »saj to ni nič! V Egiptu imamo svoje skrivnosti in znamo pričarati bogastvo, kadar ga potrebujemo. Povej mi pa, koliko misliš, da je vredna vsa ta zlata posoda in jed in pijača, ki smo jo bili imeli na mizi?«

Antonij se je oziral po mizi, da bi precenil, kar je kraljica omenila, in je naposled rekel:

»Mogoče kakih tisoč sestercijev.«⁸

»Za polovico si prenizko cenil, plemeniti Antonij! Ampak vse dam tebi in tvojim spremljevalcem kot prostovoljno znamenje prijateljstva. Hočem ti pa pokazati vse več: Jaz bom z enim samim požirkom izpila za deset tisoč sestercijev vrednosti.«

»To je nemogoče, zala kraljica!«

Ona pa se je nasmejala in velela sužnji, da naj ji prinese čašo belega jesiha. Ko so jo prinesli, jo je postavila predse in se iznova nasmejala. Antonij je vstal s svojega ležišča, prisedel bliže k njej in vsa zbrana

⁸ En sestercij je v današnji veljavi več kot 2200 Din.

družba se je spenjala naprej, da bi videla, kaj bo ona storila. Storila pa je tole: Z ušes je vzela enega tistih velikih biserov, ki jih je bila najnazadnje izvlekla iz trupla božanskega faraona Menkaurê, in preden so si navzoči mogli misliti, kaj namerava, je vrgla biser v jesih. Zavladala je popolna tišina, tišina začudenja, in neprecenljivi biser se je v močni kislini topil. Ko se je bil stopil, je Kleopatra vzela čašo, jo stresla pa izpila jesih do poslednje kapljice.

»Prinesite še jesiha, sužnji!« je zaklicala, »moja žeja še ni ugašena!« In s temi besedami je vzela drugi biser.

»Pri Bakhu! Ne smeš več!« je zavpil Antonij in jo hotel prijeti za roko; »sem že dovolj videl!«

Sam ne vem, kaj me je nagnilo do tega, ampak zgodilo se je, da sem v istem trenutku na ves glas zaklical:

»Ura prihaja, kraljica — ura prokletstva Menkaurê!«

Kleopatra je prebledela kot zid; od togote se je zadrila nad menoj, v tem ko je zbrana družba osupla ostrmela, ker ni vedela, kaj utegnejo pomeniti moje besede.

»Zlokobni suženj!« je zavpila. »Še enkrat tako govori in dam te bičati s palicami. Da, bičati kot zločinca — obljubljam ti, Harmakis!«

»Kaj hoče ta lopovski zvezdoznanec reči?« je vprašal Antonij. »Govori, človek, in pojasni pomen tvojih besedi; veš, oni, ki s prokletstvom barantajo, morajo jamčiti za svojo robo.«

»Služabnik sem bogov, plemeniti Antonij. Kar mi bogovi vdihnejo v glavo, to moram izreči; vendar jaz sam ne vem, kaj pomenijo te besede,« sem odgovoril ponižno.

»Ej, ej! Bogovom služiš, ali res, ti mnogobarvasti skrivnostnež?« Te besede so se nanašale na moje pisano oblačilo. »Veš, jaz pa služim boginjam, in to čaščenje je vse milejše. In med nama je ta-le razlika: dasi izrečem, kar mi vdihnejo v glavo, vendar tudi jaz ne morem doumeti, kaj pomenijo.« Tako rekoč je pogledal Kleopatro, kakor da bi hotel njo vprašati.

»Pusti tistega lopova,« je rekla nepotrpežljivo; »jutri se ga že otresemo. Suženj, izgubi se!«

Priklonil sem se in odšel in pri odhodu sem slišal Antonija, ki je rekel: »No, mogoče je ta tvoj zvezdoslovec lopov — saj to so vsi ljudje — ampak toliko pa lahko rečem, da se vede kot kralj, ima oči kot kralj — resnica, in duha!«

Pred vrati sem se ustavil; sam nisem vedel, kaj bi storil, tako sem bil prevzet od bednosti in tuge. In ko sem stal tam, se me je nekdo dotaknil za roko. Ozrl sem se — bila je Karmion, ki se je v zmešnjavi, ki je nastala med gosti, izmuznila od družbe in mi je sledila.

»Pojdi z menoj,« je šepnila; »v nevarnosti si.«

Obrnil sem se in šel za njo. Zakaj ne bi šel?

»Kam pa greva?« sem jo vprašal naposled.

»V mojo izbo,« je odvrnila. »Ne boj se; me dvornice Kleopatre nimamo kdovekaj izgubiti na dobrem glasu; ako bi naju kdo po naključju videl, bi pač mislil, da imava ljubavni sestanek, in ti so silno v modi.«

Šel sem ž njo in kmalu sva neopažena dospela do majhnega stranskega vhoda, kateri je držal do stopnic, po katerih sva se podala navzgor. Stopnice so se končavale v hodnik, po katerem sva hodila, dokler nisva našla na levi strani nekih vrat. Karmion je molče stopila v temno izbo, jaz pa sem ji sledil. Ko sva bila noter, je zapahnila vrata in prižgala s pomočjo trske visečo svetiljko. Ko je luč zagorela, sem se ozrl okoli sebe. Izba ni bila velika in je imela samo eno okno, ki je bilo zaprto z oknicami. Drugače pa je bila preprosto opremljena; stene so bile belo pobeljene, v njej je bilo nekaj skrinj za obleko, starinski stol, ki je bil po mojih mislih, in na njem so ležali glavniki, dišeči praški in vsa drobnarija, ki jo potrebujejo ženske; v kotu pa je stala bela postelja z vezeno odejo, ki je bila pogrnjena s tančico.

»Sedi, Harmakis,« je rekla Karmion in pokazala na stol. Sedel sem na stol, Karmion pa je odgrnila tančico in sedla na posteljo poleg mene.

»Ali veš, kaj sem slišala Kleopatro reči, ko si zapustil dvorano in gostijo?« je vprašala.

»Ne, ne vem.«

»Gledala je za teboj in ko sem stopila k njej, da bi ji postregla z neko rečjo, je mrmrala sama pri sebi: Pri Serapisu! Temu hočem narediti konec! Nočem več čakati! Jutri ga naj zadavijo!«

»Tako!« sem rekel; že mogoče, ampak po vsem, kar je bilo med nama, ne verjamem, da me bo umorila.«

»Zakaj ne verjameš, ti najneumnejši med vsemi ljudmi? Ali si že pozabil, kako blizu smrti si bil tam v alabastrski dvorani? Kdo te je rešil pred noži evnuhov? Mar Kleopatra? Ali jaz ali Bren? Počakaj, jaz ti povem. Ti še ne moreš verjeti, ker v svoji neumnosti misliš, da ni mogoče, da bi te mogla ženska, ki ti je bila še nedavno kakor žena, sedaj po tako kratkem času zahrbtno umoriti. Ne, nikar ne odgovori — vse vem. In jaz ti povem še to: ti si ne moreš misliti, kako silna je Kleopatrina verolomnost, niti sanja se ti, kako črno je njeno hudobno srce. V Aleksandriji bi te bila gotovo dala umoriti, ako bi se ne bila bala, da se ne bi glas o tvojem umoru raznesel po deželi in ji nakopal preglavic. Zavaljo tega te je pripeljala semkaj, da bi te dala skrivaj umoriti. Kaj pa ji moreš še dati? Ima ljubezen tvojega srca in se je naveličala tvoje lepote in moči. Oropala ti je kraljevsko dedno pravico in tako ponizala tebe, kralja, da moraš pri gostijah stati za njo med njenimi strežnicami. In od tebe je tudi izvedela veliko skrivnost o svetem zakladu!«

»Kako veš to?«

»Vem vse! In nocoj si videl, kako se razsipá bogastvo, ki je bilo shranjeno za oni čas, ko bo Khem v največji stiski, da ugoti razuzdanemu lahko živju in razkošju macedonske kraljice Khemu! Sedaj vidiš, kako je držala prisego, da te častno in pošteno poroči. Harmakis — navsezadnje so ti oči odprte, da vidiš resnico.«

»Da, še predobro vidim; in vendar mi je prisegla, da me ljubi, in jaz, neumni norec, sem ji verjel!«

»Prisegla je, da te ljubi!« je odgovorila Karmion in povzdignila svoje črne oči. »Sedaj ti pokažem, kako te ljubi. Ali veš, kaj je bilo nekdanj v tej hiši? Šola za duhovne, in kakor je tebi dobro znano, Harmakis, imajo duhovni svoje navade. Ta mala soba je bila prejšnje čase soba prvega duhovna, v izbi pa, ki se nahaja tam dalje, so se zbirali ostali duhovni. Stari suženj, ki oskrbuje hišo, mi je povedal vse to in mi razodel nekaj, kar ti bom sedajle pokazala. Sedaj, Harmakis, bodi tiho kakor v grobu in pojdi za menoj!«

Upihnila je svetiljko in me je ob medli svetlobi, ki je prihajala skozi zaprto okno, peljala za roko v drugi kot sobe. Tukaj je pritisnila na zid in v njem so se odprla majhna vrata. Ko sva stopila skozi, je zopet naravnala vzmet. Sedaj sva bila v majhni izbi, ki je merila kakih pet komolcev v dolžino in štiri v širino. Vanjo se je razlivala rahla svetloba in tudi zvok glasov, a nisem vedel odkod. Izpustila je mojo roko, se tiho plazila na drugi konec izbe in venomer gledala proti zidu. Nato se je splazila nazaj, mi šepnita: »Tiho!« in me peljala seboj naprej. Tedaj sem zapazil, da so bile v zidu luknje za gledanje, ki so držale skozi zid in so bile na drugi strani skrite za kamnitimi rezbarijami. Pogledal sem skozi luknjo, ki je bila pred menoj, in sem videl tole: šest komolcev spodaj so bila tla druge izbe, ki je bila bogato opremljena in so jo razsvetljevale blagodišeče svetiljke. Ta izba je bila spalnica Kleopatre in tamkaj, deset komolcev od kraja, kjer sva midva stala, je sedela Kleopatra na pozlačenem ležišču in zraven nje je sedel Antonij.

»Povej mi,« je zašepetala Kleopatra — ta kraj je bil namreč tako zidan, da je zgoraj stoječi poslušalec slišal vsako besedo, ki se je izrekla v izbi spodaj — »povej mi, plemeniti Antonij, ali si bil zadovoljen z mojo borno gostijo?«

»Sem,« je odgovoril z debelim vojaškim glasom, »sem bil, kraljica; tudi jaz sem prirejal gostije in bil povabljen na gostije, ampak nikdar nisem videl take

kot so tvoje. In povem ti, še to, dasi je moje govorjenje bolj surovo in ne poznam lepih besedi, kakoršne so ženskam všeč, najlepša stvar izmed vsega, kar je nudila tvoja gostija v tisti dvorani, si bila ti. Rdeče vino ni bilo tako rdeče kot tvoja prekrasna lica, cvetlice niso vonjale tako prijetno kot vonj tvojih las in noben safir s svojo izpreminjajočo se svetlobo ni bil tako lep kakor tvoje, kot morje sinje oči.«

»Kaj! Taka hvala od Antonija! Prijazne besede z ustnic njega, čegar pisanja so tako osorna! Ej, to je v resnici hvala!«

»Res,« je nadaljeval Antonij, »gostija je bila kraljevska, dasi mi je žal, da si zavrгла tisti veliki biser; kaj pa je hotel reči tisti tvoj zvezdoznanec, ki je izkliceval ure, s svojim zlokobnim govorjenjem o prokletstvu Menkau-re?«

Čez žareči obraz kraljice je šinila senca. »Sama ne vem; pred kratkim je bil v nekem pretepu ranjen in jaz mislim, da se mu je v glavi zmešalo vsled udarca.«

»Ni videti, da bi bil zmešane glave, in v njegovem glasu je bilo nekaj, kar mi še sedaj doni v ušesih kakor kak orakelj. In tako divje te je gledal, kraljica, s tistimi svojimi prodirljivimi očmi, kakor človek, ki je ljubil in vendar v ljubezni sovražil.«

»Čuden človek je, ti povem, plemeniti Antonij, in učen. Včasih se ga skoraj bojim, on je namreč temeljito vešč starodavnih umetelnosti Egipta. Ali veš, da je ta človek kraljevske krvi in je nekoč skoval zaroto, da bi me ubil? Ampak jaz sem ga pridobila zase in ga nisem umorila, ker je imel ključ do skrivnosti, ki sem jih silno rada hotela izvedeti; zares, rada sem imela njegovo modrost in poslušala njegovo globoko govorjenje o vseh rečeh, ki so nam tajne in skrite.«

»Pri Bakhu! Ljubosumen postajam na tega lopova! In sedaj, kraljica?«

Sedaj sem izsesala iz njega vse skrivnosti in nimam več vzroka, da bi se ga bala. Ali nisi opazil, da sem ga pustila tri dni stati kot sužnja med sužnji in je moral klicati ure, ki so nam minevale na go-

stiji? Noben ujet kralj, ki je stopal v tvojih zmago-slavnih sprevodih po Rimu, ni mogel trpeti bolj ske-lečih bolečin kakor ta egiptovski knez, ko je osra-močen stal zadaj za mojim ležiščem.

Pri teh njenih besedah me je Karmion prijela za roko in mi jo nežno stisnila.

»Veš, ne sme nas več nadlegovati z besedami tako slabega pomena,« je Kleopatra počasi nadaljevala; »jutri zjutraj umrje — hitro in skrivaj in nikdo ne bo vedel, kakšna je bila njegova usoda. Glede tega sem trdno odločena. Še v tem hipu, ko govorim te besede, narašča v mojih prsih strah pred tem člo-vekom. In mika me skoraj, da bi takoj sedaj dala povelje, da ga spravijo s sveta, kajti ne bom prosto dihala, dokler ne bo mrtev,« in pri teh besedah se je premaknila, kakor da bi hotela vstati.

»Odloži do jutra,« je rekel Antonij in jo ujel za roko; »vojaki pijejo in stvar bi bila slabo narejena. In škoda je tudi. Niti na misel mi ne pride, da bi umoril spečega človeka.«

»Zjutraj bo ptiček nemara že odletel,« je odgo-vorila in razmišljala. »Jako ostra ušesa ima, ta Har-makis, in zna poklicati stvari in pomoč, ki niso po-zemeljske. Morebiti me baš sedaj sliši v duhu; zares, tako mi je, kakor bi čutila, da je blizu mene. Po-vedala bi ti lahko — ampak ne, pustimo ga! Pleme-niti Antonij, bodi mi hišina in snemi mi to zlato krono, prav reže me v čelo. Narahlo, da me ne bo bolelo — tako!«

Antonij ji je snel krono s kačo s čela in ona je stresla bogate lase, ki so ji padli z glave in obdajali kakor oblačilo.

»Vzemi nazaj svojo krono, kraljica,« je rekel Antonij s tihim glasom, »vzemi jo iz mojih rok; nočem te jo oropati, ampak ti jo še bolj trdno postaviti na tisto prekrasno čelo.

»Kaj hoče moj gospod reči s tem?« je vprašala, se nasmejala in mu gledala v oči.

»Kaj hočem reči? Ej, tole: prišla si semkaj na moj poziv, da mi boš dala odgovor na obdolžbe, ki so bile v političnih zadevah dvignjene zoper tebe.

In da veš, kraljica, ako bi ti bila druga kakor si, ne bi šla nazaj domov in dalje kraljevala ob Nilu. O tem sem namreč popolnoma gotov, da so obdolžitve zoper tebe docela resnične. Ampak ker si, kar si — in glej, narava ni nikdar bolj oblagodarila ženske — ti vse odpuščam. Zavoljo tvoje lepote, miline ti odpuščam nekaj, kar še ni bilo odpuščeno ne kreposti, ne rodoljubju, ne častitljivosti starosti! Sedaj vidiš, kako dobra je ženska razumnost in dražestnost, saj lahko pripravi kralje, da pozabijo svojo dolžnost, in nagne celo pravico, ki ima zavezane oči, da pogleda, preden vzdigne svoj meč! Vzemi nazaj svojo krono, kraljica! Sedaj je moja dolžnost, dasi utegne biti težka, da te ne bo tiščala in drgnila.«

»Kraljevske so te besede, plemeniti Antonij,« je odgovorila Kleopatra, »milostne, velikodušno besede, kakršne pristojajo osvojitelju sveta! Glede svojih hudobnih del v preteklosti — ako so sploh to bila hudobna dela — rečem tole in samo tole: takrat še nisem poznala Antonija! Zakaj kdo more grešiti zoper njega, kdor ga pozna? Katera ženska bi mogla vzdigniti meč zoper človeka, ki mora vsem ženskam biti kakor bog — človeka, ki pritegne — kadar ga vidiš in spoznaš — nase vsa srca kakor solnce cvetlice, da se za njim obračajo? Ali morem še kaj več reči, ne da bi prestopila meje ženske skromnosti? Ej, samo tole: položi mi krono na čelo, veliki Antonij, in vzeti si jo hočem kot dar od tebe, ki mi je dvakrat drag in ljub, ker si mi jo ti dal, in jo hočem čuvati v tvoje namene!«

»Tako, sedaj sem tvoja kraljica podložnica in po meni se ves Egipt, ki ga vladam, klanja triumviru Antoniju, ki bo Antonij, cesar Rima in vladar Khema!«

Ko ji je položil krono na kodre, je stal pred njo in strmел vanjo; topli dih njene lepote ga je prešnil, in prijel jo je za roke, pritisnil k sebi in jo trikrat poljubil rekoč:

»Kleopatra, ljubim te — ljubim te, predraga, kakor nisem še nikdar ljubil.« Ona pa se mu je izvila iz objema in se mehko smehljala; pri tem ji je zlati obroč iz svetih kač, ki ji je bil samo narahlo položen

na čelo, padel z glave in se zakotalil v temo zunaj svetlega kroga.

Videl sem to slabo znamenje in sem celo v grenki bridkosti svojega srca čutil njegov slabi pomen. Onadva pa se nista zmenila zanj.

»Ti me ljubiš?« je rekla sladko. »Kako vem jaz, da me ljubiš? Mogoče ljubiš — Fulvijo, tvojo zakonsko ženo?«

»Ne, ne Fulvijo, tebe, Kleopatra in samo tebe! Mnogo žensk je izza mojih mladih let že ljubeznivo gledalo za menoj, ampak nikdar me ni do nobene tako vleklo srce kakor me vleče do tebe, čudo sveta, kakršno še nikoli ni bila nobena ženska! Ali me moreš ljubiti, Kleopatra, in mi biti vdana in zvesta? Ne zavoljo mojega dostojanstva in moči, ne zavoljo tega, kar lahko dam in vzamem, ne zavoljo resnobne godbe korakov mojih legij ali zavoljo svetlobe, ki sije iz svitle zvezde moje dobre sreče, ampak zavoljo mene, zavoljo Antonija, tistega surovega poveljnika, ki se je postaral po taborih? Da, zavoljo Antonija, tistega veseljaka, slabotnega, nestanovitnega glede cilja, ki pa še nikdar ni zapustil prijatelja, nikdar oropal siromaka, nikdar napadel sovražnika zahrbtno. Reci, ali me moreš ljubiti? Oj, ako me boš ljubila, veš, potem bom bolj srečen, kakor če bi nocoj sedel na kapitolu v Rimu in bil kronan kot neomejen vladar vsega sveta!

Ko je tako govoril, je Kleopatra upirala svoje čudovite oči vanj in v njih se je svetila svetloba resnice in poštenosti, ki mu je bila neznana.

»Odkrito govoriš,« je rekla, »in tvoje besede so prijetne mojim ušesom — in prijetne bi bile, ako bi bile razmere drugačne kot so. Zakaj kateri ženski ne bi bilo všeč, ko vidi gospodarja sveta pred svojimi nogami? Ker pa so razmere take kakor so, ej, Antonij, kaj more biti tako prijetno kot tvoje prijetne besede? Mornarju, ki ga je vihar metal sempatja po morju, mirno pristanišče — to je gotovo prijetno! Ubogemu, spokornemu duhovnu na poti k daritvi, sanje o nebeški sreči — to je gotovo prijetno! Zora z rožnatimi prsti, ki prihaja z oblubo, da raz-

veseli bdečo zemljo — to je gotovo prijetno! Ampak nič vsega tega, nobeno veselje, nobena krasna stvar se ne more primerjati s sladko prijetnostjo besedi, ki si jih govoril meni, Antonij! Ti namreč ne veš — si ne moreš misliti — kako pusto je bilo moje življenje in prazno, kajti usojeno je tako, da se more ženska samo v ljubezni otresti svoje samotnosti. In jaz nisem nikdar ljubila — nikdar nisem mogla ljubiti — vse do današnjega srečnega večera! Ej, vzemi me v svoje roke in priseziva veliko prisego — prisego, ki je ne bo mogoče prelomiti, dokler bo količkaj življenja v naju! Glej, Antonij! Sedaj in za vedno ti prisegam popolno zvestobo! Sedaj in za vedno sem tvoja, samo tvoja!»

Tedaj me je Karmion prijela za roko in me peljala proč.

»Ali si dovolj videl?« je vprašala, ko sva zopet bila v izbi in prižgala svetiljko.

»Sem«, sem ji odgovoril; »oči so se mi odprle.«

Šestnajsto poglavje.

Načrt dvornice Karmion. — Njeno priznanje. — Harmakisov odgovor.

Nekoliko časa sem sedel s povešeno glavo in moja duša je objela poslednja grenkost sramote. Tak je bil torej konec vsega. Za to sem bil prelomil svoje prisege, za to sem bil izdal skrivnost piramide, za to sem bil izgubil krono, čast in morebiti upanje na nebesa! Ali je mogel biti še kak človek na širnem svetu, ki bi bil tako pogreznjen v žalost kot sem tisto noč bil jaz? Prav gotovo ga ni bilo! Kam uaj bi se obrnil? Kaj naj bi storil? A celo skozi vihar, ki mi je divjal v srcu, se je glasno glasil bridki klic ljubosumnosti. Kajti ljubil sem to žensko, ki sem ji bil dal vse; ona pa je bila v tem trenutku — oj! Niti misliti nisem smel na to. In v teh silnih mukah se mi je iz srca vlila ploha solz, kakršne je strašno prelivati.

Tedaj se mi je približala Karmion in videl sem, da je tudi ona jokala.

»Ne jokaj, Harmakis!« je ihtela in pokleknila poleg mene. »Ne morem prenašati, če te vidim, da jokaš. Oj, zakaj se nisi dal svariti? Velik bi bil in srečen in ne kot sedaj. Poslušaj, Harmakis! Torej si slišal, kaj je rekla ta lažna ženska s tigrovim srcem — jutri te izroči morilcem!«

»Že dobro,« sem zasopel.

»Ne, ni dobro. Harmakis, ne daj, da bi dosegla še to poslednjo zmago nad teboj. Izgubil si razen življenja vse. Ampak dokler imaš življenje, imaš tudi upanje in z upanjem možnost, da se maščuješ.«

»Oj!« sem vzkliknil in skočil s stola. »Na to pa niti mislil nisem! Da — možnost, da se maščujem! Sladko bi bilo, da bi bil maščevan.«

»Sladko bi bilo, Harmakis, a vendar — maščevanje je kakor puščica, ki pogosto prodere njega, ki jo je izstrelil. Jaz sama vem to,« in vzdihnila je. »Ampak pustiva govorjenje in žalost. Za naju dva bo še dovolj časa, da se bova žalostila vsa prihodnja, težka leta, ako že ne bova govorila. Ti moraš bežati — moraš zbežati, preden se bo začel dan svitati. Poslušaj moj načrt. Jutri pred dnevom odjadra neka galeja, ki je naložena s sadjem in drugim blagom stoprav včeraj dospela semkaj iz Aleksandrije, zopet tja nazaj in jaz sem znana z njenim kapitanom, dasi ga ti ne poznaš. Jaz ti bom dala obleko sirijskega trgovca in te oblekla, kakor znam, in ti dala pismo do kapitana galeje. On naj te prepelje nazaj v Aleksandrijo; mislil bo, da si zgolj trgovec, ki greš za svojo kupčijo. Nocoj je Bren poveljnik straže in Bren je moj in tvoj prijatelj. Mogoče bo kaj uganil, morebiti pa tudi ne, toliko pa je gotovo, da bo sirijski trgovec povsem lahko šel mimo straže. Kaj praviš k temu?«

»Dobro je tako,« sem odgovoril, »kaj malo se brigam za to, kako se bo končalo.«

»Počivaj torej tukaj, Harmakis, v tem pa bom jaz vse potrebno pripravila in uredila. Harmakis, ne žaluj preveč. So ljudje, ki bi morali vse bolj žalovati

kot ti.« S temi besedami je odšla in me pustila sama z mojim trpljenjem, ki je bilo hujše od mučenja. Da bi ne bilo tiste silne želje po maščevanju, ki mi je od časa do časa šinila po mučeni glavi kakor blisek ter polnočno morje, mislim, da bi bil v tisti črni uri izgubil pamet. Naposled pa sem slišal stopinje pri vratih in v sobo je stopila Karmion in težko dihala; prinesla je namreč vrečo obleke.

»Vse je v redu,« je rekla. »Tukaj je obleka in perilo, pisalne tablice in vse, kar je potrebno. Obiskala sem tudi Brena in mu povedala, da bo šel eno uro pred dnevom nek sirijski trgovec mimo straže. Dasi se je delal, da spi, mislim, da me je razumel; odgovoril je namreč zevajoč, da gre lahko petdeset sirijskih trgovcev po poštenih kupčijah, samo da povedo stražno geslo ‚Antonij‘. Tukaj imaš tudi pismo do kapitana — njegove ladje ne moreš zgrešiti, ker je privezana na desni, čim dospeš na veliko nabrežje, in je majhna ter črno pobarvana, in povrh vsega se mornarji pripravljajo za pot. Zunaj počakam, da slečeš obleko svojega stanu in se opraviš, kakor treba.«

Ko je odšla, sem kar trgal sijajna oblačila s sebe, jih opljuval in poteptal na tleh. Nato sem si oblekel skromno obleko trgovca, ovil tablice okoli sebe, obul sandale iz neustrojene kože in vtaknil nož za pas. Ko sem bil gotov, je prišla Karmion in me pogledala.

»Vse preveč si še kraljevski Harmakis,« je rekla, »to se mora predrugačiti.«

Vzela je škarje z mize, mi velela naj sedem in mi postrigla lase do gole kože. Nato je poiskala barvila, kakor jih uporabljajo ženske, da si naredo oči bolj temne in jih večje zmešala; nato mi je s to tekočino drgnila obraz in roke ter belo brazgotino na glavi, kjer me je bil Bren zadel z mečem.

»Sedaj si ves drug človek, Harmakis,« je rekla in se žalostno nasmejala, »še jaz bi te težko spoznala. Počakaj, še eno reč. S temi besedami je odšla k skrinji, v kateri je imela obleko, in vzela iz nje težko mošnjo zlata.

»Vzemi tole, denar boš potreboval.«

»Tvojega zlata ne morem vzeti, Karmion.«

»Daj, vzemi ga. Saj mi ga je dal Sepa za pospeševanje naše stvari; zavoljo tega je popolnoma primerno, da ga vzameš. Ako bom jaz potrebovala denarja, mi ga bo brez dvoma dal Antonij, ki je odslej moj gospodar; zelo mi je naklonjen. Ne trati dragocene časa s takimi rečmi — ej, nisi še cel trgovec, Harmakis,« in brez vsake nadaljne besede je vtaknila zlate v usnjato torbo, ki mi je visela na hrbtu. Nato je zavezala vrečo, v kateri je bila druga obleka in perilo, in dala vanjo celo steklenico barvila iz alabastra, da bi se nanovo pobarval po obrazu; vezena oblačila, ki sem jih bil slekel, pa je pobrala in jih skrila na skrivnem kraju. Naposled je bilo vse gotovo.

»Ali je že čas, da grem?« sem jo vprašal.

»Ne še. Potrpi malo, Harmakis; še eno kratko uro moraš prenašati mojo družbo, potem pa se morebiti ločiva za vedno.«

Pogledal sem jo, kakor bi hotel reči, da sedaj ni čas za ostre besede.

»Odpusti mi moje prenagljeno govorjenje,« je rekla; ampak iz slanega vrelca prihaja grenka voda. Sedi, Harmakis; še vse hujše besede ti moram reči, preden greš.«

»Govori,« sem ji odgovoril; »besede me ne morejo več ganiti, najsi so še tako hude.«

Stala je pred menoj s sklenjenimi rokami in luč svetiljke ji je svetila na zali obraz. Opazil sem mimgrede, kako zelo je bil bled in kako veliki in temni so bili obroči okoli njenih globokih črnih oči. Dvakrat je vzdignila blede obraz in skušala izpregovoriti, a dvakrat ji je glas odpovedal; ko pa je naposled izpregovorila, je bilo slišati hripavo šepetanje.

»Ne morem te pustiti, da bi odšel,« je rekla, »ne morem te pustiti, da bi odšel, ne da bi zvedel resnico.«

»Harmakis, jaz sem te bila izdala!« Planil sem pokonci, ona pa me je ujela za roko.

»Oj, sedi,« je rekla, »sedi in me poslušaj. Potem pa, ko boš vse slišal, stori z menoj, kar te je volja. Poslušaj. Izza onega nesrečnega trenutka, ko so v navzočnosti strica Sepa moje oči drugikrat gledale tvoj obraz, sem te ljubila — niti misliti si ne moreš, kako zelo. Misli si svojo ljubezen do Kleopatre in jo podvoji in še enkrat podvoji in potem boš mogoče približno vedel, kako velika je bila moja ljubezen. Ljubila sem te, z vsakim dnevom sem te bolj ljubila, tako da mi je naposled bilo kakor da živim samo v tebi, samo za tebe. Ampak ti si bil mrzel — hujši kot mrzel! Ravnal si z menoj ne kot živo žensko, ampak kot z orodjem za gotov namen — kot z orodjem, s katerim bi koval svojo srečo. Potem pa sem uvidela — resnica, dolgo preden si se sam zavedel — da te je tvoje srce na moč gnalo proti onemu pogubonosnemu obrežju, na katerem je sedaj tvoje življenje uničeno. In naposled je prišla ona noč, tista strašna noč, ko sem skrita v tvoji izbi videla, kako si vrgel moj robec skozi okno, in slišala sladke besede, s katerimi si pozdravljal dar moje kraljevske tekmičice. Tedaj sem ti v svoji bolesti razodela skrivnost, ki je sam nisi hotel videti, in ti si se norčeval iz mene, Harmakis. Oj, sramota — v svoji neumnosti si se norčeval iz mene! Šla sem od tebe in v meni so se porajale vse muke, ki morejo razjedati in trgati žensko srce, kajti tedaj sem bila prepričana, da si ljubil Kleopatro! Resnica, tako sem bila jezna, da sem te hotela še tisto noč izdati; vendar sem se premislila in rekla: ne še, ne še! Jutri se morebiti omehča. Prišlo je drugo jutro in vse je bilo pripravljeno, da izbruhne velika zarota, ki te je imela posaditi na prestol faraonov. Tudi jaz sem prišla — spominjaš se — a zopet si me zavrgel, ko sem ti govorila v prisposodobah, kakor malo vredno stvar — kot stvar, ki je premajhna, da bi samo za trenutek pomislil nanjo. In ker sem se zavedala, da se je vse to zgodilo zavaljo tega, ker si — dasi se sam še nisi zavedal tega — ljubil Kleopatro, katero bi moral taisti dan umoriti, se me je polastila neznanska togota in vame je prišel hudoben duh, ki me je tako obsedel, da

sem postala vsa drugačna kot prej in se nisem mogla brzdati. In ker si me še zasmehoval, sem v svojo večno sramoto in žalost tole storila: Podala sem se h Kleopatrin in izdala tebe in vse tvoje in našo sveto stvar rekoč, da sem bila našla neko pisanje, ki si ga bil ti izgubil, in iz njega izvedela vse to.«

Težko sem hropel in nemo sedel na svojem mestu; ona pa je žalostno zrla vame in nadaljevala:

»Ko je Kleopatra spoznala, kako velika je bila zarota in kako globoke njene korenine, je bila v silnih skrbeh; izprva je hotela pobegniti v Sais ali pa vzeti ladjo in se odpeljati na otok Ciper, jaz pa sem ji pojasnila, da so vsa pota zaprta. Nato je rekla, da te bo dala umoriti v tvoji izbi, in jaz sem jo zapustila v teh mislih. V tisti uri sem namreč bila vesela, da te umore, resnica, in tudi ako bi si oči izjokala na tvojem grobu, Harmakis. Ampak kaj sem bila pravkar rekla? — Maščevanje je puščica, ki pogosto zadene njega, ki jo izstreli. Tako je bilo tudi z menoj. Med mojim odhodom in tvojim prihodom je namreč Kleopatra zasnovala globlji načrt. Bila je v strahu, da ne bi s tem, da bi te dala umoriti, samo še bolj zanetila ustajo. Spoznala je tudi, ako bi te navezala nase in pokazala tvojo nezvestobo, da bi s tem zadela pretečo nevarnost v korenine in jo odstranila. Ko je bil ves načrt gotov — in bil je velik načrt! — se ga je drznila izvršiti, dasi je bil izid negotov, in — ali naj nadaljujem? Dobro veš, Harmakis, kako je ona zmagala, in tako je puščica maščevanja, ki sem jo izstrelila, padla na mojo glavo. Drugi dan sem že spoznala, da sem grešila zaman, za nič, da so vso krivdo mojega izdajstva zvalili na nesrečnega Pavla in da sem jaz samo to dosegla, da sem popolnoma uničila stvar, za katero sem prisegla in delovala, pa izročila moža, ki sem ga ljubila, rokam lahkožive razuzdane kraljice.«

Povesila je glavo za nekaj časa, in ker jaz nisem rekel ničesar, je nadaljevala:

»Daj, da ti povem ves svoj greh, Harmakis, potem naj pride pravica nad mene. No, zgodilo se je tole. Kleopatra te je napol v resnici vzljubila in te je

v svojem srcu zares mislila vzeti za moža. Zavoljo te polovične ljubezni do tebe je prizanesla vsem, ki so bili zapleteni v zaroto, in jim pustila življenje, misleč, da bo s tem, ako se poroči s teboj, uporabljala njih in tebe za to, da bi privezala nase srce Egipta, ki ne ljubi ne nje ne nobenega Ptolemeja. Potem te je še enkrat ujela v past in ti si ji v svoji neizmerni neumnosti izdal skrivnost skritega zaklada, ki ga danes razsipa v veselje in zabavo razkošnega Antonija; resnica pa je, da je takrat imela voljo in namen izpolniti svojo prisego in te poročiti. Taisto jutro pa, ko je prišel Delij po odgovor, je poslala po mene in mi vse povedala — ona namreč jako ceni mojo preudarnost — in zahtevala od mene, da naj ji razsodim, ali naj kljubuje Antoniju in vzame tebe za moža ali pa naj pusti to misel in se poda k Antoniju. Jaz pa sem ji — spoznaj ves moj greh — v svoji silni ljubosumnosti svetovala — rajši kakor da bi videla njo kot tvojo ženo in tebe kot njenega ljubečega moža, svetovala sem ji prav določno, da naj se poda k Antoniju, ker sem dobro vedela (govorila sem namreč bila z Delijem), da ji bo ta slabotni mehkužni Antonij padel kot zrel sad pred noge, čim pride ona tja, kakor se je tudi v resnici zgodilo. Tako sem ti sedaj obrazložila vse. Antonij ljubi Kleopatro in Kleopatra njega in ti si oropan vsega, in vse se je ugodno izvršilo zame, ki sem nocoj med vsemi bednimi ženskami na svetu najbolj nesrečna. Ko sem namreč pravkar videla, kako se ti je srce zrušilo, mi je bilo, kakor da se tudi moje srce ruši s tvojim, in nisem mogla več premagati peze mojih zlodejstev, ampak sem se zavedala, da jih moram povedati in prejeti zasluženno kazen.«

»In sedaj, Harmakis, ti nimam ničesar več povedati; edino to, da se ti zahvaljujem za prijaznost in vljudnost, da si me poslušal. In še eno pristavim: Gnana po veliki ljubezni sem grešila zoper tebe do smrti! Uničila sem tebe, uničila sem Khem in uničila sem tudi samo sebe! Smrt bodi moje plačilo! Ti me umori, Harmakis — z veseljem hočem umreti pod tvojim mečem in poljubiti njegovo klinjo! Umori

me in pojdi, zakaj ako me ti ne umoriš, se bom gotovo sama!« Vrgla se je na kolena in vzdignila lepe prsi proti meni, da bi zasadel svoje bodalo vanje. Bil sem tako besen, da me je že obšla volja, da bi jo prebodel. Sedaj sem se bil domislil, kako me je predvsem ta ženska, ki je bila pravi vzrok vse moje nesreče, takrat, ko sem bil padel, bičala z bičem zaničevanja. Ampak težko je umoriti lepo žensko in baš v trenutku, ko sem bil že vzdignil roko, sem se spomnil, da mi je bila medtem že dvakrat rešila življenje.

»Ženska! Brezsramna ženska!« sem rekel, »vstani!« Ne umorim te! Kdo pa sem jaz, da bi sódil tvoj zločin, ki je skupno z mojim tolik, da ga nobena pozemska sodba ne more soditi?«

»Umori me, Harmakis!« je ječala, »umori me, sicer se bom sama! Pretežko je moje breme, da bi ga nosila. Ne bodi tako neznansko miren! Proklinjaj me in umori!«

»Kaj si mi bila pred nekolikimi trenutki rekla, Karmion — kakor sem bil sejal, tako moram žeti? Ni mogoče, da bi umorila samo sebe; ni mogoče, da bi te umoril jaz, ki sem ti enak v grehu, zakaj grešil sem po tebi. Kakor si ti sejala, Karmion, tako moraš tudi žeti. Podla ženska, ki si s svojo okrutno ljubosumnostjo povzročila vsa ta gorja meni in Egiptu — živi, živi in trgaj leto za letom grenki sad zločina! V spanju naj te priganja privid razžaljenih bogov, in njihovo maščevanje čaka v temačnem Amentiju tebe in mene! Tvoje dni naj ti preganja spomin na onega moža, katerega je tvoja presilna ljubezen pahnila v sramoto in pogubo, preganja naj te pogled na deželo Khem, ki je plen nenasitne Kleopatre in pa sužnja Rimljana Antonija!«

»Oj, ne govori tako, Harmakis! Tvoje besede so ostrejše od vsakega meča in me bodo bolj gotovo umorile, dasi bolj počasi! Poslušaj, Harmakis,« in pri teh besedah me je prijela za oblačilo, »ko si bil velik in si imel vso oblast v rokah, takrat si me zavrgel. Ali me boš zavrgel sedaj, ko te je Kleopatra pahnila od sebe, sedaj ko si ubog, osramočen in nimaš niti

blazine za svojo glavo? Še vedno sem lepa, še vedno te častim. Dovolj, da zbežim s teboj in se s svojo do groba trajajočo ljubeznijo pokorim za svoje grehe. Ako pa je to preveč zahtevano od tebe, mi dovolj, da grem samo kot tvoja sestra, tvoja služabnica — tvoja sužnja, da ti bom vendarle gledala v obraz in delila s teboj tvoje nadloge in ti služila. O Harmakis, samo dovolj mi, da grem s teboj in jaz hočem kljubovati vsemu, prenesti vse in samo smrt naj me loči od tebe. Zakaj v resnici verujem, da me ljubezen, ki me je že pogreznila v tolike globočine in potegnila tebe z menoj, more vedno še povzdigniti do enake višine in tebe z menoj!«

»Ali me hočeš zapeljati v nov greh, ženska? Mar res misliš, Karmion, da bi mogel v luknji, kjer se bom moral skrivati, prenašati dan za dnem tvojo navzočnost, ti gledati v lepi obraz in se vedno spominjati, da so me baš tiste zale ustnice izdale? Tako lahko se ne boš pokorila! Tega-le se zavedam že sedaj: mnogi in hudi naj bodo dnevi tvoje pokore! Morebiti vseeno še napoči tista ura maščevanja in morebiti boš čakala, da boš igrala svojo vlogo zraven. Ti moraš še dalje ostati na Kleopatrinem dvoru in ako bom živel in boš ti pri kraljici, hočem od časa do časa najti pot, da ti pošljem sporočila. Morebiti zasine dan, ko bom zopet potreboval tvoje pomoči. Sedaj mi pa prisezi, da me ne boš v drugič pustila na cedilu, ko pride tisti dan!«

»Prisezam ti, Harmakis, prisezam! Večne muke in pregrozne, da bi se mi sanjale — vse bolj grozne od onih, ki me sedaj mučijo — naj bodo moj delež, ako se ti izneverim v najmanjši stvarici — in najsi čakam vse življenje na tvojo besedo!«

»Dobro, glej, da boš držala svojo prisego — dvakrat ne smemo izdati. Jaz grem, da bom koval svojo usodo, ti pa ostani in kuj svojo. Morebiti se najini ločeni niti zopet snideta, preden bo tkivo stkano. Karmion, ki si me nenaprošena ljubila in ki si gnana po tisti svoji silni ljubezni mene izdala in uničila — srečno!«

Divje mi je pogledala v obraz — iztegnila je roke, kakor da bi me hotela objeti, nato pa se je v presilnem obupu vrgla na tla in se valjala po tleh.

Vzel sem vrečo z oblačili in palico in dospel do vrat; ko sem stopal skozi nje, sem se še enkrat ozrl po njej. Še vedno je ležala tam z razprostrtimi rokami, bolj bleda kakor njena bela oblačila, temni lasje so se ji valili nizdol in lepo čelo je bilo skrito v prahu.

Tako sem jo zapustil in moje oči je niso videle prej, dokler ni prišlo in odšlo devet dolgih let.

(S tem se končuje drugi in največji zvitek papirusa.)

1807

Dieß ist die Beschreibung der
Königlichen Bibliothek zu
München, welche durch
die Güte der Königin
Christine von Schweden
zu Stande gekommen ist.
Dieß ist die Beschreibung
der Bücher, welche durch
die Güte der Königin
Christine von Schweden
zu Stande gekommen ist.
Dieß ist die Beschreibung
der Bücher, welche durch
die Güte der Königin
Christine von Schweden
zu Stande gekommen ist.

TRETJA KNJIGA.

Harmakisovo maščevanje.

Prvo poglavje.

Harmakis pobegne iz Tarza. — Mornarji ga vržejo v morje. — Njegovo bivanje na otoku Ciper. — Vrnitev v Abutis. — Smrt Amenemheta.

Srečno sem prišel po stopnicah nizdol in stal na dvorišču velike hiše. Ker je manjkalo še dobro uro do zore, se živa duša ni ganila. Veseljaki so se bili napili, plesalke so se bile naplesale in tišina se je zgrinjala nad mestom. Dospel sem do vrat, kjer me je ustavil častnik, ki je stal zavit v težek plašč na straži.

»Kdo je?« je rekel Brenov glas.

»Trgovec, prosim, gospod; prinesel sem bil neki dvornici kraljice darove iz Aleksandrije in se zamudil pri njej do te ure; sedaj pa se vračam na ladjo,« sem odgovoril s ponarejenim glasom.

»Hm!« je zarentačil. »Dvornice kraljice res dolgo zadržujejo svoje goste. Ej, saj je čas gostij. Ampak geslo povej, gospod štacunar! Brez gesla se moraš vrniti in prositi dvornico, da ti še naprej izkaže gostoljubje.«

»Antonij, gospod; pošteno geslo. Ej, veliko sveta sem že prepotoval, ampak nikjer nisem videl tako imenitnega človeka, kot je on, in tako velikega poveljnika. In vedi, gospod, mnogo sveta sem videl in mnogo poveljnikov.«

»Dobro; Antonij je geslo! Antonij je po svoje res dober poveljnik — posebno kadar je trezen in ne najde ženskega krila, da bi letal za njim. Služil

sem Antoniju — pa tudi zoper njega. Dobro vem, kako je z njim. No, pa sedaj ima posla dovolj.«

Ves ta čas, ko me je zadrževal s tem govorjenjem, je stopala straža pred vrati sempatja. V tem trenutku pa je odšla nekoliko dalje na desno in pustila vhod prost.

»Srečno, Harmakis! In hitro dalje!« je šepnil Bren, ki je stopil tik k meni in hitro govoril. »Ne obotavljaj se. Ampak spomni se včasih na Brena, ki je tvegala svoj vrat, da ti je rešil življenje. Zdravstvuj, dečko! Ampak prav rad bi, da bi se skupaj vozila na sever!« Po teh besedah mi je pokazal hrbet in začel tiho žvižgati.

»Da si mi zdrav, Bren, poštenjak!« sem odgovoril in odšel dalje. Ko je drugo jutro nastal silni hrušč — tako sem bil slišal čez dolgo časa — ker me morilci niso nikjer našli, dasi so me bili vsepovsod iskali, da bi me umorili, mi je Bren naredil lepo uslugo. Prisegel je namreč, da je bil eno uro po polnoči sam na straži; naenkrat me je videl, da sem prišel iz hiše in se ustavil na ploščati strehi; tam sem razgrnil svoja oblačila, ki so se mahoma izpremenila v krila, na katerih sem vzplaval proti nebū in pustil njega zavzetega od začudenja. Ljudje na dvoru so poslušali to zgodbo in jo verjeli; v tak glas sem bil prišel zavoljo svoje čarovniške umetnosti. Tudi so zelo ugibali, kaj utegne to pomeniti. Zgodba o tem je segla celo v Egipt, kjer mi je mnogo pripomogla, da sem prišel zopet k dobremu imenu pri onih, katere sem bil izdal. Nevednejši med njimi so namreč menili, da nisem ravnal po svoji volji ampak po volji bogov, ki so me v svoje namene poslali v nebesa. Še dandanes je med ljudstvom razširjena govorica, da bo Egipt svoboden, kadar Harmakis zopet pride! Ampak Harmakisa na žalost ne bo nikdar več! Samo Kleopatra ni verjela tej govorici, dasi se je močno bala, in je poslala oboroženo ladjo, da bi poiskala sirijskega trgovca, katerega pa ni našla, kakor bomo slišali.

Ko sem dospel do ladje, ki mi jo je bila Karmion popisala, je baš nameravala odriniti na pot. Podal

sem njeno pisanje kapitanu, ki ga je prebral in me radovedno pogledoval, vendar ni rekel besedice.

Ko sem bil na krovu, je ladja neutegoma hitro odplula po reki nizdol. Dospeli smo do ustja reke, ne da bi nas kdo ustavljal, dasi smo srečali mnogo ladij, smo z močnim ugodnim vetrom odrinili na visoko morje; preden pa se je znočilo, je veter narastel v velik vihar. Mornarji so bili v velikem strahu in bi se najrajši obrnili in se vrnili do ustja reke Cidnus, a morje je bilo tako razburkano, da to ni bilo mogoče. Vso tisto noč je divjal silen vihar, ki nam je ob zori odnesel jambor, da smo se zibali po razburkanih vodah, ne da bi si mogli pomagati. Jaz sem ves čas sedel zavrt v svoj plašč mirno, ne da bi se bil zmenil za vihar; ker pa nisem kazal nobenega strahu, so mornarji zagnali glas, da sem čarovnik, in so me hoteli vreči v morje, a kapitan jih je pregovoril. Ko se je začelo daniti, se je vihar polegel, a se je še pred poldnevom obnovil; ob štirih popoldne smo zagledali skalovito obrežje onega predgorja na otoku Ciper, ki mu je ime Dinaretum, za katerim se vzdiguje gora Olimp, in tjekaj so nas nesli valovi z vso hitrostjo. Ko so mornarji videli strašno skalovje in velike valove, ki so se preveč visoko vzpenjali ob njih, se jih je iznova polastil silen strah in so od groze vpili. Ker so videli, da sem jaz še vedno mirno in brez strahu sedel na svojem mestu, so se zaklinjali, da sem gotovo čarovnik, in so se mi približali, da bi me vrgli v morje in z mojo žrtvijo umirili morske bogove. To pot je bil kapitan premagan in ni rekel ničesar. Ko pa so stopili k meni, sem vstal in jim kljuboval rekoč: »Le vržite me v morje, ako vas je volja! Ampak ako me res vržete, boste vsi poginili.«

Meni je bilo v srcu res da malo mar, kaj se zgodi z menoj; do življenja mi ni bilo nič več in sem si celo želel umreti, dasi sem se bal stopiti pred boginjo Izido. Toda moja utrujenost in žalost nad bridko mojo usodo je premagala celo ta veliki strah; in ko so me besni kot divje zveri zgrabili, vzdignili in vrgli v razburkane vode, sem samo izmolil kratko molitev do Izide in se pripravil za smrt. Vendar mi ni bilo uso-

jeno umreti. Ko sem namreč vzplaval na vrh vodne površine, sem zagledal kos lesa, ki je plaval v bližini; splaval sem do njega in se ga prijel. Tedajci se je privalil velik val in me je zagnal, ko sem jahal na lesu, kakor sem se bil kot deček naučil v vodah Nila, mimo ladje, kjer so se divji mornarji zbrali v eno gručo in gledali, kako bom utonil. Ko so me pa videli prihajati vrh vala in obenem videli, da se mi je izpremenila barva obraza — slana voda je bila namreč sprala barvilo, s katerim sem imel obraz pobarvan — so začeli kričati od strahu in se vrgli na krov. Malo pozneje, ko so me valovi gnali proti skalovju, se je ogromen val razbil čez ladjo, ki se je močno nagnila na stran, in jo pritisnil v globine, iz katerih se ni več prikazala.

Ladja se je potopila z vsemi možmi, ki so bili na njej. V istem viharju pa se je potopila tudi ona oborožena galeja, ki jo je bila Kleopatra poslala iskat sirijskega trgovca. Tako so izginili vsi sledovi za menoj in kraljica je bila trdno prepričana, da sem bil mrtev.

Valovi so me gnali proti obrežju. Veter je tulil in slani valovi so mi udarjali v obraz, nad menoj pa so vreščale morske ptice. Vzlic tolikemu viharju me ni bilo strah, pač pa me je navdal silen pogum; v tej veliki nevarnosti mi je bilo, kakor da je v meni iznova oživela ljubezen do življenja. Plaval sem na svojem lesu dalje; sedaj so me valovi zagnali visoko pod nižajoče se oblake, sedaj zopet v globoke doline morja; naposled se je pred menoj prikazalo klečevito predgorje; videl sem, kako so se valovi silovito zaganjali ob skalovje in sem v tulenju vetra slišal njegovo mrko bobnenje in ječanje skal, ki so jih vode odtrgale od obrežja. Naenkrat sem se znašel vrh grebena mogočnega vala, pod katerim je petdeset komolcev globoko šumela površina penečih se voda. Nad menoj je bilo črno nebo. Prišel je konec! Sila vode mi je iztrgala les, teža vrečice zlata in premočenega oblačila me je vlekla v globine in ljuto se boreč sem se pogreznil.

Za trenutek se je razlila zelena svetloba po vodah, nato me pa je objela tema in v temi so se mi prika-

zale slike preteklosti. Sliko za sliko — ves dolgi prizor svojega življenja sem videl pred seboj. V ušesih mi je donelo petje slavca, šumenje poletnega morja, in sledil mu je zvonki zmagovestni smeh Kleopatre, mehko, vedno mehkejšo, in pogreznil sem se v spanje.

Iznova se mi je vrnilo življenje in ž njim čut smrtne bolesti in skeleče bolečine. Odprl sem oči in zagledal prijazne obraze nad seboj in spoznal, da sem se nahajal v sobi zidane hiše.

»Kako sem prišel semkaj?« sem vprašal s slabim glasom.

»Morski bog Pozejdon te je prinesel, tujec,« mi je odgovoril surov glas v barbarski grščini. »Našli smo te daleč na obali, kamor te je vrglo morje kot mrtvega delfina, in prinesli smo te v našo hišo; mi smo namreč ribiči. In vse kaže, da boš moral nekaj časa tukaj ležati, ker so ti valovi zlomili levo nogo.«

Skušal sem premakniti nogo, a je nisem mogel. Bilo je res; kost mi je bila zlomljena pod kolenom.

»Kdo si in kako ti je ime?« je vprašal ribič z razmršeno brado.

»Popotnik sem iz Egipta; naša ladja se je potopila v silnem viharju; ime pa mi je Olimp,« sem odgovoril; ti ljudje so namreč rekli gori, ki smo jo bili zagledali, Olimp in jaz sem si tjavendan nadel to ime. In odlej sem živel pod imenom Olimp.

Skoraj pol leta sem ostal pri teh preprostih ribičih in jim plačal za vso skrb in trud, ki so ga imeli z menoj, z zlatom, ki sem ga bil otel. Dolgo je namreč trajalo, da so se mi kosti zopet zrastle, in ko se je to zgodilo, sem bil precej podoben pohabljencu. Jaz, ki sem bil prej velik in močan, sem sedaj šepal, ker je bila ena noga dokaj krajša od druge. Ko sem popolnoma okreval, sem ostal pri njih in postal ribič. Šam nisem vedel, kam naj bi se obrnil ali kaj bi delal, in tako sem sklenil, da postanem kmet in ribič in tako preživim ostale dni svojega življenja. Ti ljudje so dobro ravnali z menoj, dasi so se me močno bali in menili, da sem čarovnik, ki me je morje prineslo k njim. Moja tuga mi je namreč vtisnila take poteze na obrazu,

da so se ti ljudje zbali onega, kar je pokrivala pokojnost mojega obraza.

Tako sem dalj časa ostal pri njih, kar se me je neko noč, ko sem ležal v svoji sobi in skušal zaspati, lotil silen nemir in mogočno hrepenenje, da bi zopet gledal obličje Sihorja. Ne morem pa reči, ali je to hrepenenje izviralo od bogov ali se mi je porodilo v srcu. Bilo je pa tako veliko, da sem se naposled še pred zoro vzdignil s svoje slamnate postelje, si oblekel ribiška oblačila in se skrivaj poslovil od dobrih ljudi, ker nisem želel, da bi jim odgovarjal na vprašanja. Na čedno mizo sem položil nekoliko zlatov, vzel lonec moke in jo natresel v obliki črk po tleh. Napisal pa sem:

»To vam daruje Egipčan Olimp, ki se vrača v morje.«

Nato sem odšel in sem tretji dan dospel do velikega mesta Salamis, ki tudi leži ob morju. Tukaj sem se nastanil v ribiškem predmestju in sem čez nekoliko časa našel ladjo, ki je bila namenjena v Aleksandrijo. Vdinjal sem se pri njenem kapitanu kot mornar in sem čez pet dni dospel v zoprno mi mesto Aleksandrijo ter videl njegove zlate kupole, ki so se lesketale na solncu.

Tukaj seveda nisem mogel ostati. Zavoljo tega sem se zopet vdinjal kot mornar, plačal z delom za prevoz, in odpeljali smo se po Nilu navzgor. Iz govorenja mornarjev sem izvedel, da se je bila Kleopatra vrnila v Aleksandrijo, kamor je prišel tudi Antonij, s katerim je živela v kraljevskem velikolepju v palači na Lohiqesu. Mornarji so imeli že neko pesem o tem, katero so prepevali, ko-so veslali. Slišal sem tudi, da se je ladja, na kateri se je bil vozil sirijski trgovec, potopila z vsem moštvom, in hkratu bajko, ča je zvezdoznanec kraljice, Harmakis, zletel s strehe njene hiše v Tarzu naravnost v nebesa. Mornarji so se mi čudili, ker sem sedel in garal, vendar nisem hotel peti njihove pesmi o ljubavih Kleopatre. Zavoljo tega so se me začeli bati in godrnjati zoper mene. Tedaj

sem se zavedal, da sem bil proklet, od ljudi prognan človek — človek, katerega živa duša ni mogla rada imeti.

Šesti dan smo pripluli v bližino Abutisa, kjer sem zapustil ladjo. S potrjim srcem sem hodil po rodovitnem polju in videval obraze, ki sem jih dobro poznal. Ker pa sem bil slabo oblečen in močno šepal, me ni nikdo spoznal. Naposled sem ob solnčnem zahodu prišel v bližino velikega zunanjega stolpa domačega templja; tukaj sem se v neki razdrti hiši ustavil, ne da bi vedel, zakaj da sem bil prišel nazaj in kaj naj sedaj storim. Pritaval sem od daleč kakor izgubljeno govedo in se vrnil v kraje, kjer sem se rodil, in zakaj? Ako je bil moj oče Amenemhet še živ, bi gotovo obrnil svoj obraz od mene. Skrit sem sedel med zlomljenim tramovjem in malomarno ogledoval vrata v stolpu, ako bi se morebiti prikazal skozi nje kak obraz, katerega sem poznal. Vendar ni bilo nikogar ven in tudi noter ni šel nikdo, dasi so bila vrata na stežaj odprta. Opazil sem tudi, da so med kamenjem pognale rastline, kjer že dolge dobe ni bilo rastlo. Kaj je utegnilo to pomeniti? Ali je bil tempelj zapuščen? Kako je moglo biti konec čaščenja bogov, ki se je bilo tisoče in tisoče let vršilo dan za dnevom? Ali je bil moj oče potemtakem mrtev? Lahko da. Ampak vseeno, zakaj ta tišina? Kje so bili duhovni? Kje verniki?

Nisem mogel več prenašati negotovosti in dvomov; ko je zatonilo rdeče solnce, sem se splazil kakor zasledovan šakal skozi odprta velika vrata in se splazil naprej, dokler nisem došel do prve velike dvorane stebrov. Tukaj sem se ustavil in se oziral okoli sebe — žive duše nisem videl na temačnem, svetem kraju, nobenega glasu ni bilo slišati! Srce mi je močno utripalo, ko sem odšel v drugo veliko dvorano, dvorano šestintridesetih stebrov, kjer so me bili kronali gospodarjem vseh dežela — ampak tudi tukaj ni bilo žive duše, nobenega glasu! Glas mojih stopinj me je strašil, tako strašno je odmevalo v tišini zapuščenih svetišč, ko sem stopal po hodniku, kjer so bila napisana imena faraonov, proti izbi mojega očeta. Še vedno je zavesa visela nad vrati. Ampak kaj je bilo

znotraj? Tudi vse prazno? Odgrnil sem jo in brez šuma stopil v izbo. Pri mizi, po kateri se je valila dolga siva brada, je sedel na svojem izrezljanem stolu moj oče Amenemhet, oblečen v duhovska oblačila. Izprva sem že mislil, da je bil mrtev, tako nepremično je sedel; naposled pa je obrnil glavo in jaz sem videl, da so mu oči bile bele in niso videle. Bil je slep in obraz mu je bil vpadel, kakor obraz mrtvega, in globoke brazde starosti in tuge so bile začrtane na njem.

Obstal sem in čutil, da so slepe oči zrle vame. Nisem ga mogel ogovoriti — nisem se ga upal ogovoriti! Hotel sem že oditi in se iznova skriti.

Obrnil sem se že bil in prijel za zaveso, kar je oče izpregovoril z zamolklim počasnim glasom:

»Pojdi sem, ti, ki si bil moj sin in si izdajalec. Pojdi sem, Harmakis, na katerega je Khem zidal svoje upanje. Nisem te torej zaman privlekel semkaj iz daljnih krajev! Nisem zaman obdržal življenje v sebi, dokler nisem slišal glasu tvojih stopinj, ki so se plazile po teh praznih svetiščih kakor stopinje tatu!«

»Oj, oče,« sem zastokal ves začuden, »slep si, ampak kako veš, da sem jaz tukaj?«

»Kako vem in te poznam? Kaj takega vprašaš ti, ki si spoznal našo učenost? Dovolj ti bodi, da te poznam in da sem te pripeljal semkaj! Rad bi, Harmakis, da te ne bi poznal! Da bi me bil nevidni vzal s tega sveta, preden sem te privlekel iz osrčja Nute, da bi mi bil v prokletstvo in sramoto in poslednje gorje Khema!«

»Oj, ne govori tako!« sem ječal; »ali že ni moje breme gorše, kakor ga morem nositi? Ali nisem jaz sam izdan in popolnoma zavržen? Bodi usmiljen, oče!«

»Usmiljen — usmiljen do tebe, ki si bil pokazal toliko usmiljenja? Tvoje usmiljenje je naredilo, da je plemeniti Sepa umrl v rokah mučilcev!«

»Oh, nikar — nikar!« sem zavpil.

»Da, izdajalec, moram ti to povedati! Da je umrl v silnih mukah, in je v poslednjih svojih dihljejih iz-

javljal, da si ti, njegov morilec, pošten in nedolžen! Da bi se jaz izkazal usmiljenega tebi, ki si dal ves cvet Khema za objem lahkožive razuzdanke! Mar misliš, da so oni plemenitaši, ki garajo sedaj po temačnih rudnikih v puščavi, v mislih usmiljeni do tebe, Harmakis? Jaz naj bi bil usmiljen do tebe, zavoljo katerega je bil ta sveti tempelj v Abutisu oplenjen, njegovi duhovni razkropljeni, njegova zemljišča vzeta, in samo jaz ves star in vpadel puščen tukaj, da izračunam, kdaj popolnoma propade — do tebe, ki si stresel zaklade iz piramide v naročje svoje ničvrednice, ki si prelomil prisego in izdal sebe, deželo, rojstvo in bogove? Da, takole sem usmiljen: Proklet bodi, sad mojega telesa! Sramota bodi tvoj delež, huda smrt tvoj konec in nazadnje naj te pekel vzame vase! Kje pa si? Da, oslepel sem od samega joka, ko sem slišal, kaj si bil storil — četudi so mi skušali vse prikriti. Daj, da najdem, kje si, da morem pljuniti nate, odpadnik! Izdajalec! Zavrženec!« Pri teh besedah je vstal in se opotekal, udarjajoč s svojo palico po zraku, proti meni kot živa božja jeza. Ko je tako stopal proti meni, da ga je bilo strašno videti, je iznenada prišel njegov konec: zavpil je, kri se mu je vdrla iz ust in zgrudil se je na tla. Pohitel sem k njemu in ga vzdignil; umirajoč je še zajeceljal:

»Bil je moj sin, dober, prijazen dečko in mnogo obetajoč kot spomlad; sedaj pa — sedaj — o, da bi bil mrtev!«

Nato je utehnil in sapa mu je vreščala v grlu:

»Harmakis,« je dahnil, »ali si tukaj?«

»Da, oče!«

»Harmakis, spokori se! Spokori se! Maščevanje se še lahko odvrne — še vedno se lahko doseže odpuščanje. Tamkaj je zlato; skrtil sem ga — Atua — ona ti lahko pove — oj, te bolečine! Srečno!«

Slabotno se mi je premaknil v naročju in je bil mrtev.

Tako torej sva se jaz in moj sveti oče Amenemhet sešla poslednjikrat v mesu in se poslednjikrat ločila.

Drugo poglavje.

Poslednja bednost Harmakisa. — Izida in njena obljuba. — Prihod Atue in njene besede.

Zrušil sem se na tla in strme zrl v mrtvo truplo očeta, ki je doživel čas, da je prokletel mene, dodobra prokletega. V tem pa se je priplazila tema in se zgrnila nad naju in naposled sva bila pokojni in jaz sama v črni tišini. Oj, kako naj opišem vso bednost tiste ure. Nobena domišljija si je ne more sanjati, nobene besede je ne morejo popisati. V tej neskončni bednosti sem se zopet zmislil na smrt. Za pasom sem imel bodalo; lahko bi ž njim naredil konec vsej svoji tugi in osvobodil svojega duha. Osvobodil? Da, da bi svoboden zbežal odtod in pustil maščevanju svetih bogov prosto pot! Na žalost, oj, na žalost se nisem upal umreti! Boljše zemlja in vse njeno gorje kakor da bi se hitro približal onim nepoznanim grozotam, ki čakajo v temačnem Amentiju na prihod padlih!

Valjal sem se po tleh in pretakal solze najhujših muk za izgubljeno, neizpremenljivo preteklostjo — jokal, dokler nisem mogel več jokati. Toda iz teme ni bilo nobenega odgovora — nobenega odgovora, samo odmev moje tuge. Niti enega žarka upanja! Moja duša je tavalala po temi, ki je bila silnejša, strahotnejša od one, ki me je kroginkrog obdajala — zapuščen sem bil od bogov in zavržen od ljudi. Ko sem tako ždel na tistem samotnem kraju tik poleg veličastja strašnega mrtveca, me je obšla groza. Vstal sem, da bi zbežal odtod. Ampak kako sem mogel pobegniti v tej črni temini? Kako naj bi našel pot po hodnikih in med stebrovjem? In kam naj bi tudi zbežal, saj nisem imel nobenega pribežališča? Zopet sem se spustil na tla in obšel me je silen strah, da mi je mrzel pot zalival čelo in da je duša omedlevala v meni. Tedaj sem v prisilnem obupu molil na glas k Izidi, katere že se dolgo časa nisem upal moliti.

»O Izida! Sveta boginja!« sem vzkliknil; »odjenjaj s svojim srdom in poslušaj, vseusmiljena, v svojem neskončnem sočutju glas bolečin njega, ki je bil tvoj

sin in služabnik, ki pa je vsled greha izgubil tvojo ljubezen. O kronana glorijska, ki si v vseh stvareh, ki razumeš vse stvari in poznaš vse tuge, vrzi težo svoje usmiljenosti na tehtnico pravičnosti, da bo prevagala moja zločesta dejanja in se bo tehtnica izravnala. Ozri se na moje gorje in ga premeri; seštej vsoto mojega kesanja in poglej poplavo žalosti, ki odnaša mojo dušo. O sveta boginja, katero mi je bilo dano gledati iz obličja v obličje, pri oni strašni uri te kličem, kličem te s tajnostno besedo. Pridi v svojem usmiljenju in me reši, ali pa v svojem srdu in naredi konec onemu, česar ne morem več prenašati.«

Tako rekoč sem vstal, iztegnil roke in se drznil na ves glas vzklikniti besedo strahu, ki pomeni smrt, če jo rabiš po nemarnem.

Hitro je prišel odgovor. V veliki tišini sem slišal glas tresočega se sistra, ki je oznanjal prihod glorijske. Na daljnem koncu izbe se je prikazala podoba rogatega meseca, ki se je slabotno svetila v temi, in med zlatima rogovoma je visel majhen oblak, in iz njega in v njega je lezla goreča kača.

V navzočnosti te glorijske so se mi šibila kolena in zgrudil sem se pred njo na tla.

V oblaku pa se je oglasil tenak, prijeten glas rekoč:

»Harmakis, ki si bil moj služabnik in moj sin, slišala sem tvojo molitev in prošnjo, ki se si jo drznil izreči in katera ima moč, da me prikliče, ako jo izrečejo ustnice človeka, kateremu sem se bila razkrila. Ne moreva biti več eno v vezi božanske ljubezni, Harmakis, zakaj s svojim dejanjem si me bil pahnil od sebe. Zavoljo tega prihajam po tem dolgem molku, Harmakis, oblečena v grozo in morebiti pripravljena za maščevanje, zakaj Izide ni mogoče lahko pripravi iz soban njenega božanstva.«

»Udari me, boginja!« sem odgovoril. »Udari me in izroči njim, ki vrše tvoje maščevanje; ne morem več prenašati peze svojega gorja!«

»Ako ne moreš prenašati svojega bremena tukaj na tej zemlji,« se je glasil mehki odgovor, »kako boš potem prenašal ono večje breme, ki se ti bo naložilo

na drugem svetu, če prideš onečaščen a vendar neočiščen v moje temačno kraljestvo smrti, ki je neskončno življenje in izpremena? Ne, Harmakis, ne udarim te, kajti ne srdim se popolnoma, ker si se drznil izreči strašno besedo, ki me priključuje k tebi. Poslušaj, Harmakis; jaz ne hvalim, ne grajam, kajti služabnica sem plačila in kazni in izvršiteljica sklepov bogov; in ako dajem plačilo, ga dajem na tihem, in ako udarim, udarim na tihem. Zavoljo tega nočem povečati tvojega bremena s težkimi besedami, dasi se je po tebi zgodilo, da bo Izida v Egiptu kmalu zgolj spomin. Grešil si in tvoja kazen bo velika, kakor sem te bila svoj čas svarila, tako v mesu kakor v mojem kraljevstvu Amenti. Povedala sem ti pa že, da je vseeno še ena pot pokore, in tvoje noge gotovo že stoje na njej in po njej moraš hoditi s ponižnim srcem, uživati kruh bridkosti vse dotlej, kakor ti bo usojeno.«

»Ali torej nimam nobenega upanja, boginja?«

»Kar je storjeno, je storjeno, Harmakis, in izida ni mogoče predrugačiti. Khem ne bo več svoboden, dokler ne bodo vsi templji v deželi kakor prah puščave. Tuji narodi bodo držali Khem v suženjstvu, nove vere bodo nastale in zopet izginile v senci njenih piramid. Tako, vidiš, je drevo, ki požene iz semena tvojega greha, Harmakis, in greha njih, ki so te bili izkušali!«

»Oj, izgubljen sem!« sem vzkliknil.

»Da, izgubljen; in vendar ti bodi tole dano: uničil boš njo, ki te je uničila — tako je namreč usojeno v namenih moje pravičnosti: kadar dobiš znamenje, se vzdigni in pojdi do Kleopatre in izvrši maščevanje nebes nad njo na tak način, kakor ti ga bom položila v srce! Sedaj pa še eno besedo za tebe, zakaj ti si me bil pahnil od sebe, Harmakis, in jaz se ti nikdar več ne prikažem, dokler po dobah dob poslednji sad tvojega greha ne izgine z zemlje! Vendar pomni za vso to dobo neštevilnih let, da je božanska ljubezen večna ljubezen, ki je ni mogoče ugasniti, dasi jo na veke odtujiš. Pokori se, sin moj, pokori se in delaj dobro, dokler je še čas, da na daljnem koncu dob lahko zopet prideš k meni. Pa

dasi me ne boš videl, Harmakis, dasi bo taisto ime, s katerim me poznaš, postalo brezpomembna skrivnost pri ljudeh, ki bodo prišli za teboj, te bom vseeno jaz, ki so moje ure večne — jaz, ki sem videla vse-mirja zveneti, izginiti in se v dihu časa stopiti v nič, da se zopet porode in gibljejo po neizmernem prostoru — te bom vseeno, pravim, spremljala. Kamorkoli pojdeš, v katerikoli obliki življenja boš živel, tam bom jaz pri tebi! Ako boš na najbolj oddaljeni zvezdi, ali zakopan v najglobokejših globinah v Amentiju — v življenju in v smrti, v spanju in v bdenju, v spominu in v pozabljenju, v vseh mrzlicah zunanjega življenja in v vseh izpremembah duha — bom vseeno pri tebi, samo ako se boš spokoril in nikoli več ne pozabil name, ter bom čakala uro tvojega odrešenja. Zakaj taka je narava božanske ljubezni, ki ljubi ono, kar se združi z njeno božanstvenostjo in je bilo nekoč s sveto vezjo zvezano ž njo. Sodi torej Harmakis: ali je bilo prav, da si vse to pahnil od sebe, da si pridobil prah pozemske ženske? Ne drzni se več izgovoriti besede moči, dokler se vse to ne zgodi! Harmakis, za ta čas, srečno!«

Ko so poslednji zvoki sladkega glasu utihnili, je goreča kača zlezla v osrčje oblaka. Oblak se je odvalil od rogov svetlobe in odplaval v temo. Podoba vzhajajočega meseca je obledela in izginila. In ko je boginja odšla, se je še enkrat slišala rahla, strašna godba pretresanega sistra in nato je nastala popolna tišina.

Skril sem obraz v oblačilo, ampak še na onem kraju sem čutil, da se mi vrača upanje v srce, dasi se je moja iztegnjena roka lahko dotaknila mrzlega trupla tistega očeta, ki je preklinjajoč mene umrl, in po tem sem vedel, da nisem bil popolnoma izgubljen, niti docela zavržen od nje, ki sem jo bil pahnil od sebe, ki sem jo pa še vedno ljubil. Nato pa me je premagala vtujenost in zaspal sem.

Ko sem se zbudil, so se skozi odprtino v strehi plazili slabotni žarki zore. Grozljivo so se razlivali po senčnatih stenah, grozljivo po mrtvem obrazu in sivi bradi mojega očeta, ki je bil odšel k Ozirisu.

Vstal sem; spominjal sem se vsega in ugibal v svojem srcu, kaj naj storim, in ko sem vstal, sem slišal rahle stopinje, ki so se plazile po hodniku z imeni faraonov.

»La! la! la!« je momljala nek glas, v katerem sem spoznal glas stare Atue. »Ej, temno je kot v hiši mrtvih! Sveti ljudje, ki so zidali ta tempelj, niso ljubili ljubega solnca, dasi so ga častili. No, kje pa je zavesa?«

Zdajci se je odgrnila in v izbo je stopila Atua držeč v eni roki palico, v drugi pa jerbas. Obraz ji je bil nekoliko bolj nagubančen in redki lasje nekoliko bolj beli kakor prejšnje čase, drugače pa je bila, kakoršna je vedno bila. Obstala je in se ozirala s svojimi bistrimi črnimi očmi okoli sebe, ker zavoljo teme še ni mogla ničesar videti.

»Kdo pa je tukaj?« je zamrmrala. »Oziris — slava njegovemu imenu! — daj, da ne bi bil taval ponoči okoli, ko je slep! Oj, da mi ni bilo mogoče vrniti se, preden se je stemnilo! Oj, oj! Kakšni časi so prišli nad nas, da je sveti veliki duhoven in porojstvu vladar v Abutisu ostal sam s starko, da mu streže, ker je tako brez moči! O Harmakis, ledni moj dečko, hude čase si nam nakopal! Ej, kaj pa je to? Pa vendar ne spi tam na tleh? — To ni bila njegova smrt! Knez! Sveti oče! Amenemhet! Zbudi se! Vstani!« in krevsala je k truplu. »Oj, kaj je to! Mrtev je, pri njem, ki spi! Brez postrežbe in sam je umrl! Mrtev je!« je javkala in njeno žalostno tarnanje se je razlegalo po izbi!

»Tiho, ženska, bodi tiho!« sem rekel in stopil iz sence.

»Oj, kaj si ti?« je zavpila in izpustila jerbas. »Hudobnež, ali si ti umoril tega svetega moža, edinega svetega moža v Egiptu? Prokletstvo te bo gotovo zadelo, dasi so nas namreč bogovi zapustili v tej uri naše preizkušnje, kakor vse kaže, je njihova roka vseeno dolga in oni se bodo gotovo maščevali nad njim, ki je umoril njihovega maziljenca!«

»Poglej me, Atua!« sem vzkliknil.

»Pogledam naj te! Da, saj te gledam — hudobni popotnik, ki si izvršil to krvavo dejanje! Harmakis je

izdajalec in izgubljen daleč proč od tukaj, njegov sveti oče Amenemhet pa je umorjen in sedaj sem prav sama, niti žive duše nimam več! Svoje ljudi sem dala zanj. Dala sem jih za Harmakisa, tega izdajalca! Daj, še mene umori, hudobni človek!«

Stopil sem korak naprej proti njej, ona pa je mislila, da sem jo hotel udariti, in je od strahu zavpila:

»Nikari ne, gospod, prizanesi mi! Šestinosedeset jih bo, pri vseh svetih bogovih, šestinosedeset pri prihodnji poplavi Nila, a vendar še ne bi rada umrla, dasi je Oziris milostiv starki, ki mu je služila! Ne pridi mi bliže — pomagajte! Pomagajte!«

»Ali si nora? Bodi vendar tiho!« sem ji rekel.

»Ali me ne poznaš?«

»Tebe naj poznam? Kako morem poznati vsakega čolnarja, kateremu dovoli Sebek, da si služi kruh, dokler Tifon ne zahteva, kar je njegovega? A vendar — ej, čudno — ta izpremenjeni obraz! — Tista brazgotina! — Tista šepajoča hoja! Ti si, Harmakis! — Ti, dečko moj! Ali si vendar prišel nazaj, da mi razveseliš stare oči? Mislila sem že, da si mrtev! Daj, da te poljubim! — Ampak ne, pozabila sem! Harmakis je izdajalec, resnica, in morilec! Tamle leži Amenemhet, katerega je umoril izdajalec Harmakis! Poberi se! Ne morem videti izdajalcev in morilcev očeta! Poberi se k svoji ničvrednici! Tebe nisem dojila!«

»Mir, ženska, mir! Nisem umoril očeta — umrl je na žalost v mojem naročju!«

»Seveda in preklinjajoč tebe, Harmakis! Dal si smrt njemu, ki ti je dal življenje! La! la! Stara sem in doživela marsikatero bridkost, ampak ta je najgorša od vseh! Nikdar nisem rada videla mumij, želim pa, da bi bila v tej uri mumija! Poberi se, prosim te!«

»Atua, ne oštevaj me! Ali ne moram že dovolj trpeti?«

»Oj, da, da — pozabila sem! No, in kakšen je tvoj greh? Ženska je bila tvoje prokletstvo in poguba, kakor so bile ženske moškim, ki so živeli pred teboj,

in bodo moškimi, ki bodo živeli za teboj. In kakšna ženska! La! la! Videla sem jo, take lepše še ni bilo — kakor puščica, ki so jo hudobni bogovi uščipnili v pogubo drugim! Ti pa mladenič, vzgojen za duhovna — slaba šola, jako slaba šola! Kdo se more čuditi, da te je premamila? Daj, Harmakis, da te poljubim! Ne pristaja ženski, da bi prestrogo sodila moža, ki je preveč ljubil. Ampak stvar je zla. Ali veš, da se je ta macedonska kraljica polastila vseh zemljišč in dohodkov templja ter pregnala duhovne — vse razen Amenemheta, ki leži tukaj in ki ga je pustila, ne vem iz katerega vzroka? Resnica in s tem naredila, da je v tem zidovju prenehalo čaščenje bogov! Oj, ni ga več! Ni ga več! V resnici je zanj boljše, da je pri Ozirisu, kajti življenje mu je bilo hudo breme. In poslušaj me, Harmakis: ni te pustil praznih rok. Kakor hitro se je namreč zarota ponesrečila, je zbral vse svoje premoženje — in to je veliko — in ga je skrtil — kam, ti lahko pokažem — in je tvoje ker si njegov sin in edini potomec!«

»Nikari ne govori o bogastvu meni, Atua. Povej mi rajši kam naj se podam in kako naj skrijem svojo sramoto.«

»Ej, resnica, resnica! Tukaj ne smeš ostati; ako bi te našli, bi te gotovo poslali v strašno smrt — da bi poginil v voščenenem platnu! Ne, skriti te hočem, ko pa bodo pogrebni obredi za Amenemhetom končani, hočeva pobegniti odtod in se skriti ljudem izpred oči, dokler ne bo ta beda in tuga pozabljena. La! la! Žalosten je ta svet in poln nadlog kakor je Nil poln mrčesa. Pojdi, Harmakis, pojdi!«

Tretje poglavje.

O življenju njega, ki so mu rekli učeni Olimp. — Njegov svet Kleopatri. — Sporočilo dvornice Karmion. — Olimp se poda v Aleksandrijo.

Po očetovi smrti se mi je takole godilo. Osemdeset dni sem bil skrit pri stari Atui in v tem so pripravljali ljudje, ki so bili večji balzamovanja tru-

pel, truplo mojega očeta za pogreb. Ko je bilo vse dovršeno, kakor gre, sem zlezel iz svojega skrivališča, daroval duhu očeta, mu položil lolusove cvetlice na prsa, in se poslovil ves žalosten od njega. Drugi dan sem iz svojega skrivališča videl, kako so prišli duhovni Ozirisovega templja in Izidinega sveetišča in nesli v počasnem sprevedu njegovo pobarvano rakev do svetega jezera in ga položili v posvečeni čoln v mrtvaški šotor. Videl sem jih, kako so praznovali simbol sodbe mrtvih in izjavljali, da je pošten in pravičen nad vsemi, ter ga nesli od tod in ga položili poleg njegove žene, moje matere, v globoko grobnico, ki je bila vsekana v živo skalo v bližini kraja, kjer počiva Oziris in kjer upam, da bom tudi jaz v kratkem času spal vzlic vsem svojim grehom. Ko je bilo vse končano in grobnica zapečatenjena in ko sem bil že prej vzel premoženje svojega očeta iz skrite zakladnice in ga na varno shranil, sem pobegnil preoblečen z Atuo po Nilu navzgor, dokler nisva dospela do mesta Tape (Tebe). V tem velikem mestu sem ostal toliko časa, dokler ne bi nšel kraja, kjer bi se skrnil.

Tak kraj sem kmalu našel. Na severni strani velikega mesta se razprostirajo rjavi, razklani hribi in puste doline, na katere žge solnce; na tem kraju puste samote so božanski faraoni, ki so bili moji predniki, izdolbli v živi skali svoje grobnice, za katere še dandanes nihče ne ve, kako premeteno so bile skrite. Nekatero pa so odprte, kajti prokleti Perzi in drugi tatovi so udrli vanje, ko so iskali zakladov. In neko noč — samo ponoči sem namreč zapuščal svoje skrivališče — baš ko se je po gorskih vrhovih dan svital, sem taval sam po tej otožni dolini smrti, ki nima podobne na svetu, in sem kmalu dospel do ustja neke grobnice, ki je bila skrita med velikimi skalami; kakor sem pozneje dognal, je bil tam pokopan božanski Ramzes, tretji tega imena, ki je bil zdavnaj odšel k Ozirisu. In pri medli svetlobi zore, ki se je plazila skozi vhod, sem videl, da je bila prostorna in da je bilo več izb v njej.

Zavoljo tega sem se prihodnjo noč povrnil z lučjo in Atuo, ki mi je vedno zvesto in udano stregla kakor v mladih letih. Preiskala sva mogočno grobnico in dospela do dvorane sarkofaga in granita, v katerem spi božanski Ramzes, in videla tajnostne slike na stenah; namreč simbol neskončne kače, simbol Re-ja, počivajočega na svetem hrošču, simbol ljudi brez glave in mnogo drugih, in ker sem poznal znamenja, sem lahko bral napise na njih. Vzdolž dolgega hodnika, ki se je položno spuščal nizdol, sem našel izbe, v katerih so bile slike, ki so bile krasne videti, in mnogo drugih reči. Pod vsako izbo namreč leži v grobnici mojster rokodelstva, o katerem govore slike in napisi, oni, ki je bil v hiši tega božanskega Ramzesa glavar služabnikov dotičnega rokodelstva. In na stenah zadnje izbe — na levi strani in obrnjene proti dvorani sarkofaga — so izredno krasne slike in dva slepa igralca, ki igrata pred bogom Mu na vpognjene harfe. In pod podom spita mirno spanje ta igralca, ki ne brenkata več na harfo. In tukaj v tem temačnem prostoru, v grobnici teh igralcev in v družbi mrtvih sem se sedaj nastanil. In tukaj sem osem dolgih let delal svojo pokoro za svoj greh. Atua pa, ki je rada bivala blizu svetlobe, se je nastanila v izbi brodov — to je v prvi izbi na desni strani mostovža, ki je obrnjena proti dvorani sarkofaga.

Moje življenje je bilo takole: Vsak drugi dan je stara Atua odšla in prinesla iz mesta vode in takega živeža, kakor je potreben, da življenje ne ugasne, in baklje narejene iz maščobe. Jaz pa sem se podal eno uro ob času solnčnega vzhoda in eno uro ob solnčnem zatonu iz svoje grobnice in hodil po dolini zavoljo zdravja in pa, da mi v temi grobnice ne bi opešale oči. Ostale ure dneva in noči razen takrat, kadar sem zlezal vrh gore, da sem opazoval zvezde, sem preživel v molitvi, premišljevanju in spanju, dokler se mi ni oblak greha vzdignil iz srca in sem se zopet približal bogovom, dasi nisem smel več govoriti z božansko Izido. In v premišljevanju vseh tistih skrivnosti, do katerih sem imel ključ, sem postal neznansko moder. Vzdržnost in molitev in otožna sa-

mota so udušile glas mojega mesa in naučil sem se gledati z očmi duha globoko v srce stvari, tako da mi je radost modrosti padala na dušo kakor blago-dejna rosa.

Kmalu se je po mestu raznesla govorica, da biva v samoti v grobnicah strašne doline smrti svet človek z imenom Olimp. In kmalu so začeli prihajati ljudje k meni, ki so prinašali bolnike, da bi jih ozdravil. Posvetil sem se proučevanju zdravilnih zelišč, v čemer me je poučevala Atua, in sem si z njeno pomočjo in težino misli kmalu pridobil veliko večšost v zdravilstvu in ozdravil mnogo bolnikov. Moj sloves se je sčasoma vedno bolj širil, kajti govorilo se je tudi, da sem velik čarovnik in da sem bil v grobnicah občeval z duhovi mrtvih. To se je v resnici zgodilo, dasi ne smem govoriti o teh stvareh. Tako se je prigodilo, da Atui ni bilo treba hoditi po vodo in živež, ker so nama vse to ljudje prinašali — več kakor sva potrebovala, kajti plačila nisem hotel jemati. Ker sem se bal, da ne bi kdo v puščavniku Olimpu spoznal pogrešanega Harmakisa, sem izprva sprejemal samo one, ki so prišli v temnico grobnice. Pozneje pa, ko sem izvedel, da so po vsej deželi mislili, da Harmakisa gotovo ni več med živimi, sem prišel iz grobnice in sedel ob vhodu vanjo, kjer sem ozdravil bolnike in izračunaval za odlične ljudi horoskope. Tako je moja slava venomer rastla, tako da so naposled ljudje prihajali celo iz Memfisa in Aleksandrije k meni. Od teh sem izvedel, da je bil Antonij za nekaj časa zapustil Kleopatro in se je po smrti svoje žene Fulvije oženil s Cezarjevo sestro Oktavijo. Poleg tega sem izvedel še mnogo drugega.

V drugem letu sem tole storil: poslal sem staro Atuo preoblečeno kot prodajalko zdravilnih zelišč v Aleksandrijo z naročilom, da naj poišče dvornico Karmion in da naj ji razodene skrivnost mojega načina življenja, ako bi spoznala, da je še vedno zvesta. Odšla je na pot in se je v petem mesecu po svojem odhodu zopet vrnila ter mi prinesla pozdrave dvornice in darila. Povedala mi je, da se ji je posrečilo najti Karmion; ko je pri neki priliki govorila ž njo,

je izrekla ime Harmakis in govorila o meni kakor da bi bil že davno mrtev. Karmion ni mogla obvladati svoje žalosti, ko je to slišala, in je na ves glas jokala. Ko pa jo je spoznala v srcu — starka je bila namreč jako prebrisana in je vedela vse, kar se je bilo zgodilo — ji je povedala, da je Harmakis še živ in da ji pošilja pozdrave. Nato se je Karmion iznova spustila iz veselja v jok, poljubila starko in jo obdarila ter ji naročila, da naj mi sporoči, da je še vedno zvesta svoji prisegi in samo čaka na moj prihod in uro maščevanja. Ko je Atua izvedela še mnogo drugih skrivnosti, se je vrnila zopet v Tape.

Naslednje leto so prišli k meni poslanci Kleopatre, ki so prinesli zapečaten zvitek papirusa in bogate darove. Odprl sem zvitek in bral v njem napisano:

»Kleopatra učenemu Egipčanu Olimpu, ki biva v Dolini smrti pri Tape!

Glas Tvoje slave, učeni Olimp, je segel do naših ušes. Povej nam torej tole in ako nam poveš prav, boš imel večje časti in bogastvo kakor vsi drugi v Egiptu: Kako si bomo zopet pridobili ljubezen plemenitega Antonija, katerega je začarala premetena Oktavija in biva že dolgo daleč od nas?«

V tem sem spoznal roko dvornice Karmion, ki je Kleopatro obvestila o mojem slovesu.

Vso tisto noč sem preudarjal v svoji modrosti in sem zjutraj napisal odgovor, kakršen mi je bil položen v srce v svrhu uničenja Kleopatre in Antonija. Napisal pa sem:

»Egipčan Olimp kraljici Kleopatri!

Podaj se v Sirijo s človekom, ki ti bo poslan, da te vodi. Tako boš zopet dobila Antonija v svoj naročaj in ž njim darove, ki bodo tako veliki, da se Ti niti sanjati ne more.«

Izročil sem pismo poslancem in jih odpustil z naročilom, da naj si med seboj razdele darove, ki mi jih je Kleopatra poslala.

In vsi začudeni so odšli.

Kleopatra se je v resnici odzvala nasvetu, za katerega jo je navduševala njena strast, in se je podala

s Fontejem Kapitom naravnost v Sirijo, in tam se je zgodilo, kakor sem ji bil napovedal. Pridobila je zopet Antonija, ki ji je podaril večji del Cilicije, obmorsko obrežje Arabije Nabateje, balzam dajajoče pokrajine Judeje, pokrajino Fenicijo, pokrajino Cele-Sirijo, bogati otok Ciper in vso knjižnico v Pergamu. Dvojč-koma pa, ki jih je bila Kleopatra poleg sina Ptolemeja rodila Antoniju, je bogokletno dal naslov »Kralji, otroci kraljev« — Aleksandra Heliosa, kakor pravijo Grki solncu, in Kleopatre Selene, lune, dolgo-krile.

Potem se je tole zgodilo.

Po svoji vrnitvi v Aleksandrijo mi je Kleopatra poslala bogata darila, katerih pa nisem hotel vzeti, in je prosila mene, učenega Olimpa, da bi prišel k njej v Aleksandrijo. Ker pa še ni prišel pravi čas, nisem hotel iti. Pozneje sta ona in Antonij poslala še večkrat poslance k meni in me vprašala za svet, in jaz sem jima vselej svetoval v njuno pogubo in moja prerokovanja so se vedno uresničila.

Tako so mi minevala dolga leta in jaz, puščavnik Olimp, ki sem bival v grobnici, jedel kruh in pil vodo, sem s pomočjo modrosti, ki mi jo je dala maščevalna sila, postal še enkrat velik v Khemu. Ko sem potlačil poželjenje mesa pod svojimi nogami in obrnil oči v nebesa, sem postal vedno bolj moder.

Naposled je minulo celih osem let. Prišla je vojska s Partijci in minula in armeskega kralja Artavazda so v zmagoslavnem sprevodu peljali po aleksandrijskih ulicah. Kleopatra je bila obiskala Samos in Atene in na njen nasvet je bila plemenita Oktavija pregnana iz Antonijeve hiše v Rimu kakor kaka zavržena priležnica. Naposled je bila mera Antonijeve neumnosti polna prav do vrha. Ta gospodar sveta namreč ni imel več dobrega daru pameti; izgubil se je v Kleopatri kakor sem se bil jaz izgubil. Zavaljo tega mu je sčasoma Oktavijan napovedal vojsko.

Ko sem neki dan spal v izbi igralcev na harfo, v faraonovi grobnici, ki leži bližju mesta Tape, se mi je prikazal v sanjah moj oče, stari Amenemhet; opiraloč se na palico je stal nad menoj in rekel:

»Poglej tja, sin moj!«

Pogledal sem in sem z očmi svojega duha videl morje in dve veliki brodovji, ki sta se blizu skalovitega obrežja sprijeli v srditem boju. Prapori enega brodovja so bili prapori Oktavijana, drugega brodovja pa prapori Kleopatre in Antonija. Ladije Antonija in Kleopatre so navalile na cesarjeve ladije in jih pognale dalje, kajti zmaga se je nagnila na Antonijevo stran.

Iznova sem pogledal. Videl sem Kleopatro, ki je sedela v galeji z zlatim krovom, in s pozornimi očmi opazovala boj. Tedajci sem uprl svojega duha vanjo, tako da ji je bilo, kakor da sliši glas mrtvega Harmakisa, ki ji je zvenel po ušesih.

»Beži, Kleopatra,« je mislila, da sliši, »beži ali pogini!«

Divje je pogledala kvišku in zopet je slišala klic svojega duha. Naenkrat jo je obšel silen strah. Zaklicala je mornarjem, da naj razvijejo jadra in dajo njenemu brodovju znamenje, da naj se obrne. Čudeč se, a nič kaj neradi so storili, kakor je velela, in so z vso naglico pobegnili z bojišča.

Tedaj se je pri prijatelju in sovražniku vzdignilo veliko vpitje.

»Kleopatra je zbežala! Kleopatra je zbežala!« In videl sem, da je Antonijevo brodovje zadelo razdejavanje in polom, nato pa sem se zbudil.

Minuli so dnevi in zopet se mi je prikazal oče in mi rekel:

»Vstani, sin moj! Ura maščevanja je prišla! Tvoji načrti se niso izjalovili! Tvoje prošnje so bile uslišane. Ko je Kleopatra sedela v bitki pri Akciju na svoji ladiji, so bogovi naredili, da je njeno srce obšel strah, tako da je menila, da sliši tvoj glas, ki ji veli, da naj beži ali pogine, in je pobegnila s celim svojim brodovjem. Antonijeva moč na morju je sedaj strta. Pojdi in stori, kakor ti bo položeno v srce.«

Zjutraj sem se ves začuden zbudil in se podal k vhodu v grobnico in sem zagledal poslanca Kleo-

patre, ki so prihajali po dolini in ž njimi rimska straža.

»Kaj hočete zopet od mene?« sem jih vprašal resnobno.

»Prinašamo ti sporočilo Kleopatre in velikega Antonija«, je odgovoril njihov poveljnik in se globoko priklonil pred menoj; vsi so se me namreč silno bali. »Kraljica ti ukazuje, da prideš k njej v Aleksandrijo. Mnogokrat je že poslala po tebe, a ti nisi hotel iti. Sedaj ti ukazuje, da pridi in to hitro, ker zelo potrebuje tvoj svet.«

»Ako pa rečem, da ne grem, vojak, kaj pa potem?«

»Potem je moje povelje, presveti Olimp, da te s silo pripeljemo tja.«

Na te besede sem se na glas zasmel. »S silo, bedak! Ne rabi napram meni takih besedi, sicer te pri tej priči udarim, kjer si. Vedi namreč, da znam tudi ubijati, kakor znam zdraviti!«

»Oprosti, prosim te!« je odgovoril in se zdrznil. »Govorim samo ono, kar mi je zapovedano.«

»Dobro, saj vem, poveljnik. Ne boj se. Grem!«

Tako sem še taisti dan z Atuo odšel na pot. Da, in odšel sem tako skrivši, kakor sem bil prišel, in grobnica božanskega Ramzesa me ni več videla. In seboj sem nesel ves zaklad svojega očeta Amenemheta; ni me namreč bila volja, da bi bil šel v Aleksandrijo praznih rok in kot prosilec, ampak kot jako premožen in ugleden človek. Spotoma sem izvedel, da je Antonij sledil Kleopatri in v resnici pobegnul izpred Akcija in tako sem vedel, da se je bližal konec. V temini grobnice pri mestu Tape sem bil namreč predvidel to in mnogo drugih reči in delal načrte, da bi se tako zgodilo.

Tako sem torej zopet prišel v Aleksandrijo in stopil v hišo blizu vrat kraljeve palače, ki so jo bili zame pripravili.

Še isto noč je prišla k meni Karmion — Karmion, ki je devet dolgih let nisem bil videl.

Četrto poglavje.

Karmion se snide z učenim Olimpom. — Njen razgovor z njim. — Olimp pride h Kleopatri. — Kleopatrini ukazi.

Oblečen v svoje preprosto temno oblačilo sem sedel v sobi za goste v hiši, ki so jo bili zame pripravili. Sedel sem na izrezljanem stolcu z levjimi nogami in gledal svetiljko, v katerih je gorelo blago dišeče olje, po zavesah s slikami, bogatih sirijskih preprogah — a sredi vsega tega razkošja mi je prišla na misel grobnica, v kateri spita igralca na harfo in ki leži v okolici mesta Tape, in devet dolgih let temne samote in pripravljanja. Tako sem sedel, blizu vrat pa je na preprogi ždela stara Atua. Lasje so ji bili beli kot sneg in sesušen od starosti je bil nagubančeni obraz ženske, ki se me je še vedno oklepala, dasi so me vsi zapustili, in pozabila v svoji velik ljubezni na moje velike grehe. Devet let je minulo! Devet dolgih let je minulo in sedaj sem se zopet nahajal v Aleksandriji! Zopet sem stal v usojenem krogu stvari, kamor sem prišel iz samotnega pripravljanja, da uničim Kleopatro. Ampak to pot nisem prišel, da bi se mi namera še enkrat izjalovila.

In vendar, kako izpremenjene so bile vse okoliščine! To pot nisem bil udeležen pri celi stvari; moja vloga je bila sedaj samo vloga meča v roki pravice. Nisem mogel več upati, da bi osvobodil Egipt, da bi zasedel prestol, ki mi je šel po vsej pravici. Khem je bil izgubljen in izgubljen sem bil jaz Harmakis. V drvenju in vrvenju dogodkov je bila velika zarota, ki sem jaz bil njeno središče, pozabljena. Komaj spomin nanjo je bil ostal. Zavesa temne noči se je zgrinjala čez zgodovino mojega starodavnega naroda. Celu njegovi bogovi so se majali, da se zrušijo. V duhu sem že slišal krik rimskih orlov, ko so prhutali nad najbolj oddaljenimi bregovi Sikorja.

Naenkrat sem se predramil iz teh misli in sem velel Atui, da naj poišče zrcalo in mi ga prinese, da bi se ogledal v njem.

In kaj sem videl v njem? Upadel, bled obraz, na katerem se ni prikazal nasmeh; velike oči, ki so postale skoraj prazne, vsled gledanja v temo, ki so zrle izpod obrite glave kakor votle očesne votline v lobanji; mršavo, šepavo postavo, sesušeno vsled vzdržnosti, tuge in molitve; dolgo divjo brado, sivo kakor železo; drobne roke z modrimi žilami, ki so se venomer tresle kot listje; sključene rame in skrajšane ude. Čas in žalost sta v resnici opravila svoje delo; jaz sam nisem mislil, da sem oni kraljevski Harmakis, v vsem sijaju svoje moči in mladostne lepote, ko sem prvikrat gledal žensko dražestnost, ki me je uničila. A vendar je v meni gorel isti ogenj kot nekdanje čase; vzlic vsemu nisem bil izpremenjen, kajti čas in žalost nimata moči, da bi izpremenila neumrjočega duha človeku. Letni časi, ugodne prilike lahko pridejo in gredo, upanje lahko odleti kot ptica, strast si lahko polomi svoje kreljuti ob železnih drogovih usode, premame se lahko zrušijo kakor oblačni stolpi v plamenu zahajajočega solnca, vera nam lahko zdrkne izpod nog kakor tekoča voda, samotnost nas lahko obda kot neizmerni pesek puščave, starost se kakor nastajajoča noč lahko zgrne nad našimi povešenimi glavami, ki so v svoji sramoti osivele — da, privezani h kolesu sreče lahko okusimo vsak obrat, lahko sedaj vladamo kot kralji, sedaj delamo kot sužnji, lahko sedaj ljubimo, sedaj sovražimo, sedaj prepevamo, sedaj poginjamo. Ampak vzlic vsemu ostanemo z vsem vedno isti; to je namreč čudo osebnosti.

In ko sem sedel in v bridkosti svojega srca razmišljal o teh rečeh, sem slišal, da je nekdo potrkal na vrata.

»Odpri, Atua!« sem rekel.

Vstala je in storila, kakor sem ji velel; v sobo je stopila ženska, oblečena v grška oblačila. Bila je Karmion; bila je še vedno lepa kakor nekdanje čase, ampak žalostnega obraza, ki ji je jako pristojal, in v povešenih očeh ji je tlel potrpežljiv ogenj.

Vstopila je brez spremstva; starka ji je brez vsake besede pokazala, kje sedim, in odšla.

»Starec,« je rekla in me nagovorila, »popelji me do učenega Olimpa. Prihajam po naročilu kraljice.«
Vstal sem, vzdigni lglavo in jo pogledal.

Ona pa je ostrmela in iz ust ji je prišel kratek vzklik.

»Pa vendar,« je šepnila in se ozrla na okoli, »pa vendar nisi ti tisti — —« in umolknila je.

»Tisti Harmakis, ki ga je nekoč ljubilo tvoje nespačetno srce, Karmion? Da, jaz sem tisti in kar vidiš, prelepa ženska. Vendar je tisti Harmakis mrtev, ki si ga ti ljubila; samo Olimp, učeni Egipčan, čaka, da mu poveš, kaj bi rada.«

»Nekaj vendar!« je rekla. »O preteklosti mi dovoli samo eno besedo in potem — bodi pozabljena, mrtva. Pri vsej svoji modrosti; Harmakis, ne poznaš dobro ženskega srca, ako misliš, da se lahko izpreminja z izpremembami zunanje postave, kajti potem ne bi nobena ljubezen mogla slediti ljubljenemu do onega poslednjega kraja izpremembe do groba. Vedi, učeni zdravnik, jaz sem ženska one vrste, ki ljubi vedno, potem ko sem enkrat ljubila, in grem, ko nisem bila ljubljena, kot devica v smrt.«

Umolknila je; jaz nisem imel kaj reči na njene besede in sem v odgovor povetil glavo. Dasi pa nisem rekel ničesar in dasi je bila abotna strast te ženske vzrok pogube nas vseh, sem ji bil v srcu hvaležen, ker je ona, ki je užila trpljenje od vseh in živela na tem brezsrannem dvoru, vseeno vsa ta dolga leta izlivala svojo neodgovarjano ljubezen na zavrženca, ki je bil še vedno drag njenemu srcu, ko se je tisti bedni padli suženj sreče v tako neprijetni obliki zopet vrnil. Kateri človek ne ceni te tako redke in lepe vrline, tisto eno popolnost, ki je nobeno zlato kupiti ne more — resnične, globoke ženske ljubezni?

»Hvala ti, ker ne odgovoriš,« je rekla, »zakaj pikre besede, s katerimi si me obsipal v onih dnevih, ki so že zdavnaj mrtvi, in v daljnem Tarzu, še niso izgubile strupenega žela in v mojem srcu ni prostora za nove puščice tvojega zaničevanja, katero so tvoja samotna leta na novo otrovala. Glej, otresla sem se one divje strasti svoje duše,« in pogledala je kvišku

in iztegnila roke, kakor da bi hotela nekaj nevidnega potlačiti, »otresla sem se je — ampak pozabiti mi je ni mogoče! Tako stvar je končana, Harmakis; nič več te ne bom nadlegovala in mučila s svojo ljubeznijo. Meni je dovolj, da te moje oči še enkrat gledajo, preden te spanje vzame njihovemu vidu. Ali se spominjaš, kako me nisi hotel umoriti, ko bi iz srca rada umrla, če bi mi tvoja draga roka zadala smrt, ampak si mi velel, da naj utrgam grenki sad zločina in da naj prokleta zrem privide zla, ki sem ga zagrešila, in spomini na tebe, ki sem te pogubila in uničila?«

»Da, Karmion, dobro se spominjam.«

»Kupa kazni je bila gotovo napolnjena. Oj, da bi mi mogel videti v srce in v njem vse gorje, ki sem ga prenašala — prenašala s smehljajočim obrazom — tvoja pravičnost bi gotovo bila zadoščena!«

»A vendar si prva med vsemi na dvoru, Karmion, ako je poročilo resnično, in najbolj mogočna in priljubljena. Ali Oktavijan še ni izjavil, da se ne vojskuje zoper Antonija in njegovo Kleopatro, ampak zoper Karmion in Iras?«

»Da, Harmakis, in pomisli, kako mi je bilo, ker sem bila vsled svoje tebi dane prisege prisiljena jesti kruh in vršiti ukaze nje, ki jo tako silno sovražim! Nje, ki mi je vzela tebe in ki me je s pomočjo moje ljubosumnosti dovedla tako daleč, da sem, kar sem, pahnila tebe v sramoto in ves Egipt v pogubo! Ali morejo dragulji in bogastva in laskanje knezov in plemenitašev prinesti srečo taki kot sem jaz, ki sem bednejša kot najpriprostejša kuhinjska dekla. Oj, kolikokrat sem jokala, da sem izgubila vid! Potem pa sem morala vstati, ko je prišla ura, se obleči in smehljaje opravljati naročila kraljice in tistega puščobnega Antonija. Bogovi naj mi naklonijo, da bi jih videla mrtve — da, obadva! Potem rada umrjem. Tvoja usoda je bila huda, Harmakis, ampak bil si vsaj svoboden in mnogokrat sem te zavidala zavoljo tvoje mirne votline, v kateri si živel.«

»Kakor vidim, imaš svoje prisege vedno pred očmi, Karmion. In to je prav, kajti ura maščevanja je prišla!«

»Vedno sem v vseh ozirih skrivši delovala za tebe — za tebe in za popolno uničenje Kleopatre in njenega Rimljana. V njem sem netila strast, v njej razvnela ljubosumnost, njo sem nagovarjala do zlobnosti, njega do neumnosti, hkratu pa naredila, da se je o vsem poročalo Cezarju. Poslušaj, stvar stoji sedaj takole. Znano ti je, kako je bilo v bitki pri Akciju. Kleopatra se je bila podala s svojim brodovjem tjakaj, popolnoma zoper voljo Antonija. Jaz pa sem ga prosila za kraljico, kakor si mi bil naročil, in mu s solzami v očeh zatrjevala, da bi ona od žalosti umrla, ako jo zapusti. In ta reva, ta suženj mi je vse verjel. Ob času pa, ko je bitka dosegla svoj višek, je ona dala svojemu brodovju znamenje — kaj jo je nagnilo do tega, ne vem, morebiti pa boš ti vedel, Harmakis — in njeno brodovje se je obrnilo, pobegnilo iz boja in odplulo proti Peloponezu. Sedaj pa poslušaj konec! Ko je Antonij videl, da je Kleopatra odšla, je v svoji blazni norosti vzel ladijo, popustil vse in se odpeljal tik za njo; vsled tega je bilo njegovo brodovje razkropljeno ali pogreznjeno, njegova velika vojska na Grškem, ki je štela dvajset legij in dvanajst tisoč konjenikov, pa brez poveljnika. Živa duša ni hotela verjeti, da je Antonij, ki so ga bogovi udarili, tako globoko padel v sramoti. Njegova vojska se je zavoljo tega nekaj časa pomišljala, nocoj pa je dospela vest, ki jo je prinesel poveljnik Kanidij, da se je vsa Antonijeva velika vojska, ki je bila nekoliko časa v popolni negotovosti, a se je naposled prepričala, da jo je bil Antonij res zapustil in pobegniti, naposled udala Cezarju.«

»Kje pa je Antonij?«

»Na nekem majhnem otoku v velikem pristanišču si je bil sezidal bivališče in mu nadel ime Timonium; podobno kakor nekoč Timon vpije sedaj, da je človeštvo nehvaležno in ga zapustilo. Lotila se ga je možganska vročina in sedaj leži tam. Jutri ob zori se moraš podati k njemu, tako hoče kraljica, da ga ozdraviš in ga ji zopet pripelješ zdravega. On namreč

noče do nje in se tudi še ne zaveda vse veličine svoje nesreče. Najprvo pa mi je naročeno, da te nevtegoma popeljem h Kleopatри, ki te hoče vprašati za svet.«

»Takoј grem,« sem odgovoril in vstal. »Pojdiva!«

Stopala sva skozi velika vrata in po alabastrski dvorani in kmalu sem zopet enkrat pred vrati Kleopatrine sobane in zopet me je Karmion zapustila, da oznani moj prihod.

V malo trenutkih se je vrnila in mi namignila. »Bodi trden,« mi je šepetnila, »in pazi, da se ji ne izdaš, kajti Kleopatrine oči so še vedno bistre. Vstopi!«

»Res bistre morajo biti, da bi spoznale v učenem Olimpu Harmakisa! Saj bi me niti ti ne spoznala, ako jaz ne bi hotel, Karmion,« sem ji odgovoril.

Nato sem stopil v ono znano mi sobano in zopet slišal pljuskanje vodometa, petje slavca in šumenje poletnega morja. S povešeno glavo in šepavo sem stopal po sobani, dokler nisem naposled obstal pred Kleopatrinim ležiščem — pred taistim zlatim ležiščem, na katerem je bila sedela v oni noči, ko me je prevladala. Zbral sem vso svojo moč in se ozrl kvišku. Pred menoj je bila Kleopatra, prekrasna kot nekdanje čase, ampak, oj, kako izpremenjena izza one noči, v kateri sem jo videl, ko jo je Antonij objel tam v Tarzu! Lepota jo je še vedno obdajala kakor oblačilo; oči so bile še vedno globoke in nedoumljive kakor sinje morje, obraz je bil v svoji veliki dražesti še vedno prekrasen. In vendar je bilo vse izpremenjeno. Čas, ki se njenih čarov ni mogel dotakniti, ji je začrtal v obraz tak izraz silne žalosti, da ga ni mogoče popisati. Strast, ki ji je še vedno plula v tistem silnem srcu, ji je zarezala svoje znamenje na čelo in v očeh se ji je svetila otožna svetloba žalosti in tuge.

Globoko sem se priklonil pred to kraljevsko žensko, ki je nekoč bila moja ljubezen in moje pogubljenje, vendar me ni poznala.

Trudno je pogledala in rekla s počasnim, dobro mi znanim glasom:

»Naposled si vendarle prišel, zdravnik. Kako ti je ime? — Olimp? Mnogo obetajoče ime, kajti sedaj, ko so nas bogovi Egipta tako zapustili, v resnici potrebujemo pomoč od Olimpa. No, videti si učen, saj se učenost ne druži z lepoto. Čudno pa, na tebi je nekaj, kar me spominja, sama ne vem na kaj. Olimp, ali se nisva že videla?«

»Nikdar, kraljica, te moje oči niso osebno gledale,« sem odgovoril s ponarejenim glasom. »Nikdar, vse do te ure, ko prihajam iz svoje samote, da izvršim tvoj ukaz in te ozdravim tvojih boli.«

»Čudno! Celo po glasu — — pah! Spominjam se na nekaj, kar ne morem doumeti. Osebno, praviš? Potem sem te morebiti videla v sanjah, kaj?«

»Da, kraljica, v sanjah sva se sešla.«

»Čuden človek si, ko tako govoriš, ampak jako učen, ako je res, kar čujem o tebi. Da, spominjam se tvojega sveta, ko si mi velel, da naj se podam k Antoniju v Sirijo in tako se je vse zgodilo, kakor si bil napovedal. Res, vešč moraš biti v napovedovanju in vedeževanju, v čemer imajo ti aleksandrijski bedaki malo znanja. Nekoč sem poznala še enega takega kot si ti, nekega Harmakisa,« pri teh besedah je vzdihnila; »a ta je že zdavnaj mrtev — in želim si, da bi bila tudi jaz! — in včasih mi je prav žal za njim.«

Umolknila je, jaz pa sem povetil glavo na prsa in molče stal pred njo.

»Obrazloži mi pa tole, Olimp! V bitki pri tistem prokletem Akciju, baš ko je divjal najhujši boj in se je zmaga že pričela nagibati na našo stran, je silen strah obšel moje srce; gosta tema se mi je zgrnila čez oči, na ušesa pa mi je vpil nek glas, da, bil je glas tistega že zdavnaj mrtvega Harmakisa: ‚Beži! Beži — ali pogini!‘ In res sem zbežala. Groza pa je iz mojega srca preskočila v srce Antonija in on mi je sledil in tako je bila bitka izgubljena. Povej mi, kateri bog je naredil to zlo?«

»Ne, kraljica,« sem ji odgovoril, »noben bog ni tega naredil — s čim pa bi tudi bila razsrdila bo-

gove Egipta? Mar si oropala templje njihove vere? Ali si izdala Egipt? Ker nisi storila ne tega ne onega, kako se potem bogovi Egipta morejo srditi nad teboj? Ne boj se, to ni bilo nič drugega, kakor kaka naravna para tvojega duha, ki je prevladala tvojo milo dušo, kateri je bilo slabo, ker je videla in slišala klanje. In kar se tiče plemenitega Antonija, mora on iti tja, kamor greš ti.«

Ko sem govoril te besede, je Kleopatra prebledela in se tresla in ves čas vpirala oči vame, da bi doznala, kaj hočem s tem reči. Jaz pa sem dobro vedel, da so mi te besede navdali maščujoči bogovi, ki so delovali po meni, ki sem bil njihovo orožje.

»Učeni Olimp,« je rekla, ne da bi odgovorila na moje besede, »Antonij je bolan, tuga ga je vsega zmešala. Skriva se kakor beden preganjan suženj v onem stolpu tam, ki ga okrog in okrog obdaja morje, in se izogiblje vsakega človeka — da, izogiblje se celo mene, ki trpim zavoljo njega toliko gorja. Da veš, naročam ti tole: Jutri, ko se začne dan svitati, vzemi pod vodstvom moje dvornice Karmion čoln, se prepelji do njegovega bivališča in prosí, da ti dovoli vstopiti, rekoč, da prinašaš sporočila od vojske. Nato ti bo dovoljeno stopiti v tisti stolp, ti, Karmion, pa mu moraš povedati te hude vesti, ki jih prinaša Kanidij. Kanidija samega se namreč ne upam privedi do njega. Ko ga bo žalost minula, daj mu ti, Olimp, pomiriti od mrzlice mučeno telo s tvojimi dragocenimi tekočinami, dušo pa utešiti s sladkimi besedami ter ga pripelji zopet k meni nazaj in vse bo zopet dobro. Stori to in dobil boš toliko darov, da jih niti prešteti ne boš mogel; še sem kraljica in še lahko poplačam one, ki strežejo moji volji!«

»Ne boj se, kraljica,« sem ji odgovoril, »to se bo zgodilo. Ampak jaz, ki sem prišel semkaj, da izvršim tvoje zapovedi do konca, ne zahtevam nobenega plačila.«

S temi besedami sem se priklonil in odšel; doma sem poklical staro Atuo in pripravil neko pijačo.

Peto poglavje.

Antonij se vrne h Kleopatri. — Gostija, ki jo je priredila Kleopatra. — Način smrti strežaja Evdozija.

Preden še se je svital dan, je prišla zopet Karmion in podala sva se do zasebnega pristanišča palače. Tam sva stopila v čoln in odveslala do malega otoka, na katerem stoji Timonium, obokan stolp, močan, majhen, okrogel. Midva sva stopila na suho, se podala do vrat in potrkala. Čez nekaj časa se je odprlo zamreženo okno v vratih, skozi katero je pogledal star evnuh in naju osorno vprašal, kaj bi rada.

»Opravka imava z gospodom Antonijem,« je rekla Karmion.

»Potem lahko gresta, zakaj moj gospodar Antonij ne sprejema ne moškega ne ženske.«

»Naju bo gotovo sprejel, ker mu prinašava važne sporočila. Pojdi mu povedat, da mu dvornica Karmion prinaša sporočila od vojske.«

Starec je odšel in se kmalu vrnil.

»Gospod Antonij želi vedeti, ali so ta sporočila dobra ali slaba; ako so slaba, noče nič slišati o njih, kajti zadnje čase je itak slišal vse preveč slabih sporočil.«

»No — veš, dobra so in slaba. Odpri, suženj, jaz bom sama dala odgovor tvojemu gospodarju!« in tako rekoč je potisnila mošnjiček z zlati skozi omrežje.

»No, no,« je godrnjal, ko je vzel mošnjiček, »časi so hudi in bodo bržkone še hujši. Kdo bo dajal živeža šakalu, ko leva več ne bo? Sama mu ponesi tista sporočila; meni je prav vseeno, kakšna so, samo da bi izvlekla plemenitega Antonija iz te dvorane ječanja. Da vesta, vrata v palačo so odprta in tamle je pot do jedilnice.«

Stopila sva skozi vrata in stala v ozkem hodniku; pustila sva evnuha, da je zapahnil vrata in stopila dalje, dokler nisva dospela do neke zavese. Stopila sva skozi ta vrata in se znašla v obokani izbi, ki je bila slabo razsvetljevana s pomočjo odprtine v strehi. Na daljni strani te preproste izbe je stala postelja iz

odej, na njej pa je ležala postava nekega človeka, čigar obraz so mu zakrivale grbe toge.

»Plemeniti Antonij,« je rekla Karmion in se mu približala, »razkrij obraz in me poslušaj, zakaj prinašam ti sporočila.«

Pri teh besedah je vzdignil glavo. Na obrazu se mu je videla velika žalost. Razmršeni lasje, osiveli od starosti, so mu viseli okoli vpadlih oči in tudi šop neobrite brade je bil siv. Oblačilo je bilo umazano in njegova zunanost je bila bednejša od največjega siromaka pri tempeljskih vratih. Do tega je torej ljubezen Kleopatre privedla zalega in slavnega Antonija, ki je bil некоč gospodar sveta!

»Kaj želiš od mene, dvornica,« je vprašal, »ki bi najrajši tukaj sam poginil? Kdo pa je ta človek, ki prihaja zijat propadlega, verolomnega Antonija?«

»To je Olimp, plemeniti Antonij, tisti modri zdravnik in vedeževalec, o katerem si bil že veliko slišal. Kleopatra, ki vedno skrbi za tvoj blagor, dasi ti kaj malo misliš nanjo, ga pošilja, da te ozdravi.«

»Ali more tvoj zdravnik ozdraviti tako tugo kakor je moja? Ali mi morejo njegove zdravilne pijače vrniti moje ladje, mojo čast, moj mir? Ni mogoče! Zato proč s tvojim zdravnikom! Kakšna sporočila prinašaš? Hitro! Ven ž njimi! Ali je morebiti Kanidij premagal Cezarja? Samo to mi sporoči in cela pokrajina bo tvoja nagrada — ako pa je Oktavijan mrtev, dobiš dvajset tisoč sestercijev! Govori — ne, — ne govori! Bojim se, da bi odprla usta, kakor se še nikoli nisem bal ničesar na tem svetu. Gotovo se je kolo sreče obrnilo, kaj, in je Kanidij zmagal? Ali ni tako? Hej — ven z besedo! Ne morem več prenašati!«

»Plemeniti Antonij!« je rekla, »utrđi svoje srce, da boš slišal to, kar ti moram povedati! Kanidij je v Aleksandriji. Pribežal je od daleč z vso hitrico in njegovo sporočilo se glasi: Sedem dolgih dni so legije čakale, da se vrne Antonij, da jih popelje do zmage kakor prejšnje čase, in so zavračale vse ponudbe Cezarjevih odposlancev. Ampak Antonij se ni vrnil. Nato se je raznesel glas, da je bil Antonij zbežal v Tanarus, kamor ga je vlekla Kleopatra. Nad člove-

kom, ki je prvi prinesel ta glas v tabor, so legijonarji besneli in ga pobili do smrti! Toda prihajale so venomer nove govornice in naposled ni bilo več mo- goče dvomiti, da je bila resnica v njih. Nato, Antonij, pa so se tvoji častniki drug za drugim izmuzali k Cezarju; kamor pa gredo častniki, gredo tudi vojaki. Ampak to še ni vse. Vsi tvoji zavezniki — Bokh iz Afrike, Tarkondimot iz Cilicije, Mitridat iz Koma- gene, Adalas iz Tracije, Piladelf iz Paflagonije, Ar- helaj iz Kapadocije, Herod iz Judeje, Amint iz Gala- cij, Polemon iz Ponta in Malh iz Arabije — vsi so pobegnili ali pa veleli svojim poveljnikom, da naj pobegnejo, odkoder so prišli; njihovi poslanci že pro- sijo mrzlega Cezarja milosti.«

»Ali si že na koncu s svojim krokanjem, ti kro- kar v pavovem perju, ali pride še kaj več?« je vpra- šal nesrečnež in vzdignil svoj blede, drhteči obraz iz zavetja svojih rok. »Povej mi še kaj! Povej mi, da je kraljica mrtva v vsej svoji lepoti, reci, da stoji Okta- vijan pri Kanopskih vratih, in da vsi duhovi iz pekla z mrtvim Ciceronom na čelu na vse grlo oznanjajo padec Antonija! Res, zberi vsako gorje, ki more priti nad onega, ki je nekoč bil velik, ter ga spusti na sivo glavo njega, katerega v svoji dobrotnosti še vedno blagovoliš nazivati ‚plemeniti Antonij!«

»Ne, gospod, končala sem.«

»Dobro, in končal sem tudi jaz — končal, popol- noma končal! Docela je končano in jaz takole zape- čatim konec!« S temi besedami je pograbil meč z le- žišča in bi se bil gotovo usmrtil, da ne bi bil jaz skočil naprej in ga prijel za roko. Ni bil moj namen, da bi že umrl; kajti ako bi bil umrl tisto uro, bi Kleopatra sklenila mir s Cezarjem, ki si je bolj želel smrti Anto- nija kakor da bi Egipt propadel.

»Ali si blazen, Antonij? Ali si res strahopetec?« je vzkliknila Karmion, »da se hočeš na tak način rešiti svojega gorja in pustiti, da tvoja zaveznica sama kljubuje tugi in nesreči?«

»Zakaj ne, ženska? Zakaj ne? Saj ona ne bo dol- go sama. Cezar ji bo delal družbo. Oktavijan ima rad zalo žensko, dasi je tako mrzel. In Kleopatra je še

vedno lepa. Sedaj pa ti govori, Olimp! Zadržal si mi roko, da nisem sam sebe usmrtil, sedaj mi še svetuj s svojo modrostjo. Ali naj se torej podam Cezarju in naj jaz, triumvir, dvakrat konzul in poprej neomejen vladar vzhoda, stopam v njegovem zmagoslavnem sprevedu po onih rimskih ulicah, po katerih sem sam stopal zmagoslaven?«

»Tega ne, gospod,« sem mu odgovoril. »Ako se podaš, si izgubljen. Vso zadnjo noč sem opazoval zvezde glede tebe, in sem videl tole: Kedar se tvoja zvezda približa Cezarjevi, obledi in izgine, kedar pa se odmakne od njene svetlobe, se sveli v vsej svetlobi, ki je enaka njegovi. Ni še vse izgubljeno in vse je mogoče dobiti zopet nazaj, dokler ostane le en del. Še vedno je mogoče držati Egipt, še vedno je mogoče postaviti nove vojske na noge. Cezar se je bil umaknil. Še davno ni pred vrati Aleksandrije in morebiti se da potolažiti. Tvoj duh ti je v svoji mrzlici še telo vžgal; bolan si in ne moreš prav soditi stvari. Glej, prinesel sem pijačo, ki te popolnoma ozdravi, saj veš, da sem jako vešč v zdravilstvu,« in tako rekoč sem mu podal steklenico.

»Pijačo, si rekel, človek?« je vzkliknil. »Bolj gotovo je strup, ti pa morilec, ki ga je poslala lažna kraljica, ki bi se me rada iznebila sedaj, ko ji ne morem biti več na uslugo; Antonijeva glava je dar za mir, katerega hoče poslati Cezarju — ona, zavoľjo katere sem vse izgubil! Daj mi pijačo, pri Bakhu! Izpiti jo hočem, in najsi je najbolj smrtonosna pijača!«

»Ne, plemeniti Antonij, ni strup in jaz nisem morilec. Glej, sam jo hočem poskusiti, če hočeš,« in prinesel sem pijačo k ustnicam, ki ima moč, da razvname človeku žile.

»Daj mi jo, zdravnik. Obupni so srčni. Tako, vidiš! — Ej, kaj je to? Tvoja pijača je res čarobna. Meni je, kakor da se moja tuga vali od mene kakor viharjni oblaki pred južnim viharjem in vrelec upanja se pojavlja v puščavi mojega srca. Zopet sem Antonij in zopet vidim sulice svojih legij, ki se lesketajo na solncu, in slišim gromovite vesele klice, ko Antonij — ta priljubljeni Antonij — jezdi v vsem bojnem

blesku vzdolž svojih čet, stoječih v dolgih globokih vrstah! Še je upanje! Še je upanje! Še lahko doživim, da bo mrzlo čelo Cezarja — onega Cezarja, ki se nikdar ne zmoti razen iz politike — orožano svojih zmagovitih vencev in venčano s sramotnim prahom!«

»Da!« je vzkliknila Karmion, »še je upanje, samo ako boš ravnal kot možak! Oj, gospod, pojdi z nama, pojdi nazaj v ljubeče roke Kleopatre! Vso noč leži na svoji zlati postelji in navdaja črno temo z vzdihom po Antoniju, ki se je sedaj zagledal v tugo, pa pozablja na svojo dolžnost in svojo ljubezen!«

»Grem! Grem! Sram me bodi, da sem se upal dvomiti nad njo! Suženj, prinesi vode in škrlatasto oblačilo; tak ne morem stopiti pred Kleopatro. Takoj grem!«

Na ta način sva torej privedla Antonija zopet nazaj h Kleopatri, da bi bil pogin obeh toliko bolj gotov.

Peljala sva ga v alabastrsko dvorano in odtod v Kleopatrino sobano; tukaj je ležala kraljica, lasje so se ji valili okoli obraza in po prsih in solze so ji padale iz globokih oči.

»O kraljica!« je vzkliknil, »glej, zopet sem pred tvojimi nogami!«

Planila je s postelje. »Si vendar-le prišel, moj dragi?« je šepnila. »Potem je zopet vse dobro. Pridi bližje in pozabi v teh rokah vso tugo in izpremeni mojo žalost v veselje. Oj, Antonij, dokler nama ostane ljubezen, imava še vedno vse!«

In padla mu je okoli vratu in ga poljubovala.

Še tisti dan je Karmion prišla k meni in mi velela, da naj pripravim strup, ki bo imel najbolj smrtonosno moč. Izprva sem se branil; bal sem se, da ne bi Kleopatra končala Antonija, preden bi bil pravi čas. Karmion mi je pa dokazala, da sem v zmoti, in mi je tudi povedala, v kateri namen da potrebuje tak strup. Zavaljo tega sem poklical Atuo, to veščakinjo glede zdravilnih zelišč, in ves tisti popoldan sva pripravljala smrtno pijačo. Ko je bila gotova, je zopet prišla Karmion in prinesla seboj venec svežih cvetic; podala mi jih je in mi velela, naj jih vtaknem v strup.

In to sem tudi storil.

Tisto noč se je vršila pri Kleopatri sijajna gostija in jaz sem sedel blizu Antonija, ki je bil ob strani kraljice in nosil otrovani venec na glavi. Gostija je trajala dolgo, vino je teklo in Antonij in Kleopatra sta postala vesela. Začela mu je pripovedovati o svojih načrtih; povedala mu je tudi, da njene ladije že vlačijo po prekopu, ki drži od Bubastisa ob peluzijskem rokavu Nila do Klisme ob vrhu Heroopolskega zaliva. Njen namen je namreč bil, ako bi se pokazalo, da je Cezar neodjenljiv, da bi zbežala z Antonijem in svojimi zakladi po Arabskem zalivu, kjer Cezar ni imel nobenega brodovja, in si poiskala nov dom nekje v Indiji, kamor bi ji njeni sovražniki ne mogli slediti. Ta načrt pa je padel v vodo, ker so Arabci iz Petre ladje zažgali; do tega dejanja so jih naščuvali Judje iz Aleksandrije, ki so sovražili Kleopatro in ona nje. Jaz sem bil namreč ukrenil vse potrebno, da so bili Judje opozorjeni na ono, kar se je bilo godilo.

Ko je bila kraljica s svojim pripovedovanjem pri koncu, ga je pozvala, da naj pije ž njo čašo vina na uspeh tega novega načrta; pri tem mu je rekla, da naj pomoči cvetlice svojega venca v vino, da bo imelo bolj prijeten okus. Antonij je res storil, kakor mu je naročila, in ko se je to zgodilo, mu je napila. Ko pa je on hotel napiti njej, ga je zgrabila za roko in zaklicala »Stoj!« Antonij je bil ves zavzet.

Med Kleopatrinimi služabniki je bil tudi neki strežaj Evdozij. Ko je ta človek spoznal, da je sreča Kleopatre pri kraju, je bil naredil načrt, da pobegne baš tisto noč k Cezarju, kakor je bilo zbežalo že več njegovih tovarišev, in vzame seboj vse zaklade, ki jih je mogel ukrasti v palači. Njegov načrt pa so ovadili Kleopatri, ki je sklenila, da se nad njim maščuje.

»Evdozij,« je zaklicala strežaju, ki je stal v bližini; »pridi semkaj, zvesti služabnik! Poglej tega moža, plemeniti Antonij. V vseh naših nadlogah in stiskah se je držal nas in nam bil v tolažbo. Zavoljo tega ga je treba nagraditi po zasluženju in po velikosti njegove zvestobe; in to se zgodi po tebi. Podaj mu svojo zlato kupo, Antonij, in Evdozij naj jo izpije na uspeh najinega načrta. Kupica pa naj bo njegova.«

Antonij se je še vedno čudil temu, a je podal kupico strežaju, ki jo je zavedajoč se svoje krivde vzel in trepetajoč po vsem životu stal pred njima. Vendar ni pil vina.

»Pij, suženj! Pij!« je zavpila Kleopatra, se vzdignila na ležišču in ga ošinila s srditim pogledom po bledem obrazu. »Pri Serapisu! Tako gotovo, kakor bom še sedela na Kapitolu v Rimu, ako boš tako žalil gospoda Antonija, te dam prebičati do kosti in viliti tisto rdeče vince v rane, da se ti zacelijo! Ej! Torej vendar piješ! No, kaj pa je, dobri Evdozij: Si bolan? To vino mora gotovo biti tako kakor je pri Judih voda ljubosumnosti, ki ima moč, da umori nepoštene in daje moč samo poštenim. Naj gre nekaj izmed vas v njegovo sobo in jo preiščejo; dozdeva se mi, da je izdajalec!«

Ko je govorila te besede, je strežaj stal tam in se držal z roko za glavo. Naenkrat je vztrepetal, zakričal in se zgrudil na tla. Zdajci pa je bil zopet pokonci in se krčevito držal za prsa, kakor da bi si hotel izruvat ogenj iz prsi. Opotekal se je, obraz mu je bil bled, krčevit, ustnice so se mu penile; počasi se je majal proti ležišču, na katerem je bila Kleopatra in ga opazovala z okrutnim nasmehom.

»Ej, izdajalec! Sedaj imaš!« je rekla. »Povej, ali je smrt sladka?«

»Ničvrednica!« je zavpil umirajoči, »zastрупila si me! Ampak povem ti, tako boš tudi ti umrla!« Zakričal je in se vrgel proti njej. Ona pa je spoznala, kaj je nameraval, in je hitro in ročno kakor tiger skočila v stran, tako da je strežaj zgrabil samo za njen plašč in ga odtrgal od zlate sponse s smaragdi. Nato je treščil na tla in se zavil v škrlatasti plašč kotalil po tleh, dokler ni obležal mrtev; od bolečin izpačeni obraz in osteklenele oči so mu pošastno gledale izza gub nje-nega plašča.

»Oj,« je rekla kraljica in se trdo nasmejala, »čudovito težko je umrl suženj in kaj rad bi me bil vzel seboj. Glejte, izposodil si je moj plašč, da ga uporabi kot mrtvaški prt! Odnosite ga in pokopljite v njegovem oblačilu!«

»Kaj pomeni to, Kleopatra?« je rekel Antonij, ko je straža odnesla truplo. »Ta človek je pil iz mojega kozarca. Kaj pa je namen te prav žalostne šale?«

»Dvojen, plemeniti Antonij! Ta človek je hotel še v današnji noči pobegniti k Oktavijanu in nam odnesti s seboj ves naš zaklad. No, dala sem mu kreljuti, kajti mrtvi hitro letijo! Drugič pa tole: Ti si se bil bal, gospod, da te ne bi zastrupila; ne, nikar ne ugovarjaj, saj dobro vem. Poglej, Antonij, kako izlahka bi te usmrtila, ako bi te hotela. Tisti venec iz cvetlic, ki si ga bil pomočil v svojo kupico, je orosen s smrtnim strupom. Ako bi jaz imela namen končati tebe, te ne bi bila zgrabila za roko. Oj, Antonij, odslej mi zaupaj! Rajši bi usmrtila samo sebe, kakor da bi skrivila samo en las na tvoji ljubljeni glavi! Glej, moji seli prihajajo! Povejte, kaj ste našli?«

»Mogočna kraljica, tole smo našli. V Evdozijevi sobi je bilo vse pripravljeno za beg in v njegovi prtljagi je mnogo zakladov.«

»Ali slišiš?« je rekla in se mrko nasmehnila. »Ali mislite, vi udani mi služabniki, da je Kleopatra taka, da je dobro biti izdajalec? Usoda tega Rimljana vam bodi v svarilo!«

Po teh besedah se je zgrnila popolna tišina nad zbrano družbo in tudi Antonij je molče sedel.

Šesto poglavje.

Dejanja učenega Olimpa v Memfisu. — Kleopatrina zastrupljenja. — Antonij nagovori svoje poveljnike. — Odhod Izide iz Khemske dežele.

Sedaj pa se moram jaz, Harmakis, požuriti s svojo nalogo in da kolikor mogoče na kratko zapišem, kar mi je dovoljeno. Opozorili so me namreč, da se moja usoda bliža in da so moji dnevi do malega potekli.

Po odhodu Antonija iz Timonija je prišel čas one silne tišine, ki oznanja, da se bo vzdignil puščavni veter. Antonij in Kleopatra sta se iznova vdala razkošju in se noč za nočjo sijajno gostila v palači. Po-

slala sta poslance do Cezarja, a le-ta jih ni hotel sprejeti. Ko pa je izginilo to upanje, jima je prišlo na misel, da bi utrdila Aleksandrijo. Nabirala sta vojake, gradila ladje in pripravila močno vojsko za Cezarjev prihod.

Tedaj sem jaz pričel s pomočjo sestrične Karmion svoje poslednje delo sovraštva in maščevanja. Kakor črv sem se zajedel globoko v skrivnosti kraljeve palače in dajal v vseh rečeh nasvete, ki so merili na zlo. Velel sem Kleopatri, da naj obdrži Antonija pri dobri volji, da se ne bo vtopil v svojo tugo. In tako mu je res izpodjedala vso moč in eneržijo z razkošjem in vinom. Jaz sem mu dajal svoje pijače — pijače, ki so pogreznile njegovo dušo v sanje sreče in moči in ga pustile v še večji bednosti, ko se je zbudil iz njih. Kmalu ni mogel več zaspati brez moje zdravilne pijače in na ta način sem, ker sem bil vedno ob njegovi strani, privezal njegovo oslABLJENO voljo k svoji, tako da naposled ni mogel dosti storiti, ako mu nisem rekel: »Tako je prav.« Kleopatra je postala silno praznoverna in se je zelo naslanjala name. Jaz sem ji namreč skrivši vedno krivo in lažno prerokoval.

Poleg tega pa sem spletal druge mreže. Slovel sem po vsem Egiptu; moj sloves se je bil tekom dolgih let, ko sem bival v mestu Tape, razširil po vsej deželi. Zavoljo tega je prišlo k meni mnogo odličnih in uglednih ljudi, deloma zavoljo svojega zdravja deloma pa zavoljo tega, ker je bilo znano, da sem imel veliko besedo pri Antoniju in Kleopatri. Na vse te ljudi sem vplival z dvoumnimi besedami in izpodkopaval njihovo udanost in zvestobo, dosegel sem, da jih je mnogo odpadlo, a vendar nobeden izmed njih ni hotel raztrositi okoli, kaj sem bil rekel. Kleopatra me je tudi poslala v Memfis, da naj bi pregovoril duhovne in glavarje, da naj zbirajo v Gorenji deželi vojake za obrambo Aleksandrije. Podal sem se na pot in se razgovarjal z duhovni tako dvoumno in tako razumno, da so bili prepričani, da sem eden onih, ki so vpeljani v globlje tajnosti. Nikdo pa seveda ni vedel, kako sem jaz, zdravnik Olimp, prišel do tega, da sem bil vpeljan vanje. Pozneje so me skrivši prišli

obiskat in tedaj sem jim podal sveto znamenje bratovstva in jih pozval, da naj me ne vprašujejo, kdo da sem, ampak da naj ne pošljejo Kleopatri pomoči. Boljše je, sem jim rekel, da naj sklenejo mir s Cezarjem, ker se bo samo s Cezarjevo močjo čaščenje bogov moglo zdržati v Khemu. Vprašali so še svetega bika Apisa za svet in javno obljubili, da bodo Kleopatri pomagali, skrivaj pa so poslali poslanca do Cezarja.

Tako se je torej zgodilo, da je dal Egipt le malo pomoči svoji obsovrženi macedonski kraljici. Iz Memfisa sem se nato vrnil zopet v Aleksandrijo, kjer sem podal ugodno poročilo, potem pa nadaljeval svoje skrivno delo. Aleksandrižčanov v resnici ni bilo lahko zdramiti pokonci; oni so, kakor pravijo na trgu: Osel pogleda svoj tovor, a je slep za gospodarja. Kleopatra jih je tako dolgo tlačila in zatirala, da so jim naposled bili Rimljani kakor dobrodošel prijatelj.

Tako je mineval čas in vsako noč je Kleopatra imela manj prijateljev kot prejšnjo noč; v slabih časih prijatelji beže kakor lastovke pred mrazom. Vseeno ni hotela pustiti Antonija, ki ga je ljubila, dasi ji je Cezar, kakor mi je bilo znano, po svojem osvobodjencu Tireju obljubil, da pusti njej in njenim otrokom njene pokrajine, samo ako umori Antonija ali ga mu zvezanega izroči. V to pa njeno žensko srce ni hotelo privoliti — imela je res še srce — povrh tega pa smo ji tudi mi odsvetovali; morali smo ga obdržati pri njej, da ne bi Kleopatra, če bi Antonij pobegnil ali bil umorjen, prenesla ves vihar in na koncu vseeno ostala kraljica Egipta. To mi je bilo zelo žal, kajti Antonij je bil vzlic svoji slabosti še vedno velik in vrl človek; povrh tega sem po svojem srcu dobro vedel, kakšno je bilo njegovo gorje. Ali si nisva bila docela enaka po bednosti in propadlosti? Ali ni naju ista ženska oropala in nama vzela deželo, prijatelje, čast? Ampak v politiki ni mesta za sočutje in usmiljenje in meni tudi ni bilo mogoče, da bi krenil s pota, po katerem mi je bilo usojeno, da moram hoditi. Cezar se je bližal; Peluzij je padel; konec je bil blizu. Karmion je prinesla vest o teh dogodkih kra-

ljici in Antoniju, ko sta spala v vročini dneva, in jaz sem prišel ž njo.

»Zbudite se!« je zavpila. »Zbudite se! Sedaj ni čas, da bi spali! Seleuk je predal Peluzij Cezarju, ki koraka naravnost proti Aleksandriji!«

Antonij je zaklel, skočil pokonci in zgrabil Kleopatro za roko.

»Ti si me izdala — pri bogovih prisegam! Sedaj prejmeš plačilo za to!« In pograbil je svoj meč ter ga izdrl iz nožnice.

»Ustavi svojo roko, Antonij!« je zavpila. »To je laž — jaz ne vem ničesar o tem!« In skočila je k njemu, se mu obesila okoli vratu in se zjokala. »Ničesar ne vem o tem, gospod. Vzemi Seleukovo ženo in njegove majhne otroke, ki so v mojem varstvu, pa se maščuj! O, Antonij, Antonij! Zakaj dvomiš nad menoj?«

Nato je Antonij vrgel meč na marmornata tla, se vrgel na ležišče, skrtil svoj obraz in ječal in stokal od bridkosti.

Karmion pa se je nasmehnila; ona sama je namreč bila skrivaj poslala prijatelja do Selenka in mu svetovala, da naj se takoj poda, češ, da se v Aleksandriji itak ne bo vršil noben boj. Kleopatra je še taisto noč vzela vso svojo ogromno zalogo biserov in smaragdov — one, ki so ji bili preostali iz zaklada faraona Menkaure — vse svoje bogastvo zlata, ebenovine, slonove kosti in cinobra, ki je vse tvorilo neprecenljivi zaklad, in ga nesla v mavzolej iz granita, katerega je bila po egiptovski šegi zgradila na hribu, ki leži blizu templja svete Izide. Vse to bogastvo je nagromadila na podlago iz lanu, da bi jo lahko zažgala in da bi tako vse poginilo v plamenu in uteklo lakomnosti in pohlepnosti Oktavijana, ki je tolikanj ljubil denar. Odslej je tudi spala v tej grobnici, ločena od Antonija, podnevi pa ga je obiskala v kraljevi palači.

Nekoliko pozneje pa, ko je bil Cezar z vso svojo veliko vojsko že prekoračil Kanopsko ustje Nila in se močno približal Aleksandriji, sem prišel v palačo, kamor me je bila Kleopatra pozvala. Našel sem jo v

alabastrski dvorani oblečeno v kraljevska oblačila in z divje žarečimi očmi; pri njej ste bili Iras in Karmion, pred njo pa telesna straža, tu pa tam so na marmornatih tleh ležala trupla mrtvih, med njimi je bil človek, ki je še umiral.

»Pozdravljen, Olimp!« je zaklicala. »Tu imamo prizor, ki razveseli srce zdravnika — ljudje, ki so mrtvi, in ljudje, ki so bolni na smrt!«

»Kaj delaš, o kraljica?« sem rekel ves prestrašen.

»Kaj delam? Pravico izkazujem tem zločincem in izdajicam! In spoznavam tudi smrt, Olimp. Ukazala sem tem sužnjem dati šest različnih strupov in sem s pozornim očesom zasledovala, kako je vsak strup deloval. Tisti človek,« in pokazala je na nekega Nubijca, »je zblaznel in je v blaznosti govoril o svojih domačih puščavah in o svoji materi. Mislil si je, da je zopet otrok — neumni revež! — in jo je prosil, da naj ga drži tesno ob prsa in ga reši pred temo, ki se mu je bližala. Tale Grk pa je neznansko kričal in je kričaje umrl. Tale pa je jokal in prosil usmiljenja in je naposled kakor bojzljivec izdahnil. Sedaj pa poglej onega Egipčana tamle, ki je še vedno živ in ječi; izpil je prvi požirek najbolj smrtne pijače, kakor mi zatrjujejo — a vendar je temu sužnju življenje tako drago, da se noče ločiti od njega! Glej, še vedno skuša otresti se strupa. Dvakrat sem mu dala čašo, a še vedno je žejen. Kakšnega pijanca imamo tukaj! Človek, človek, ali ne veš, da je samo v smrti mogoče najti mir? Ne bori se več, temveč pojdi v pokoj!« In baš, ko je govorila te besede, je ta človek zakričal in umrl.

»Tako!« je vzkliknila kraljica. »Koncem koncev je te igre konec — proč s temi sužnji, ki sem jih prisilila, da so šli skozi težavna vrata radosti!« in zaploskala je z rokami. Ko pa so bili odnesli trupla, me je potegnila k sebi in mi rekla:

»Olimp, vzlic vsem tvojim prerokovanjem je konec blizu! Cezar mora zmagati in jaz in gospod Antonij sva izgubljeni. Ker je potemtakem igra malodane pri kraju, se moram pač pripraviti, da odidem s tega pozemskega odra, kakor pristojna kraljici. V ta

namen sem dala preizkusiti te strupe v zavesti, da moram tudi jaz prav kmalu prenašati ta smrtni boj, ki sem ga danes naklonila drugim. Te strupene pijače mi ne ugajajo; nekatere izvijajo z okrutnimi bolečinami dušo iz telesa, druge pa delujejo prepočasi. Ti si jako vešč v zdravilih smrti. Daj, pripravi mi tako pijačo, ki mi bo brez boli vzela življenje!»

Ko sem jo poslušal, mi je zavest zmagoslavja napolnila bridko srce, saj sem sedaj vedel, da bo ta uničena ženska umrla z mojo pomočjo in da se bo tako zgodila pravica bogov.

»Kot kraljica si govorila, Kleopatra!« sem ji rekel. »Smrt te bo ozdravila vseh boli; pripravil ti bom tako vino, ki te bo opojilo kot nenaden prijatelj in te pogreznilo v morje spanja, iz katerega se na tem svetu ne boš več prebudila. Oj, ne boj se smrti! Smrt je tvoje upanje in gotovo je, da boš odšla brez greha in čistega srca pred strašno obličje bogov!«

Vztrepetala je. »Ako pa srce ni povsem čisto, povej mi — ti temačni človek — kaj pa potem? Ne, ne bojim se bogov! Kajti, ako so bogovi pekla ljudje, bom tudi nad njimi kraljevala. Ker sem nekoč bila kraljevska, bom vsa vedno kraljevska.«

Komaj je izgovorila te besede, se je od velikih vrat palače zaslišal silen hrušč in radostno klicanje.

»Hej, kaj pa je to?« je rekla in skočila z ležišča.

»Antonij! Antonij!« se je razlegalo. »Antonij je zmagal!«

Hitro se je obrnila in stekla, da so ji lasje vihrali v vetru. Odšel sem za njo bolj počasi po veliki dvorani in čez dvorišče do velikih vrat palače. Tukaj se je kraljica baš sestala z Antonijem, ki je žarečega veselega obraza in oblečen v rimljanski oklep jezdil skozi vrata. Ko jo je zagledal, je skočil s konja in jo v polni bojni opravi pritisnil na prsa.

»Kako je?« je vzkliknila; »ali je Cezar padel?«

»Ne, ni še popolnoma padel, kraljica; ampak odbili smo njegove konjike in jih vrgli nazaj do njihovih vrst. In kakoršen je začetek, tak bo tudi konec, ali kakor pravijo tukaj v Aleksandriji: Kamor gre glava,

gre tudi rep. Povrh tega ima Cezar moj poziv na dvoboj in ako se le zgodi, da si bova stala drug drugemu nasproti, bo svet kmalu videl, kdo je boljši vojak, Antonij ali Oktavijan.« Ko je izgovoril te besede in je ljudstvo vzklikalo, se je začul klic: »Sel od Cezarja!«

Glasnik je prišel, se globoko priklonil, izročil Antoniju pisanje, se vnovič priklonil in odšel. Kleopatra mu ga je hitro vzela iz rok, odlomila pečat in brala na glas:

»Cezar Antoniju pozdrav!

Na tvoj poziv tale odgovor: Ali ne more Antonij najti boljšega pota v smrt kakor pod Cezarjevim mečem? Zdravstvuj!«

Nato ljudje niso več vzklikali.

Znočilo se je; preden pa se je znočilo, se je Antonij, ki se je gostil s prijatelji, ki so to noč objovali njegovo gorje, drugi dan ga pa izdali, podal na zborovanje poveljnikov vojske in brodovja; šel je v spremstvu mnogih in med njimi sem bil tudi jaz.

Ko so bili vsi zbrani, jih je nagovoril, stoječ golglav v njihovi sredini. Govoril pa je takole:

»Prijatelji in bojni tovariši, ki se me še oklepate in ki sem vas mnogokrat vodil do zmage, poslušajte sedaj mene, ki utegnem jutri ležati v nemem prahu brez cesarstva, brez časti. Naš načrt je tale: nočemo več viseti na razprostrtih kreljutih nad bojno poplavo, ampak se hočemo zagnati naravnost vanjo, morebiti da si tam pridobimo krono zmagovavca, ali pa vtonemo, ako se poskus ponesreči. Bodite samo zvesti meni in svoji časti, in vi, najponosnejši možje, boste še lahko sedeli na moji desnici na Kapitolu v Rimu. Ako pa se mi izneverite, je izgubljena Antonijeva stvar in zgubljeni ste vi. Jutrišnji boj bo v resnici hud, ampak mnogokrat se nismo umaknili in imeli pred seboj vse hujšo nevarnost, a preden je solnce zatonilo, smo zopet gnali dele vojske kakor pesek puščave pred viharjem naše hrabrosti, in preštevali plen sovražnih kraljev. Kaj se nam je bati? Dasi so zavezniki pobegnili, je naša moč prav tako močna

kot Cezarjeva. In če pokažemo samo še tako hlabro srce, ej, prisegam vam na svojo kneževsko besedo, da bom jutri zvečer pokrill ona-le kanopska vrata z glavami Oktavijana in njegovih poveljnikov!

Da, vzklikajte, zopet vzklikajte! Rad slišim to bojevito godbo, ki vre, ne kakor da bi prihajala iz neobčutnih nevarnost, temveč iz src mož, ki me ljubijo. Ampak — in sedaj hočem govoriti tiho, kakor govorimo ob mrtvaškem odru dragih rojakov — ako mi sreča ne bi bila mila in ako bi vojak Antonij padel pod orožjem in umrl vojaške smrti ter vas pustil, da žalujete nad njim, ki je vedno bil vaš prijatelj, je taka moja volja, kakor vam jo po našem surovem taboriščnem običaju tukaj oznanjam. Znano vam je, kje leži moj zaklad. Vzemite ga, predragi prijatelji, in si ga v Antonijev spomin pravično razdelite med seboj. Potem pa se podajte k Cezarju in takole govorite: Mrtvi Antonij pošilja pozdrav Cezarju, ki živi, in prosi v imenu starega prijateljstva in mnogotere nevarnosti, v katero sva se podala, to-le uslugo: prostost in prizanašanje onim, ki so se ga oklepali, in onemu, kar jim je bil dal.«

»Ne, ne dajte, da vam moje solze — moram namreč jokati — zalijejo oči! Ej, to ni možato! Popolnoma žensko je! Vsi vojaki morajo umreti, a smrt bi bila dobrodošla, da ne bi bila tako samotna. Ako padem, prepuščam svoje oči vaše nežni skrbi — ako je mogoče dobro, da se rešijo pred usodo nemoči. Vojaki, dovolj! Jutri ob zori se vržemo Cezarju na vrat, na suhni morju. Prisezite, da boste z menoj in tudi do zadnjega dihljaja!«

»Prisezamo!« so zavpili. »Plemeniti Antonij, prisezamo!«

»Dobro! Iznova se moja zvezda svitlo blesti; jutri, ko bo najbolj visoko na nebu, utegne s svojo svetlobo prekositi Cezarjevo svetlobo! Dotlej pa zdravstvujte!«

Obrnil se je, da bi šel. Ko je stopal dalje, so ga prijemali za roko in mu jo poljubljali, in tako globoko so bili ganjeni, da so mnogi jokali kakor otroci; a tudi Antonij ni mogel obvladovati svoje žalosti; pri

svitu mesečine sem namreč videl, da so mu solze tekle po brazdah lica in mu kapljale na mogočna prsa.

Ko sem vse to videl, sem bil v velikih skrbeh. Dobro sem vedel, ako bi ti možaki jutri zares trdno držali z Antonijem, bi šlo za Kleopatro vse dobro. A dasi nisem gojil nobenega sovraštva zoper Antonija, je vseeno moral pasti in v tem svojem padcu potegniti seboj žensko, ki se je kakor kaka strupena rastlina ovila okrog njegove orjaške moči, da ga je v svojem objemu zadušila in umorila.

Zavoljo tega jaz nisem odšel za Antonijem, ampak sem ostal v senci in opazoval obraze velikašev in poveljnikov, ko so se razgovarjali.

»Tedaj velja!« je rekel oni, ki je imel poveljevati brodovje. »In prisezamo vsi, kolikor nas je, da bomo stali ob strani plemenitega Antonija do zadnjega!«

»Da! Da!« so mu odgovarjali.

»Da! Da!« sem rekel govoreč iz sence; »stali in umrli!«

Vsi besni so se okrenili in me zgrabili.

»Kdo pa je ta?« je dejal eden.

»Tisti črnolici pes, Olimp!« je zavpil drugi.

»Olimp, dvorni mag!«

»Olimp, izdajalec!« je zarohnel zopet drugi; »naredite konec njemu in njegovi čarovniji!« In tako rekoč je izdrl meč.

»Tako je! Pobijte ga; izdati hoče Antonija, katerega mora za plačo zdraviti.«

»Počakajte malo!« sem rekelni počasnim in slovesnim glasom, »in pazite se, preden umorite služabnika bogov. Jaz nisem noben izdajalec. Jaz ostanim pač tukaj v Aleksandriji in čakam, kar pride, vam pa rečem, bežite, bežite k Cezarju! Jaz služim Antoniju in kraljici — služim jima zvesto, pred vsem pa služim svetim bogovom; in kar oni meni oznanijo, gospodje, to tudi vem. In jaz vem tole: Antonij je izgubljen in Kleopatra je izgubljena, zakaj Cezar zmagal. Zavoljo tega, ker vas spoštujem in častim, plemeniti gospodje, in s sočutjem mislim na vaše žene, ki bi ostale vdove, in na vaše majhne otroke brez očeta,

ki bodo prodani kot sužnji, ako ostanete na Antonijevi strani — zavoljo tega pravim, stojte na Antonijevi strani, če vas je volja, in umrite! Ali pa zbežite k Cezarju in se rešite! To pa rečem zavoljo tega, ker so bogovi tako sklenili.«

»Bogovi!« so godrnjali; »kakšni bogovi? Prerežite vendar izdajalcu vrat in naredite konec temu zlobnemu govorjenju!«

»Naj nam pokaže kako znamenje svojih bogov ali pa naj umre; temu človeku ne zaupam,« je rekel drugi.

»Nazaj, bedaki!« sem zagrmel. »Nazaj — oprostite mi roke — in pokazati vam hočem znamenje.« In v mojem obrazu je bilo nekaj, kar jih je prestrašilo, in izpustili so me in se umaknili. Tedaj sem vzdignil roke, napel vso silo svoje duše in gledal po globinah vsemirja, dokler ni moj duh stopil v zvezo z duhom božanske Izide. Samo besede moči nisem bil izgovoril, kakor mi je bilo zapovedano. In skrivnostna boginja se je odzvala pozivu mojega duha in se zgrnila v strašni tišini nad zemeljsko obličje. Vedno bolj globoka in silna je postajala tišina; celo psi so nehali lajati in tuliti in po mestu so ljudje prestrašeni obstali na mestu. Tedajci so se iz daljne daljave zaslišali glasovi grozljive godbe na sistro. Izprva jako tiho, čim bolj pa so se bližali, tem glasnejši so postajali, tako da se je naposled zrak tresel od pošastnega glasu groze.

Jaz nisem rekel besedice, temveč sem pokazal z roko proti nebu. In glej, v zraku je priplavala ogromna zastrta postava, katero je oznanjala naraščajoča godba sistra, in se počasi bližala, dokler ni njena senca padla na nas. Prišla je, odšla in se obrnila proti Cezarjevemu taboru; naposled je godba utihnila in strašno postavo je vzela noč.

»To je bil Bakh!« je vzkliknil eden. »Bakh, ki zapušča izgubljenega Antonija!« In ko je izpregovoril te besede, se je iz taborišča vzdignilo ječanje groze.

Jaz pa sem vedel, da to ni bil Bakh, tisti krivi bog, ampak božanska Izida, ki je zapustila Khem, odšla čez rob sveta in si poiskala dom v vsemirju, da

je ne bi ljudje več poznali. Dasi je njeno čaščenje še ohranjeno, dasi je še vedno tukaj in na vseh zemljah, se Izida v Egiptu ne pojavlja več. Zakril sem si obraz in molil, ko pa sem odgrnil plašč z obraza, sem videl, da so vsi pobegnili in sem bil sam.

Sedmo poglavje.

Antonijeva vojska in brodovje se podasta pred Kanopskimi vrati. — Antonijev konec. — Pripravljanje pijače smrti.

Drugi dan je ob zori prišel Antonij in dal povedati, da naj njegovo brodovje odrine proti Cezarjevemu brodovju in da naj njegova konjica začne s Cezarjevo konjico boj na suhem. Brodovje se je nato postavilo v trojno vrsto in odplulo proti Cezarjevemu brodovju, ki se je bilo prikazalo. Ko pa ste obe brodovji trčili skupaj, so Antonijeve ladje vzdignile vesla v pozdrav, prešle k Cezarjevim ladjam in skupaj z njimi odplule naprej. Antonijeva konjica je jezdila še preko Hipodroma, da bi napadla Cezarjevo konjico; ko pa ste se obe konjici sešli, so Antonijevi konjeniki povесili meče in prešli zapustivši Antonija, v Cezarjevo taborišče. Spričo tega je Antonij pobesnel od togote, da ga je bilo strašno videti. Klical je svojim legijam, da naj trdno stoje in čakajo napada; in nekoliko časa so res stale. Eden vojak pa — bil je isti častnik, ki me je prejšnji večer hotel umoriti — je skušal pobegniti; Antonij pa ga je z lastno roko pograbil, ga treščil na tla, skočil s konja in izdril meč, da bi ga ubil. Že je dvignil meč visoko v zrak in vojak si je zakril obraz in čakal smrt. Antonij pa je povесil meč in mu velel vstati.

»Pojdi!« mu je rekel. »Pojdi k Cezarju in dobro se ti naj godi! Nekoč sem te rad imel. Zakaj bi med tolikimi izdajalci ravno tebe izbral, da bi te umoril.«

Vojak je vstal in žalostno zrl vanj. Nato pa ga je sramota premagala; zavpil je na ves glas, si odprl oklep in si porinil meč v srce, da se je mrtev zgrudil; Antonij je ostrmel, vendar ni zinil besedice. V

tem so se približale vrste Cezarjevih legij; čim pa ste vojski križali sulice, so se Antonijeve legije obrnile in se spustile v beg. Cezarjevi vojaki so se ustavili in zasmehljivo vpili za njimi; vendar težko da je kdo padel, ker jih niso zasledovali.

»Beži, Antonij, beži!« je zaklical njegov služabnik Eros, ki je edini ostal z menoj pri njem. »Beži, preden te primejo in vlečejo pred Cezarja!«

In Antonij se je obrnil, silno zajechal in začel bežati. Jaz sem ga spremljal; ko pa sva jezdila skozi Kanopska vrata, kjer je bilo mnogo ljudi, ki so naju začudeni gledali, mi je rekel Antonij:

»Pojdi dalje, Olimp, pojdi k kraljici in ji reci: ,Antonij pošilja pozdrave Kleopatri, ki ga je bila izdala! Kleopatri pošilja pozdrav in slovo!«

Odjezdil sem proti grobnici, Antonij pa je bežal naprej proti kraljevi palači. Ko sem dospel do grobnice, sem potrkal na vrata, nakar je Karmion pogledala skozi okno.

»Odpri!« sem ji zaklical in odprla je.

»Kakšne novice prinašaš, Harmakis?« je zašepetala.

»Karmion,« sem ji odgovoril, »konec je tukaj. Antonij je pobegnil.«

»Dobro!« je odgovorila. »Dosti že imam tega življenja.«

Kleopatra je ležala na zlati postelji.

»Govori, človek!« je zavpila.

»Antonij je pobegnil, njegova vojska je pobegnila, Cezar se bliža. Veliki Antonij pošilja Kleopatri pozdrav in slovo. Pozdrav Kleopatri, ki ga je izdala, in slovo!«

»To je laž!« je viknila. »Nisem ga izdala! Olimp, pojdi urno k Antoniju in mu prinesi tale odgovor: ,Antoniju pošilja Kleopatra, ki ga ni izdala, pozdrav in slovo. Kleopatre ni več.«

In odšel sem zasledujoč svoj cilj. V alabastrski dvorani sem našel Antonija, ki je hodil gor in dol, iztegoval roke proti nebu; pri njem je bil Eros; od vseh njegovih služabnikov je edini Eros ostal pri tem padlem možu.

»Gospod Antonij,« sem rekel, »egiptovska kraljica ti pošilja slovo. Mrtva je; umorila je sama sebe.«

»Mrtva! Mrtva!« je šepetal. »Ali je kraljica res mrtva? Ali je tista sijajna postava sedaj zares v hrano črvom? Oj, kakšna ženska je bila to! Še celo v tem trenutku se moje srce obrača proti njej. Ali pa naj me ona prekosi nazadnje? Mene, ki sem bil velik? Ali naj postanem tako majhen, da more ženska prekositi moj pogum in oditi tja, kamor je mene strah iti za njo? Eros, rad si me imel izza mladih let — ali se spominjaš, kako sem te bil našel gladujočega v puščavi in te obogatil, ti dal dobro službo in bogastvo? Daj, povrni mi vse to. Izderi svoj meč, ki ga imaš, in naredi konec Antoniju in njegovemu gorju!«

»Oj, gospod,« je zavpil Grk, »ne morem! Kako naj jaz vzamem bogu podobnemu Antoniju življenje?«

»Ne odgovarjaj mi, Eros; ampak v tej poslednji stiski usode ti to ukazujem. Stori, kakor sem ti velel ali pa se mi poberi izpred oči in me pusti samega! Nočem več videti tvojega obraza, nezvesti služabnik!«

Tedajci je Eros izdrl meč, Antonij pa je pokleknil predenj, si razgalil prsa in obrnil oči v nebo. Toda Eros mu je zaklical: »Ne morem! Oj, ne morem!« in si porinil meč sam sebi v srce, da se je mrtev zgrudil.

Antonij je vstal in strmел vanj. »Veš, Eros, plemenito si ravnal,« je rekel. »Večji si od mene, vendar si mi s tem dal dober nauk!« In pokleknil je in ga poljubil.

Nato pa je iznenada vstal, izdrl Erosu meč iz srca, si ga zadrl v trebuh in se stokajoč zgrudil na ležišče.

»Oj, Olimp,« je zaklical, »ta bolečina je taka, da je ne morem prenašati! Naredi mi konec, Olimp!«

Mene pa je obšlo usmiljenje in nisem mogel stori, kar je želel.

Zavoljo tega sem mu izdrl meč iz drobja, mu ustavil kri, poklical ljudi, ki so trumoma prihiteli, da bi videli Antonija umreti, ter jim velel, da naj pokličejo Atuo, ki je bila v moji hiši blizu vrat kraljeve palače. Atua je nemudoma prišla in prinesla seboj svoja zdravilna želišča in poživiljajoče pijače. Dal sem

jih piti Antoniju in ukazal Atui, da naj pohiti, kolikor so jo mogle nesti stare noge, do Kleopatre v grobnici ter ji pove, kako je z Antonijem.

Odšla je in se kmalu vrnila rekoč, da kraljica še šivi in pozivlja Antonija, da naj umrje v njenem naročju. In ž njo je prišel tudi Diomed. Ko je Antonij slišal Kleopatrino naročilo, so se mu pojemajoče moči zopet vrnile; silno rad bi zopet gledal Kleopatri v obraz. Zavoljo tega sem poklical sužnje, ki so kukali skozi zavese in izza stebrov, da bi videli umreti tega velikega moža, in skupaj smo ga z velikim trudom nesli iz palače, dokler nismo dospeli do vznožja mavzoleja.

Ker pa se je Kleopatra bala izdajstva, ni hotela odpreti vrat, pač pa je spustila skozi okno vrv, na katero smo privezali Antonija pod pazduho. Nato je Kleopatra, ki je ves čas bridko jokala, s pomočjo dvornic Karmion in Iros z vso močjo vlekla za vrv, v tem ko smo mi pomagali od spodaj, dokler ni umirajoči Antonij silno stokajoč visel v zraku in mu je kri kapljala iz zevajoče rane. Dvakrat bi bil skoraj padel na tla. Kleopatra pa je delala z vso močjo ljubezni in obupa in vlekla toliko časa, dokler ga niso potegnile skozi okno; vsi, ki so gledali strašni prizor, so bridko jokali in se tolkli po prsih — vsi, razen mene in Karmion.

Ko je bil Antonij v sobi, so še enkrat spustile vrv nizdol in jaz sem, nekoliko tudi s pomočjo Karmion, splezal v grobnico in potegnil vrv za seboj. Tam sem našel Antonija ležečega na zlati Kleopatrini postelji, ona pa je bledega obraza, omadeževanega s solzami in razmršenih las klečala zraven njega, ga poljubovala in mu s svojimi lasmi in oblačili brisala kri z ran. Naj bo napisana vsa moja sramota: Ko sem stal v sobi in jo gledal, se je v meni znova zbudila stara ljubezen in blazna ljubosumnost je divjala v mojih prsih, ker nisem mogel uničiti ljubezni teh dveh ljudi, dasi sem jima mogel uničiti življenje!

»Oj, Antonij, moj ljubi, moj mož, moj bog!« je ječala. »Kruti Antonij, imaš res srce, da umrješ in

prepustiš mene moji samotni sramoti? Hitro ti bom sledila v grob. Antonij, zbudi se! Zbudi se!«

Vzdignil je glavo in zavpil, naj mu dajo vina. Podal sem mu ga, potem ko sem primešal nekoliko pijače, ki mu je mogla olajšati bolečine, ki so bile velike. Ko je izpil vino, je velel Kleopatri, da naj sede poleg njega in se ga oklene z rokami. In ona je storila kakor je želel. Tedaj je Antonij zopet postal mož; pozabil je na svojo bednost in bolečine in ji dajal nasvete glede njene varnosti; ona ga pa ni hotela poslušati.

»Ura je kratka.« je rekla; »govoriva o najini veliki ljubezni, ki je bila tako dolga in utegne še trajati preko groba. Ali se spominjaš onega časa, ko si me prvikrat objel in rekel: Dragga? Oj, srečni čas! Da sem tisti čas doživela, je bilo vredno živeti — dasi je ta konec tako žalosten!«

»Da, kraljica, dobro se spominjam, dasi je izza tiste ure sreča zbežala od mene — ki sem se izgubil v globini svoje ljubezni do tebe, kraljica. Dobro mi je v spominu!« je zahropel. »Potem si v tisti razzdani igri pila biser in tedaj je tisti tvoj zvezdoznaneec oznanil to-le uro. — Uro, ko pride prokletstvo Menkaure. Vse poznejše dni mi te besede niso šle iz glave, venomer so me strašile in še sedaj, v poslednjih mojih trenutkih, mi zvone v ušesih.«

»Tisti človek je že zdavnaj umrl, dragi,« mu je šepnila.

»Ako je mrtev, potem sem blizu njega. Kaj je hotel reči?«

»Mrtev je, prokleti človek! Nobene besede več o njem! Oj, obrni se in me poljubi, zakaj obraz ti blede. Konec se bliža!«

Poljubil jo je na ustnice in čeblljala sta si prijazne besede kakor novoporočenca. Čudno in strašno ju je bilo videti, dasi mi je bilo srce ljubosumno.

Zdajci sem videl, da se mu je na obrazu prikazala smrt. Glava mu je padla nazaj.

»Zdravstvuj, kraljica, zdravstvuj! — Umiram!«

Kleopatra se je vzdignila pokonci, mu pogledala v blede obraz, nato pa je zavpila, se zgrudila vznak in omedlela.

Toda Antonij je še živel, dasi ni mogel več govoriti. Tedaj sem se mu približal in se klečeč delal, kakor da bi mu streigel. Pri tem pa sem mu zašepetal na uho:

»Antonij,« sem zašepetal, »Kleopatra je bila moja ljuba, preden je prešla od mene k tebi. Harmakis sem, tisti zvezdoznanec, ki je v Tarzu stal za tvojim ležiščem. In jaz sem bil glavni povzročitelj tvojega pogubljenja!

Umri, Antonij! Prokletstvo Menkaure je padlo!«

Vzdignil se je in mi strmel v obraz. Govoriti ni mogel, pač pa je pokazal name. Še enkrat je zaječal nato pa je njegova duša odletela.

Tako sem dosegel maščevanje nad Rimljanom Antonijem, ki je izgubil svet.

Nato smo pripravili Kleopatro zopet do zavesti; ni me še bila volja, da bi pripustil, da bi umrla. S Cezarjevim dovoljenjem sva z Atuo vzela Antonijevo truplo in sva ga dala kar najboljše balzamirati po naši egipčanski šegi in mu pokriti obraz z zlato krinko, popolnoma priličeno Antonijevim potezam. Napisal sem mu tudi na prsi ime in naslove, naslikal na notranji pokrov njegovo ime in ime njegovega očeta ter načrtal podobo božanske Nute, ki ga oklepa s svojimi kreljuti.

Nato ga je Kleopatra položila z velikim sijajem in velikolepjem v rakev, ki so jo bili pripravili in v sarkofag iz alabastra. Ta sarkofag je bil pa narejen tako velik, da je bilo v njem še za eno rakev prostora; Kleopatra je namreč hotela po smrti ležati ob Antonijevi strani.

Potem se je sledeče prigodilo: Nekoliko malo časa pozneje sem izvedel važne novice od nekega Kornelija Dolabele, rimskega plemiča, ki je streigel Cezarju; ganila ga je lepota, ki je osvojila vsakogar, ki jo je bil videl, in je imel usmiljenje do Kleopatrine žalosti. Naročil mi je, da naj jo obvestim — ker sem bil njen zdravnik, sem lahko hodil v grobnico, kjer je

bivala, in iz nje — da jo bodo v treh dneh poslali v Rim, da bo stopala v zmagoslavnem sprevedu Cezarja, in ž njo njeni otroci razen Cezarijona, katerega je bil Oktavijan že umoril. Zaradi tega sem se podal v grobnico in jo našel sedečo — sedaj je namreč venomer sedela; bila je kakor napol mrtva in je srepo strmela v okrvavljeno oblačilo, s katerim je brisala Antoniju rane. Neprestano je upirala oči v to oblačilo.

»Glej, kako slabi že postajajo, Olimp,« je rekla, vzdignila žalostni obraz in pokazala na rdečkaste madeže, »on pa je šele komaj umrl! Ej, hvaležnost ne bi mogla hitrejše giniti. Kaj prinašaš novega? Zle novice so zapisane v tistih tvojih temnih očeh, ki me vedno spominjajo na nekaj, kar mi še vedno vstaja iz spomina.«

»Vest je slaba, kraljica,« sem ji odgovoril. »Izvedel sem od Dolabele, ki jo ima naravnost iz ust Cezarjevega tajnika. Cezar hoče tretji dan od danes poslati tebe in kraljeviča Ptolemeja in Aleksandra in kraljičino Kleopatru v Rim, da bo rimska sodrga pasla zijala na vas in da vas bodo v zmagoslavnem sprevedu peljali na oni Kapitol, kjer si prisegla, da postaviš svoj prestol.«

»Nikdar! Nikdar!« je zavpila in planila pokonci. »Nikdar ne bom vklenjena v verige stopala v zmagoslavnem Cezarjevem sprevedu! Kaj mi je storiti? Karmion, povej mi, kaj morem storiti?«

In Karmion je vstala, stopila pred njo in jo gledala skozi dolge trepalnice povešenih oči.

»Gospa, ti lahko umrješ,« je rekla mirno.

»Da, zares, na to sem bila pozabila. Umrjem lahko. Olimp, ali imaš pijačo?«

»Ne; ako pa kraljica želi, bo do jutri zjutraj pripravljena — pijača, ki bo delovala tako hitro in močno, da ne bodo niti sami bogovi mogli onega zadržati od spanja, ki jo pije.«

»Daj, pripravi jo, ti mojster smrti!«

Priklonil sem se in odšel, in vso tisto noč sva delala z Atuo in pripravljala smrtno pijačo. Naposled je bila gotova in Atua jo je zlila v kristalno steklenico

in jo držala proti svetlobi ognja; pijača je bila čista kot najčistejša voda.

»La! La!« je zagostolela s hreščečim glasom, »res pijača za kraljico! Ko bo petdeset kapljic tele vode, ki sem jo jaz pripravila, steklo čez tiste njene rdeče ustnice, potem, Harmakis, bo tvoje maščevanje nad Kleopatro pač gotovo! Oj, da bi bila zraven in videla tvojo pogubo pogubljeno! La! La! Prijetno bi bilo videti!«

»Maščevanje je puščica, ki pogosto zadene njega, ki jo izstrelil,« sem ji odgovoril spomnivši se besedi dvornice Karmion.

Osmo poglavje.

Poslednja gostija Kleopatre. — Kleopatra izpije smrtno pijačo. — Harmakis se ji razkrije. — Harmakis prikliče duhove. — Smrt Kleopatre.

Drugo jutro je Kleopatra s Cezarjevim dovoljenjem obiskala Antonijevo grobnico in jokaje tarnala, da so jo bogovi Egipta zapustili. Ko pa je bila poljubila rakev in jo pokrila z lotusovim cvetjem, se je vrnila, kopala, mazilila in se oblekla v najsijajnejša oblačila ter sedla z dvornicama Iras in Karmion in menoj k večerji. Med večerjo ji je duh divje vzplapolal podobno kakor ko nebo vžari pri solnčnem zahodu, in zopet se je smejala in radovala kakor v minulih časih, in pripovedovala o gostijah, ki sta jih imela z Antonijem. Meni se v resnici nikdar ni videla tako krasna kakor v tej usodepolni noči maščevanja. In tako se je njen duh obrnil do one gostije v Tarzu, kjer je izpila bisere.

»Čudno,« je rekla, »čudno je, da se je Antonijev duh v poslednjih trenutkih spomnil baš na tisto izmed vseh noči in na Harmakisove besede. Karmion, ali se še spominjaš na tistega Egipčana Harmakisa?«

»Gotovo, kraljica,« je odgovorila počasi.

»Kdo pa je bil tisti Harmakis?« sem jo vprašal; rad bi namreč izvedel, ali je kaj žalovala za mojim spominom.

»Hočem ti povedati. Čudna je tista zgodba, vendar jo lahko povem sedaj, ko je vsega konec. Ta Harmakis je bil starodavne rodovine faraonov; v Abidu so ga skrivaj kronali, nato pa so ga poslali semkaj v Aleksandrijo, da bi izvršil veliko zaroto, ki so jo skovali zoper vladanje nas kraljevskih Lagid. Prišel je v mojo palačo kot vedeževalec iz zvezd; bil je namreč jako učen — precej tako kot si ti, Olimp — in krasen človek. Namen zarote je bil, da me on umori in se proglasi faraonom. Zarota je bila velika, imel je namreč mnogo prijateljev, dočim sem jih jaz imela malo. V taisti noči pa, ko bi bil moral izvršiti svojo namero, da prav v taisti uri, je prišla onale Karmion in mi razodela zaroto rekoč, da je slučajno našla ključ do nje. V poznejših časih pa sem precej dvomila o resničnosti tiste tvoje zgodbe, Karmion, dasi ti tega nisem niti omenila. Zakaj pri bogovih! še v tej uri mislim, da si ljubila Harmakisa in da si ga izdala, ker te je preziral. Iz tega vzroka si tudi ostala devica ves ta čas, kar je nekaj nenavadnega. Daj, Karmion, povej nam; sedaj na koncu je itak vseeno.«

Karmion se je stresla in odgovorila: »Resnica je, kar praviš, kraljica. Tudi jaz sem bila zapletena v zaroto in sem izdala Harmakisa, ker me je zaničeval. In zavoljo svoje velike ljubezni do njega sem tudi ostala neporočena.« Pri teh besedah se je ozrla proti meni, mi gledala v oči, nato pa je s skromnimi trepalnicami zakrila svoje oči.

»Tako! Sem si mislila. Čudna so pota žensk! Tisti Harmakis je, kakor se mi vidi, pač imel le malo vzroka, da se ti zahvali za tvojo ljubezen. Kaj praviš ti, Olimp? Oj, torej ti si tudi bila izdajalka, Karmion? Kako nevarna so pota, po katerih hodijo vladarji! No, odpuščam ti, zakaj izza tiste ure si mi zvesto služila.«

»Sedaj pa naj se vrnem k svoji povesti. Harmakisa se nisem upala umoriti, da ne bi še bolj razdražila njegove močne stranke, ki bi se dvignila in me vrgla s prestola. Sedaj pa glejte, kaj se je godilo. Dasi me je ta Harmakis moral umoriti, me je skrivaj ljubil in jaz sem to nekoliko uganila. Poskušala sem bila nekoliko, da ga pritegnem zavoljo njegove le-

pote in duha k sebi, in Kleopatra se ni nikdar zaman potegovala za ljubezen. Ko je torej prišel z bodalom v svojem oblačilu, da bi me umoril, sem s svojimi čari zoprvala njegovi volji, in ali mi je treba povedati vam, kako sem zmagala? Oj, nikdar ne pozabim pogleda v očeh tega padlega kneza, onega verolomnega duhovna, tega faraona, ki sem mu vzela krono, ko se je omamljen od opojne pijače pogreznil v sramotno spanje, iz katerega se ni več mogel zbuditi s častjo! Pozneje se je res zgodilo, da sem ga nekoliko rada imela, ljubila ga pa nisem, dokler se naposled nisem naveličala njega in njegovega otožnega učnega duha; njegova grešna duša mu namreč ni dala, da bi bil vesel. On pa je mene ljubil in se me oklepal kakor pijanec svojega kozarca, ki ga pahne v pogubo. Ker je mislil, da ga vzamem za moža, mi je izdal skrivnost zaklada, ki je bil skrit v piramidi — takrat sem namreč bila v silni stiski za denar — in skupaj sva kljubovala grozotam grobnice in prinesla zaklad, ki sva ga vzela prav iz faraonovih prsi. Glejte, ta smaragd je bil tudi v tistem zakladu!« In pokazala je velik smaragd v obliki svetega hrošča, ki ga je bila vzela iz srca božanskega Menkaure.

»Zavoljo tistega, kar je bilo napisano v grobnici in zavoljo tiste strašne stvari, ki sva jo videla v grobnici — oj, zakaj me še sedaj muči spomin na tisto? — in pa tudi iz politike, ker bi si bila jako rada pridobila naklonjenost Egipčanov, sem imela res namen poročiti tega Harmakisa in ga javno vsemu svetu proglasiti kot svojega moža — resnica, in ž njegovo pomočjo obvarovati Egipt pred Rimljani. Takrat je bil namreč dospel Delij, da me pozove k Antoniju in po dobrem premišljanju sem sklenila, da ga z ostrimi besedami pošljem nazaj. Ali baš ono jutro, ko sem se oblačila za dvor, je prišla tista-le Karmion; razodela sem ji svojo namero, da bi videla, kako bo nanjo vplivalo. Sedaj pa glej, Olimp, kakšno moč ima ljubosumnost, tista majhna zagvozda, ki ima vseeno moč, da razčesne drevo kraljestva, tisti tajni meč, ki lahko reže kraljem usodo! Ona ni mogla prenašati — utaji, Karmion, ako moreš, zakaj sedaj mi je jasno vse! —

da bi človek, katerega je ljubila, postal moj mož — mož mene, katero je on ljubil! Zavoljo tega mi je odgovarjala z večjo spretnostjo in duhovitostjo, kakor mi je mogoče povedati, in mi dokazovala, da ne smem na noben način tega storiti, ampak odpotovati k Antoniju. Za to najlepša hvala tebi, Karmion, sedaj pač lahko rečem, ko je vsega konec. Njene besede so me res prevzele zoper Harmakisa in podala sem se k Antoniju. In vsled ljubosumnosti one zale Karmion in ljubezni človeka, s katero sem se igrala kakor z liro se je bilo vse to zgodilo. Zavoljo tega je Antonij propadel in umrl in zavoljo tega moram tudi jaz nocoj umreti! Oj, Karmion! Karmion! Za mnoge reči boš morala dajati odgovor, zakaj ti si izpremenila zgodovino sveta! A vendar ne želim niti v tem trenutku, da bi bilo drugače!«

Umolknila je za nekaj časa in si zakrila obraz z rokami; in ko sem se ozrl, sem videl na licih dvornice Karmion debele solze.

»Kaj pa je s tem Harmakisom?« sem vprašal, »kje pa je sedaj, kraljica?«

»Kje je? V Amentiju, kajpada — kjer se morebiti pomirja z Izido. V Tarzu sem videla Antonija in ga vzljubila, in od tistega trenutka mi je bil Egiptčan zoprni in sem prisegla, da ga končam; kajti zavržen ljubimec mora biti mrtev. Ker je bil ljubosumen, mi je rekel nekaj besedi prav slabega pomena, in to celo pri tisti gostiji z biseri; zavoljo tega sem ga hotela še tisto noč dati umoriti, preden pa se je dejanje izvršilo, je izginil.«

»Kam pa je odšel?«

»Tega pa ne vem. Bren, ki je bil poveljnik moje telesne straže in se je lani odpeljal na sever v svojo domovino, je prisegal, da ga je videl, kako je vzplaval proti nebu. Ampak v tem pogledu nisem verjela Brenu, ker se mi dozdeva, da je rad imel tistega Harmakisa. Resnica pa je, da je utonil na morju blizu Cipra; morebiti nam more Karmion povedati, kako je bilo.«

»Jaz ti ne morem ničesar povedati, kraljica; Harmakis se je izgubil.«

»In prav je, da se je, Karmion, zakaj bil je človek, s katerim ni bilo, da bi se igral — vendar sem ga poboljšala, jaz trdim! No, bil mi je orodje za moje namene, vendar ga nisem ljubila in še celo sedaj imam strah pred njim. Bilo mi je namreč, da sem v najhujšem boju pri Akciju slišala njegov glas, ki me je pozival, da naj bežim. Hvala bogovom, da se je izgubil, kakor praviš, in ga ni mogoče najti.«

Jaz sem mirno poslušal to govorjenje, pri tem pa sem napel svoje moči in sem s pomočjo svoje umetnosti vrgel samo svojega duha na duha Kleopatrate, tako da je čutila navzočnost izgubljenega Harmakisa.

»Oj, kaj pa je to?« je rekla. »Pri Serapisu! Strah me obhaja! Dozdeva se mi, da čutim Harmakisa tukaj! Spomin nanj me obdaja kakor povodenj, dasi je že deset let tega, kar je mrtev! Oj, ob taki uri je to nekaj groznega!«

»Oj, kraljica,« sem ji odgovoril, »ako je mrtev, potem je lahko vsepovsod in baš ob takem času — ob času tvoje smrti — je kaj lahko, da se ti približa njegov duh, da pozdravi ob odhodu tvojega.«

»Ne govori tako, Olimp. Nočem več videti Harmakisa. Račun med nama je prevelik, na drugem svetu pa si bova morebiti bolj enaka glede tega. Oj, groza mineva! Samo moji slabi živci so to povzročili. Veste, zgodba o tem bedaku je pomagala, da smo lahko prebili to najtežjo vseh naših ur, uro, ki se konča s smrtjo. Zapoj mi, Karmion, zapoj; tvoj glas je jako prijeten in rada bi zazibala svojo dušo v spanje. Spomin na tistega Harmakisa me je čudno prevzel! Zapoj mi torej poslednjo pesem, ki jo bom slišala iz tvojih sladkih ust, poslednjo izmed toliko pesmi!«

»Prežalostna je ura, da bi pela, kraljica!« je rekla Karmion, vendar je vzela harfo in zapela z mehkim tihim glasom.

Njeni zvonki glasovi so utihnili; pesem je bila tako prijetna in žalostna, da je Iras začela jokati in da so se svitle solze prikazale v vihnih očeh Kleopatrate. Samo jaz nisem jokal; meni so se bile solze posušile.

»Otožna je bila tvoja pesem, Karmion,« je rekla kraljica. Ampak prežalostna je ta ura za petje, kakor si prav rekla, in ta žalostna pesem je prav primerna za to uro. Zapoj mi jo še enkrat, ko bom mrtva, Karmion. Sedaj pa slovo godbi in približajmo se koncu. Olimp, vzemi oni pergament in piši, kar ti bom narekovala.«

Vzel sem pergament in črtalo in pisal v rimskem jeziku:

»Kleopatra Oktavijanu pozdrav!

Tako je življenje. Naposled pride ura, ko hočemo rajši odložiti svoje telo kakor da bi prenašali ona bremena, ki nas premagajo s svojo pezo, in odplavati v pozabljenje. Cezar, zmagal si. Vzemi plen svoje zmage. Ampak Kleopatra ne more stopati v tvojem zmagoslavnem sprevodu. Kedar je vse izgubljeno, takrat moramo poiskati izgubljene. V puščavi obupa pogumni tako žanjejo odločnost. Kleopatra je bila velika kakor je bil Antonij velik in način njenega konca ne sme zmanjšati njene slave. Sužnji živijo, da trpijo krivico, knezi pa, ki stopajo z bolj trdnim korakom, gredo skozi vrata krivice v kraljevska bivališča mrtvih. Samo tole prosi egipčanska kraljica Cezarja — da ji dovoli, da bo ležala v Antonijevi grobnici. Zdravstvuj!«

To sem napisal in zapečatil pisanje, Kleopatra pa mi je naročila, da naj poiščem sela, ki ga naj ponese Cezarju, nato pa se vrne. Odšel sem in sem pri vratih grobnice poklical vojaka, ki ni imel službe, mu dal denarja in mu velel, da naj nese pisanje Cezarju. Nato sem se vrnil; v izbi so vse tri ženske molče stale; Kleopatra se je oklepala dvornice Iras za roko, Karmion pa je bila nekoliko proč od njiju in ju opazovala.

»Ako si v resnici odločena, da narediš konec, kraljica,« sem rekel, »te opozarjam, da je čas kratek, kajti Cezar bo zdajzdaj poslal odgovor na tvoje pismo;« tako rekoč sem vzela iz nje nedrija steklenico s čisto, smrtonosno tekočino in jo postavil na mizo.

Vzela jo je v roke in strmela vanjo. »Kako nedolžna je videti!« je rekla; »in vendar je v njej moja smrt. Čudno.«

»Da, kraljica, in smrt še deset drugih ljudi. Ni potreba narediti velik požirek.«

»Bojim se,« je dahnila — »kako naj vem, da me takoj umori? Toliko sem jih videla umreti vsled strupa in komaj eden je na mah umrl. Nekateri pa — oh, še misliti ne morem na nje!«

»Ne boj se,« sem ji prigovarjal, »mojster sem v tej umetnosti. Ako pa se bojiš, pa vrzi ta strup proč in živi. V Rimu boš morebiti še našla srečo, da, tam v Rimu, kjer boš stopala v zmagoslavnem sprevedu Cezarja in žvenket tvojih zlatih verig bo vdušil smeh trdookih latinskih žensk.«

»Ne, umreti hočem, Olimp. Oj, samo da bi mi kdo hotel pokazati pot!«

Tedaj si je Iras oprostila roko in stopila naprej. »Daj mi pijačo, zdravnik,« je rekla. »Grem, da pripravim vse za mojo kraljico.«

»Pa dobro,« sem ji odgovoril; »tvoje dejanje naj pride nad tvojo glavo!« In natočil sem tekočino iz steklenice v majhen zlat kozarček.

Vzela ga je, se priklonila pred Kleopatro, nato pa je stopila do nje in jo poljubila na čelo; tudi tovarišico Karmion je poljubila. Nato pa je brez obotavljanja in brez molitve — bila je namreč Grkinja — izpila kozarček, položila roko na čelo in se v trenutku zgrudila na tla in umrla.

»Sedaj vidiš,« sem rekel in prekinil smrtno tišino, »hitro deluje.«

»Res je, Olimp. Mojstrska je tvoja pijača. Sedaj pa še jaz; žeja me. Napolni mi kozarec, da se Iras ne bo utrudila, ko me čaka pri vratih.«

Nanovo sem natočil kozarček; ampak to pot sem se najprvo še delal, kakor da bi ga hotel izplakniti, in sem primešal strupu nekoliko vode; nisem namreč hotel, da bi umrla, preden bi me spoznala.

Nato je kraljevska Kleopatra vzela kozarček, obrnila svoje ljubke oči proti nebu in vzkliknila na ves glas:

»O bogovi Egipta, ki ste me zapustili, k vam ne bom več molila, zakaj vaša ušesa so zaprta mojim krikom in vaše oči slepe za mojo tugo! Zavoljo tega

se obračam do onega poslednjega prijatelja, ki ga bogovi ob odhodu pustijo nemočnemu človeku. Pohiti semkaj, smrt, ki tvoja krila obsenčijo ves svet in poslušaj me! Približuj se, kraljica kraljic, ki položiš z enako roko glavo srečnega na isto blazino kakor sužnja in ki poženeš s svojim dihom mehurček našega življenja daleč od tega zemeljskega pekla! Skrij me, kjer vetrovi ne vlečejo in kjer vode nehajo valovati, kjer ni vojsk in kjer Cezarjeve legije ne morejo korakati! Vzemi me v novo kraljestvo in me kronaj kot kraljico miru! Moja gospa si, smrt, in v tvojem poljubu sem spočela. Porajam dušo; glej — novorojena stoji ob robu časa! Sedaj pa — sedaj — pojdi, življenje! Pridi, spanje! Pridi, Antonij!«

Še enkrat se je ozrla proti nebu, izpila kozarček in ga vrgla na tla.

Tedaj je naposled prišel trenutek mojega, toliko časa zadrževanega maščevanja in maščevanja razžaljenih egipčanskih bogov in prokletstva Menkaure.

»Kaj je to?« je zavpila; »postajam mrzla, ampak ne umrjem! Mrki zdravnik, prevaril si me!«

»Mir, Kleopatra! Takoj boš umrla in spoznala srd bogov! Prokletstvo Menkaure je padlo! Dovršeno je! Poglej mene, ženska! Poglej ta nagubani obraz, to sključeno postavo, to živo gručo tuge in žalosti! Poglej! Poglej! Kdo sem jaz?«

Divje je strmela vame.

»Oj! Oj!« je viknila in vrgla roke kviško; »navsezadnje te spoznam! Pri vseh bogovih, Harmakis si ti — Harmakis, ki je vstal iz groba!«

»Da, Harmakis, da te pahne v smrt in večne muke! Glej, Kleopatra! Jaz sem tebe uničil kakor si ti mene uničila! Jaz sem delujoč v temini in s pomočjo razsrjenih bogov bil tajni vir vsega tvojega gorja! Jaz sem ti pri Akciju navdal srce s strahom, jaz sem odvrnil Egipčane, da ti niso dali pomoči, jaz sem izpodkopal Antonijevo moč, jaz sem njegovim poveljnikom pokazal zlokobno znamenje bogov! Moja je roka, ki naposled z njeno pomočjo umrješ, zakaj jaz sem orodje maščevanja! Pogubo ti poplačam s pogubo, izdajstvo z izdajstvom, smrt s smrtjo! Pojdi semkaj, Kar-

mion, pomočnica v mojih načrtih, ki si me izdala, a se skesala in pokorila, in ki si sedaj sodeležna moje zmage, pridi in glej, kako bo ta podla ničvrednica umrla!»

Kleopatra je slišala moje besede, se zgrudila na zlato posteljo in zaječala: »Tudi ti, Karmion?«

Nekoliko trenutkov je tako sedela, nato pa je njen kraljevski duh še enkrat vzplamenel, preden je umrla.

Opotekala se je od postelje, iztegnila roke in me proklela.

»Oj, da bi samo eno uro še mogla živeti!« je zavpila — »eno samo kratko uro, da bi te mogla pustiti umreti na tak način, da se ti niti ne sanja, ti in tista tvoja tajna, nezvesta ljubica, ki je izdala mene in tebe! In ti si me ljubil! Oj, v tem te še vedno imam! Glej, razboriti kovarski duhoven,« in z obema rokama je raztrgala kraljevska oblačila, »glej, tukaj je noč za nočjo bila tvoja blazina, glej, tukaj so moje roke! Uniči svoj spomin, če moreš! V očeh ti berem — da ne moreš! Nobena bol, nobena muka, ki jo jaz prenašam, se ne more v svoji skupnosti primerjati z besnostjo tiste tvoje globoke duše, ki jo trga hrepenenje, katerega ne moreš nikdar, nikdar doseči! Harmakis, ti suženj sužnjev, iz globin tvojega zmagoslavja dosegam še večje zmagoslavje in premagana vseeno zmagujem! Jaz pljunem nate — jaz ti kljubujem in te umirajoč proklinjam in izročam mučenju tvoje neumrjoče ljubezni! Oj, Antonij! Prihajam, Antonij! Prihajam k tebi! Kmalu te bom našla in zavita v božansko, neumrljivo ljubezen bova skupaj plavala po globinah vsemirja! Ako pa te ne bom našla, potem se v miru pogreznem v spanje in noč, na kateri bom ležala mehko postлана, mi bo kakor tvoje naročje, Antonij! Oj, umiram — pridi Antonij — in podeli mi mir!«

Vzlic svoji silni jezi sem se zdrznil spričo nje-nega zaničevanja, zakaj puščice njenih pikrih besedi so me prebodle. Na žalost — na žalost bila je resnica — puščica mojega maščevanja je padla na mojo glavo! Nikdar je nisem bil tako ljubil kakor sem jo ljubil

sedaj! Dušo mi je trgala in zaklel sem se, da naj ne umrje.

»Mir!« sem zavpil. »Kakšen mir pa čaka tebe? Oj, bogovi, poslušajte mojo prošnjo! Oziris, razveži spone pekla in odpošlji iz njega vse, ki jih pokličem! Pridi, Ptolomej, ki te je zastrupila tvoja sestra Kleopatra! Pridi, Sepa, ki te je do smrti mučila Kleopatra! Pridi božanski Menkaure, ki ti je Kleopatra raztrgala truplo, čegar prokletstvu je zoprvala iz pohlepne lakomnosti! Pridite vsi, ki vas je umorila Kleopatra! Prihitite iz naročja Nute in pozdravite njo, ki vas je pomorila! Pri vezi tajnostne zveze, pri znamenju življenja, duhovi, pozivljam vas!«

Tako sem govoril zagovor; Karmion se je pa prestrašena držala mojega oblačila, umirajoča Kleopatra je slonela ob rokah, se zibala počasi sempatja in gledala s praznimi očmi.

Tedaj je prišel odgovor. Okno se je razpočilo in priprhotal je oni veliki netopir, ki sem ga bil nazadnje videl, ko je v grobnici piramide visel na evnuhovi bradi. Trikrat je frfotal naokoli, se ustavil nad mrtvo Iras, nato pa je odletel tja, kjer je stala umirajoča ženska. Sedel ji je na prsa in se oprijel smaragda, ki ga je bila vzela iz srca mrtvega Menkaure. Trikrat je ta bela pošast na ves glas zavreščala, trikrat zaprhotala s koščenimi kreljutmi in izginila.

Nato so se v izbi naenkrat prikazale postave smrti. Med njimi je bila lepa Arzinoa, prav taka kakor se je bila zgrudila pod morilčevim nožem. Prišel je mladi Ptolomej, s krčevito popačenim obrazom, katerega mu je tako nagubal strup. Med njimi je bil veličastni Menkaure s krono na glavi, dalje resnobni Sepa in njegovo meso je bilo raztrgano od kavljjev mučilcev; in bili so oni zastrupljeni sužnji in še drugih brez števila, kakor duhovi, da jih je bilo strašno videti; gnetli so se po ozki izbi, mirno obstali in upirali osteklenele oči v obraz nje, ki jih je umorila!

»Poglej, Kleopatra!« sem rekel. »Glej, tak mir te čaka — umri!«

»Tako je,« je rekla Karmion. »Glej in umri ti, ki si mene oropala časti, Egipt pa kralja!«

Kleopatra je gledala, videla strašne duhove — in njen duh, ki je hitel iz mesa, je morebiti slišal besede, katerih jaz nisem. Tedaj ji je obraz vpadel od groze, velike oči so ji obledele in zavpila je in umrla ter odšla s tisto strašno družbo v določeni kraj.

Na tak način sem jaz, Harmakis, napasel svojo dušo z maščevanjem, izvršil pravico bogov, a sem se vzlic temu zavedal, da v tem nisem imel veselja. Dasi namreč nam stvar, ki jo ljubimo, prinese pogubo in ker je ljubezen bolj neusmiljena kot smrt, mi zopet povrnemo vso svojo žalost. Vzlic temu pa moramo častiti naprej, vseeno moramo iztegovati roke proti našemu izgubljenemu hrepenenju in zliti našo srčno kri na oltar našega pregnanega boga.

Ljubezen je namreč od duha in ne pozna smrti.

Deveto poglavje.

Slovo dvornice Karmion. — Njena smrt. — Smrt Atue. Harmakis pride v Abutis. — Njegovo priznanje. Objavljenje sodbe nad Harmakisom.

Karmion je izpustila mojo roko, katere se je ves čas prestrašena oklepala.

»Tvoje maščevanje, temačni Harmakis,« je rekla s hripavim glasom, »je tako, da ga je groza gledati. O, izgubljena kraljica, pri vseh svojih grehah si bila zares kraljica!«

»Daj, pomagaj mi, knez; položiva to ubogo ilovico na posteljo in jo kraljevsko pokrijva, tako da bo lahko sprejela Cezarjeve sele kakor se spodobi poslednjič kraljici Egipta.«

Nobene besede ji nisem izpregovoril v odgovor. Moje srce je bilo težko in sem bil močno utrujen sedaj, ko je bilo vse končano. Skupaj sva dvignila truplo in ga položila na zlato posteljo. Karmion ji je položila krono s kačo na slonokoščeno čelo in ji počesala kakor noč črne lase, v katerih ni bilo videti nitke srebra, in ji še enkrat zaprla one oči, v katerih se je bil svetil ves izpremenljivi blesk morja. Sklenila je

mrzli roki na prsih, iz katerih je zbežal dih strasti, in je zavnala vpognjena kolena pod vezenimi krili in položila cvetlice okoli glave. Tako je naposled Kleopatra ležala, vse krasnejša v mrzlem veličastju smrti kakor v svoji najkrasnejši uri dihajoče lepote!

Odmaknila sva se in zrla na njo in na mrtvo Iras pred njenimi nogami.

»Končano je!« je rekla Karmion, »maščevani smo. Ali boš odšel po isti poti, Harmakis?« In namignila je proti steklenici na mizi.

»Ne, Karmion. Jaz hitim — hitim hujši smrti naproti! Ne smem tako izlahka dovršiti dela svoje pozemske pokore.«

»Pa bodi, Harmakis! Jaz pa, Harmakis — odhitim tudi, ampak na hitrejših krilih. Moja igra je doigrana. Tudi jaz sem se pokorila. Oj, kako bridka je moja usoda, da sem prinesla gorje nad vse, ki jih ljubim, na koncu pa umrjem neljubljena! Napram tebi sem delala pokoro, pokoro sem delala napram razsrjenim bogovom; sedaj pa grem, da najdem pot, po kateri lahko delam pokoro napram Kleopatri v onem peklu, kjer je in katerega moram biti deležna! Veš, zelo me je ljubila, Harmakis. In sedaj, ko je mrtva, lahko povem, da sem za teboj ljubila njo najbolj med vsemi. Zavoljo tega hočem piti iz njenega kozarca in kozarca tovarišice Iras!« S temi besedami je vzela steklenico in je s trdno roko zlila v kozarček, kar je ostalo strupa.

»Pomisli se, Karmion,« sem rekel; »še mnogo let lahko živiš in skrivaš te tuge v ovenelih dnevih.«

»Lahko še, vendar nočem! Da bi živela kot plen toliko spominov, vrelec neminljive sramote, ki bo noč za nočjo, ko spim brez spanja, sveža vrela iz mojega tuge polnega srca! Da bi živela mučena od ljubezni, ki se je ne morem iznebiti! Da bi stala sama kakor v viharju vpognjeno drevo, dan za dnevom vzdihovala proti nebu in zrla na puščavo svojega življenja, v tem ko bi čakala, da strela udari — ne, tega nočem, Harmakis! Umrla bi že davno, vendar sem živela, da služim tebi; sedaj pa me ne potrebuješ več in lahko grem.

Oj, zdravstvuj! Zdravstvuj za vedno! Nikdar več ti ne bom zrla v obraz, in kamor grem jaz, ti ne pojdeš! Zakaj ne ljubiš me, ker še vedno ljubiš ono kraljevsko žensko, ki si jo preganjal do smrti! Nje ne boš pridobil kakor jaz ne bom nikdar tebe, in tak je bridki konec usode! Glej, Harmakis: eno uslugo te prosim, preden grem in postanem tebi za vse čase nič drugega kakor spomin sramote. Povej mi, da mi odpuščaš v toliko, kolikor je v tvoji moči, da odpustiš, in v znamenje odpuščanja me poljubi — ne s poljubom ljubimca, ampak poljubi me na čelo, potem pa mi reci, da naj grem v miru.«

Tako rekoč se mi je približala, roke je imela iztegnjene, ustnice so ji pomilovalno drhtele in oči je imela uprte v moj obraz.

»Karmion,« sem ji odgovoril, »na prosto nam je dano, da ravnamo k dobremu ali slabemu, vzlic temu pa menim, da je nad našo usodo še ena višja usoda, ki piha od kakega neznanega obrežja in obrača majhna jadra naših namenov, najsi jih postavljamo kakor hočemo, in nas žene v pogubo. Odpuščam ti, Karmion, kakor upam, da bo tudi meni odpuščeno in s tem poljubom, prvim in poslednjim utisnem pečat miru med nama.« S temi besedami so se moje ustnice dotaknile čela.

Nato ni več izpregovorila; samo nekaj časa je stala in zrla z žalostnimi očmi vame. Nato pa je vzdignila kozarček in rekla:

»Kraljevski Harmakis, s to smrtno čašo ti napijam. O, da bi jo bila pila, preden sem videla tvoj obraz! Faraon, ki boš po pokori za svoje grehe vseeno še vladal v popolnem miru nad svetovi, kjer ne smem hoditi, ki boš še bolj vihtel kraljevsko žezlo kot že ono, katerega sem te jaz oropala — zdravstvuj za vedno!«

Izpila je, vrgla kozarček na tla in stala za hip s široko odprtimi očmi kakor človek, ki išče smrti. In ta je kmalu prišla in Egipčanka Karmion se je mrtva zgrudila na tla. Nekoliko trenutkov sem ostal sam pri mrtvih.

»Zdravnik,« je rekel častnik straže, ko sem stopal skozi vrata. »Kaj pa se godi tam v grobnici? Dozdeva se mi, da sem slišal glasove smrti.«

»Nič se ne godi — vse se je že zgodilo,« sem mu odvrnil in odšel.

Ko sem stopal po temi, sem zaslišal neke glasove in topot nog, hitečih Cezarjevih selov.

Požuril sem se v svojo hišo in našel Atuo, ki me je čakala pred vrati. Potegnila me je v mirno izbo in zaprla vrata.

»Ali je končano?« je vprašala in obrnila svoj nagubani obraz proti meni, da ji je luč svetiljke razsvitljevala snežnobele lase. »Ne, čemu vprašujem? Jaz — vem, da je končano!«

»Da, končano je — vse končano, starka! Vse so mrtve! Kleopatra, Iras, Karmion — vse razen mene!«

Starka je vzravnila sključeno postavo in vzkliknila: »Sedaj naj grem v miru, zakaj videla sem, da se je na tvojih sovražnikih in sovražnikih Khema izpolnila moja želja. La! la! — Nisem zaman živela mnogo čez navadna leta ljudi! Doživela sem, da se je na tvojih sovražnikih izpolnila moja želja — jaz sem zbirala roso smrti in tvoja sovražnica jo je pila. Padlo je oholo čelo! Sramota Khema je izravnana s prahom! O, da bi bila videla umreti tisto ničvrednico!«

»Nehaj, ženska, nehaj! Mrtvi so odšli k mrtvim! Oziris jih ima pri sebi in večna tišina jim zapira ustnice. Ne zasleduj padlih velikih ljudi z žalitvami! Sedaj pa naprej! — Pobegniva v Abutis, da bo vse izvršeno!«

»Ti pobegni, Harmakis! — Harmakis, pobegni — ampak jaz ne pobegnem! Ostala sem na svetu samo, da dočakam ta konec. Sedaj pa razvežem vozelj mojega življenja in osvobodim duha! Zdravstvuj, knez, moje romanje je končano! Harmakis, ljubila sem te od prvih detinskih let in te še vedno ljubim! Ampak nič več nočem na tem svetu deliti tvoje tuge — moje moči so pri kraju. Oziris, vzemi mojega duha!« Tresoča se kolena so ji odpovedala in zgrudila se je na tla.

Pohitel sem k njej in jo pogledal. Bila je že mrtva in jaz sem bil sam na tem svetu, brez prijatelja, ki bi me tolažil!

Nato sem se obrnil in odšel, nikdo mi ni branil, zakaj v mestu je bilo vse zmešano; odpeljal sem se iz Aleksandrije z ladijo, ki sem jo imel že pripravljeno. Osmi dan sem stopil na suho in sem, izvršujoč svoj namen peš potoval čez polja do svetišč v Abutisu. Tukaj je bilo, kakor mi je bilo znano, čaščenje bogov nedavno zopet vzpostavljeno v templju božanskega Seta. Karmion je bila namreč pregovorila Kleopatro, da se je skesala maščevalnih sklepov in vrnila zemljišča, ki se jih je bila polastila, dasi zaklada ni vrnila. Ker je bil tempelj sedaj zopet očiščen, so se bili v tem letnem času Izidinega praznovanja zbrali vsi veliki duhovni starodavnih templjev Egipta, da bi obhajali vrnitev bogov na svoj sveti kraj.

Dospel sem v mesto. Bilo je sedmi dan Izidinega praznika. Baš ko sem bil prišel tja, se je dolga procesija vila po dobro mi znanih ulicah. Pridružil sem se množici, ki je sledila, in sem s svojim glasom pomagal zboru slovesnega petja, ko smo stopali skozi sprednje stolpe v neminljive dvorane.

Ko je sveto petje in godba minila, je veliki duhoven vzdignil kip boga. Ljudstvo je radostno vpilo: »Oziris! Naše upanje, Oziris! Oziris!« si strgalo črna oblačila, da se je spodaj pokazalo belo oblačilo, in se je kakor en mož priklonilo pred bogom.

Nato so se razšli, da bi se gostili vsak na svojem domu. Jaz pa sem ostal na dvoru templja.

Kmalu se mi je približal duhoven svetišča in me vprašal, kaj iščem tod. Odgovoril sem mu, da prihajam iz Aleksandrije in da bi rad, da bi me peljali pred zbor velikih duhovnov; vedel sem namreč, da so se bili duhovni zbrali in se razgovarjali o vesteh iz Aleksandrije.

Duhoven je odšel; ko pa so veliki duhovni slišali, da prihajam iz Aleksandrije, so veleli, da naj me pripelje pred njihov zbor v drugi dvorani stebrov. In peljali so me tjekaj. Bilo je že temno in med velikimi stebri so prižgali svetiljke kakor v oni noči,

ko so me kronali kot faraona Gorenje in Dolenje dežele. Tam je bila tudi zbrana dolga vrsta dostojanstvenikov, ki so sedeli v izrezljanih stolih in se posvetovali med seboj. Vse je bilo kakor takrat. Tiste mrzle podobe kraljev in bogov so z vekovitih sten gledale s taistimi praznimi očmi. Ne samo to; med zbranimi je bilo tudi pet duhovnov, ki so bili kot voditelji zarote prisostvovali mojemu kronanju; bili so edini zarotniki, ki so se bili rešili pred maščevanjem Kleopatre in pred trdo roko časa.

Postavil sem se prav na ono mesto, kjer so me bili nekoč kronali, in se pripravil za poslednje dejanje sramote s tako bridkim srcem, da ni mogoče pisati o tem.

»Ej, to je zdravnik Olimp,« je rekel eden. »Tisti, ki je kot puščavnik živel v grobnicah pri mestu Tape in ki je še nedavno bil na dvoru Kleopatre. Poslušaj, ali je resnica, da je kraljica mrtva in da je sama sebe umorila, zdravnik?«

»Resnica, gospodje, jaz sem tisti zdravnik; res je tudi, da je Kleopatra mrtva, a umrla je z mojo pomočjo.«

»S tvojo pomočjo? Kako je to mogoče? Ampak prav je, da je mrtva, ta zločesta ničvrednica!«

»Oprostite, gospodje; vse vam hočem povedati, zakaj baš iz tega vzroka sem prišel semkaj. Morebiti jih je med vami nekaj, ki so se bili pred nekako enajstimi leti zbrali tukaj v tej dvorani, da so skrivaj kronali nekega Harmakisa kot faraona Khema.«

»Resnica!« so rekli, »ampak kako veš te stvari, Olimp?«

»Od vseh tistih sedemintrideset velikašev,« sem nadaljeval, ne da bi odgovoril na njihove besede, »jih dvaintrideset ni tukaj. Nekateri so mrtvi, kakor je Amenemhet mrtev; nekateri so umorjeni kakor je bil umorjen Sepa, nekateri pa nemara garajo v rudnikih kot sužnji ali pa živijo daleč od tukaj iz strahu pred maščevanjem.«

»Res je tako,« so dejali; »na žalost, res je tako. Tisti prokleti Harmakis je izdal vso zaroto in se prodal tisti ničvredni Kleopatri.«

»Res je tako,« sem nadaljeval in vzdignil glavo. »Harmakis je izdal zaroto in se prodal Kleopatri. In čujte, gospodje — jaz sem tisti Harmakis!«

Duhovni in velikaši so se zavzeti spogledali. Nekateri so vstali in govorili, nekateri pa niso rekli ničesar.

»Jaz sem tisti Harmakis! Jaz sem tisti izdajalec, trikratni zločinec! Izdajalec svojih bogov, izdajalec svoje domovine, izdajalec svoje prisege! Prihajam semkaj, da vam povem, da sem jaz to storil. Jaz sem izvršil božansko maščevanje nad njo, ki je uničila mene in izročila Egipt Rimljanom. Glejte! Sedaj, ko je vse to po dolgih letih truda in potrpežljivega čakanja dovršeno s pomočjo moje modrosti in s pomočjo razsrjenih bogov, prihajam v vsej sramoti, da vam izjavim, da sem jaz tisti, in da prejmem plačilo izdajalca.«

»Ali veš, kakšna usoda čaka njega, ki je prelomil prisego, ki je nikdo ne sme prelomiti?« je vprašal oni, s pomenljivim glasom, ki je bil prvi govoril.

»Dobro vem,« sem odgovoril; »pričakujem tisto strašno usodo.«

»Povej nam kaj več o tej stvari, ti, ki si bil Harmakis.«

In tako sem jim z mrzlimi jasnimi besedami razgalil vso svojo sramoto, ne da bi kaj zamolčal. In ko sem govoril, sem videl, da so njihovi obrazi postajali vedno bolj trdi. Spoznal sem, da za me ni bilo usmiljenja. Sicer ga pa tudi nisem prosil in ako bi ga bil prosil, mi ga ne bi izkazali.

Ko sem naposled končal, so me odpeljali za ta čas, ko so se posvetovali. Nato so me zopet pripeljali pred nje in najstarši med njimi, ki je bil jako častitljiv, in duhoven iz templja božanskega Hat-šepu v mestu Tape, je ledenomrzlo govoril:

»Ti, Harmakis, razmotrivali smo vso stvar. Zagrešil si trojni greh. Na tvoji glavi je krivda vsega gorja Khema, ki je danes suženj Rima. Božansko izido si bil smrtno razžaljen in prelomil svojo sveto prisego. Za vse te grehe je, kakor ti je dobro znano, samo eno plačilo in to plačilo prejmeš. Nič ne nagne

tehtnice naše pravičnosti, da si usmrtil njo, ki je bila vzrok, da si padel, prav nič, da praviš, da si najbolj zavržena stvar, da taka še ni stala v teh dvoranah. Tebe mora tudi zadeti prokletstvo Menkaure, verolomni duhoven, ti izdajski domoljub, ti sramotni, propali faraon! Na tem kraju, kjer smo ti položili dvojno krono na glavo, te obsojamo v usodo, kakor ti je sojena! Pojdi v svoj brlog in čakaj, da te zadene! Pojdi v zavesti, kaj bi lahko bil in kaj si, in oni bogovi, ki se bo njihovo čaščenje v teh templjih vsled tvojega zločina morebiti kmalu nehalo, naj ti izkažejo ono usmiljenje, ki ti ga mi odrekamo! Odpeljite ga!«

In zgrabili so me in odpeljali. Odšel sem s povešeno glavo, ne da bi se ozrl kviško, a vendar sem občutil njihove goreče poglede na svojem obrazu.

Oj, resnica, izmed vseh mojih sramot je ta najhujša!

Deseto poglavje.

Poslednje pisanje kraljevskega Egipčana Harmakisa.

Odpeljali so me v ječo, ki je visoko v sprednjem stolpu, in tukaj čakam na svojo usodo. Ne vem, kdaj pade meč usode. Teden mineva za tednom, mesec za mesecem, a še vedno odlašajo. Vzlic temu plava nevidna nad mojo glavo. Vem, da bo prišla, ne vem pa kdaj. Morebiti se zbudim v smrtni uri polnoči in bom slišal tihe stopinje rabljev, ki me bodo odpeljali. Morebiti so že zdajle blizu. Potem pride tajna celica! Groza! Brezimna rakev! In koncem koncev bo končano! Oj, naj pride konec! Hitro naj pride konec!

Vse je napisano. Zamolčal nisem ničesar — grešil sem — moje maščevanje je končano. Vse stvari se končajo v temini in pepelu in jaz se pripravljam, da sprejemem grozote, ki me čakajo na drugem svetu, ki je drugačen kot ta. Odhajam, ampak ne odhajam brez upanja. Dasi namreč ne vidim kje, dasi ona ne odgovarja mojim molitvam, imam vedno pred seboj božansko Izido, ki je vedno pri meni in ki jo bom še gledal iz obličja v obličje. In potem bom v tistem

daljnem času zadobil odpuščanje. Potem se bo breme moje krivde odvalilo od mene, nedolžnost vrnila in me objela ter mi prinesla sveti mir.

Oj draga dežela Khem! Vidim te kakor v sanjah! Vidim, ko narod za narodom postavlja svoje prapore na tvojih bregovih in svoj jarem na tvoj vrat! Vidim druge vere, ki se pojavljajo ob bregovih Sihorja! Vidim, kako se tvoji templji — tvoji sveti templji — rušijo v prah — čudo za oči še nerojenih rodov, ki bodo zvedavo pogledovali v tvoje grobnice in oskrunili velikane tvoje slave! Vidim, kako bodo tvoje tajnosti v zasmeh nevednih in tvoja modrost trošena kakor voda v pesku puščave. Vidim rimske orle, ki poginjajo, ko so njihovi kljuni še vedno rdeči od krvi ljudi! Potem pa te navsezadnje vidim še enkrat velikega, še enkrat svobodnega, ko boš še enkrat spoznaval svoje bogove — svoje bogove z izpremenjenim obličjem in z drugimi imeni — a vseno svoje bogove!

Solnce zahaja nad Abutisom. Rdeči žarki Rêja plamene na strehah templjev, po zelenem polju in širokih vodah očeta Sihorja. Tako sem ga gledal kot otrok, ko je zahajalo; prav tako se je njegov poslednji poljub dotaknil pomračenega čela tempeljskega stolpa; prav ista senca je ležala na grobnicah. Vse je neizpremenjeno! Jaz — samo jaz sem izpremenjen — tako izpremenjen, a vendar isti!

O Kleopatra! Kleopatra, ti, uničevalka! Da bi samo mogel iztrgati tvojo podobo iz srca! Med vsemi mojimi tugami je to najgorša — da te vzlic vsemu moram ljubiti! Še vedno moram negovati to kačo na svojem srcu! Še vedno mi mora zveneti v ušesih tisti pridušeni smeh zmagoslavja — šumenje padajočega vodometa — petje slav — — —

(Pri teh besedah se iznenada končuje pisanje na tretjem zvitku papirusa. Vse skoraj kaže, da so pisca te zgodbe v tem trenutku prekinili ljudje, ki so prišli, da bi ga odpeljali.)

(Konec.)

Kleopatra — zgodovinski podatki.

Slavni angleški pisatelj Sir R. Rider Haggard nam s svojim mojstrskim peresom slika tu tragičen zaton nekdanj tako mogočnega kraljestva slavnih faraonov. V 7. stol. pred Kr. so domače faraone za dalj časa izpodrinili Asirci, v 6. stol. pa Perzi. V 5. in 4. stol. še vladajo zopet domači faraoni. V drugi polovici 4. stol. so še enkrat Perzi vladarji v Egiptu; končno pa jih premaga grški Aleksander Veliki ter l. 332. pred Kr. tudi Egiptet podvrže svoji oblasti.

Duhovni slavnega Amonovega templja v Tebah, čigar veličastna stebrišča in razvaline še dandanes hodi občudovat evropski in ameriški svet, so Aleksandra priznali kot faraona. Aleksander je ustanovil ob Sredozemskem morju Aleksandrijo, novo glavno mesto za Egiptet, ki je pod njegovimi nasledniki, grškimi Ptolomejci, kmalu nadkrililo starodavni glavni mesti Memfis ob piramidah pri Kairi ter Tebe v Gornjem Egiptu z Amonovim templjem in dolino kraljev, »dolino smrti«, kjer so bili pokopani slavni faraoni, med njimi faraon Tut-enk-Amon, čigar grob so šele l. 1923. odkrili in faraonovo mumijo z nepopisnimi dragocenostmi našli neoskrunjeno.

Ptolomejci so vladali več ali manj po šegah in navadah domačega egiptovskega ljudstva, prezidali in izpopolnili so celo Amonov tempelj v Tebah. Egipčani pa so vendar težko nosili jarem tujih vladarjev. Zato so se tuintam skušali upreti in postaviti domačine za vladarje. Proti koncu zadnjega stoletja pred Kr. je bilo v deželi dosti nereda, brezpravnosti in prepirov za prestol. To so izrabili takrat mogočni Rimljani, ki so se začeli mešati v notranje razmere na trhljih nogah stoječega Egipta. Rimski senat in po njegovem naročilu slavni rimski Pompej je postal jerob zadnje egiptovske kraljice iz ptolemejske dinastije Kleopatre, ki je vladala od 51—30 pred Kr. Ko je bil Pompej umorjen, je bil nekaj časa Cezar, pozneje pa Antonij od 42—30 nekak Kleopatrin varih.

Kleopatra pa je znala s svojo lepoto, z razkošnostjo in ženskimi zvijačami Antonija tako omamiti,

da je ob strani zapeljive ženske pozabil na dolžnosti do domovine. Rimski senat je proglasil Antonija za izdajalca domovine, rimski vojskovodja Oktavian ga je napadel ter premagal v bitki pri Akciju l. 31. pred Kr. Antonij in Kleopatra sta končala s samomorom l. 30. pred Kr. in Egipet je postal rimska provinca z rimskimi prefekti. Stari Egipet se je umaknil v »večnost« v svoje piramide in skalnata grobišča.

Na to Kleopatro je spominjal še skoro 2000 let 21½ m visoki obelisk tik ob morju v Aleksandriji, ki je bil iz dobe Tutmosisa III. (ok. 1450 pr. Kr.). Ta monolit, Kleopatrina igla imenovan, iz rdečkastega assuanskega granita, je od l. 1880. v Newyorku.

V Kleopatrino dobo nas vodi Haggardov pretresljiv roman. Še enkrat, zadnjikrat nam zablešči nasproti staroslavni sijaj Amonovega svečeništva. Še enkrat, poslednjikrat nam zažari upanje, da bo potomec pravih domačih faraonov, Harmakis, zasedel prestol svojih pradedov, rešil svoj narod tujega, Kleopatrinega jarma ter pripeljal ljudstvo k stari sreči in slavi. A tudi tega očara Kleopatra. Za »objem te lahkožive razuzdanke« izda cvet Egipta (Khema), iztrese iz mumije faraona, ki je počival v piramidi, neizmerne zaklade, da jih vrže v naročje svoje ničvrednice, ki ga potem pahne od sebe ter z Antonijem streže s temi zakladi svoji nasladnosti in pohotnosti, dokler tudi nje in Antonija ne zadene zaslužena kazen kakor Harmakisa-odpadnika, izdajalca in zavrženca slavnega starega Egipta.

Roman ima vonj egiptske zemlje z njenimi grobovi v »dolini smrti« in pod piramidami, z njenimi starinskimi napisi na papirusih in z zakladi pri mumijah. S skrivnostno grozoto nas uvaja v predmet ter slika napeto in plastično zadnji dvig umirajočega egiptskega rodu ter razsipnost in pokvarjenost propadajoče dinastije, ki jo je spravila Kleopatra do tragičnega konca.

M. S.

Jogoslovanska knjigarna

priporoča naslednje zvezke romanov in povesti

„Ljudske knjižnice“:

- I. zvezek: Doyle A. Conan, **Znamenje štirih**. Londonska povest. Ljubljana, 1906, 144 str. Din 12.—, vez. v platno z II. zvezkom Din 32.—.
- II. zvezek: Dostal Alojzij, **Darovana**. Zgodovinska povest. Ljubljana, 1906, 149 str. Din 12.—, vez. v platno s I. zvezkom Din 32.—.
- III. zvezek: Sienkiewicz Henrik, **Jernač Zmagovač**. Povest. Iz poljskega preložil Fr. Virant. — **Med plazovi**. Povest tirolskega gorskega župnika. Nemški spisal Arthur Achleitner. Ljubljana, 1906. 123 str. Din 12.—, vez. v platno s VI. zvezkom Din 32.—.
- IV. zvezek: Detela dr. Fr., **Malo življenje**. Ljubljana, 1908. 231 str. Din 20.—.
- V. zvezek: Šenoa, **Zadnja kmečka vojska**. Zgodovinska povest iz leta 1573. Ljubljana, 1907. 378 str. Din 28.—, vez. v platno Din 42.—.
- VI. zvezek: Finžgar Fr. S., **Gozdarjev sin**. Povest. Ljubljana, 1907. 56 str. Din 6.—, vez. s III. zvezkom Din 32.—.
- VII. zvezek: Detela dr. Fr., **Prihajač**. Povest. Ljubljana, 1908. 157 str. Din 20.—.
- IX. zvezek: Alešovec Jakob, **Zbrani spisi**. Priredil Jožef Volc. I. zvezek: **Kako sem se jaz likal**. Ljubljana, 1910. 154 str. Din 16.—.
- XI. zvezek: Alešovec Jakob, **Zbrani spisi**. Priredil Jožef Volc. III. zvezek: **Kako sem se jaz likal**. Ljubljana, 1910. 114 str. Din 20.—.
- XIV. zvezek: Alešovec Jakob, **Zbrani spisi**. Priredil Jožef Volc. 4. in 5. zvezek: **Ljubljanske slike**. Podoba ljubljanskega sveta pod dobnogledom. Ljubljana, 1911. 263 str. Din 24.—.
- XV. zvezek: Coloma, **Juan Miseria**. Povest. Ljubljana, 1911. 170 str. Din 20.—.
- XIX. zvezek: Curwood J. O., **Kazan, voljši pes**. Kanadski roman. Din 18.—, platno Din 30.—.
- XX. zvezek: About Édmond, **Kralj gora**. Povest. Iz francoščine predstavila Kristina Hafner. Ljubljana, 1924. 254 strani. Din 18.—, v platno Din 30.—.
- XXI. zvezek: Haggard H. R., **Jutranja zvezda**. Povest. Iz angleščine prevel P. M. Črnigoj. Ljubljana, 1925. 307 strani. Din 30.—, v platno Din 40.—.

- XXII. zvezek: Verne Jules, **Otroka kapitana Granta**. Popotovanje okoli sveta. Roman v treh delih. Ljubljana, 1926. 607 str. Din 48.—, v platno Din 58.—.
- XXIII. zvezek: Sheehan Patrik A., **Nodlag**. Povest irskega dekleta. Ljubljana, 1926. 231 str. Din 24.—, v platno Din 32.—.
- XXIV. zvezek: **Hanka**. Lužiškosrbska povest. **Atala**. Čudež v **Bolzeni**. Ljubljana, 1926. 311 str. Din 22.—, v platno Din 30.—.
- XXV. zvezek: Haggard H. R., **Hči cesarja Montezume**. Zgodovinska povest. Iz angleščine prevel Jos. Poljanec. 1927. 384 str. Din 30.—, v platno Din 42.—.
- XXVI. zvezek: Lorenzini C.-Joža Lovrenčič, **Storžek in njegovo burkasto življenje**. 1926. 160 str. Din 14.—, v platno Din 22.—.
- XXVII. zvezek: Pregelj Ivan, **Otroci solnea**. Novela. 1927. 109 str. Din 24.—, vezano Din 32.—.
- XXVIII. zvezek Haggard H. R., **Kleopatra**, egiptovska kraljica. Din 28.—, vezano Din 40.—.
- XXIX. zvezek: Savinšek Slavko, **Izpod Golice**. Tihotapska povest z gorenjskih planin. — V tisku.
- XXX. zvezek: Sienkiewicz Henrik, **Na polju slave**. Povest iz časa kralja Jana Sobieskega. — V tisku.

Ivan Pregelj:

IZBRANI SPISI

I. zvezek:

Štefan Golja in njegovi. Tolminske novele.

Cena 45 Din, oz. 60 Din za vezano knjigo.

V kolikor je moči že vnaprej povedati gradivo, ki ga bodo nadaljnji zvezki Pregljevih spisov vsebovali, se da napraviti sledeči pregled:

II. zvezek:

Bogovec Jernej (Zgodovinski roman), Balade v prozi in Enodejanke.

III. zvezek:

Šmonca (poem) — Slovstvene novele (novo).

Nadaljnji zvezki bodo prinesli:

Osmero pesmi, Mlada Breda (popolnoma predelano), P. P. Glavar, Zgodbe zdravnika Muznika, Božji mejniki, Tolminci, Plebanus Joannes, Otroci solnca, Gloriosa (Otroci solnca II., novo), Magister Anton (novo), Peter Markovič (novo), Azazel (žaloigra), Ljubljanski študentje (veseloigra novo) i. dr.

Vsak zvezek stane Din 45'--, vezan Din 60'--.

Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani.

Jurčič Josip:
SPISI

Uredil dr. Ivan Grafenauer.

- I. zvezek: Uvod. Narodne pravljice in pripovedke. Spomini na deda. Jurij Kozjak. Jesenska noč med slovenskimi polharji. Domen. Dva prijatelja. Ljubljana, 1922. 274 str.
- II. zvezek: Jurij Kobilica. Tihotapec. Vrban Smukova ženitev. Klošterski žolnir. Grad Rojinje. Golida. Ljubljana, 1923. 286 str.
- III. zvezek: Deseti brat. Nemški valpet. Ljubljana, 1922. 238 str.
- IV. zvezek: Cvet in sad. Hči mestnega sodnika. Kozlovska sodba v Višnji gori. Dva brata. Ljubljana, 1919. 240 str.
- V. zvezek: Sosedov sin. Sin kmetskega cesarja. Med dvema stoloma. Ljubljana, 1917. 187 str.
- VI. zvezek: Dr. Zober. Tugomer. Ljubljana, 1919. 212 str.
- VII. zvezek: Lepa Vida. Lipe. Pipa tobaka. Moč in pravica. V vojni krajini. Pravda med bratoma. Ljubljana, 1922. 194 str.
- VIII. zvezek: Ivan Erazem Tatenbah. Bojim se te. Črtica iz življenja političnega agitatorja. Telečja pečenka. Šest parov klobas. Po tobaku smrdiš. Ženitev iz nevoščljivosti. Andreja Pajka: Spomini starega Slovenca. Ljubljana, 1923. 215 str.
- IX. zvezek: Rokovnjači. Kako je Kotarjev Peter pokoro delal, ko je krompir kradel. Ponarejeni bankovci. Ljubljana, 1923. 240 str.
- X. zvezek: Slovenski svetec in učitelj. Veronika Dese-niška. Ljubljana, 1923. 218 str.

Vsak zvezek stane broš. Din 16.—, vezan Din 20.—, platno Din 30.—, elegantno vezan pa Din 40.—.

Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

C00155 IN

00000076386

SPISI

- I. zvezek: ...
- II. zvezek: ...
- III. zvezek: ...
- IV. zvezek: ...
- V. zvezek: ...
- VI. zvezek: ...
- VII. zvezek: ...
- VIII. zvezek: ...
- IX. zvezek: ...
- X. zvezek: ...

inštitut za ...

